PHRASES LINGVÆ LATINÆ, AB ALDO MANVTIO P. F. CONSCRIPTAE: NVNC PRIMVM

in ordinem Abecedarium adductæ, & in Anglicum sermonem conuersæ.

Accessit huc index dictionum Anglicarum, cuius ope quilibet hoc libello quàm commodissimè vti poterit.

Londini, ex Typographia societatis Stacionariorum.

1613.

ROBERTO CÆCILIO GVLIELMI F.

THOMAS VAVTROLLERIVS S. P. D.

Vlla sanè res est, Roberte Cæcili, puer clarissime, quæ homines æquè in altissimo dignitatis gradu locare possit atq; Eloquentia, reique militaris sciētia: siquidē hac non solùm vim hostium, eorumq; impetus, atque iniurias propulsamus, verùmetiam imperij nostri fines, longè, latéque propagamus: illa verò hominum animos, voluntatesq; nobis cōciliamus: eosq; aut in officio continemus, aut ad præclara facinora, remq; publicam administrandam adhortamur, atque incitamus. Sæpè verò cogitanti mihi vtra harum sit præstantior, magisq; hominum generi necessaria, hæret ferè animus: nec facilè quid de hac re iudicandum sit, scio. Veruntamen quotiescunque in eam cogitationem venio (venio autem quàm sæpissimè) toties occurrit mihi illud inter cætera: illos videlicet, quàm proximè accedere

ad naturam Deorum immortalium, qui quidem non vi, non ferro, atque armis, sed voce tantùm hominũ animos quo tandem volũt flectunt: idq; adeò, vt, qui illud præstare possunt, mea quidem sententia non homines, sed Dij potiùs è cœlo delapsi esse videãtur. Quæ res cùm ita sese habeat, qua scientia id consequi possumus, hanc amabo, quam tandem, nisi omnium principem esse dicemus? Itaque vel hanc solùm ob causam tantum mihi eloquentissimi oratores optimis fortissimísque imperatoribus præstare videntur, quantum ij qui togati Remp. suo consilio, authoritateq́; conseruant, præstant ijs, qui communem omnium salutem, bellandi cupiditate, sæpiùs vt fit, in extremum discrimen adducunt. Accedit huc, complures, singulis ferè seculis extitisse rei militaris peritissimos, præstantissimósque Imperatores, quorum res gestæ præclaris, ijsque æternis literarum monumentis consignatæ & celebratæ conspiciuntur. Eloquentem verò (multorum pace dixerim) ecquem obsecro, præter Hyperidem, Demosthenem, atq; alios perpaucos apud Græcos reperias: apud Romanos, C. Cassium, M. Antonium, Q. Hortensium, M, Tullium Ciceronem? Equidem non eo inficias, permultos eosq́; oratores haud contemnendos in Græcia, Italia, ac plerisque alijs in locis & olim extitisse, atque hodierno die extare. Attamen si quis secum

in

in animo suo paulò diligentiùs quid eloquentia sit considerabit: illos non tam eloquentes, quàm disertos iudicabit appellari oportere: multóq; pauciores oratores, quàm Imperatores semper reperiri animaduertet. Atque hæc quidem eloquentium hominum paucitas, verè vt quod sentio, dicã, effecit etiam, vt non solùm eloquentiam, non gloriæ militari cedere, verùmetiam eam suo iure antecellere animum inducam. Quarum enim rerũ non ita magna est copia, eæ cæteris quodammodo præstare creduntur. Sicut autem per quos ad id quod volumus, peruenimus, nõ fermè minor habenda est gratia, quàm ijs, qui nobis faciunt benignè: sic etiam non minoris fieri debet ea instrumenta, sine quibus cognitionem eius scientiæ, cui deditì sumus, nullo modo consequi possumus, quàm ipsa scientia. quid enim absque illis tamen agas? Porrò, nemo, opinor, est qui quenquam existimet, vnquam oratorem fore bonum, qui non ex Latinis præcipuè fontibus hauriat eloquentiæ præcepta. Nam in ea lingua omnis orationis splendor ac dignitas continetur. Ne multa: vnius Cicero totius eloquentiæ parens inter omnes mortales, tantam nobis dicendi copiam suppeditare potest, quantã nunquam auderemus optare, adeò vt, nostra hac ætate ij non parũ dicendi gloria præstare existimentur, in quibus tanta eloquẽtiæ, dicẽdiq; facultatis, quã ille præ-

tus fuit, vel aliquod veluti vestigium apparet. Quapropter siue dicere siue scribere tibi propositum sit, hunc tibi proponas, quem ducē sequare, necesse est. Isthuc autem quî obsecro præstari potest, nisi in politissimæ illius linguæ cognitione versatus sis: qua lingua quicquid præclarissimi illius viri ad nostram vsque ætatem peruenit, conscriptum est: & in qua ille admirabili quadā ingenij magnitudine omnibus antecelluit? Prætermitto infinita alia, quibus linguæ huius cognitionem non vtilem solùm, verùm etiam omnino necessariam esse apertè demonstrare possem: hominem enim omnino arbitror esse neminem cui dubium sit, quin eius linguæ ignari, & à rebus bellicis, & ab Reipub. gubernaculis plerumque repellantur. Id quod etsi permultis persuasum est, atque ideo ad huius linguæ studia animum adiungunt: nihilominus tamen infinitos video, qui præpropera quadam festinatione sibi magis obsunt, quàm prosunt. Nā interim dum sermonis elegantiam sibi comparare credunt, linguæ puritatem, in quam primùm toto pectore incumbere debebant, negligunt: & statim ad ea quæ non nisi à doctis disci, percipiq́ possunt, conuolāt: ideóque fit, vt, non modò non ornatè, sed vt ne purè quidem vnquam scribant. Quæ res viros aliquot bene doctos patrum nostrorum memoria impulit, vt de ratione, ac methodo qua quis lin-

guæ

guæ Latinæ cognitionē capere facilè posset, libros conscriberent haud contemnendos; maximisq́ue digni sunt laudibus ij qui ad hanc rem suis lucubrationibus, ac vigilijs aliquid adiumenti afferunt, vt alijs viam, quam sequantur, monstrent. Inter quos Aldus Manutius magni illius ac celeberrimi Pauli filius, non immeritò, mea quidem sententia, connumerandus est. Nam quæ ipse sibi non sine magna industriæ laude in eo studiorum genere collegerat, alijs pro sua humanitate, impertijt. Eæ sunt phrases, siue modi latinè loquendi, scribendiq́ue. Quem ego libellum, quum viderem doctissimorum hominum iudicio summoperè commendari: isq́ue tandem in manus venisset meas, cœpi mecum ita cogitare: Quid si eos qui studijs humanitatis sunt dediti aliqua ratione iuuare possem? quid præclarius? quid homine ingenioso dignius? quid deniq́ue laudabilius? Quæ cogitatio quum versaretur in animo meo, excitaui ipse me, operæq́ue putaui fore pretium, si illas, quas dixi, Phrases, non solùm vt ab Aldo collectæ sunt, typis excuderem meis, sed aliquid præterea addendum curarem, quo studijs eorum adolescentium qui linguæ latinæ desiderio tenentur, consulerem: atque ideo eæ, in ordinem alphabeticum primùm vt adducerentur, ac posteà è Latino in Britannicum sermonem conuerterentur, effeci: easq́ue Roberte clarissime, iam ad

te mitto; tu quippe mihi inter cæteros visus es dignus, cui quidem hoc munusculum potissimùm deferrem: idque ob singulares istas animi dotes, quas tibi natura elargita est. Ipse enim adducor in eam spem, vt, te patris tui viri illius insignis, ac propè singularis quàm simillimum fore credam: totúmque adeò hoc regnum eos tandem ex te percepturum esse fructus, quos cùm tempus erit, feres. De eo enim homines coniecturam faciunt, quòd ex ijs natus es parentibus, quorum ingenium admirabile, morum facilitatem eximiam, virtutem denique incredibilem nemo non admiratur. Sed aliud præterea est, ex quo iam hinc ab ipsa pueritia qualis, quantúsque futurus sis, haud mehercle obscurè colligi potest. tua enim isthæc ætatula ijs abundè ornata, ac perpolita est omnibus, quæ non modò puerum, verùmetiam adolescentem ingenuum, nobilissimoq́; prognatum genere, scire æquum est. nemini enim tuorum æqualium, canendo, fidibusq́; vtendo, tuo iure cedis. Præterea nemo te modestior, aut suauior, adeo vt neminem adhuc viderim cui quidem sis notus (te autem ecquis non nouit?) qui te non optimo florentissimi huius regni fato natum esse dicat. Sed hæc quæ commemoraui, omnia alicui forsan videri poterunt leuiora (quamuis in puero quis ea non fateatur esse maxima, ac planè admirabilia?) ideo aliud longè maius eloquar.

Nam

Nam tu pro liberali isthoc ingenio ita ad eloquentiæ studia te contulisti, iisq́; ita delectaris, vt, spes maxima sit, fore, vt fœlicissima hæc Britannia, Italiæ, quæ de suo Cicerone gloriatur, nequaquam inuideat. Quare tua singulari humanitate, præclara isthac indole, tuisq; potissimùm studijs me nihil alienum facturum esse arbitratus sum, si ea, qua re possem, iuuarem, tibíque hasce phrases offerrem. Accipe igitur, Roberte præstantissime, libellum hunc, qui iam in tuo nomine apparet, perpetuum testimonium amoris, obseruantiæq́; in te meæ. Atque interim, perge vt facis, & in hoc studium eloquentiæ, in quo es, incumbe: vt, & tibi, tuísque honori, & amicis tuis, qui in te vnum oculos coniectos habent, Reíque publicæ emolumento esse possis, Londino Calend. Iulij. M.D.LXXIII.

ELEGANTES COPIOSÆQVE LATINAE LINGVÆ PHRASES

ab Aldo Manutio Pauli filio conscriptæ.

Absque mora, quæ mãdasti perficiam.

I shall do your commandement out of hand.

COnfestim, è vestigio, quàm primùm, statim, actutùm, primo quoq; tempore, adeo sine mora, sine cunctatione, nulla facta mora, nulla interposita mora, omni prorsus abiecta mora, ne minimo quidem spatio tẽporis interiecto, exequar tua mandata, quod mandasti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo quod mandasti, præstabo quod à te mandatum est. Vide, Moram auerte, Moram adhibe, Moram trahere.

Ab hac culpa vacuus.

I am innocent, or cleare and guiltlesse.

Hanc ego nunquam attigi culpam, hoc me nunquam crimine contaminaui, inquinaui, infeci, pollui, hanc nunquam subiui culpam, hæc me nunquam culpa polluit, labefecit: huius criminis, flagitij, sceleris, vitij labe, macula infectus nunquam sum, vacuus semper ista culpa. Vide Culpa vacuus.

Accusor

Accuſor.

I am accuſed, or blamed.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tribuunt, hoc in me conferunt: hoc mihi aſcribunt, hac me culpa condemnant, hanc in me culpam conferunt, huius mihi culpæ notam inurunt: hoc me nomine accuſant.

Acerrimus aduerſarius.

A moſt deadly foe, a heauy friend, a cankred enemy.

Aduerſarium nimis grauem, nimis acrem, infenſum, acerbum, vehementem, crudelem, habemus; nimis acerbus, nimis aduerſus, nimiùm grauis atque infenſus nobis es: oppugnas nos quàm potes acerrimè, & grauiſſimè: nullam aduerſus nos iniuriam prætermittis: nulla nos iniuria, nulla re non laceſſis: tuis contra nos viribus vteris; tuam in nos vim confers: omnia conaris, nihil non agis, moues, tentas, experiris, machinaris ad perniciem noſtram: aduerſario te vtimur nimis acerbo, nimis infenſo: agis contra nos, pugnas aduerſus nos, irruis in nos, quo potes impetu, impetu quàm potes maximo, eo impetu, qui poteſt eſſe maximus. Vide Atrox hoſtis.

A conſuetudine digrediens.

To ſwarue altogether from his old faſhion: to become a new man.

Mirari ſatis non poſſum, cur à tua conſuetudine tam longè diſceſſeris, receſſeris, tam valdè deſciueris, te remoueris, te abduxeris: cur alius planè factus ſis, cur à teipſo diſceſſeris, cur te tui tam diſſimilem præ-

beas, cur te tui similem non præstes, cur, qui hactenus fuisti, eum te non præstes, adduci nō possum vt te à tua consuetudine tam valdè, tā longè discessisse existimem.

Ad Ciceronem me contuli.

I haue giuen my selfe to Cicero: Tully is my whole studie.

Vni Ciceroni meum studium dicaui, ad vnum Ciceronem meam operam contuli: meum in vno Cicerone studium pono, consumo, colloco: vni Ciceroni operam do: vnus me Cicero delectat, capit, tenet, vnus mihi placet: vnius animum lectio pascit: vni meam operam, mea studia, meas vigilias dedi, dedidi, tradidi, addixi, perpetuò dicatus esse volo.

Ad finem orationis non peruenire.

To know no way out of his tale.

Quemadmodum exitum expediam institutæ orationis, non reperio, non video: qui institutæ orationi finem imponere, quo fine institutam orationem claudere, absoluere, perficere possum.

Ad finem optatum rem perducere.

To haue successe as heart could wish, or as I would desire.

Puto fore vt rem ex sententia geram, fœliciter, prosperè, ex animi sententia, vt animus fert, expediam, conficiam: ad eum, quem volo exitum perducam: fœlici exitu concludam: efficiam, opinor, vt res optimè succedat: vt exitum res habeat, qualem optamus: ne res, contrà quàm volumus succedat, nequid aduersi contingat in re, ne sit infaustus, aduersus, alienus

alienus à noſtris voluntatibus, alius atque volumus, exitus rei, euentus rei, rei finis ac terminus: ſpero futurum, vt in hac re meis optatis fortuna reſpondeat, cum animo meo fortuna conſentiat, ab animo meo fortuna minimè diſſentiat, nihil aduerſi fortuna obijciat, nequaquam fortuna repugnet, reſiſtat, obſiſtat, aduerſetur, ſeſe opponat, ſuam vim obijciat, impedimentum vllum inijciat, occurrat, obuiam eat: futurum exiſtimo, vt in hoc ſecunda, facili, proſpera, propitia, perbenigna fortuna vtamur. Vide, res adducta in optimum ſtatum.

Ad iram incitatus, alienus ab iracũdia.

Angred, chafed, ſtirred, or prouoked to anger, which is not ſoone angry, or is by nature mild.

Stomachum mihi facis, bilem commoues: inducis me, impellis, incitas ad iram, facis vt ira commoueat, afficiar, corripiar, vt excandeſcam, vt ira flagrem, etſi nequaquam iracundus homo naturâ ſum, non procliuis, pronus, propenſus, inclinatus ad iram, non iræ deditus, non is qui ad iram facilè labar: ſum alienus, longè remotus ab ira: quanquam iuris in me parum habet ira, minimè mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo, inclino, ab ira longè abſum.

Adiungam me tibi.

I will be thy matefellow in all fortunes, or I will goe with you through thicke and thinne.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero: me

tibi comitem adiungam, assiduum me comitem habetis, hærebo lateri tuo: à latere tuo: à latere tuo non discedam, non diuellar, semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, assiduè, assiduus tecum ero: nunquam abs te seiungar, digrediar, recedam. Vide Comes perpetuus.

Ad musas redeas.

Returne to your studie.

Vellem te ad mansuetiores musas referres: vellem intermissa poëticæ studia repeteres, redires in gratiam cum Musis. Vide ad studia redire.

Adolescens infirma valetudine.

A sickly yong man.

Cicero in adolescentia sua, cum adolescens esset, cum adolescentiæ annos nondum excessisset, egressus esset, valetudine erat, valetudine vtebatur infirma, parum firma, minimè firma, haud satis firma, nequaquam firma, paulò infirmiore, imbecilla, non optima, non robusta, satis affecta, satis ad morbos propensa: non rectè se habebat. Cicero in adolescētia non omninò valebat, valetudine erat infirmior, viribus parum firmis, corpore non satis firmo vtebatur: valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, roboris adolescenti Ciceroni minus erat quàm satis esset: parum validæ vires erant: infirmior erat, imbecillior, tenui, incommoda, vitiosa valetudine, parum validus erat, infirmè valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Ad omnia aptus.

Fit

Fit for all things, a fine fellow.

Aptiſſimus eſt ad omnes res: nemo eſt illo commodior, aut aptior, in omni re, in omni iudicio elegantiſſimus eſt, egregio iudicio perpolitus, ſumma eſt in illo ingenij ſuauitas, & elegantia: nihil agit non aptè, non commodè, non elegantèr, non lautè, non venuſtè, non lepidè, non egregiè: lepores habet, elegantiam, lautitiam, venuſtatem in omni re: quicquid agit, cum lepore agit, cum elegantia, ſic vt gratiam ab omnibus ineat, vt aptior, accommodatior, idoneus magis videatur eſſe nemo: propriè factus à natura videtur ad omnes res, natus ad omnia, appoſitum quiddam poſſidet ad omnes res. Vide Naturâ ad omnia aptus.

Ad pauperiem redactus.

Brought, or driuen to extreme pouertie,
Next to, or hard at beggers doore.

In eum locum deductus eſt, eò deuenit, eò redactus eſt miſeriarum, in eas coniectus eſt anguſtias: eò redactæ ſunt fortunæ ſuæ, eò eſt à fortuna deiectus, detruſus, deturbatus, eò cecidit: vt vndè viueret nõ haberet, vt ei ad victum neceſſaria minimè ſuppeterent, vt inopia premeretur earum rerum ſine quibus vix, aut ne vix quidem hominum vita ſuſtentatur: vt ea deſideraret, ea requireret, quæ viuendi neceſſitas poſtulat atque exigit, vt ijs rebus deſtitueretur, careret, ab ijs eſſet rebus imparatus, earum rerum eſſet inops, ab ijs rebus inops, egens, ea illi deeſſent, ea illum deficerent, earum rerum inopia laboraret, ſine quibus ægrè viuitur, vel potiùs nullo modo viuitur.

Ad ſtudia redire.

To become a ſtudent againe.

Ad noſtra me ſtudia referam: literarum ſtudia repetam: reddam ſtudijs operas intermiſſas: ad ſtudiorum conſuetudinem, atque vſum redibo: priſtina ſtudia reuocabo: rurſus ad ſtudia me conferam. Vide, ad Muſas redeas.

Aduerſa fortuna contentus.

To liue contentedly in aduerſitie, patient, or quiet, to ſuſtaine troubles, or ill chances.

Vehementer, acriter, acerbè, grauiter me oppugnat, vexat, exagitat, vrget, premit, aduerſa mihi eſt, infeſta eſt, infenſa eſt, iniqua, inimica fortuna: ego tamen ad humana omnia, ad eos omnes caſus, qui humanæ vitæ impendent, quibus humana vita ſubiecta eſt, propoſita eſt, expoſita eſt, patet, fortis ſum: contra fortunam paratus, armatus, firmus, validus, firmiſſimis præſidijs conſcientię munitus, res humanas præclarè contemno, negligo, deſpicio, aſpernor: valet animus meus, firmus eſt, ſeipſo nititur, ſua in ſeipſo præſidia ponit, à ſeipſo præſidium omne petit, aduerſus fortunæ vim, impetum, conatus, iniurias, tela omnia: minimùm res humanæ me mouent, afficiunt, perturbant: minimùm laboro de rebus humanis: ſuſque deque res humanas facio, humanis caſibus animi præſtãtia, virtute, fortitudine reſiſto: fortunæ conatibus obuiam eo, occurro, obijcio me, oppono me, fortiter, atque acriter: fretus conſcientia fortunam ſperno: mea me contra fortunã conſcientia fortem facit, confirmat, auget viribus, validiorem reddit, mihi animos addit, virtutem, vires, robur, fortitudinem, firmitatem.

Aduersa minùs sentiunt, qui ijs assueuerunt.

They can best away with hardnesse or aduersitie, which are vsed vnto it, or most acquainted therewithall.

Malorum consuetudine sensus amittitur: malorum consuetudo sensum adimit, sentiendi vim aufert, stuporem inducit, inijcit, infert, sensus obstupefacit: sensus obstupefit, adimitur, aufertur, vsu diuturno calamitatum: aduersas res minimè sentiunt, sensu non percipiunt ij quorum occalluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna consuetudo, qui secundis rebus nisi perquàm raró vsi sunt, secundas res haud sæpè nouerunt: quorum animi, tantum abest vt recentes ad fortunam sint, insolentes ad iniurias fortunæ sint, vt malorum vsu & consuetudine prorsus obduruerint, callum contraxerint. Vide, calamitatum consuetudine, &c.

Ægrè fero stultitiam aliorum.

I cannot away with other mens follies: I cannot abide other mens foolishnesse.

Nonnullorum stultitiam non facilè fero, ægrè sustineo, haud satis æquo animo fero: adduci non possum, inducere animum non possum, inducere animum minimè possum: à meipso non queo impetrare, dementias nonnullorum vt animo non iniquo feram.

Ætatis annus.

The yeare of his age: How old a man is.

Annos duodecim natus est: duodecimum ætatis annum agit: ætas eius est duodecim annorum: duodecimum ætatis annum non excessit, non egressus est.

Ætatis flos.

The prime, the flower of ones age or yeares.

Flores ætate integra, firma: valida ætate es, ætate viges, vales, validus es.

Afflictis aliorum exempla solatio.

The consideration of like examples in other, doth comfort the afflicted: It is a comfort to haue companions in misery.

Si quæ tui similibus viris in omni ætate acciderunt, isto tuo tristissimo tempore colliges, in memoriam rediges, reuocabis, mente comprehendes, tecum reputabis, in animo volues, ipse tecum examinabis: admodum iuuari te senties, non leue solatium capies, hæc te valdè cogitatio sustentabit, in hac tua tam graui, tam aduersa, tam misera, planè desperata fortuna, in hac non solùm aduersa, verùm penitus euersa fortuna, in tantis miserijs, in tam misero rerum statu, tam miseris temporibus: in ista, qualem nemo vnquam sensit infelicitate, nunc dum res tuæ pessimè se habent, pessimo loco sunt: dum tecum pessimè agitur, dum tibi pessimè cum fortuna conuenit: dum tuæ fortunæ planè perditæ ac nullæ sunt, dum te premit infensa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet, molesta est, grauis est, dum te suis viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnandum machinas adhibet, atque admouet.

Agas diligenter apud Senatum.

Sue or labour earnestly to the councell: Apply or follow the councell hard and diligently.

Fac in conueniendis senatoribus tuum studium extet: in prensandis, appellandis, rogandis senatoribus adhibe studium ac diligentiam quàm licet maximam: age diligenter cum senatoribus.

Agri vectigales.

Tributarie land, Tithe land, Grounds of the common ferme.

Fructuarij sunt hi agri, non sunt immunes, tributum soluunt, publicè aliquid pendunt, vectigales sunt.

Alexander fortis, at incautior.

Alexander was puissant, valiant, but not circumspect or politicke.

Animi vim, magnitudinem, præstantiam ostendebat in prælijs Alexander; consilium in vitandis periculis ei deerat: animum in Alexandro pugnante laudares, animi virtutem laudibus efferres, consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilij non habebat satis Alexander ad vitanda, effugienda, declinanda, cauenda pericula: animo quidem in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Alienis vteris consilijs.

Annos duodecim natus est: duodecimum ætatis annum agit: ætas eius est duodecim annorum: duodecimum ætatis annum non excessit, non egressus est.

Ætatis flos.

The prime, the flower of ones age or yeares.

Flores ætate integra, firma: valida ætate es, ætate viges, vales, validus es.

Afflictis aliorum exempla solatio.

The consideration of like examples in other, doth comfort the afflicted: It is a comfort to haue companions in misery.

Si quæ tui similibus viris in omni ætate acciderunt, isto tuo tristissimo tempore colliges, in memoriam rediges, reuocabis, mente comprehendes, tecum reputabis, in animo volues, ipse tecum examinabis: admodum iuuari te senties, non leue solatium capies, hæc te valdè cogitatio sustentabit, in hac tua tam graui, tam aduersa, tam misera, planè desperata fortuna, in hac non solùm aduersa, verùm penitus euersa fortuna, in tantis miserijs, in tam misero rerum statu, tam miseris temporibus: in ista, qualem nemo vnquam sensit infelicitate, nunc dum res tuæ pessimè se habent, pessimo loco sunt: dum tecum pessimè agitur, dum tibi pessimè cum fortuna conuenit: dum tuæ fortunæ planè perditæ ac nullæ sunt, dum te premit infensa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet, molesta est, grauis est, dum te suis viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnandum machinas adhibet, atque admouet.

Agas diligenter apud Senatum.

Sue or labour earnestly to the councell: Apply or follow the councell hard and diligently.

Fac in conueniendis senatoribus tuum studium extet: in prensandis, appellandis, rogandis senatoribus adhibe studium ac diligentiam quàm licet maximam: age diligenter cum senatoribus.

Agri vectigales.

Tributarie land, Tithe land, Grounds of the common ferme.

Fructuarij sunt hi agri, non sunt immunes, tributum soluunt, publicè aliquid pendunt, vectigales sunt.

Alexander fortis, at incautior.

Alexander was puissant, valiant, but not circumspect or politicke.

Animi vim, magnitudinem, præstantiam ostendebat in prælijs Alexander; consilium in vitandis periculis ei deerat: animum in Alexandro pugnante laudares, animi virtutem laudibus efferres, consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilij non habebat satis Alexander ad vitanda, effugienda, declinanda, cauenda pericula: animo quidem in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Alienis vteris consilijs.

Ye are ruled by other mens aduice: you follow other mens counsell.

Video te auferri aliorum consilijs, intelligo, sentio, non te tuo duci, sed alieno abduci consilio: non tuum iudicium, sed aliena consilia sequi mihi videris: non ipse te in consilium adhibes, non ipse te audis, non ipse tibi pares, morem geris, obtemperas, obsequeris, assentiris: sed alieno vteris consilio: aliena te consilia regunt: ab alienis consilijs voluntas tua pendet: non ipse tibi dux es, verùm alios sequeris.

Alienus ab astutia.

Farre from craft, or deceit: A plaine dealing man.

Astutiæ mihi non placent, non probantur, non satisfaciunt: astus non amo: artem simulandi, fraudem artificio tectam, mores ab aperta quadam simplicitate alienos, fucum, ac fallacias, vafriciem, nimiam calliditatem, astuta ingenia, versuta, vafra, nimis callida, ad astutias, vafritiem, calliditatem propensa, naturali quodam odio prosequor: sum ab astutijs alienus: abhorret animus meus ab astutijs. Noui animum tuum nulla in quemquam maleuolentia suffusum. Simplex homo sum: simplex mihi animus est: apertus, nulla simulatione tectus, purus à fraude, ab omni labe, apertam veritatem amo: simulandi artificium à me prorsus abest.

Alijs magis vitio dabitur, quàm tibi.

Other shall beare the blame rather then you.

Id maiori illis fraudi, quàm tibi erit: hoc illis plus inferet infamiæ, quàm tibi: plus illi subibunt infamiæ, quàm

quàm tu:hoc illis vitio magis tribuetur,quàm tibi.Maiori hoc ijs erit fraudi,quàm tibi : vitio dabitur ijs potiùs quàm tibi: culpæ plus in eos quàm in te conferetur : plus ipsi ferent infamiæ, dedecoris, ignominiæ, culpæ: grauior ad eos,quàm ad te redibit infamia.

Aliud præ se fert, aliud sentit.

He sayeth one thing,and thinketh another: He beareth two faces under a hood.

Vultus simulatione sustinetur : aliud vultu significatur,aliud in animo latet:non congruit animus cum vultu: dissentit animus à vultu:animi sensum vultus occultat. Vide, vultus dissentit ab animo.

Altera hæc ratio me consolatur.

This second reason or cause comforteth me.

Secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum: altera est ratio, quæ mihi solatium affert, præbet,parit,solatio est:alterum illud est quo sustentor, recreor: illa est,quæ me consolatur, altera ratio:accedit illud ad animum meum sustentandum, deinde sustentor meorum malorum memoria.

Ambire homines studiosè.

To win the heart,or get the fauour of men by all meanes possible.

Ambis, prensas, nullum in prensando studium, nullum officium prætermittis , tam prensas diligenter, quàm qui maximè , tua est diligentissima prensatio: in ambiendis hominibus nemo est vno te diligentior,nemo aptior: sed vereor, ne non succedat exitus, ne te fallat, ne spe frustreris, ne secus accidat,

ne non ex animi tui ſententia procedat,ſuccedat,contingat, eueniat.

Amicitia laudata quæ ex virtute oritur.

Friendſhip which ſpringeth from vertue,or is grounded vpon vertue,is praiſe worthy.

Ea demum laudabilis eſt,ea præclara beneuolentia, quam virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in deligendis amicis,non fortunam ſequitur, is optimo conſilio vtitur,laudabiliter agit,ei laus debetur: honeſtus & rectus amor ille eſt, qui ex animi potiùs,quàm è fortunæ bonis exoritur, emergit, exiſtit,emanat, effluit: quicunque fortunam in amore ſpectat,non virtutem, iudicio labitur, ſincerum in eo ſimplexque iudicium requiras, deſideres.

Amiſſo equo euaſi.

I eſcaped very hardly with the loſſe of my horſe: I loſt my horſe,and went my way cleare.

Vt vitæ conſulerem,vt euaderem è præſenti periculo,vt periculum vitarem minimè dubium, ad hoſtes equum miſi,immiſi,admiſi,incitaui,laxatis habenis hoſtes verſus impuli.

Amiſſus populi fauor.

It was not long of your ſelfe,but of thoſe about you, that you haue loſt the hearts, the good will,the fauour of the people.

Factum eſt non tua, ſed tuorum culpa: vitio tuorum,non tuo contigit,vt populi ſtudium,gratiam, bene-

neuolentiam dimiseris, perdideris: vt è studio, gratia, beneuolentia populi excideris: vt populus non ampliùs tibi faueat, studeat, suffragetur, tui studiosus, tibi amicus, bene in te sit animatus: studium populi, gratiam, beneuolentiam, non tua, sed tuorum iniuria tibi eripuit, ademit, abstulit: non per te, sed per tuos, non à te, sed à tuis, non tuo, sed tuorum merito: iniuria tuorum potiùs quàm tua effectum est, commissum est, vt populum tui studiosum, bene in te animatum, tibi amicum iam non habeas, vt gratiosus apud populum, charus populo, in populi gratia minimè sis: vt nullum populi studium, nullam gratiam, aut beneuolentiam teneas, obtineas, possideas: vt fauente populo, suffragante, benigno, tibi amico, bene erga te animato, tui studioso non vtaris, gratiam tuam apud populum non tua, sed tuorum culpa extinxit: ex amore populi effluxisti.

Amor ex beneficio & iudicio profectus.

An aduised and deserued loue, or I loue you both for the good turne you haue bestowed vpon me, and also because I account or iudge you worthy of loue.

Diligo te beneficio quidem tuo prouocatus, sed iudicio etiam incitatus meo: meus in te amor ex iudicio fluxit: meum in te iudicium consecutus amor est: mea de tuis virtutibus opinio beneuolentiam peperit: contuli me ad te amandum, quia te dignum amore iudico: quoniam amabilis es: is es, qui amandus videare. Cùm amori, quem inter nos mutuum esse intelligo, multum tribuo, tum de ingenij tui præstan-

tia ita iudico, vt neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Amor ex virtute.

Out of vertue loue, or loue for vertues ſake.

Amandus es propter multas ſuauitates ingenij, officij, humanitatis: tuæ tibi ſuauitates, tuæ virtutes, amorem hominum conciliant, adiungunt ſtudia, gratiam parant, comparant, adipiſcuntur.

Amor literarum quotidiè creſcit.

The loue of learning increaſeth dayly.

Studium quotidiè magis ingraueſcit, quotidiè magis cupiditate ſtudiorum incendor, meam ſtudiorum cupiditatem dies auget: tantum abeſt, vt meum ſtudium dies imminuat, vt etiam augeat: incitor ad ſtudia quotidiè: magis ſtudia complector: in ſtudia incumbo: plus quotidiè operæ in ſtudijs pono: literis quotidiè magis vtor: ſtudiorum amore, conſuetudine, vſuque magis capior in dies ſingulos.

Amo viros excelſo animo.

I loue the couragious heart, or the high mind and valiant ſtomacke.

Præſtantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præſtant, quorum animus excellit, qui animo excellunt, qui ſunt excellenti animo, ſunt excellenti amo præditi, ſunt excellentis animi; in quibus eſt animi excellentia quædam, præſtantia, altitudo, excelſitas, ſublimitas, robur, vis: cum his libenter amicitiam contraho, ineo, coeo, inſtituo, iungo, eos facilè amo, amicos

amicos mihi libenter adiungo, applico me, adiungo me libenter ad eorum amicitiam: ſponte mea, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeo, inclino, me do.

Anguſtiæ itineris in alpibus Apennini.

The narrow ſtraits of the mountaines are maruellous comberſome to the paſſengers.

In alpibus Apennini magnæ ſunt, admodumque difficiles locorum anguſtiæ: per alpes Apennini iter habentibus magno ſunt impedimento difficultates & anguſtiæ locorum: nihil incommodius, quàm illas Apennini montis anguſtias pertranſire: quàm ex illis Apennini montis anguſtijs, ac difficultatibus euadere: anguſta loca per Apennini alpes euntibus crebrò ſe obiiciunt, impedimenta opponunt, difficilem, ac laborioſam viam reddunt.

Anguſtiæ nummorum.

A great lacke of money: It is a hard world for money.

Incredibiles pecuniæ ſunt anguſtiæ: mira penuria nummorum eſt, ſumma nummorum difficultas eſt, pecuniæ minimum tractatur: vſus pecuniæ propè nullus eſt. Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Animi abiectio, dedecus.

To abate in courage is a foule ſhame: You haue euer heretofore ſhewed your ſelfe to be of a moſt noble, and haughtie courage: if you quaile now, you vtterly ſhame your ſelfe.

Animi tui magnitudinem inflectere sine summo dedecore non potes: subibis infamiam, si ab animi tui prestantia descitieris: excelso animo non eris, si te demiseris, aut humile quidquam cogitaueris: turpissimè dedecus admittes, grauis infamia consequetur, summo tibi erit dedecori, animum demittere, animo cadere, animum imminuere, turpissimum tibi erit, magno vitio dabitur: humilis iam esse tuus animus, qui sublimis erectusque erat, sine graui infamia non potest: sublimia cogitabat animus tuus, nihil non altum suspiciebat, nunc demissus est, humilis, abiectus, humi serpere videtur, humi iacere.

Animus abiectus.

A faint heart: one that thinketh too basely of himselfe.

Exigui, pusilli, infirmi, imbecilli animi es, infirmus ab animo es, animo iaces, iacet animus tuus: roboris ac neruorum in animo tuo parum est, nimium demisso, nimium imbecillo animo es: animus tibi sine animo est: abest animus ab animo: facilè commoueris: facilè animo concidis, langues animo, languet animus tuus: animum in te desidero, requiro.

Animus desperantium per te erectus.

It is your doing that they haue plucked vp their hearts.

Tuis præclaris actionibus, qui anteà timebant excitati sunt, recreati, ad bonam spem, ad fortitudinem reuocati, animos receperunt, recuperarunt, collegerunt, reuocarunt.

Animus excelsus.

A

A noble, lustie, couragious, constant, and setled mind, prest to all assayes.

Noui magnitudinem animi tui, firmitatem, constantiam, vim, robur, fortitudinem, excellentiam, præstantiam, altitudinem, sublimitatem, excelsitatem: noui quàm forti animo sis, quàm constanti, ac firmo: quàm non demisso, non humili, non imbecillo, non fracto: quàm ad omnem euentum, ad omnes casus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, vicissitudinesque, animo stabili ac parato sis.

Animum inducere.

To perswade ones selfe to any thing: I cannot find in my heart to looke him in the face.

Vt illius vultum subeam, imperare mihi non potero, impetrare à me non potero, adduci nunquam potero, ipse mihi persuadere, animum inducere, animo vim inferre non potero. Fit beneficijs tuis, & inductione quadam animi mei, te vt diligam. Vide, Colloqui cum ipso, &c,

Animum laxare.

To recreate the wearied mind. I will go into the countrey to take the aire awhile, or to refresh my spirits.

Rus cogito, vt animum relaxem, animi causa, vt animum parumper à molestijs abducam, vt aliquid iucunditatis degustem, aliqua iucunditate fruar, vt animus reficiatur, recreetur, parumper acquiescat à curis, vt animum curis distractum, varieque dissipatum recolligam, vt amissam animi iucunditatem recipiam,

vt quam mihi negotiorum & curarum odiosa consuetudo hilaritatem ademit, abstulit, eripuit, in me extinxit, perdidit, eam rerum iucundissimarum aspectu, atque vsu recuperem, recipiam.

Animus metu liberatus.

A heart free from all feare: You haue put me out of all doubt, or acquitted and rid me of all feare.

Abstersisti mihi omnem metum: omnem mihi metum exemisti: omni me liberasti metu: effecisti vt omnem timorem deponerem: vt auderem, forti animo vt essem, vt animo vigerem, ne quid timerem, vt metu vacarem: animum meum confirmâsti, ad fortitudinem reuocâsti, afflictum excitâsti: factum à te est, vt animus meus qui iacebat, exurgeret, excitaretur, erigeretur: effecisti vt animus meus sese colligeret atque confirmaret, roborisque multum reciperet: languebat antea meus animus, tu, vt valeret, ac vigeret, effecisti.

Animus perspectus.

A tried good will: You know my meaning: you vnderstand my mind, you see all my drift.

Mea consilia planè tibi nota sunt: tenes consilia mea, animum meum, meos sensus: non te latent mea consilia: cognitum habes ac perspectum animum meum: qui sit meus sensus, probè nôsti, præclarè intelligis.

Animi probatio.

A

A truth and triall of my heartie good will, a witnesse of my heart.

Vbi res feret, cùm occasio postulabit, indicabo tibi animum meum: patefaciam, significabo, declarabo, aperiam, testificabor, re tibi probabo, extabit animus meus, patebit, constabit, perspicuus erit: significationem tibi dabo, signa ostendam, argumenta prębebo animi mei: animum tibi meum certa argumenta patefacient: ex apertis, minimè obscuris, minimè dubijs argumentis, signis, indicijs, testimonijs, animum meum, meam voluntatem, meos sensus cognosces, perspicies, intelliges, conijcies.

Animus sincerus.

A sincere heart, or a plaine meaning.

Simplex mihi animus est, directus, apertus, nulla simulatione tectus, aut arte coloratus: simulationem, simulandi studium mea natura, mea consuetudo respuit: neque libenter, neque facilè fingo: simplicem veritatem amo, odi artes, quibus veritas vt inuolucro quodam obtegitur.

Annonæ caritas.

A great dearth of all victuals: each thing is so deare, that euery man is driuen to his shifts.

Ita cara est annona, ita grauis penuria, ea caritas, ea rerum omnium difficultas, eæ sunt angustiæ, ita caræ vęneunt, tanti pretij sunt, tanti sunt omnes res, vt incommodis multis affici, premi, laborare omnes cogantur: ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate, existunt, oriuntur, gignuntur, quæ ferri

vix poſſint, incommoda multa.

Annuæ adminiſtrationis finis.

The end of my yearely office: Now the yeare of my office is out.

Annuum adminiſtrationis meæ tempus confeci, abſolui, decurri: emeritæ mihi ſunt annuæ operæ: emeritum annuum tempus: perfunctus ſum annuo munere, dies annua præterijt, abijt: annui imperij finem attigi, ad finem perueni.

Apollonius Craſſi ſtudijs aptus.

Apollonius was a great helpe to Craſſus in his ſtudies.

Erat Apollonius ad Craſſi ſtudia vehementer aptus: optima ſuis in ſtudijs Craſſus Apollonij opera vtebatur: egregiam Craſſo in ſtudijs operam nauabat Apollonius: erat Apollonius vtilis Craſſo in ſtudijs, admodúmque commodus: vtebatur multùm Apollonio Craſſus: fructum Craſſus in ſuis ſtudijs capiebat optimum ex opera Apollonij.

Approbatum ab omnibus.

Approued of all men: Euery man will like well of that your doing.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non ſatisfeceris: hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit qui non probet: hoc tuo facto lætabuntur omnes.

A principio repetam conſilia mea.

I will

I will repeate from the beginning all my counsell.

Altiùs paulò rationem repetam consiliorum meorum: longinqua repetam, vt apertiùs exponam consilia mea: longè repetam mei sermonis initium, quò pateant illustriùs consilia mea: longinquum exordium capiet hic sermo, quem de meis consilijs habiturus sum.

A pueris amici.

Friends euer from our youth.

Amicitia est inter nos inita, instituta, contracta iam inde à prima adolescentia: amare cœpimus inter nos iam tum cùm adolescentuli essemus: in amicitiam coiuimus à primis adolescentiæ annis: ortus est inter nos amor, cum ex ephebis vix dum excessissemus, essemus egressi: amicitiam iunximus, animos nostros amore iunximus, iam ab illo tempore cùm annos adolescentiæ primos attigissemus.

A puero alicui studio deditus.

Giuen to some studie euen from his childhood.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi: hæc me à puero doctrina delectauit: hanc ego doctrinam, hanc studiorum rationem, hoc studiorum genus ab ineunte ætate sum secutus, meam operam ad hæc studia iam inde à puero contuli, in hoc studiorum genere consumpsi, collocaui, his dedi studijs: hæc studia à primis annis colui: huic literarum generi à teneris annis deuinctus fui: incubui puer in hæc studia.

A puero gloriæ cupidus.

Desirous of glorie or praise, euen from a child.

Inflammatus ad gloriam à puero fuiſti: iam inde à pueritia gloriæ ſtudio,atque amore flagrâſti: ſpectâſti gloriam ante omnes res: à primis annis,tibi erat gloria omnium rerum antiquiſſima, in animo erat,in oculis erat, in amoribus erat, in delicijs erat.

Arcta amicitia.

Deare or neareſt friendſhip: We are deare frieds: No greater friends then we two.

Summus mihi cum eo intercedit vſus, ſumma familiaritas,arctiſſima neceſſitate coniuncti ſumus: vinculis arctiſſimæ familiaritatis adſtricti ſumus: vtor eo, iſque me viciſſim, valdè familiariter: nihil eſt noſtra familiaritate coniunctius, alter alteri familiares admodùm ſumus,mutua eſt inter nos,eaque ſumma familiaritas. Arctiſſimo neceſſitudinis vinculo coniuncti ſumus: nihil eſt noſtra neceſſitudine coniunctius: quo amoris vinculo aſtricti ſumus, eo nihil poteſt eſſe arctius,id eiuſmodi eſt,vt laxari nullo modo poſſit: peruenit ad ſummum amicitia noſtra: aucta ſic eſt, ita iam creuit noſtra coniunctio, vt nihil ad eam poſſit accedere: Quod vinculum, quod ſtudij genus aut officij, quæ omnino res amori noſtro, amicitiæ, coniunctioni, neceſſitudini deeſt, in amicitia noſtra requiri, aut deſiderari poſſit?

Artes merito honore carent.

Arts lacke their due honour: Learning is not eſteemed as it ought to be.

Non vt deberent, honeſtæ ſunt: non quanti deberent,æſtimantur: non quo deberent, quo æquum eſſet loco,ſunt: non, quem deberent, locum obtinent,

non admodum in honore sunt: dignitatis, existimationis, honoris, loci non habent satis, exigui pretij sunt, parui sunt, haud magni reputantur bonæ artes: bonis artibus honor non est, locus non est, honor non tribuitur: bonæ artes honore vacant, dignitate carent, non coluntur, iacent, minimè vigent.

A sententia depulsus aliorum maleuolentia.

The malice of others hath changed my mind.

Istorum maleuolentissimis obtrectationibus, improbis artibus, iniqua infensaque inprimis opera, de vetere illa mea sententia depulsus sum, detrusus, deiectus: veterem sententiam deposui, abjicere sum coactus, discedere à sententia, desciscere, animum abducere, institutæ cursum opinionis aliò conuertere, flectere, mutare.

Asseueratio cum iuramento.

An assuring with an oth.

Iuratus tibi affirmo, iureiurando tibi polliceor, atque confirmo, eiusmodi rem esse, ita se rem habere, eiusmodi rei statum esse, in hoc statu rem esse: ita mihi Deus benefaciat, faueat, adsit: ita me respiciat Deus, seruet, tueatur, non destituat, non deserat: ita mihi à Deo prospera contingant omnia: ita mihi optata contingant: ita quæ opto fœliciter eueniant: ita mihi benè sit, meis rebus fœliciter eueniat, ad voluntatem cuncta fluant: ita viuam fœliciter, dum viuam, diuturnaque lucis vsura fruar: ita mihi tum diuturnus vitæ cursus, tum facilis etiam diuturnusque sit: ita meis optatis fortuna respondeat: ita sim saluus, incolumis, fœlix, for-

tunatus,beatus,malorum expers,ignarus aduersæ fortunæ:ita nihil aduersi videam in vita: ita nunquam aduersam, perpetuò secundam fortunam experiar: ita fortuna vtar perpetuò bona: ita moriar: ne viuam: ne sim saluus: dispeream: perdat me Deus: malè mihi Deus faciat: Deum sentiam iratum: malè mihi sit, nihil ex animi sententia succedat: excludar omni commodo: aduersa mihi sint omnia: cadat infœliciter quicquid ago: infensa omnia, iniqua, aduersa experiar.

Assiduus nimiùm in studijs.

Too too studious, ouer studious. Ye are neuer from your booke.

Nunquam non legis, assiduè, omnibus horis, die noctuque, noctem cum die legendo coniungis: heluo librorum es: tua legendi nunquam sitis extinguitur, satiatur, expletur: totus in studijs es: literis omnino deditus es: nunquam studia intermittis: nunquam te seiungis à studijs: liberos de manibus nunquam deponis: liberos assiduè in manibus habes, tractas, euoluis, lectitas, legendo conteris: modum in studijs non tenes, non retines, non seruas, nullum agnoscis: immoderatè legis: non infra modum, sed supra modum sunt studia tua: nimiùm te studijs dedisti: nimium in studijs operæ consumis: nimius es in studijs: vsum studiorum nunquam dimittis.

Astuti οἱ πλεονεκτικοί.

Craftie children.

Astuti id hominis est, ad suam vtilitatem omnia referre, vtilitatem sequi, spectare, rebus cunctis anteferre, rerum omnium habere antiquissimam, primam ducere, in primis ponere.

A sum-

A ſummo dignitatis gradu ad infimum decidi.

From higheſt roome, to loweſt ſtate: from the court to the cart: out of the hall into the kitchin.

Sedebam in puppi, clauúmque tenebam, nunc vix eſt in ſentina locus: libertatem ſeruitute commutaui: à ſummo poteſtatis ad infimum ſeruitutis locum decidi: deiectus, deturbatus, detruſus, depulſus à fortuna ſum: imperandi meum erat ius, nunc me ſeruiendi neceſſitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi: tantum abeſt vt imperem, vt nec liber ſim.

Atrox hoſtis.

A ſore enemie.

Nimiùm grauiter nos oppugnas, aduerſus nos pugnas, nobiſcum pugnas, nobis aduerſaris: nimiùm te acerbum habemus: nimiùm nobis infenſus es: quicquid habes virium contra nos confers: irruis impetu quàm potes maximo: facis maximum impetum contra nos: aduerſarius, infenſus nimis es, infeſtus grauis, acer, vehemens, ſæuus, propenſus nimis ad exitium noſtrum, noſtrum ſanguinem nimis auidè ſitiens, totus incumbens ad perniciem noſtram: contra nos, in nos, aduerſus nos iniquè nimis agis, moues omnes machinas, omnia moliris, nihil non tentas. Vide, Acerrimus aduerſarius.

A tuis literis alienum.

Not agreeable to your letters, or contrary to your owne writings.

Non eſt hoc tuis literis conſentaneum: non conuenit cum tuis literis, non conſentit, non congruit, non quadrat, diſcrepat à tuis literis: abhorret à tuis literis: alienum eſt à tuarum literarum ſententia.

Auaritia hodiè dominatur.

Now adaies couetouſneſſe beareth the ſway, or ruleth the roſt. What more, what leſſe, all the world is ſet vpon couetouſneſſe.

His temporibus latiſſimè patet auaritia vbique, vbique locorum, vbiuis, vbiuis locorum, nuſquam non eſt: dominatur, regnat, viget maximè, orbem terrarum eſt complexa, omnium animos occupauit, ac tenet, in animos omnium irrepſit: infecti ſunt omnes auaritiæ labe: plus operæ in re quęrenda, in opibus congerendis, in diuitijs colligendis, comparandis, contrahendis, ponitur, conſumitur, locatur, quàm deceat: auaritiæ vitio hodie ferè nemo non laborat: propenſi omnes ferè ſunt ad auaritiam: ad ſummum peruenit auaritia, eòq; proceſſit, eò eſt auaritia progreſſa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet vlteriùs.

Author mali.

The author, cauſe or beginning of all euill.

Tu horum malorum cauſa, tu fons, & origo: tu tantas malorum faces incendiſti: tu horum malorum initium attuliſti: tu hæc mala peperiſti, hæc mala excitaſti: auctor horũ malorum præter te nemo fuit: à te fluxe-

fluxerunt hæc mala, hæc incommoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta, pernicies, exitium, rerum euersio: horum malorum culpam sustines; horum in te malorum culpa conferenda est omnis: hæc tibi sunt adscribenda, assignāda: has calamitates vni tibi acceptas referre debemus. Tuo beneficio viuit hæc pestis.

Augere imperium.

To enlarge the empire or dominions.

Valdè Pompeius auxit, amplificauit imperium Romanum: protulit, produxit, protendit imperij Romani terminos: multum addidit, adiunxit ad imperium Romanum: multas regiones in populi Romani potestatem redegit, populo Romano subegit, ad populi Romani ditionem adiunxit: magna per Pompeium ad imperij Romani vires, ad opes populi Romani accessio facta est.

Α'υτάρκης.

A man in all points able to liue sufficiently of himselfe. Content is pleased.

Contentus sum rerum mearum statu: sufficit, satis est, abunde est, quod habeo: acquiesco rebus meis, maiora non appeto, continet se intra fines hos animus meus, non prolabitur, non excurrit, non se longiùs effert, non se tollit altiùs, plus à fortuna non postulo.

Auxilium fer patriæ.

Helpe your owne countrey.

Fer opem occidenti patriæ: excipe cadentem pa-

triam: medere patriæ grauiſſimè laboranti, eripe ſummis è miſerijs patriam, auxiliare, auxilium affer, auxilio ſis patriæ: adiuua patriam: noli patriæ deſſe: noli committere vt patriam deſeras, vt auxilium tuum patria deſideret in auerſa fortuna, in tantis malis, calamitatibus, miſerijs, tam duris, miſeris, triſtibus, perditis temporibus.

Belli calamitas.

The miſery of warre.

Multa damna, eaque grauia bellum creat, infert, importat: multis & grauibus damnis bellum regiones afficit: vehementer bellum regiones vaſtat, vexat, affligit, corrumpit, dejicit, proſternit, opprimit, perdit bellum regiones, corrumpit omnia, perdit omnia, quaſi flamma vrit & conſumit omnia: nulla calamitas eſt, nullum exitium, nihil tam durum, tam acerbum, quod in bello regiones non ſentiant, experiantur, ferant, ſuſtineant, perpetiantur: ecquod infortunium eſt, ecqua calamitas, acerbitas, duritas, quæ non ex bello naſcatur, oriatur, creetur? nullius mali expers eſt, nulla vacat calamitate regio illa, in qua bellum geritur: perculſa bello, atque poſtrata iacent omnia. Vide, Ex bello calamitas.

Belli metus.

The feare of warre: it is to be feared that we ſhall haue ſharpe and cruell warre.

Belli magni timor impendet: res ad arma ſpectat, graue bellum in metu eſt: verſamur in timore magni belli: aduentare, appropinquare, adeſſe iam graue bellum videtur: graue bellum timemus, metuimus, formidamus

midamus, extimescimus, pertimescimus.

Belli reliquiæ extinguendæ.

To quench the last sparkles that remaine of the warre.

In eam curam incumbe, nequa belli scintilla relinquatur: vt belli extrema deleas, vt belli reliquias persequare, atque conficias, vt profligatum à te, confectum, absolutum, sublatum penitus bellum lætari possimus.

Bellum renouare.

To renue warre: to begin warre afresh.

Lepidus bellum ciuile inter ciues renouauit, redintegrauit, suscitauit iam extinctum, inflammauit iam restinctum, rursus excitauit, concitauit, denuò commouit, conflauit, nouo bello ciues implicauit, ciues in bellum denuò coniecit, magnis belli fluctibus obiecit: ex præsenti iam tranquillitate magnas belli tempestates commouit.

Bellum suscipere, temerarium est: finire virtutis.

To begin warre is oftentimes rashnes: but to end the same as it ought to be, is alwayes the point of wisedome and manhood.

Bellum suscipere, inire, inferre, mouere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, sæpè temeritatis est: conficere autem, perficere, absoluere, restinguere, ad exitum fœliciter perducere, victoria terminare, optato exitu concludere, non fortunæ solùm, sed virtu-

tis etiam eſt argumentum, qui bellum ſuſcipit, is temerè ſæpe facit, temerario impellitur conſilio, temeritatis impulſu peccat: qui verò belli extrema delet, bello finem imponit, finem facit, finem ſtatuit, belli reliquias aufert, conficit, delet, non fortunæ ſolùm, ſed virtuti quoque acceptum referre debet.

Beneficij memor.

Mindfull of a good turne, I will neuer forget your courteſie, your benefits, your goodnes towards me, while I haue a day to liue.

Tua in me officia nunquam obliuiſcar, ſemper meminero, memoria tenebo, perpetua memoria tuebor, cuſtodiam, conſeruabo: tua erga me merita nulla vnquam apud me delebit obliuio; nulla dies, nulla temporis vetuſtas, non caſus vllus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, obliuione delebit, obruet, obſcurabit, extinguet: vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria, nullum apud me tuum beneficium intermoriturum exiſtima: tuã in me ſingularem benignitatem, incredibilem liberalitatem ſemper in animo, ſemper in oculis habebo: tuum beneficium omnibus meis ſermonibus illuſtrabo, efferam, exornabo: perire apud me, aut euaneſcere nunquam patiar: hærebunt mihi in animo, mente, memoria fixa permanebunt, impreſſa in animo ac mente patebunt, extabunt tua beneficia: vitæ par, æqualis erit recordatio meritorum tuorum: qui mihi vitam dies, ille ipſe tuorum officiorum memoriam terminabit, finis mihi ac

terminus & vitæ, & benignitatis, & liberalitatis in me tuæ idem erit, futurus idem est: quàm amanter me tractaueris, quàm benignè mihi feceris, quàm studiosè omni re commodaueris, quàm humaniter & beneficè mecum egeris, quibus officijs amicitiam nostram colueris, prosecutus sis, quibus me rebus auxeris, ornaueris, honestaueris: ipse mihi atque etiam alijs commemorabo: ita diu recordabor, quàm diu mihi viuere contigerit.

Beneficium collocatum sine spe remunerationis.

A franke benefite: or to bestow bountifully without hope of recompence.

Contuli quæ in illum officia, beneficia, merita potui: etsi remunerationem planè nullam expectarem: quantum in me fuit, quantum efficere & consequi potui pro meo studio, meáque industria complexus illum sum, affeci, ornaui, auxi omnibus officijs, quanquam ab eo minimè parem gratiam expectarem: nullum officij genus, aut studij, nullam omnino rem, quæ vel ad vtilitatem illius, vel ad laudem spectaret, omisi, prætermisi, infectam reliqui, licèt futurum non sperarem, vt memorem & gratum experirer: omnia quę quidem præstare mihi licuit, profecta in illum sunt: cùm tamen spe nulla niterer, spes me nulla teneret, futurum aliquando, parem vt mihi gratiam referret, vt omnia mea paribus compensaret officijs, remuneraretur officijs, æquaret officijs, vt vllum grati animi signum ostenderet, vt se memorem gratúmque probaret, vt vllum omnino studiorum officiorúmque meorum fructum ferrem, meam in illum volunta-

tem & beneuolentiam, quandocunque res tulit, vbi tempus & occasio postulauit, re probaui, ostendi, significaui, declaraui, patefeci: spe tamen adductus nulla gratiæ referendæ, benè meritus de illo sum quàm potui studiosissimè: quanquàm illius erga me voluntati diffiderem, spem in illius voluntate minimam ponerem, pariter animatum in me fore non confiderem: licèt fore non confiderem, vt paribus mihi responderet officijs.

Boni ciuis est, publica curare.

A good Citizen, or a good subiect will haue his chiefe regard to the publicke weale, or to the common wealth.

Boni ciuis est, ad bonum ciuem pertinet, bonum ciuem decet, suam voluntatem ad publicam causam aggregare, accommodare, adiungere, cõferre, cum publica causa coniungere, in omni sua voluntate, quid rationes publicæ ferant, quid respub. postulet, spectare, intueri, attendere; nihil vnquã velle à publica re seiunctum, alienum, disiunctum, separatum, remotum, quod reipub. rationibus non conducat, expediat, vtile sit: quod reipub. commoda non postulent

Bonus ciuis esto.

Shew thy selfe a good Citizen: take heed you be not found an ill subiect.

Da operam, enitere, vt bonum ciuem, bonum te ciuem præbeas, præstes, vt boni ciuis partes tueare, sustineas, agas, exequare, vt boni ciuis officio satisfacias, vt ea præstes quæ bonum ciuem decent, quæ expectantur ab eo qui boni ciuis nomen aucupatur: noli commit-

committere, caue ne boni ciuis in officio reprehendaris: ne boni ciuis officium prætermittas: ne quid à te fiat; ne quid committatur bono ciue minùs dignum, indecorum bono ciui: ne ciuis eius, qui ciuitate dignus haberi velit, partes in te requirantur, officium in te desideretur: obeunda tibi sunt, præstanda sunt, non negligenter, aut languidè munera boni ciuis. Non reprehendar in officio boni ciuis: non committam, vt officium boni ciuis in me desideretur.

Breuiter.

To be short: at a word.

Quid quæris? noli quærere: quid plura? quid pluribus? quid multa: quid multis? ne plura: pluribus: ne multa: ne multis: ne te multis morer: ne te multis teneam: quid opus multis? vt in pauca multa cõferam: vt paucis concludam, vt rem paucis complectar, comprehendã, perstringam: vt summatim exponam, vt breuitate vtar, vt satietatem longæ orationis effugiam: ne longam orationem suscipiam.

Cæsar dux optimus.

Cæsar a worthie captaine or Generall.

Dux, imperator, rector exercituum Cæsar is fuit, quo præstantior haberi nemo possit: præfuit exercitibus Cæsar eximia cum laude: ductor copiarum fuit nemini secundus, copias duxit ac lustrauit admirabili rerum bellicarum scientia, gessit bella suo ductu, ea virtute ac vigilantia, non modò vt superiorem sed nec omnino parem quenquam vt habuerit.

Cæsaris humanitas.

Cæsars humanity, good nature, curtesie, or bountifulnesse passeth all the rest.

Cæſar præter multas quibus floruit virtutes, vt virtutes, quibus enituit, quæ in illo viguerunt, multas omittam, ea fuit humanitate, eius humanitatis, ea præditus humanitate, vt nihil ſuprà poſſet, vt nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus, nemo illi par fuiſſe videatur: liberalitate Cæſar excelluit, omnibus antecelluit, præſtitit, omnes vicit: nihil Cæſare humanius: humanitatem Cæſar ita coluit, vt nemo ad illum conferendus: nemo illo fuit ad humanitatem propenſior: proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur: ſingularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignum, iure Cæſarem dixeris: laudem liberalitatis, præter cæteros Cæſar tulit: laus liberalitatis vni maximè Cæſari debetur.

Cæſar vicit Pompeium.

Cæsar ouercame or vanquished Pompey.

Cæſar Pompeium, cùm exercitum ipſe haberet multis partibus inferiorem, pugna tamen fregit, prælio ſuperauit, acie vicit, fudit, fugauitque: copias eius profligauit, in fugam coniecit, conuertit: victoria eſt potitus, victoriam tulit, obtinuit, conſecutus eſt, adeptus eſt.

Calamitatum conſuetudine ſenſus amittitur.

Custome or vse taketh away the payne, or smart of misery.

Malorum

Malorum vſus mihi ſenſum ademit: leuiora videntur quæ diu ſuſtinui mala: occalluit iam animus diuturno malorum vſu: callum obduxit animo meo diuturna calamitatum conſuetudo, ſic, vt minimè ſentiat, vt ſenſu prorſus vacet, vt ſenſum amiſerit. Vide, Aduerſa minùs ſentiunt.

Camillus Romam ex obſidione Gallorum liberauit.

Camillus deliuered Rome from the ſiege of the Gaules or Frenchmen.

Camillus vrbem Romanam obſidione Gallorum exemit, liberauit, ab obſidione vindicauit, ex obſidione eripuit, obſeſſam, ſeptam, copijs Gallorum vndique cinctam, oppreſſam liberauit, in libertatem reſtituit, libertati reſtituit, libertate donauit, liberam reddidit, ſeruauit, ſeruauit incolumem, ſaluam, incolumem reddidit, ſalute atque incolumitate donauit: Gallos, vrbem obſidentes, obſidione prementes, vrbis libertati, caſtris circà collatis, imminentes, obſidionis corona cingentes, circumſidentes, caſtris poſitis ad vrbem, ſedentes expulit, eiecit, in fugam conuertit, diſiecit, fugauit, diſſipauit, ſummouit, fudit, fugauitque.

Candor.

Sinceritie. By that time you ſhall know me throughly, you ſhall finde me no diſſembler.

Cùm ingenium meum re perſpexeris, cognoueris, expertus ſis, vſu perſpectum habeas, ipſa re cognitum: nihil in me inſidioſum aut fallax debes agnoſcere: abeſſe me ab omni dolo, omníque fraude, minimè doloſum, aſtutum, inſidioſum, fraudulentum, necten-

dis fraudibus,parandis dolis,struendis insidijs assuetum, sinceri animi,simplicis ingenij, apertæ voluntatis,rectę mentis,alienum ab arte simulandi, fraudandi, fallendi, decipiendi.

Caput rei.

The very ground of the matter: the chiefe point.

Hoc rem continet,in hoc tota res agitur, in hoc sunt omnia,sita sunt,posita,collocata,constituta: ex hoc omnia pendent: hoc interest inter omnes partes, valet in omnes partes: hoc tanti est,eius ponderis est,eiusmodi est,vt omnia comprehendat,complectatur.

Castra metari.

To pitch his tents, to lay siege to a place.

Apud Patauium castra posuit, locauit,constituit, fecit,metatus est,castra metatus est.Patauium obsidione cinxit,obsedit suis copijs,suo sepsit exercitu.

Casu causa cecidi.

My cause was ouerthrowne by chance: by chance I had the ouerthrow.

Vt causa ceciderim, litem perdiderim,euenit,obuenit, contigit, obtigit, accidit, factum est, casu factum est,casus tulit,fortuna fecit,fortunæ placuit.

Cato Censorinus, omnium innocentissimus, in iudicium vocatur.

The

The most innocent Cato Censorinus was arreigned.

Cato cognomento Censorinus, qui Censorini cognomen tulit, qui Censorinus est nuncupatus, qui Censorini cognomine vsus est: cùm nemine esset probitate inferior, neminem haberet integritate superiorem, nemini de probitate concederet, bonitate excelleret, præstaret: quinquagies tamen accusatus est, in iudicium vocatus est, postulatus est, ei dies dicta est, eius nomen delatum est, causam dixit vitæ suæ, actorum suorum, rerum à se gestarum rationem reddere, vitam suam atque innocentiam probare coactus est: subijt iudicium, reus fuit, factus est, sedit reus, sedit reorum loco, iudicum tribunal adiuit, accusatorum audiuit impura maledicta, acerba conuitia, accusationis molestiam sustinuit.

Certò scias te amari.

Be thou assured thou art loued.

Sic habeto, illum nemini concedere, qui te magis ex animo diligat: te illi neminem esse chariorem: neminem illo esse ad te amandum propensiorem: singularem illius esse in te beneuolentiam: summam in illo esse ad te amandum animi propensionem: velim sic habeas, pro certo habeas, planè credas, tibi persuadeas, prorsus animum inducas, in animum inducas, cum animo tuo constituas, pro certo habeas, pro explorato, pro comperto, oraculi loco, vt minimè dubites, minimè dubitanter credas, persuasum atque fixum in animo tuo sit, velim ita credas prorsus, vt minimè dubites, vt dubitatio tibi nulla relinquatur, supersit, reliqua sit: credas mihi itidem, vt oraculis cre-

deres, hoc mihi ita credas, vt editum ex oraculo putes.

Cicero agendarum causarum artifex.

Cicero in pleading was his crafts maister: Tully for an eloquent lawyer had no peere.

In agendis causis Cicero omnibus antecelluit, præstitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteiuit omnes, antecessit: patronus Ciceroni conferendus nemo fuit, neque eloquentia, neque studio, neque fide: ad iudices, ad tribunalia, ad causas tantum eloquentiæ, studij, fidei, quantum Cicero, nemo attulit, in iudicijs, in foro, in forensibus causis, in forensi munere, in tractandis causis, in causarum patrocinijs, in defendendo, & accusando par Ciceroni nemo fuit.

Cicero & Cato amici.

Cicero and Cato were great friends.

Erant Cicero & Cato, & amicitia & sensibus in Repub. coniunctissimi: amabant inter se vehementer Cicero & Cato, & erant pariter in Republica animati, & erant sensibus in Republica consentientibus.

Cicero Platonem secutus est.

Cicero liked Plato best, and followed him most of any other.

Platonem Cicero vehementer autorem sequebatur: Platoni tribuebat plurimum, summam fidem habebat, planè credebat, vt oraculo credebat. Platonem habebat eximium: singularis erat apud Ciceronem Platonis authoritas: errare Cicero cum Platone malebat, quàm cum alijs bene sentire: plurimi apud Ciceronem erat Plato, faciebat pluris neminem: plus

apud

apud eum ponderis habebat nemo.

Cicero præter modum doluit, mortua filia.

Cicero or Tully lamented, or tooke the death of his daughter grieuously, beyond or past all measure.

Doloris plurimum Cicero hausit, accepit, cepit, tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filiæ, grauiter est affectus: magna sollicitudine affectus est, vexatus est, oppressus est, ita doluit, vt nemo magis: tam doluit quàm qui maximè: obitum filiæ tulit acerbissimè, sic vt iucunditatem omnem penitus amiserit, summum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filiæ: summam Cicero sensit acerbitatem extincta filia.

Cicero splendidè habitauit.

Cicero dwelled very pleasantly: had his house very well trimmed vp: was very fine and neat in his house.

Domo Cicero vtebatur cumprimis lauta, & perelegantis habitauit Cicero lautissimè, & iucundissimè: eæ Ciceronis ędes erant, in quibus neque lautitiam neque elegantiam desiderares: erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantiæ.

Citò.

Speedily, immediatly, out of hand.

Rem aggrediar sine mora, absque mora, statim, confestim, è vestigio, nulla mora facta.

Ciuilis discordia sopita.

The ciuill tumult and discord is qualified or stayed.

Longiùs etiam ciuilis discordia manasset, processisset, progressa esset, grauior esset facta, nisi senatus eam compressisset, repressisset: nisi senatus ei occurrisset, obuiam iuisset, impedimenta obiecisset, impedimento fuisset, Præclarum exemplum in posterum vindicandæ seditionis de republica sustulisti.

Ciuitas ex virtute donata.

His vertue, his worthinesse made him free of the City. Not the wealthy men, but the worthy personages for vertue and wisedome were enfranchised in Rome.

Non diuitiæ, sed virtus aditum patefaciebat ad ciuitatem Romanam, ciuitate Romana donabatur, qui virtute, non qui diuitijs, emineret: non opes, sed virtus ciuitatem Romanam dabat: patebat Romana ciuitas virtuti potiùs: quàm diuitijs, ius Romanæ ciuitatis consequebatur, dignus Romana ciuitate putabatur, recipiebatur in ciuitatem, ad ciuium numerum adscribebatur, ciuis locum obtinebat, referebatur inter ciues, adscribebatur in ciuitatem, particeps ciuitatis, ciuiliumque munerum fiebat, impertiebatur ciuitate, perueniebat in ciuitatem, ei ciuitas communicabatur, non qui opibus abundaret, afflueret, valeret, sed qui virtute polleret, excelleret, præstaret: non instructis, ac benè paratis à re domestica: sed virtute præditis hominibus facilis erat, expeditus, minimè dubius ad Romanam ciuitatem cursus, via patebat, nullo negotio aperiebatur,

ad iura muneraque omnia ciuitatis Romanæ, præmium Romana ciuitas erat.

Clarus apud ciues suos.

In great authoritie and estimation amongst his Citizens or countrymen.

Vales authoritate apud tuos ciues; magnus atque honestus es in ciuitate: magno es in honore, ac nomine apud tuos ciues, magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit. Primarius, honestus, honesto loco natus, optimæ inter tuos ciues conditionis, tui te ciues magni faciunt: magnus es, honoratus, clarus apud tuos ciues: multum tibi ciues tui deferunt: patria tua tantum tibi tribuit, quantum fortasse nemini, atque adeò quantum prorsus nemini.

Clarus in Republica.

A noble gouernour of the common wealth, a worshipfull man, an honourable person, one of great authoritie.

Vir clarissimus, spectatissimus, & in repub. maximis grauissimisque causis cognitis, atque inprimis probatus: homo valde honoratus, multæ existimationis & authoritatis: cui plurimum tribuitur, cuius est grauissima authoritas: cuius sententia ac voluntas pondus habet: penitus administrandæ reipublicæ gnarus, ac sciens tractandæ reipublicæ: non parum versatus in publica re, minimè omnium peregrinus in republica: omnes reipublicæ partes optimè tenens: minimè omnium rudis in republica; homo in rebus admodum versatus, magno rerum vsu, rebus agendis exercitatus.

Cogitare mutationes rerum humanarum.

To remember or to call to minde, the changes of this life: to thinke vpon the mutabilitie of this world.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum consulite, inite consilia cum animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum, quàm varia tempestate iactetur hominum vita cogitate, animaduertite, attendite, examinate, perpendite, cum ratione tanquam æquissima lance diligenter æstimate.

Colloqui cum ipso non possum.

I cannot abide to speake, or to haue any conference and communication with him.

Vt illum adeam, ad illum accedam, ad illum me conferam, illum alloquar, sermonem cum illo habeam, illius vultum subeam, adduci nunquam potero, impetrare à me non potero, imperare mihi non potero, persuadere mihi ipse non potero, neque adduci mea sponte, neque vlla impelli ratione potero: nihil mihi difficilius, laboriosius, molestius, nihil maioris negotij, quàm vt cum illo sermonem iungam. Vide animum inducere.

Comes perpetuus.

An vnseparable companion, I will neuer forsake you.

Assiduum, perpetuum, vsque dum volueris, quoad volue-

volueris, comitem me habebis, me tibi comitem præbebo: hærebo tibi; vſque tibi affixus ero dum tua voluntas feret: nunquam à te, nunquam à tuo latere, niſi te volente, lubente, concedente, permittente diſcedam: nulla me res, niſi tua voluntas, auellet abs te, amouebit, ſeiunget, diſiunget, abiunget. Vide, Adiungam me tibi.

Commendatio diligentiſſima.

A moſt earneſt commendation, and praiſe; a moſt friendly writing in ones behalfe.

Sic tibi eum commendo, vt maiore cura, ſtudio, ſollicitudine animi cõmendare non poſſim: velim tibi perſuadeas, nihil me maiore ſtudio à te petere, nihil te mihi gratius facere poſſe, quàm ſi omnibus tuis opibus, omni ſtudio eum iuueris: peto à te maiorem in modum, vel humanitatis tuæ, vel mea cauſa, vt eum auctoritate tua, quæ plurimum valet, conſeruatum velis: ita à te peto, vt maiore ſtudio, magíſue ex animo petere nõ poſſim: velim omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate & poteſtate tua proficiſci poterit, nõ modò re, ſed etiam verbis, vultu denique exprimas: vehementer te rogo, vt cures, vt ex hac commendatione, mihi quàm maximas, quam primùm, quàm ſæpiſſimè gratias agat: velim eum omnibus tuis officijs atque omni liberalitate tueare: ſi me tanti facis, quanti & ipſe exiſtimat, & ego ſentio, cures quamprimùm intelligam, hanc meam commendationem tantum illi vtilitatis attuliſſe, quantum & ipſe ſperaui nec ego dubitarim: velim eum quàm honorificentiſſimè pro tua natura, & quàm liberaliſſimè tractes, velim eum quàm liberaliſſimè complectare: magnopere & vt meum amicum, & tua dignum amicitia tibi commendo:

vehementer mihi gratum erit, si eum humanitate tua, quæ est singularis, comprehenderis: sic eum tibi commendo, vt neque maiore studio quenquam, neque iustioribus de causis commendare possim: gratissimum mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum: id est, si eum quàm maximè, quibuscunque rebus honestè, ac pro tua dignitate poteris, iuueris atque ornaueris: peto à te maiorem in modum, vt ei omnibus rebus quantum tua dignitas, fidesque patietur, commodes: cures, vt is intelligat hanc meam commendationem maximo sibi apud te & adiumento, & ornamento fuisse: si vlla mea apud te commendatio valuit (multas autem valuisse plurimum scio) hæc vt valeat rogo: maiorē in modum à te peto, vt cùm omnes meos æquè ac tuos obseruare pro nostra necessitudine debeas, hunc inprimis ita in tuam fidem recipias, vt ipse intelligat nullam rem sibi maiori vsui, aut ornamento, quàm meam commendationem esse potuisse: eum si me diligis, eo numero cura vt habeas, quo meipsum: hanc commendationem, quam his literis consignare volui, scio esse omnium grauissimam: eum si tibi commendabo verbis ijs, quibus cum diligentissimè quid agimus, vti solemus, vix tamen studio meo satisfecisse mihi videar: genere commendationis mirifico, eoque planè, quod sit ex intima arte, intimoque ex animo depromptum: vsum me puto. Commendo tibi eum non vulgariter, sed ita prorsus, vt quos diligentissimè, valdè ex animo soleo: quanti apud te sum, tantum valere apud te commendationem meam, effice vt intelligam: eum tibi commendo ea commendatione quæ potest esse diligentissima.

Commendo tibi hanc rem.

I pray

I pray you do all that ye can possible in this cause: I leaue this matter to your honestie and discretion.

Omnem tibi rem, atque causam commendo, atque trado: eius negotium sic velim suscipias, vt si esset res mea: tibi commendo ac trado, vt grauissimè diligentissiméque possum.

Commoda & honor tuus curæ mihi sunt.

I will haue a speciall care both for your profite and worship.

Toto animo de tuis commodis, ornamentisque cogito, valde laboro de tuis commodis & ornamentis, mihi tuus honor, & tuæ fortunæ etiam atq; etiam curæ sunt: de vtilitate, ac laude tua æquè ac de meipso cogito: ita cogito, vt nemo magis: tam cogito quàm qui maximè.

Commodis meis non consului.

I haue not respected my owne profite, I haue bene carelesse of mine owne commoditie.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui: nullam rationibus meis operam dedi: de vtilitate minimùm laboraui: vtilitatem minimè spectaui, curaui, quæsiui, sequutus sum: nullum in vtilitate studium posui, nihil industriæ locaui, nihil operæ consumpsi: diligentiam commodorum meorum causa nullam adhibui, ad res meas nullam contuli: res meas indiligenter administraui, tractaui. Vide, Rem meam non curaui.

Communis mons.

We haue both interest in this hill: We are ioynt Lords of this hill.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis est mons, diuisus aquarum diuortijs: particeps vterque nostrûm huiusce montis est: mons hic pertinet ad vtrumque nostrûm, iuris vtriusque nostrûm est, ius habemus vterq; in hoc monte.

Conatus in magnis laudandus.

In great and weightie affaires: howsoeuer the matter fall out, the very attempt is praise worthy: or, to shew a good will, is commendable.

Qui facinus egregium aggrediuntur, ijs, etiamsi nō succedat, laus tamen aliqua debetur: qui ad res præclaras animum adijciunt, animum adiungunt, sese applicant, sua studia conferunt: præclaris in rebus suam industriam exercent, operam ponunt, ij, vel si spem fortuna frustretur, fallat: vel si spei exitus non respondeat, vt id quod velint, minùs assequantur, vt quò spectant minimè perueniant, omni tamen excludendi laude non sunt, aliqua tamen eos ornari laude æquum est: magna suscipientibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel si frustrà labor suscipiatur, inanis opera sit, non planè feliciter, non prosperè, non optimè, non omnino ex animi sententia res cadat, habendus tamen honor est: præclara conantes, in secundis tertijsque, si consequi prima non liceat, consistere laus est: qui ad summam gloriam suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa contendunt,

dunt,etiam si spe frustrentur, etiam si, quò intenderint non perueniant,etiam si metam non attingant, est tamen cur laudentur: non sunt omni prorsus laude summouendi,decus aliquod, mercedem voluntatis egregiæ,magni,præstantis,excellentis,excelsi, erecti animi præmium ferre debent.

Concessio.

Good leaue: I am well content,so it may be for your profite.

Quod ad me attinet, facilè patior, modò sine tuo incommodo fiat: modò ita facias, ne tibi incommodes,ne incommodo tibi sis,incommodo tibi sit,contra tuum commodum sit,tuo commodo aduersetur:quod commodo tuo facere possis, commodè facere possis, sine molestia tua fiat,

Concisi equites.

The horsmen slaine and discomfited

Omnes equitum turmæ occisione occisæ,cæsæ,concisæ,trucidatæ,obtruncatæ,profligatæ sunt. Vide, Milites egregij cæsi.

Conclusio Epistolæ.

The conclusion or end of the Epistle.

Finem scribendi faciam,si te primùm rogauero, vt me diligas.Epistolæ clausula hæc erit,vt beneuolentiã in me tuam abs te petam,epistolam ita concludam:ita finem faciam,imponam; Epistolæ clausula hæc erit, vt rogem vt me diligas, téque hortor ad illud studium, vnde laus emanat maxima. Cum otij paulum nactus ero,vberiores à me literas exspectato.

Coniectura.

A coniecture, or gessing: as I thinke, as I reckon.

Vt rationem ineo, ratione colligo, ex ratione conijcio: vt mea ratio est: vt mihi ostendit ratio, mihi ea ratione liquet, liquidò patet, facilè constat: quo die prælium commissum est, eodem naues profectæ sunt.

Consensus opinionum.

A consent in opinions. We are both of one mind or opinion.

Coniunctum est meum consilium cum tuo: consentiunt, concinunt sententiæ nostræ: nihil à tua mea distat, dissentit, discrepat opinio: idem sentimus: à tuo iudicio mea sententia non abhorret: idem sequimur, idem est vtriusque sensus: congruit cum opinione tua sententia mea: dissensio inter nos nulla est, dissensionis aut controuersiæ nihil: conuenit inter nos. Vide, Consilium probatum.

Consilium, consilij scopus.

The drift of my counsell: this was my purpose or intent.

Consilium meum hoc fuit: hoc spectaui: hoc volui: hoc sequutus sum: id egi: huc retuli mea consilia, meas cogitationes, huc animũ intendi, mentẽ direxi, consilia contuli, huc spectauit animus meus: hic animo meo, meisq; consilijs scopus fuit. Vide, Finis cogitationum.

Consilium dare.

To giue counsell: This is my aduice, if you will be ruled by me.

Hoc

Hoc tibi consilij do, tua de laude si laboras, tua si tibi laus curæ est, cordi est: te hortor, adhortor, cohortor, suadeo, author tibi sum: hoc est meum consilium: mei consilij hoc est: mea hæc est sententia, opinio, meus sensus, meum iudicium: ita censeo: ita mihi videtur, placet, probatur: si me audies, hoc facies: si meum consilium sequêris, mea tibi sententia si probabitur, me approbante facies: de mea sententia, meo consilio, meo suasu, me autore: si me putas quidquam sapere, non esse prorsus insipientem, aliquid videre: si meum consilium habet aliquid apud te ponderis, hoc facies, ages, aggredieris, suscipies, faciendum tibi iudicabis.

Consilium in dubijs petendum.

Counsell is to be asked in doubtfull matters or it is to consult with his friends in matters of doubt.

Sapientis est, incertis in rebus, dubijs, ambiguis, obscuris, in controuersia positis, in aliqua difficultate constitutis, in ancipiti rerum statu, amicos consulere, in cõsilium adhibere, ad amicos referre, ad cõsilium amicorum confugere, amicorum consilio vti: sententiam exquirere, adire ad amicos consilij causa, petere consilium ab amicis, velle cognoscere quid amicis videatur, quid amici sentiant, qui sit amicorum sensus, quæ sententia, quid habeant opinionis, probent, censeant, iudicent, faciendum existiment.

Consilium probatum.

Counsell liked, or allowed of.

Consilium mihi tuum probatur: idem sentio quod tu, meus cum tuo sensus congruit, assentior tibi, tuam sequor sentẽtiam: rectè sentire mihi videris: accedo ad tuam sententiam. Vide, Consensus opinionum.

Consilium arduum.

It is a hard case, I wot not what to do.
It is hard to say what is best,
I am at my wits end.

Difficilis deliberatio est, lubricus ad deliberandum locus: consilium capere nescio: valdè hæreo: impedita deliberandi ratio: cõsilium abest: explicare nihil queo: expedire me nequeo: inops consilij, inops à consilio sum, consilium diu frustrà quæro.

Constans.

Constant, stayed, sure.

Hominem grauem, certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis cognoui, expertus sũ, nihil in eo leuitatis, aut inconstantiæ, nihil inane, varium, mutabile, inconstans: nullam animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam consilij mutationem deprehendi: magna præditum grauitate semper cognoui: is mihi semper visus est, qui sibi optimè constet, nihil leue committat, nihil inane cogitet, non facilè discedat à seipso, ægrè discedat à sententia, mutet consilium, susceptam opinionem abjiciat, sensum deponat, de suo statu demigret, quem nulla res facilè abducat, auehat à sententia, cuius mentem huc & illuc, in hanc aut illam partem, in quam velis partem, vtram in partem velis, non facilè flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas, alieno tempore nihil loquitur, nihil

agit

agit ineptè,nihil non loco, idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna mens est.

Constantia laudanda.

Constancie is praise-worthy, or a commendable vertue, especially in matters of the common wealth.

Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur: tueri constantiam in recta sententia laudabile est, laus est, laudis est, laudi est, laudem habet, affert, parit, cum laude coniunctum est, egregium est, præclarum est, gloriosum est: perseuerantem, pergentem, permanentem in recta sententia, laus & gloria consequitur, laus excipit immortalitatis: in recta sententia laudabilis admodum est, laudibus efferenda, ornanda, honestanda, decoranda, stabilis & firma, & perpetua permansio: tuenti acriter, & firmo inprimis animo rectum consilium, sententiam cum ratione congruentem, cum salute reipublicæ coniunctam, quæ sit è republica, in rempublicam, è re communi, in rem communem, è commodo publico, quæ valeat ad rempub. ad rem communem, ad commoda publica, decus eximium debetur, Vide, Tenax sententiæ.

Consuetudine introductum.

Brought in by custome, or mens vse.

Tralatitium hoc est, vsitatum, in more positum, more confirmatum, more comparatum: mos obtinuit, mos inualuit: moris est: consuetudo ita fert, more fit.

Contemni ab omnibus.

Despised of all men, or nought set by.

Planè desertum esse me, atque abiectum intelligo, nullo iam loco sum, reijcior & contemnor ab omnibus: nullius iam pretij sum, ordinem nullum obtineo. fabula sum, nullus sum, habeor in postremis, despicior, despectus sum: nullius loci sum, nullius ordinis, postremæ conditionis.

Contemptus alterius iudicij.

It is neither here nor there, or I passe not what you thinke of me.

Facilè patior te ita de me sentire, existimare, opinari, tuum hunc esse de me sensum: contemno tuam de me opinionem, sententiam, iudicium: tuam de me sententiam inanem prorsus leuemque duco: parui est apud me tua de me sententia.

Contentio.

A controuersie.

Hæc vsque ad noctem ducta controuersia est, lis, contentio, pugna, altercatio: iudicijs turpibus fratres conflictantur: Si paulò in eum liberiùs inuectus sum, vindicabit me personæ turpitudo. Pater tuus ita contendit, vt nihil vnquam magis. Locus videtur esse tecum expostulandi, querendi de te, tui accusandi. Singulari studio contendisti in me, Cæsaris posteà mira contentio est consequuta: quo maximè potuit studio Cæsar incubuit, enixus est, laborauit.

Contentus patrimonio.

Content with his patrimonie, or well pleased and satisfied with that his father left him by inheritance.

Rem

Rem mihi à patre traditam seruare, conseruare, custodire, tueri, incolumen tueri, non imminuere, satis est, nullam patrimonij partem imminuere, nullam adimere, nihil de patrimonio detrahere, patrimonium in eodem statu retinere, satis habeo : contentus patrimonio sum, de augendo patrimonio nihil laboro, cogito, curo, sollicitus sum, anxius sum, curam nullam suscipio, nulla me tenet, nulla sollicitat, nulla exercet cura.

Continens sis.

Be continent, take good heed you keepe within the bounds of temperance and modesty.

Caue, vide, studium adhibe, consilio vtere, diligenter animaduerte, aduerte, attende, quàm diligenter potes, ne continentiæ terminos transgrediare, ne longiùs progrediare quàm continentiæ ratio præscribit, ne quos tibi continentia terminos præscribit, eos transeas, transilias, traijcias, transgrediare, prætergrediare, ijs excedas, ab ijs excedas.

Continere se.

To stay, to demeane, to rule himselfe: to keepe within his compasse.

Velim te cohibeas: velim te colligas: velim te ad modum reuoces, ad rectam rationem reducas: intra rationis gyrum reuoces, traducas,

Homo est à cupiditate omni longè remotus.

Contra votum rei exitus.

An end vnlooked for, and contrary to that we wished or desired.

Non cecidit vt optabam, præter meam voluntatem, contra voluntatem, contrà quàm volebam, ſecus ac volebam, euenit: exitum res habuit alienum à voluntate, minimè cum voluntate congruentem, aduerſum voluntati: exitus rei, euentus rei voluntati non reſpondit: optatum exitum conſequuta res non eſt, ad exitum nō peruenit, res pro voluntate non ſucceſſit: cupiditatem fortuna fruſtrata eſt, fefellit, deluſit, irritam fecit ſummam cupiditatem, res planè nulla fuit, ſperatum euentum ſortita res non eſt, nacta non eſt, adepta non eſt. Vide, Ad finem optatum.

Copiæ in diſcrimine.

The army in great perill, or danger and diſtreſſe.

Cæſar Hiſpanienſi bello Pompeij copias in ſummas anguſtias compulit, in maximas omnium rerum difficultates coniecit, eò redegit vt omnium rerum penuria laborarent, inopia premerentur, conficerentur, peſſimè acciperentur, in maximis anguſtijs, difficultatibus verſarentur, plurimis incommodis afficerentur, plurima ſuſtinerent incommoda.

Copiæ genere, non numero firmæ.

A ſtrong army in proweſſe, and valiant couragious ſouldiers, but not in number of men.

Genere potiùs, quàm numero, firmum exercitum habebat Cæſar: frequentes admodum Cæſaris copiæ non erant, ſed fortitudine præſtabant: erat in caſtris Cæſaris virtus, multitudo non erat: non militum copia, frequentia, numero, ſed eorum virtute, robore, forti-

fortitudine, animi præstantia, corporis viribus valebat Cæsar, numero exiguus erat Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus.

Crassus Romæ ob auaritiam male audiebat.

Crassus was euill spoken of, or had an euill name at Rome, because of his couetousnesse.

Pessimè omnium Romanorum audiebat Crassus auaritiæ nomine: maximè omnium Romanorum Crassus auaritiæ flagrabat infamia: aurum sitire, opes appetere maximè, vnus omnium magis, quàm cæteri: præter cæteros Crassus putabatur: nemini grauior, ac turpior in vrbe Roma, quàm Crasso, inurebatur auaritiæ nota, auaritiæ vitio Crassum magis quàm quenquam alium hominum notabat opinio: incumbere ad opes, inhiare diuitijs tanto studio, quanto in vrbe Roma nemo præterea Crassus existimabatur.

Culpa vacuus.

Without fault: faultlesse, blamelesse.

In me conferenda causa non est: culpa vaco: culpam ego non sustineo: expers culpæ sum: affinis culpæ non sum: purus à culpa sum, culpam ignoro: longissimè absum à culpa, vt qui maximè, culpæ mihi non sum conscius: extra culpam sum, in culpa non sum. Vide, Ab hac culpa vacuus.

Cum fratre locutus.

I haue spoken, or talked with your brother.

Hac de re cum tuo fratre multa verba feci, satis

prolixè ſum loquutus,longum habui ſermonem,multis verbis egi,longam habui rationem, ratio mihi cum tuo fratre fuit vberrima.

Cum imperio eſſe.

To beare rule , or to be in office or authoritie.

Geſſi maxima imperia, ſuſtinui,adminiſtraui maximas res,ſummis rebus præfui, ſumma mihi commiſſa ſunt imperia,credita, mandata,tradita: curam geſſi rerum maximarum : ampliſſimo imperio non ſemel vſus ſum , magno ſæpè cum imperio fui.

Cupiditas repreſſa.

He is ſtayed from hauing his will, or following his luſt.

Improbam illius cupiditatem refutaui , repreſſi, retudi,fregi:obieci, me oppoſui illius cupiditati,libidini, intemperantiæ : feci atque effeci, ne poſſet cupiditati ſuæ ſatisfacere, libidini obtemperare , iniquè cogitata perficere,improba conſilia ad exitum perducere: longiùs cupiditate proceſſiſſet, niſi incurriſſem , occurriſſem,obuiam iuiſſem,impediſſem, impedimento fuiſſem,impedimenta obieciſſem: rapiebat eum cupiditas, ego repreſſi: efferebat eum libidinis impetus, ego modum ſtatui.

Cura dubius.

I am in great doubt,or I wot not what to do.

Anceps valdè ſum, in ancipiti cura verſor : non diſpicio,non dijudico, vtram in partem me dem, vtrum ſit rectius, conducibilius , eligendum : conſilium non explico, exitum non reperio ; animi pendeo ; dubius

ſum

ſum, incertus ſum: exploratum,apertum : certum non habeo:dubitatio me tenet: difficilis mihi dubitatio eſt: verſor in dubitatione: teneor implicatus: variè diſtrahor:in vtramque partem animus inclinat, dubia cogitatione,ancipiti cura diſtrahor, iactor, verſor: pendet animus meus, fluctuat, labat in conſilio, nutat, non conſiſtit,nihil habet explorati: hæreo,nihil explico:nihil expedio,quod conſilij capiam,ignoro:explicata capiendi conſilij ratio mihi non eſt.

Cura ex amici morbo.

I am ſory for your ſickneſſe.

Tuus me morbus valdè ſollicitat, ſollicitum habet, graui afficit ſollicitudine, grauiter angit, afficit,affligit, acerbè vexat: moleſtiſſimus mihi tuus morbus eſt,valdè grauis, vehementer acerbus, amarus inprimis, ſummæ moleſtiæ,ſollicitudinis, acerbitatis, curæ, doloris,angoris: ſummam ex tuo morbo moleſtiam capio,ſuſcipio, traho, haurio, ſumo: tuus me morbus in magnam ſollicitudinem adducit, grauiter commouet, maximè perturbat.

Cura meas res.

Looke to my things, take charge of my buſineſſe.

Proſpice, conſule, prouide rationibus meis: ſuſcipe me,reſpice fortunas meas, tuere me, complectere, foue: meæ tibi rationes curæ ſint: curam ſuſcipe rerum mearum.

Cura tuam dignitatem.

Looke, haue regard to your owne worſhip or credite.

Omni induſtria contende, omni ſtudio labora, incũbe toto pectore, confer huc tuas omnes vires, tua ſtudia, curam, induſtriam: enitere quantum in te eſt, quantum in te ſitum eſt, quantum potes, quantum potes maximè, cunctis viribus ac neruis: hoc age diligenter, da operam quàm potes diligenter: ſummam adhibe diligentiam, ſtudio contende quàm licet maximo, quantum potes maximo, ſummo prorſus: hoc vnum cures, labores, ſtudeas inprimis, præter cæteras res præcipuè, potiſſimùm, ante omnia: ne tuæ dignitatis iacturam facias, ne de tua dignitate detrahatur, ne quid aduerſi dignitas tua patiatur, ne tua dignitas violetur: ne quod in tua dignitate damnum facias, ne quid feras detrimenti, ne qua labes aſpergatur, offundatur honori tuo, ne quam exiſtimatio tua iacturam patiatur, ne ſplendor dignitatis tuæ obſcuretur.

Curæ mihi es.

I am carefull ouer you, or my mind alwayes runneth vpon you.

Nunquam de te non cogito: nullum à me tempus prætermittitur de te tuiſque rebus cogitandi, nunquam mihi ex animo effluis, excidis, diſcedis: excubo animo tua tuarumque rerum cauſa: in te tuiſque rebus animus meus perpetuò eſt: meæ curæ omnes in te ſunt, te ſemper ſpectat animus meus: meæ cogitationes in te tuiſq; rebus conſumuntur omnes.

Curæ mihi tuæ res ſunt.

I am carefull of your welfare, or I am euer thinking of your profite, and deuiſing how to do you good.

Toto animo de tuis commodis, ornamentiſque cogito : tuam vtilitatem aſſiduè ſpecto : hæret in animo meo de tuis commodis aſſidua cogitatio : ſi quid è re tua eſt, id maximè laboro : tuæ mihi res, tuæ fortunæ curæ vehementer ſunt : tuæ rationes quid poſtulent, nunquam non attendo : omnis mihi de te, tuiſque commodis cogitatio eſt, tuam vtilitatem meæ ſpectant cogitationes omnes: meas curas ad tuum commodum omnes contuli, animus meus in tua vtilitate fixus & locatus eſt.

Damni compenſatio.

A recompence of loſſe, or amends of hurt.

Ingenium intende, adhibe, confer huc, in hanc vnam curam intende, aciem ingenij tui acue, tuum ingenium, vt aliquam tam grauis damni ſarciendi rationem ineas, vt quod accepiſti damnum aliqua re compenſetur.

Damnum in re familiari.

I haue loſt all my goods, or all that I haue: I am vtterly vndone.

Naufragium feci rei familiaris, perijt mea res domeſtica , actum eſt de fortunis meis: prorſus euerſæ ſunt opes meæ: perdidi omnia bona; euertit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit: afflictæ ſunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, euerſæ meæ res ac fortunæ omnes.

Damnum à fortuna compenſat virtus.

All your ill fortune, wiſedome, and valiant courage will remedy or amend.

Quod à fortuna damnum accepisti, tulisti, resarciet, compensabit virtus: medebitur ijs malis virtus: quò te fortuna coniecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicauit fortuna, ijs te virtus expediet: vt acerbam fortunam sensisti, ita dulcem, ac suauem virtutem experieris: quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum à fortuna tulisti, tantos à virtute, atque adeò maiores fructus capies, percipies, feres, colliges.

Debilitata vi nocere.

He was little able to do me any harme, but yet the wretch did me all the spite or mischiefe he could.

Fractam illam, & debilitatam vim suam in me contulit: pro suarum virium infirmitate, imbecillitate, tenuitate, nihil non egit, mihi vt incommodaret, obesset, damnum inferret, afferret, crearet, cunctis viribus, quæ illi supererant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam perniciem incubuit, vsus est, vires illas quæ illi reliquæ erant imbecillæ, infirmæ, parum firmæ, haud satis firmæ, collegit & contulit omnes ad me opprimendum, euertendum, affligendum, perdendum, ad exitium, ad perniciem, ad meam summam calamitatem.

Debitor meus.

He is in my debt, or oweth me much money.

Magnam mihi pecuniæ vim debet, magno mihi ære obstrictus est, est in meis nominibus ex pecunia multa.

Decet amicis subuenire.

It is

It is meete, or we ought to helpe our friends.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxilium ferre, auxilio esse, præstò esse, subuenire, subsidio esse, adesse, minimè deesse debemus: amicos miserijs oppressos leuare æquum est, ius est, decet, conuenit. Si quid malum acciderit amico, accurrere, & erigere iacentem debemus.

De exitu consilij metus.

The issue and end of this counsell to be feared: I feare to what end this counsell will come.

Metuo ne id consilij ceperim, quod explicare non facilè possim: exitum consilij mei extimesco: consilium à me captum, vt eum quem volo, exitum habeat, opto magis quàm spero: vtinam consilio meo respondeat exitus: timeo tamen ne non ita sit: vereor ne non optimè quod deliberaui succedat, procedat: meum consilium quò sit euasurum, timeo: quàm fœliciter mihi euenturum sit ex consilio meo planè non video, equidem aduersa metuo: timeo, mei consilij qui sit exitus futurus.

De fide dubium.

Doubt of credite or honestie.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te non habet oratio mea, roga parentem tuum: interroga patrem, quære de patre tuo, sciscitare, cognosce patris tui sententiam, voluntatem, iudicium exquire.

Deliquium animi.

The fainting of the heart, or he was in a swound.

Animus eum reliquit, destituit, defecit, deliquium animi passus est, intermortuus est, defecit, animo concidit: ita captus omni sensu est, vt è vita discessisse videretur. Magnus animi tui motus est factus.

De malè merito benè loqui.

To praise one, or to speake well of him that hath deserued ill.

Licèt non optimè de me sis meritus, benè tamen tibi dixi, honorificè de te sum loquutus, mea fuit de te honorifica oratio: verbum ex ore meo nullum exijt, nisi tua cum laude coniunctum: laudes in te contuli, licèt immerentem: licèt immerito tuo, laudaui te, extuli, ornaui, affeci laudibus, præclara quædam in te contuli, dixi de te, quæ tibi laudem parerent. Ijs de te verbis vsus sum, quæ ad te honestandum valerent, vim haberent.

De rebus tuis me certiorem redde.

Certifie me, or let me heare of all your businesse and affaires.

Fac me certiorem, redde certiorem de toto statu tuo, & de omnibus consilijs: significa mihi, expone, aperi, explica, perspicuè demonstra, qui sit rerum tuarum omnium status, qui tuus animus, qui sensus, quæ consilia sint: fac vt de tuis rebus, tuisque consilijs cognoscam, intelligam. Certior fiam, ex tuis literis erudiar, instruar: imaginem rerum omnium, cogitationumque tuarum literis ostende.

Desiderium

Desiderium vrbis.

A desire of the Citie, or I long to be in the Citie.

Sum in vrbis desiderio, desiderio me vrbs afficit: desiderium me tenet vrbis: vrbis cupiditate flagro: animus meus in vrbe est: vrbem spectat, æstuat vrbis desiderio, est in vrbis desiderio.

De tuo consilio decretum.

I haue determined to vse your counsell.

Decreui, constitui, statui, certum consilium cepi, planè animum induxi, nihil vt facerem sine consilio tuo: nisi te approbante, nisi de consilio tuo, nisi tuo consilio vterer, niterer: deliberatum est, constitutum, iudicatum, captum consilium.

Deus optimus.

A most iust, and mightie God.

Bonitas in Deo, iustitia, clementia, potestas tanta est, quanta potest esse maxima: singulari Deus bonitate est, incredibili iustitia, immensa clementia, infinita potestate: is, qui cuncta creauit, condidit, architectatus est: ex nihilo excitauit, formauit, finxit: is, qui omnia regit, gubernat, moderatur, temperat: is qui rebus omnibus præest, dominatur, imperat, à quo vno, cuius vnius à voluntate, nutu, imperio pendent omnia, cuius potestas omnia complectitur: cuius in potestate omnia sunt: quem verentur omnia: cui parent omnia, omnium rerum autor, creator, conditor, opifex, artifex, effector.

Deus acta fortunet.

God speed you well, or prosper your doings, workes, and enterprises.

Quod actum est, dij approbent, fortunent, secundent, bene velint succedere, fœlicem ad exitum perducant; dij faxint, vt id quod actum est, fœlix, faustumque sit, optimè succedat, prosperum euentum sortiatur: dij faueant, probent, ratum esse velint, actum fœliciter quod actum est: vtinam ex hac re contingant ea quę cupis, optata omnia secunda fluant, summa fœlicitas emanet.

Deus adest laborantibus.

God is present with the afflicted, or readie to helpe all such as be in aduersitie and need.

Afflictos facilè diuina pietas excitat, egentibus opem fert, miseros subleuat, desperatione debilitatos confirmat, fulcit, sustinet, laborantibus subsidio est.

Deus præstò in aduersis.

God is at hand in aduersitie.

Perfugium habemus ad Deum in nostris calamitatibus, tranquillitas est in nostris tempestatibus, naufragium timentibus portus est: afflictos diuina pietas excitat: amplissima est diuina liberalitas: patet omnibus, latissimè patet, amplissimè patet, vbique locorum est, nusquam non est diuina benignitas: cui non benignè facit Deus? ecquis est, in quem Dei benignitas non extet? qui diuinam benignitatem non senserit, ex-

pertus

pertus sit, reipsa cognouerit, perspicuè viderit, clarissimè perspexerit: nemo diuinam opem frustra implorauit, præstò est, adest, opem fert, opitulatur, subuenit Deus inuocantibus eum, implorantibus eum, confugientibus ad eum.

Diescit.

The day beginneth to appeare, or it is breake of day.

Lucescit, albescit dies: dies appetit, aduentat, adest, crepusculum matutinum adest: sol exoritur: tenebras fugat lux: nocti succedit dies: noctem subsequitur dies: abeunte nocte dies aduenit, lux apparet.

Dies constituta.

A certaine day appointed, or a set day.

Ad diem constitutam, præstitutam, præfixam, præscriptam, pactam, de prouincia decedemus: ea, qua constitutum est, qua conuenit inter nos, die, proficiscemur, in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You command, or bid me do such things which no man is able to bring to passe.

Soles ea mihi imponere, quæ sustinere vix possum, ea imperas, præcipis, iubes, mandas, committis, quæ vires meas exsuperant, quæ præstare, perficere, exequi vix possum: magni negotij est, summæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, grauia, difficilia mihi imperas.

Difficilis in consuetudine.

Your company is nothing pleasant, or, you are so froward and churlish that no man careth for your company, or desireth to be acquainted with you.

Nimiùm acerbus es, nimiùm in consuetudine difficilis, durus, asper: tua consuetudo difficilior est: abest consuetudo tua ab omni suauitate: non ea est consuetudo tua, quæ propter suauitatem expetatur: minimè iucunda est, amara potiùs atque odiosa tua consuetudo: quis naturæ tuæ peruersitatem in consuetudine ferat? quis te possit vti homine omnium difficillimo, seuerissimo, asperrimo? quis tuam consuetudinem expetat, carentem omni suauitate, nulla re iucundam? asperitatis ac peruersitatis tantum habet natura tua, quantum in consuetudine ferri vix possit, vel potiùs planè non possit: vsus tibi nullo cum homine diuturnus intercedit: ita difficilis, ac durus es, ijs moribus, eo præditus ingenio. Neque benignitas, neque copiæ apud te sunt, Vide morosus.

Dignitas imminuta.

A dishonouring, or honour impaired.

Violari tuam dignitatem, imminui, offendi, lædi, oppugnari, damno affici, iniurias pati, detrahi de tua dignitate, minui, auferri, iacturam fieri tuæ dignitatis iniquè patior. Nihil vnquam feci quod cōtra tuam existimationem esse vellem. Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentissimè profundam.

Dignitas spectanda.

An

An especiall regard of your fauour and honest estimation.

Hoc primùm te moneo, vt referas omnia ad dignitatem: propositum decus tibi sit ante omnia, dignitati seruias, dignitatem spectes, sequaris, dignitatis rationē habeas, nihil cogites à dignitate disiunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate, non cum dignitate coniunctum: tuorum consiliorum, tuarum actionum finis, terminus, scopus honor sit: prima tibi sit, præcipua, antiquissima dignitatis cura.

Dignitas inuisa.

Honour enuied at.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat: quos mea dignitas angat, vrat, torqueat, excruciet, pungat, grauiùs afficiat, quibus dolori sit honor meus, quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore molestiaque afficiat.

Dignitate integra, fortunæ damna contemno.

To keepe my honour I care not what losse I suffer.

Si modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum iacturam fieri, fortunæ detrimenta non recuso, contemno nihil, duco, in minimis pono.

Dignitatis meæ auctores.

You were my first founder, or all my preferment and authoritie first began by you.

Dignitati meæ præfuisti, à te primùm fluxit, manauit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor meus, tu meæ laudis origo, fons principium fuisti.

Dignitati tuæ seruiet.

I will so order the matter, that he shall set all his mind to the furtherance of your honour.

Dabo operam, vt Francisci animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, conuertam: vt Franciscus omnia sua studia tuam ad dignitatem conferat, tua in dignitate figat, locet, statuat, ponat, tuæ dignitati dicet, dicata velit, assignet, dedat.

Dignus qui ametur.

Worthy to be loued.

Est qui ametur, dignus est qui diligatur: amore hominum dignus est: sunt in illo, quæ amorem concilient: possidet quæ ad colligendam beneuolentiam valent. Ad alliciendas voluntates, animos adiungendos, comparanda hominum studia nihil desiderat, nihil in eo requiras, nihil ei deesse dicas: causas amoris in eo plurimas, odij nullam inuenias: ferreus sit, auersus ab humanitate, expers humanitatis, prorsus homo non sit, qui non illum amet, amore complectatur.

Diligentia desiderata.

I require greater diligence.

Velim te plus diligentiæ, curæ, operæ, industriæ, studij in scribendo ponere, locare collocare, consumere: plus diligentiæ ad scribendum conferri à te velim

lim, operam te nauare ſtudio maiore in ſcribendo cuperem: tuis in ſcriptis diligentiam deſidero, requiro, maiorem poſtulo: non ſcribis accuratè, non diligenter, non ſtudioſè, non ea, qua opus eſſet, quam res poſtulat diligentia: minùs quàm oporteat diligenter: impiger in ſcribendo non admodum es. Scias ſuſpectum te mihi eſſe nomine negligentiæ.

Diſcedere.

To depart.

Mihi eſt in animo diſcedere, digredi, abire, proficiſci, locum mutare: de diſceſſu cogito: diſceſſum ſpecto, in animo habeo, meditor: animus eſt in diſceſſu.

Diſiunctio.

A ſeuering or parting.

Dirimere coniunctionem, diſcindere, diſſuere, diſiungere, ius omne coniunctionis tollere, delere, extinguere. Magno locorum interuallo diſiuncti ſumus. In ijs locis ſum, quò propter longinquitatem tardiſſimè omnia perferuntur.

Diuerſa œconomia.

A diuerſe way, or another manner and faſhion in gouernance and ordering of my houſe.

Genus rationum mearum diſſimilitudinem habet cum illius adminiſtratione domeſtica: non eadem in re domeſtica tuenda, in adminiſtranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domeſtica vtriuſque ratio eſt.

Diuerſa ratio.

Another way of gouernance.

Dissentimus in regenda prouincia, in administratione prouinciæ diuersa est vtriusque ratio: non eadem sunt vtriusque instituta: longè distat ab illius institutis mea consuetudo: aliud ipse spectat, aliud ego sequor, institutorum nostrorum dissimilis, diuersa ratio est.

Diuersæ sententiæ in concordibus animis.

Our hearts are one, but our opinions are diuers: we two are of contrary opinions, yet otherwise we loue one another well enough, and agree together like friends.

Discrepant sententiæ nostræ, cùm tamen æquè nos inter nos amemus, mutuus inter nos amor sit: opinione dissentimus, non voluntate: nostræ sententiæ non congrunt, cùm animi tamen nostri in amore consentiant: non idem sensus est, non idem iudicium, eadem tamen voluntas, eadem beneuolentia: opinionum est inter nos dissimilitudo, non animorum, diuersa sentimus, eadem tamen volumus: animorum consensus inter nos est, opinionum dissensio.

Diuersæ opiniones.

Diuerse opinions.

Opinionum dissentione discrepamus, non idem, aliter, diuersè, variè sentimus: non quod tibi, mihi idem videtur, placet, probatur.

Diuites gratiosiores.

Rich men are more in fauour, or more preferred and regarded.

Ea temporum ratio est, vt qui plus opibus valent, magis excellant gratia, gratiosiores sint: conferunt libenter homines ea studia in locupletiores, ditioribus fauent, student, suffragantur, præstò sunt.

Diuitiarum hoc, non virtutis est.

It is riches, and not vertue that wrought ill.

Copiarum hoc potiùs est quàm virtutis: non hoc in virtute, sed in opibus situm est: facit hoc non virtus, verùm copia diuitiarum: diuitiarum, non virtutis hoc est: pertinet hoc ad copias, non ad virtutes: non hoc virtus, verùm diuitiæ præstant: pendet hoc à diuitijs non à virtute.

Diuitijs plurimum tribuendum.

Riches must be much made of.

His temporibus magni faciendæ, pendendæ, æstimandæ diuitiæ sunt, commendat nobis rem familiarē temporum ratio: ea ratio temporum est, vt plurimum diuitijs tribuendum videatur, vt diuitias non in postremis habere debeamus, non vltimo loco ponere: non in minimis ducere, constituere, locare.

Diuturnam vitam omnes expetunt.

All men desire a long life.

Ecquis est qui diuturnam vitam non amet, non cupiat, exoptet, expetat? cui diuturna vita non placet? qui diu viuere non cupit? diu vitam agere, diuturnam ducere, traducere, vitam agere, transigere, viuere, diuturnæ lucis vsura frui, diu inter homines agere, cum hominibus versari, in terris morari?

Doleo propter te.

I am sorrie for thy sake.

Tua causa doleo, dolor meus à te est, prouenit, proficiscitur, manat, fluit, tu paris dolorem meum: tua causa fit, vt doleam.

Doleo exitio patriæ.

I am sorrie for the ruine of my countrie.

Nemini concedo qui maiorem ex pernicie & peste patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ita doleo, vt nemo magis, vt nemini concedam: tam doleo patriæ interitu, quàm qui maximè: angor, torqueor, crucior, sollicitor, afficior pernicie patriæ, sic vt nemo vnquam ex vllo casu, aut vlla omnino calamitate plus hauserit acerbitatis, grauiùs doluerit, maiorem dolorem ceperit, maiorem in sollicitudinem inciderit, deuenerit, adductus sit.

Dolor ex alterius dolore.

Your sorrowing maketh me heauie, or your sorrow and paine grieueth me as much as it doth you.

Doleo dolorem tuum: dolore tuo mœreo: socius ægritudinis tuæ sum, particeps sum mœroris tui, de tuo dolore communico: communis, par, simillimus, idem vtriusque dolor est: pariter ac tu: æquè ac tu, similiter ac tu, non aliter ac tu, non secùs ac tu, idem vt tu, nihilo leuiùs quàm tu, doleo, dolorem suscipio, capio, traho, haurio.

Dolore extingui.

To be consumed with sorrow and paine.

Dolore

Dolore contabeſco, conſumor, conficior, perimor, exanimor: me dolor interimit, perdit, mihi dolor vitæ finem facit.

Dolores nimios ſuſtineo.

I am ouercharged or ouerwhelmed with ſorrow.

Tantum doloris, ſollicitudinis, acerbitatis ſuſtineo, quantum ferri vix poſſit: ferendo dolori non ſum, impar dolori ſum: impares dolori vires meæ ſunt, ad dolorem infirmæ: dolore franguntur, vim doloris minimè ſuſtinent, roboris in me tantum non eſt, vt acerbitatem tam grauem queam perpeti. Vide, Extremè angor.

Dolor immodicus.

An immoderate or vnmeaſurable ſorrow and paine.

Dolorem ſuſtineo, patior, fero grauem, acerbum, eiuſmodi, qui ferri vix poſſit: dolorem incredibilem capio, ſuſcipio, haurio, traho, dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor: omnes mentis meæ partes dolor exagitat, diuexat, perturbat, afficit: vexor acerbiſſima ſollicitudine, dolore diſcrucior, diuellor, dirumpor, perimor, interimor, exanimor, contabeſco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, vi curarum ac ſollicitudinis, concurſu moleſtiarum labefactatus, atque conuulſus: ita cecidit animus meus dolore perculſus, vt nulla res eum ad æquitatem poſſit extollere: iaceo in mœrore ac ſordibus: curis maceror: ęgritudine contabeſco: ægritudine animi ita laboro, vt ſanari vix poſſim, vel potiùs planè non poſſim, vt ſpem ſalutis ami-

ſerim, ſalutem deſperem, de ſalute deſperem, ſpes ſalutis nulla omnino ſuperſit: verſor in ſummo dolore: acerba ſollicitudine, graui cura, moleſtia, ægritudine, angore, mœrore.

Dolores tui mihi ſunt acerbi.

I am ſorrie for your heauineſſe, ſorrow, and griefe.

Tuæ me calamitates grauiter afficiunt: tua mihi nimis aduerſa fortuna grauiſſima eſt: tua me torquent infortunia: tuis angor, excrucior, affligor, ſollicitor, vexor malis: miſerrimum tuæ vitæ ſtatum iniquiſſimè fero: ex tuis miſerijs dolorem haurio acerbiſſimum: tuæ me miſeriæ miſerrimum faciunt: miſer ſum tua miſeria, dolor meus ex tuo dolore pendet, tuis doloribus doleo, angoribus angor.

Dolor renouatus.

Sorrow renued.

Dolorem meum refricaſti: ſopitum excitaſti dolorem meum, quem dies iam penè ſanauerat.

Domi lates.

Thou lurkeſt at home.

Nunquam exis, nunquam egrederis cubiculo: pedem è limine cubiculi nunquam effers: extra cubiculum nemo te vnquam videt, perpetua tibi ſedes cubiculum eſt, nunqnam euolas è tuo illo nido.

Dubia in aliud tempus vita.

It is vncertaine whether I ſhall liue vnto that day, or I am not ſure to liue ſo long.

Optandum

Optandum eſt, vt ad id tempus ducere ſpiritum poſſim: incerta ad aliud tempus vita eſt: vereor, ne non tam diu viuam, ne non vſque eò vitam producam: vitam quis mihi præſtet ad illud tempus? explorata mihi ad eam diem vita non eſt.

Dubito de capeſſenda republica.

I am in doubt whether it be beſt to take the charge of the common wealth vpon me, or not.

Integra mhi res non eſt ad conſulendum, capeſſam nec ne rempublicam: non eſt mihi libera, non expedita, non ſoluta de capeſſenda rep. deliberatio: liberam non habeo capiendi conſilij facultatem, de ſuſcipienda, gerenda, adminiſtranda republica: teneor implicatus, nec mea expedire conſilia poſſum de ſuſcipienda republica.

Dubium de ſtudijs alicuius.

I doubt what end his ſtudies will haue.

Vereor, ne quam de tuis ſtudijs expectationem concitaſti, hanc ſuſtinere ac tueri non poſſis: vereor vt ſtudia tua expectationi hominum reſpondeant: timeo ne ſtudiorum tuorum euentus ab hominum opinione diſſentiat, alius atque expectatur, exiſtat: timeo ne tuis ſtudijs non is qui expectatur exitus contingat: magna me dubitatio tenet, ne non eum, quem homines ſpectant, ſtudia tua fructum ferant.

Dubius animi.

All doubtfull, or vncertaine what to do.

Ancipiti cura diſtrahor, iactor, verſor, animi pen-

deo, incertus animi ſum, pendet animus, inclinat, huc illuc fluctuat, iactatur, incertus eſt quid conſilij capiat, vtram in partem me dem, ignoro: explicare conſilium, expedire me ex hac deliberatione, exitum meæ cogitationis inuenire non poſſum, diſtrahunt me diuerſa conſilia, in vtramque partem ita multa ſuccurrunt, vt difficilis admodum ſit, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, perobſcura, haud ſatis aperta deliberatio.

Dubius belli exitus.

The end of warre is doubtfull, or no man is ſure when this warre will end, or who ſhall haue the victorie.

Dubium eſt, dubitandum eſt, dubitari poteſt, in dubio eſt, eſt cur dubitetur, dubitationem res habet, ambiguum eſt, in dubio verſatur, in dubio poſitum eſt, in ambiguo, in ancipiti, planè non conſtat, non patet, non liquet, apertum non eſt, perſpicuum, dilucidum, dilucidè non patet, qui ſit belli exitus futurus, de belli euentu poteſt ambigi, certò diuinare, conijcere, augurari, affirmare non licet: exploratum non eſt, certa coniectura non eſt: in dubium vocari poteſt euentus belli, in dubium venire, in dubitationem adduci: poteſt in vtramque partem iudicari de belli euentu, anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodũ, obſcura, quæ obſcuritatis & erroris habeat multum, non ſimplex, non aperta, non perſpicua, parum certa diuinatio, coniectura, opinio eſt: coniecturam facere de belli exitu cui licet? quid in bello caſurum ſit, vtram in partem inclinatura victoria, nemo diſpicit, videt, intelligit, nouit, exitum belli certa ratio non oſtendit, non promittit.

Dux ad virtutem.

A guide to vertue.

Omnem meam cogitationem in ostendenda tibi virtute fixi & locaui, in tradenda tibi virtute sum totus: hoc vnum mea spectat industria, thesauros tibi virtutis vt aperiam ac tradam: versor in hoc studio totus, vt aditum tibi ad virtutem patefaciam, vt ornem te virtute, vt ad virtutem, duce me, peruenias: hac in re, cura atque mens mea tota versatur, quæ sit dignitas, qui splendor, quæ pulchritudo, virtutis, me magistro, vt intelligas.

Egestas honoribus impedimento.

Pouertie is a stay or hinderer of honour.

Sæpè aditum ad honores intercludit inopia, viam impedit, cursum moratur, sæpè impedimento fuit: sæpè fecit inopia, commissum est inopiæ culpa, ex inopia contigit, ne liceret ad honores peruenire, ne liceret expeditè progredi, procedere, cursum tenere in honorum via: egestas, rei domesticæ difficultas, rei familiaris angustia, domesticæ difficultates euntibus ad honores impedimenta obiecerunt. Vide, Paupertas honoribus excludit.

Egregiæ equestres copiæ.

A noble and valiant troupe of horsemen.

Vix credas quantum in prælio valeat hæc equitum turma, quàm firma sit, cuius roboris, quorum neruorum: hac equitum turma, hoc equitatu, hac equitum manu noli putare quicquam acrius, aut pugnacius esse.

Egregiè.

Excellently, greatly, paſſing well, noble, or honourable.

Summè, vehementer, valdè, magnopere, etiam atque etiam, maximè, mirè, mirificè, incredibiliter, ſingulariter, vnicè, egregiè, inſigniter, cumprimis, imprimis, præcipuè, apprimè, admodum, maiorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, ſupra modum, extra modum, oppidò, eximiè, maximoperè, non vulgariter, non mediocriter, non minimè, non ad aliorum exemplum, non ex communi conſuetudine, non vt ſolet, non vt mos eſt, non more, non ordine, non aliorum exemplo, extra morem, extra ordinem, præter exemplum, ſic vt nihil magis, nihil ſupra, nihil vltra, nihil tale, nihil ad aliud, vt conferri nihil poſſit, ſimile, par, æquale, eiuſmodi, eius generis nihil ſit.

E labore immortalitas.

Out of trauell immortalitie: or the paines you haue taken in your noble worke ſhall neuer be forgotten: but your labor ſhall be remembred and commended for euer.

Quos nunc ſuſcipias labores, ij te apud poſteros æterna gloria donabunt, afficient, illuſtrabunt, ornabunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati commendabũt, ab hominum obliuione, ab interitu vindicabunt, tui nominis famam in omnia ſecula diſſipabunt, poſteritati tradent, omnium ſermonibus, & ſcriptis exornandum, extollendum, celebrandum, honeſtandum, tuendum: conſequeris tuis laboribus, ne-qua dies tui nominis famam delere poſſit: vt omnis

de te posteritas loquatur, nullæ tuas laudes literæ taceant, de tuis laudibus conticescant.

Elatus diuitijs.

Puffed vp in pride with worldly wealth.

Tuæ te efferunt diuitiæ, non tuæ propriæ virtutes: insolentia tua, arrogantia, superbia, non ex animi, non ex ingenij tui præstantia, sed ex opibus tuis manat: istã insolentiam, elationem animi, spiritus immoderatos in te parit non vlla tua singularis, aut præcipua facultas, meritorúmue conscientia, sed copiæ, diuitiæ, opes, res domestica, plus æquo maior, commodorum abundantia, animos tibi facit: tollit te ad istam animi intemperantiam res familiaris: non vlla tua propria bona, non artis honestæ scientia, aut virtutis vlla possessio.

Eloquentia Ciceroni fructuosa fuit.

Eloquence was gainefull, or profitatable to Cicero.

Fuit Ciceroni eloquentia summo emolumento, peperit emolumentum, commoda, vtilitatem, copias, optima quæque, emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparauit: magnum ex eloquentia fructum Cicero tulit, cepit, percepit, collegit, consecutus est: admodum Ciceroni fructuosa fuit eloquentia, vtilitatis eximiæ, commodorum neque paucorum neque mediocrium.

Eniti summo studio.

To endeuour earnestly: to trauell in a matter with might and maine, or to labour and deuise all the wayes he can possibly.

In arcem huius causæ, in summam causam totus inuadam, omni vi, toto pectore incumbam: agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus neruis, omni meo studio, quantum est in me, quantum in me positum, in me situm, quoad possum, quantum valeo, quantum quidem ipse præstare possum, quantum consequi viribus licet: contendam omni studio: summè conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus: conferam ad hanc rem omnes vires, omnia studia, quicquid erit in me industriæ, operæ, curæ, diligentiæ, minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus: nullũ studium, nullam operam, aut industriam prætermittã, dabo operam, quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

Error perniciosus.

To do amisse herein is very perillous: if you shall do otherwise then well, great danger and harme is like to ensue thereupon.

Offensionem inprimis esse periculosam: magno tibi futuram damno, tibi affirmo, siquid offendes, errabis, secus efficies, committes, peccabis, labêris, si culpam commiseris, si quam in culpam incideris, si te minus honestè, minus sapienter gesseris, si te, quem non decet, eum præbueris, magno tibi constabit, non mediocre damnum, non leuis iactura consequetur: tuam culpam graui damno solues, magna mercede redimes, grauissime lues.

Error pueritiæ.

The

The errour and misdoing of youth.

Multa leuiter,inani quodam ſtudio,temerè in pueritia committuntur: in prima ætate,primis annis, teneris annis,primis temporibus ætatis,à puero,ab ineunte ætate,ineunte pueritia, primo ætatis initio. Si ducem & auctorem, & moderatorem aliquem puer habuiſſem, non ita grauiter errâſſem.

Es mihi chariſſimus.

Thou art deareſt vnto me, or I loue thee beſt of all men, or aboue any thing in the world.

Nemo eſt omnium,in quem magis,quàm in te mea ſit propenſa beneuolentia,qui mihi te ſit charior,quem ego vehementiùs quàm te diligam,quem ego maiore, quàm te beneuolentia proſequar, magis ex animo quàm te diligam.

E ſtudijs morbus contractus.

Sickneſſe gotten by ouermuch ſtudie.

Ægrotabat ex labore ſtudiorum : iacebat ob ſtudiorũ labores: morbo languebat ex intemperantia ſtudiorum: malè ſe habebat,iuciderat in morbum, quòd immoderatè ſtudijs vteretur,quòd ei ſtudiorũ modus eſſet nullus, quia minimè ſibi parceret in ſtudijs: affectus grauiter eſt, valetudine vtitur aduerſa, decumbit oppreſſus morbo,laborat morbo, valet peſſimè ex nimia ſtudiorum conſuetudine,ex immoderato vſu.

Euentum fœlicem opto.

I wiſh a happie end.

Quod actum eſt, dij approbent, ſuccedat ex animi

ſententia, ſuccedat optimè, egregiè, præclarè cadat, procedat, optatum finem ſortiatur: exitum habeat cũ animo tuo congruentem, quem ipſe vis euentum ferat: acta dij fortunent, rata velint.

Euentus rei fœlix erit.

The end ſhall be happie.

Exitum res habebit, mea quidem vt ſpes fert, exoptatum, fœlicem, qualem volumus, & optamus: res ex animi noſtri ſententia ſuccedet, ſucceſſu res, quo volumus, eo concludetur ac terminabitur: euentus rei erit optimus, euadet res, quò volumus: non aliter cadet ac volumus: ſequetur id quod optamus, optatis fortuna reſpondebit: res conſequetur exitum, euentum, finem exoptatum.

Euentus dubius.

The end is doubtfull.

Vtrum res eum finem qui principio reſpondeat, à principio non diſſentiat, non diſcrepet, habitura ſit, ignoro: futurúmne ſit, vt extrema cum primis contexantur, coniungantur, extrema primis reſpondeant, conſentiant, ſimilia ſint, non diſpicio: quem ſit exitum res habitura, ſimilémne, an diſſimilem principio, ſuſpicari non poſſum.

Ex alterius virtute ſpes.

Hope in the vertue, or prowesse of another.

Tua præclara facta, actiones egregiæ, tuæ res geſtæ, ea quæ geſſiſti, quæ tuæ ſigna virtutis oſtendiſti, virtus tua perſpecta, perſpicuis teſtata ſignis, præclaris factis declarata, excitauit eos qui anteà timore perculſi

culsi iacebant: animos à metu ad spem reuocauit, retulit, reduxit, transtulit.

Ex auaritia multa mala proueniunt.

From couetousnesse springeth much euill.

Parit auaritia multa mala: existunt, nascuntur, proficiscuntur, proueniunt, effluunt, emanant, exoriuntur ex auaritia multa mala: multorum malorum causa, origo, principium, fons, radix auaritia est, multorum malorũ causa referenda ad auaritiam, conferenda in auaritiam, adscribenda, assignanda, tribuenda auaritiæ est: culpam sustinet auaritia multorum malorum.

Ex bello calamitas.

Of warre, miserie.

Summis difficultatibus regionem vniuersam bellũ affecit: magnæ calamitates ex bello, belli causa, propter bellum acciderunt, euenerunt, obuenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatæ sunt, allatæ sunt, oblatæ sunt vniuersæ regioni: vniuersam regionem in multas difficultates bellum coniecit, impulit: exitiosum, perniciosum, calamitosum vniuersæ regioni bellum fuit, exitio fuit, damno, detrimento, incommodo, calamitati. Vide belli calamitas.

Excandescentia.

Great anger and wrath.

Exarsit iracundia vehementi: exarsit vehementer, excanduit, commotus, incensus, inflammatus ira vehementi furere cœpit, furor illum inuasit.

Excellens.

Excellent, or passing good.

Virum excellentem, præstantem, omnibus, vt aiunt, numeris absolutum, omni laude insignem, participem omnium virtutum, cui nihil desit, in quo nihil desideres, quem esse virum singularem dicas.

Ex concordia spes victoriæ.

Where vnitie is, there is hope of victorie: where men agree well together, they are more like to haue the vpper hand.

In nostra concordia spem maximam pono victoriæ, ex vestra concordia victoriam spero, vestra concordia victoriæ mihi spem affert: vt spero, pro mea quidem spe, quantum quidem spero, nisi me spes fallit, vt animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi polliceor, victoriā pariet, afferet: vestræ concordiæ fructus, nisi mea spes infirma prorsus est, erit victoria.

Excusatio non necessaria.

A needlesse excuse.

Superuacanea fuit apud me tua excusatio: officium excusandi sine causa suscepisti: nō erat cur te excusares, causam excusandi nullam habuisti: minimè necessaria fuit excusatio tua: tuam excusationem non desiderabam, non requirebam, non expectabam.

Ex dignitate factum.

Done nobly, a noble act.

Nihil fecisti, nisi plenissimum amplissimæ dignitatis, omnia tua facta cum dignitate vehementer consentiunt: in omnibus rebus maximè dignitatem spectasti: in omnibus tuis factis proposita tibi dignitas fuit: omnia tua facta ad dignitatem retulisti: quæcunque egisti, ad dignitatem omnia spectarunt. Gloria tibi semper

ſemper prima fuit, antiquiſſima fuit, maximi fuit: ante omnia, ſummo loco, primum apud te locum obtinuit: ſcopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit: tuarum actionum norma quædam & regula dignitas fuit: tua ſunt eiuſmodi facta, vt eximijs ornanda præconijs, diuinis decoranda laudibus, tollenda ad aſtra, ad cœlum efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitatiſque præmia debentur.

Ex gula obeſus.

Of much eating and drinking cometh a groſſe and fat lumpiſh body.

Niſi cibo parcas, à cibo abſtineas, cibum minuas, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in cibis, niſi cibo parciùs vtare, pinguior euades quàm ſatis eſt, nimiùm pingueſces, nimiam pinguetudinem indues, obeſior fies, nimia pinguetudine laborabis.

Ex iniuria gloria.

Of iniurie renowne.

Illuſtrabit amplitudinem tuam hominum iniuria: quò magis obſcurare atque extinguere tuam dignitatem inimici tui conabuntur, eò plus etiam ſplendoris accedet: eò clariùs elucebit, eò patebit illuſtriùs, eò fiet clarior atque illuſtrior.

Ex intellecta fraude deſperatio.

When he ſaw himſelfe intrapped, or deceiued, he would haue rid himſelfe of his life.

Vbi ſe fraudatum, in fraudem inductum, fraude circumuentum, irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallacijs à veritate abductum ſenſit, intellexit, vidit, cognouit, vbi fraus illi patuit, manife-

ſtæ fallaciæ fuerunt, patefactus dolus: ipſe ſibi manus afferre conatus eſt, voluntariam ſibi mortem inferre, conſciſcere, voluntaria morte vitam abrumpere.

Ex inimicorum iniuria laus.

The iniurie of thine enemies ſhall ſet forth thy praiſe, fame and renowne.

Illuſtrabit amplitudinem tuam inimicorum iniuria: quo plus ad te oppugnandum ſtudij conferent inimici tui, quò erit grauior in te impetus inimicorum tuorũ, quò ſtudioſiùs euertere te, ac tua commoda conabuntur, quò acrius ac vehementius in te erumpent, irruent, incurrent, inuadent, impetum facient, impreſſionem facient, ſuas vires intendent, ſuos neruos contendent, ſeſe immittent, eò maior ad tuam exiſtimationem fiet acceſſio, eò plus accedet ad tuam laudem, eò clarius tuæ ſplendor dignitatis elucebit: eò clarior atque honoratior euades, eò tua laus fiet illuſtrior, eò magis augebitur, amplificabitur, extolletur, illuſtrabitur honor tuus, eò ſublimius tui gloria nominis aſcendet, extolletur, efferetur, euehetur, eò plus amplitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, exiſtimationis, honoris, acquires, obtinebis, aſſequeris, conſequeris, adipiſceris, tibi parabis, tibi paries, tibi comparabis.

Exiſtimatio honeſta in ſenatu.

A good report, or an honeſt reputation in the Senate.

Pulcherrimè ſtabis in Senatu, ſi tuorum aduerſariorum ſententiam fregeris: locum obtinebis honeſtiſſimum in Senatu, magna tua erit in Senatu exiſtimatio.

Exitij

Exitij tuorum auctor es.

Thou art the vndoing, the vtter ouerthrow of all thine.

Tu tuorum omnium salutem afflixisti: tuos perdidisti: tuos euertisti fortunis omnibus: tuis exitium peperisti, perniciem attulisti, summam calamitatem ac pestem importasti: in vltimum discrimen, in miserrimum statum, in hanc omnium deterrimam, omnibusque miserandam conditionem tuos adduxisti.

Ex longa deliberatione, nihil.

After long deliberation, nothing done.

Diu deliberatum, actum, consultatum est, perfecta tamen, confecta, absoluta, profligata, ad finem perducta res non est: exitum res non habuit, ad exitum non venit, perducta non est: deliberationem consecuta res non est.

Ex minore cura in grauem coniectus.

From a lesser care, to a greater.

A minore cura maximam ad sollicitudinem traductus sum: curam equidem antea sustinebam, ferendã tamen, nunc sollicitudine premor, quæ ferri non possit: hac sollicitudine nihil grauius: vincitur animus meus, planeque frangitur hac tam graui sollicitudine.

Ex omnibus causis tibi amicus sum.

I am thy friend in all causes, or there are a thousand reasons why I should loue thee.

Omnibus tibi necessitudinis causis coniunctus maximè sum, omnes mihi necessitudinum causæ, omnis necessitudinis summa iura, omnes necessitudines intercedunt: mihi tecum omnia sunt: ita multæ mihi tecum consuetudinis causæ sunt, vt nihil possit esse coniunctius. Amo te singulariter omnibus de causis, omnibus ad te amandum causis adducor, moueor, impellor, causam tui diligendi nullam non habeo. Quid est, cur te non etiam atque etiam diligam?

Experientia magistra multarum rerum.

Experience the schoolmistris of many things.

Multa discuntur, percipiuntur ab experientia: multarum rerum scientia, cognitio, intelligentia, doctrina, capitur, sumitur, hauritur ab experientia & vsu: multa cognoscuntur experientia duce, multarum rerum magister est vsus, multa docet, ostendit, patefacit, viam aperit vsus ad multarum rerum scientiam: erudimur, valde instituimur, expolimur, ex ignorantiæ tenebris educimur, ad scientiam multarum rerum experientia duce peruenimus: multarum rerum scientiam consequimur, experientiam secuti, experientia docti, experientia magistra.

Experientia vacans.

Without experience.

Rudis es, imperitus, nullius experientiæ, vsu minimè doctus, vsus expers, rudis in rebus, nouus tanquam hospes, planè peregrinus, ab vsu rerum imperitus, parum versatus in rebus: rerum insciens, ignarus, expers, peregrinaris in rebus, res non tractasti; experientia vacas, vsum non habes.

Expers literarum.

Vnlettered or vnlearned.

Literas planè non nouerat: parum in via literarum processerat: literas vix attigerat, gustauerat, literas à limine salutauerat: ex abditis literarum fontibus aut nihil, aut parum hauserat: literis erat mediocriter, leuiter, vulgariter, non admodum, haud satis, haud multùm eruditus, institutus, instructus: planè, perfectè, absolutè, exquisita quadam ratione, excellenter, egregiè, præclarè literatus non erat: longè aberat à perfecta literarum scientia: reconditæ, exquisitæ, singulares, egregiæ in illo literæ non erant: vulgares in illo literæ erant.

Ex rei euentu homines de te existimabunt.

Of the successe, or as it falleth out in the end, so men will iudge, esteeme and thinke of you.

Ex euentu homines de te existimabunt: rei exitum hominum iudicia consequentur, vt res cadet, vt succedet, vt euenerit, vt ceciderit, ita de te homines iudicabunt: qualis rei finis, exitus, terminus, euentus, conclusio erit, talem de te opinionem homines suscipient: congruent, consentient in vtramque partem, hominum de te iudicia.

Expectationem meam fefellisti.

You haue deceiued my expectation.

Fefellisti opinionem meam, tractasti me secus, atque existimabam: non eum in me, quem putabam, te præstitisti: expectationi meæ nequaquam respondisti.

cum animo meo tua facta non conueniunt, consentiunt, congruunt, prorsus te alium, atque arbitrabar, sum expertus, re ipsa cognoui, sensi: non præstas mihi eum animum, quem debes.

Extra coniecturam posita non scrutanda.

The things are not to be sought after, that cannot be gessed at, or that passe our capacity.

Abstinendũ est ab earum rerum sermone, omittendus, dimittendus, prætermittendus, abijciendus earum rerum sermo: suscipiendus, inducendus, habendus his de rebus sermo non est, quæ positæ non sunt in coniectura, minimè à coniectura pendent, à coniectura procul absunt, extra coniecturam sunt: quas coniectura ante capere, percipere, prospicere, prouidere, assequi, conijcere, coniectari, augurari, diuinare, non licet: quæ sunt eiusmodi, vt eas vaticinari, ad eas coniectura propius accedere, de ijs certò conijcere, certam coniecturam facere, certus vates esse, coniector esse nemo possit: de quibus difficilis admodum coniectura, incerta & obscura diuinatio, obscurum augurium est: in quibus quid futurum sit, euenturum, quid afferre, parere dies, casus, fortuna, sors possit, suspicari non licet.

Extremè angor.

I am vehemently, extremely tormented or vexed.

Vehementissimè sollicitor, acerbissimè doleo: dolore angor incredibili: angor intimis sensibus, dolorem sustineo quantum ferre vix possum, vel planè non possum, quantum ferre vix, aut ne vix quidem

possum

possum : me conficit cura, me dolor exanimat: ita fluctibus curarum iactor, vt à portu prorsus excludar, longissimè dimouear, amouear, summouear, arcear. Vide, Dolores nimios sustineo.

Extremè infœlix.

The vnhappiest man in the world.

Nemo omnium qui viuunt, me vno infœlicior, aut infortunatior est: meas miserias nulla æquat infœlicitas, mea est miserrima conditio, in summa versor infœlicitate: omnibus vexor, perturbor, exagitor infortunijs, calamitatibus, miserijs, malis: omnes me premunt miseriæ, infesta, infensa, aduersa, iniqua mihi sunt omnia: nulla est tam misera fortuna quàm mea: fortuna non suppetit, quæ sit cum mea fortuna conferenda, quæ non infra meam fortunam sit: miserrimo sum fato, singulari, deteriore quàm quiuis omnium qui in terris degunt: meum est singulare fatum: singulari vtor fato: singulari fato natus sum: infausto nimiū aduersóque sydere sum natus: hæc mihi nascenti dicta lex est, nunquam vt secunda fortuna vterer, nunquam vt miser non essem, perpetuis vt vexarer miserijs, angerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis, mecum agitur infœliciter: prorsus infœliciter ago: suas in me vires nunquam fortuna non exercet: omnibus me fortuna machinis, omni telorum genere, suis, quantascunque habet, opibus, ac viribus oppugnat: non auersa tantùm, sed euersa penitus est mea fortuna: quis est omnium mortalium iniquiore conditione, deteriore loco quàm ego sum?

Ex valetudine amici voluptas.

Comfort to heare of the health of a friend.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, lætitiam pariet, gaudium, iucunditatem, oblectationem, hilaritatem: voluptatem capiam, suscipiam, percipiam, sumam, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo confirmato.

Ex virtute gloria.

Glorie followeth vertue.

Gloria comitatur virtutem, virtutis comes est, virtutem sequitur, cum virtute coniuncta, ad virtutem adiuncta: nascitur à virtute, oritur ex virtute, manat, proficiscitur à virtute: virtus gloriam parit, largitur, affert, ad gloriam ducit.

Exulauit æquo animo.

He tooke his banishment patiently.

Summa voluptate Metellus patria cessit, egregiaque animi alacritate, absuit: discessum à patria æquissimo animo tulit Metellus, & absuit nullo dolore. Metelli animus, cum è patria discessit, æquissimus, dum absuit, lætissimus fuit, erectus, alacer, minimè demissus, aut deiectus. Vide, Metellus æquo animo exulauit.

Ex vultu homo cognitus.

His face bewrayeth him, or a man may partly perceiue by his face, what mind or affection he beareth inwardly.

Quoad ex facie, ex vultu, ex oculis, & fronte potui colligere, conijcere, intelligere, suspicari, vt potui de vultu, qui est index & imago animi, coniecturam facere,

facere,ex ea ſignificatione quam mihi vultus dedit, vt mihi vultus ſignificat, oſtendit, vt ſigna quædam,quæ animum in vultu coarguunt, patefaciunt, exprimunt, mihi demonſtrant,malè animatus in me eſt,peſſimè de me ſentit,inimicè cogitat aduerſus me, animo eſt mihi inimiciſſimo, admodum infenſo.

Facies honeſta.

A good face.

Facie liberalis eſt, facie liberali: facies ei liberalis eſt, pulchra, formoſa, quæ ad amandum alliciat, quæ amorem conciliet.

Facilè.

Eaſily.

Facilè,non difficulter,non laborioſè,paruo negotio, ſatis leuiter,qui ſapientia valet,fortunæ reſiſtit: ſapienti facile eſt,non difficile,non laborioſum, operoſum non eſt,negotij nihil eſt,difficultatis non eſt, laboris non eſt difficilis operæ non eſt,impetum fortunæ ſuſtinere,tueri ſe ab iniurijs fortunæ.

Familiaritas diuturna.

Long acquaintance.

Multos annos vtor eo valde familiariter: magna mihi cum illo familiaritas, vſus, familiaris conſuetudo intercedit: mihi eſt familiaritate coniunctiſſimus: nihil eſt noſtra familiaritate coniunctius: eo ſic vtor, vt nec familiarius vllo, nec libentius: quotidiana mihi cum eo conſuetudo eſt: ita mihi familiaris eſt, vt nihil eſſe poſſit coniunctius: magno mihi familiaritatis vſu coniunctus eſt,obſtrictus eſt: amicitia noſtra ſummam ad familiaritatem peruenit,

Fatum acerbum.

Hard hap, or euill destinie.

Fatum hoc meum est, vt miserrima quæque sustineam: hæc mihi nascenti dicta lex est, ea videor conditione natus, vt amarissimam fortunam in omni vita degustem, nihil vt boni videam in vita, nihil vt mali non subeam, sustineam, perferam.

Fœliciter pugnans.

Warring with good successe.

Sæpè cum Romanis exercitibus, copijs, Pœnus Hannibal fœliciter, prosperè, secunda fortuna, prospero euentu pugnauit, pugnas pugnauit, pugna certauit, acie conflixit, acie contendit, acie congressus est, prælio decertauit, depugnauit, digladiatus est, manus conseruit.

Feriari à negotijs.

To rest after trauell.

Quies nunc à negotijs est: quiescunt negotia, prolatæ res sunt, negotia non geruntur, negotiorum nihil est, rerum nihil geritur, quiescunt homines à negotijs, feriæ sunt à negotijs, vacatio est à rebus gerendis, vacationem à rebus, quietem à negotijs concedit tempus. Hîc omnia iacent, hîc veternus omnes occupauit, omnes languent, omnes torpent, omnes frigent.

Festinanter agendum.

It must be done, or dispatched quickely or speedily.

Si tibi certum est, si habes exploratum, si pro certo existimas posse te illius regno potiri, cunctandum non

non est, differendum non est, producenda res non est, proferenda, proroganda, protrahenda, extrahenda, longius ducenda: sine mora, sine cunctatione, sine vllo temporis interuallo aggredienda res est, tentanda, incipienda, facienda mora non est, interponenda mora nulla est, omnis est abijcienda mora, immorari, cunctari, lentè agere, indormire non oportet. Vide, Non cunctandum.

Festiua oratio.

A merrie iest, or pleasant saying.

Dicta dicit eiusmodi, ijs vtitur dictis, ita facetijs valet, ita bellè, scitè, venustè, argutè, ingeniosè, festiuè, lepidè iocatur, vt singulis verbis risum excitet, commoueat, faciat, vt audientes mira voluptate perfundat; eius dictis, facetijs, iocationibus mirè capiuntur omnes.

Festiuus puer.

A pleasant boy, a merry childe, with a pleasant and comely grace.

Nihil est eo puero festiuius, nihil lepidius: lepôres habet, qui amorem concilient: lepôre, festiuitate, elegantia morum conferendus cum illo puero nemo est.

Fides dubia.

You will cause, or make men doubt of your honestie, faith or credite.

Venies in suspicionem infidelitatis, parum bonæ, sinceræ, rectæ fidei: tua fides in suspicionem adducetur, in dubium veniet, in dubium vocabitur: erit cur de tua fide non benè homines existiment: suspectus eris

nomine infidelitatis: causam afferes de tua fide secus existimandi.

Filius frugi.

A thriftie child, or of honest nature and disposition.

Est cur gaudeas, habes quòd læteris, iustam lætandi causam habes, lætari iure potes: si gratularis, iure facis, quòd moribus tam politis filium habeas, tanta modestia præditum: quòd is tibi sit filius, qui continentiam in tanta cæterorum insolentia, tam dissolutis moribus, tã immoderato luxu tueatur, & colat: florere laudibus filium, summæ mihi gloriæ duco.

Finis cogitationum.

The end of all musing, intent, studie and deuising.

Hic est terminus, finis, scopus, quò intenduntur cogitationes meæ: hæc est quasi meta, quò vt perueniam, elaboro, atque euigilo: huc spectat animus meus, huc me voluntas, huc iudicium & ratio ducit. Vide, Consilium.

Fortis pro salute patriæ.

Stout in the quarrell, or valiant for the safegard of his countrie.

Egregia laude se dignum ostendit, summam gloriã consecutus est, qui patriam fortiter tutatus est, acriter, strenuè, vehementer, acerrimum se patriæ defensorem præbuit, hostibus patriæ suum corpus obiecit, opposuit: ita pro patria pugnauit, vt fortitudinis laudem tulerit, prælia sustinuit pro patria, vires omnes ad salutem,

tem patriæ tuendam contulit: pro salute patriæ defendenda contendit omnes neruos.

Fortuna secunda amicos habet plurimos, aduersa nullos.

Prosperitie hath many friends, aduersitie none.

In prospera, secunda, commoda, optima fortuna, florentissimis, prosperis, optimis rebus tuis, si tibi fortuna suffragabitur, fauebit, facilis erit, facilem se tibi ac benignam præbebit, si tibi optimè cum fortuna cõueniet, si fortuna vteris prospera, secunda, facili, benigna, si tibi erit optimè, si commodè tecum agetur, tranquillus erit rerum tuarum status, res tibi ad voluntatem fluent, commodis abundabis, amicorum copia florebis, amicorum multitudinem non desiderabis: sin ages infœliciter, fortuna vteris aduersa, tuis commodis, atque optatis aduersabitur fortuna, inimicam fortunam experieris, tuis optatis fortuna non respondebit, malè tibi cum fortuna conueniet, malè tecum agetur, incommodè tibi erit, casus aliquis rerum tuarum tranquillitatem perturbabit, perculsus fortunæ vi iacebis, languebis, iacebit fortuna tua, iacebunt res tuæ, commodorum inopia laborabis, aliqua te premet, vrgebit difficultas, infesta fortuna vteris, infensa, iniqua, aduersa, difficili, dura, acerba, parum prospera, parum secunda, parum facili, parum benigna, tum amicos requires, amicorum inopia laborabis, omnes te destituent, deserent, à te desciscent, discedent, recedent.

Fortuna desperata.

A desperate case, or a state past all hope of amendment or recouerie.

Eò te redactum video, vt ope humana seruari non possis, vt actum prorsus de te sit, de tuis fortunis, de salute tua, vt spem habere melioris fortunæ nullam possis, vt spes melioris euentus nulla relinquatur, vt ipsa te salus seruare non possit.

Fortuna extrema vtor.

I am quite vndone, or I haue lost all that I haue.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus perdidi: perierunt omnes fortunæ meæ: euersæ sunt, ac perditæ meæ res omnes: rerum mearum quid iam habeo? quid possideo? quid mihi reliquum fortuna fecit? ex meis pristinis ornamentis & commodis nullum obtineo: mearum omnium fortunarum iacturam feci, perniciem tuli, subij, passus sum: prorsus actum est de rebus meis: nihil mihi iam reliqui fortuna fecit: ita perij, ita sum perditus, vt salutem planè desperem: oppressæ iacent grauissima fortuna meæ res omnes: ita perditæ sunt fortunæ meæ, vt eas seruare ne salus quidem ipsa possit.

Fortuna vrbes amplissimas euertit.

Fortune hath ouerthrowne most noble cities.

Vi fortunæ aliquando perculsæ, & prostratæ, iacebunt, fortunæ viribus perculsæ concident aliquando florentissimæ vrbes: præclaras vrbes obscurabit aliquando, atque extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorsus affliget, planè opprimet, penitus euertet, omnino delebit fortunæ vis: erit aliquando, cùm vrbes amplissimæ iaceant, perculsæ vi fortunæ atque prostratæ.

Fortuna omnia summa euertit.

Fortune hath ouerthrowne, or cast downe the most renowned and excellent things that euer were.

Facilè summos hominum principatus fortuna delet, euertit fortunæ vis opulentissima regna: nulla est potestas tanta, quam fortunæ potestas non exuperet, quæ fortunæ potestati non cedat, quæ fortunæ viribus frangi non possit: paruo negotio summos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit.

Fortunæ inconstantia animaduersa.

The inconstancie of fortune spied.

Quò diligentius, studiosius, accuratius cogito, attendo, animaduerto, meditor mente, animoque considero, in animo voluo, mecum ipse perpendo, examino, pondero varietatem, instabilitatem, leuitatem, inconstantiam fortunæ, euenta varia, varios rerum euentus, qui à fortuna pendent: quò magis ad fortunæ varietatem specto, animum intendo, intueor, meas cogitationes conuerto, eò longius à cupiditate diuitiarum animum abduco, remoueo, aufero.

Fortunæ non fidendum.

Trust not, hazard not, commit nothing to the aduenture of fortune.

Non improbo, non displicet mihi tuum consilium non reprehendo quòd ad mercaturam exercendam, negotia gerenda, administranda, ad negotiandum te contuleris, ad mercaturæ studium te adiunxeris: te tamen hortor, tibi suadeo, auctor tibi sum, ne fortunæ

fidem habeas: confidas, credas, ne te fortunæ committas, credas, tribuas: ne fortunæ potestati te committas: ne multum in fortuna ponas, ne fidam, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas: vt à fortuna caueas, cautè agas cum fortuna: minimum tibi de fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas, constituas: vt fortunæ instabilitatem, leuitatem, inconstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem extimescas.

Fortunæ bona incerta.

The goods of fortune are vncertaine or fraile and mutable.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facilè possunt: admodum incerta, instabilis, dubia, infirma diuitiarum possessio est, vsum diuitiarum nemo sibi certum ac perpetuum potest promittere: quis præstare possit diuturnam fore diuitiarum possessionem?

Fortunatus.

Happie or luckie.

Tuas fortunas nemo superat: æquas omnium fortunas: prosperè tecum agitur, sic, vt inuidere nemini possis: fœlicitate conferri tecum fortasse multi, præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi certè nemo potest: ea fortuna vteris, quæ potest esse maxima: tam beatus es, quàm qui maximè: ita beatus es, vt nemo magis, ijs vel ornamentis, vel præsidijs redundas, quibus maiora esse nulla possunt: nihil non optabile consecutus es, nihil ad fœlicitatem tibi deest: ea possides ac tenes, quæ beatam vitam efficiant, quæ sunt in vita expetenda, quæ qui possidet, fortunam accusare nullo

pacto

pacto possit, nullius fortunam sibi exoptare debeat: nemo est paratior ab ijs rebus, in quibus sita fœlicitas est, rebus omnibus affluis, non est, quòd quicquam desideres: optimus est rerum tuarum status: tibi satis est vel ingenij, vel fortunæ ad bene beateque viuendum: animi, & fortunæ bona sic in te sunt, vt in nullo magis.

Fortunis & dignitate auctus.

Aduanced to honour and wealth.

Lætor quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis accessiones video esse factas: multum & ad fortunam & ad dignitatem tuam accessisse, additum esse, tum fortunam, tum dignitatem tuam magnopere creuisse, auctam esse, amplificatam esse, valdè te fortunis simul, & dignitate auctum, quòd tua sit dignitas illustrior, domestica res amplior, quòd & honore magis quàm antea, florere, & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Frui.

To haue the vse, or to enioy.

Est in bonis, fruitur bonis, bona tenet, possidet, fructus capit.

Fruor animo tranquillo.

To enioy a quiet mind.

Credibile non est, quàm æquo animo sim, quàm fruar quiete, quàm sit animus meus omni cura vacuus ac liber, omni cura vacet, ab omni cura procul absit, quàm sit tranquillus animi mei status, quàm tranquillè seipso fruatur animus meus; æquitatem animi

mei vix credas, coniectura vix assequare, cogitatione haud facilè comprehendas.

Funus splendidum.

An honourable or solemne buriall.

Funus ei satis amplum faciendum curaui: dedi operam, vt funere satis amplo, satis magnifico, satis honorifico efferretur, vt exequijs honestaretur: exequijs eum honorificis prosecutus sum: honorificè sepultus est: sepultura honestatus est. Funeris, exequiarum, sepulturæ honore non caruit: habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, decori essent, honori essent.

Fuste percutere.

To strike with a club.

Fuste illum malè mulctare, malè accipere, percutere: fustem illi volebat impingere: fustis ictus volebat illum experiri, fustis amaros ictus gustare, sensu experiri, vim & grauitatem sustinere, ferre, pati.

Gentes subactæ.

Nations ouercome, or countries vanquished and subdued.

Multis regionibus breui auctum est imperium Romanum: multarum regionum accessio facta est ad Imperium Romanum: multę regiones ad ditionem venerunt, in potestatem redactæ sunt, subactæ sunt, ad imperium accesserunt, additæ sunt, adiunctæ sunt, iura potestatemque subierunt populi Romani.

Geo-

Geometra.

A Geometer.

Geometricis literis perfectè eruditus, penitus cognouit Geometriam: tenet omnino Geometriam: callet omnino Geometricam scientiam: excellit in Geometria: perfectam, absolutam, singularem, eximiam Geometriæ scientiam possidet: ita processit in Geometria, vt ad summum peruenerit: prorsus Philosophiam cognouit: vincit omnes, præstat omnibus, antecellit omnibus, nemini secundus est, parem habet neminem, superior omnibus est in geometrica scientia.

Gigantes immensæ magnitudinis.

Giants of high stature, or maruellous great bignesse.

Maximi inter cæteros homines feruntur esse Gigantes, extraordinaria, inusitata, immensa magnitudine, magnitudinis immensæ: vastissima sunt Gigantum corpora, horribili magnitudine: non sunt Gigantes cum cæteris hominibus corporis magnitudine conferendi: nemo nostrûm est, qui Gigantes magnitudine adæquet, qui Gigantum magnitudinē æquet, assequatur, qui Gigantibus par sit: excellunt Gigantes magnitudine inter homines reliquos, ceteris hominibus præstant, antecellunt, gigantum magnitudo caret exemplo, extra ordinem est, præter naturæ morem, vastior est quàm mos naturæ ferat.

Gloria ex munere benè gesto.

Great honour and praise in executing his office well.

Hoc munus si cum laude administraueris, gesseris, curaueris, in hoc te munere si præclarè gesseris, expressior & illustrior tua virtus erit, tua virtus patebit illustrius, extabit apertiùs, magis quàm antea patefient, certiúsque cognoscentur animi tui bona: qui vir sis, & quantus, magis quàm antea res ipsa declarabit, maiorem quàm antea, ingenij animique tui significationem dabis, teipsum oculis hominum aperies, ac patefacies: ipse sic te probabis, vt antea nunquam.

Græcè & Latinè doctus.

Very well learned both in Greeke and Latine.

Præclarè tenes & quæ à Græcis, & quæ à nostris prodita sunt: vnus optimè nosti non nostra solùm, sed etiam Græciæ monumenta omnia: es omni liberali doctrina politissimus.

Grata salus alterius nomine dicta.

You haue done me a great pleasure in doing my commendations.

Quòd cum saluere à me iusseris, meo nomine salutaueris, quòd ei meis verbis salutem dixeris, amo te plurimùm.

Gratia reconciliata.

Reconciled or brought in fauour, or made friends againe.

Inimicitias deposuimus: in gratiam redijmus: reconciliati sumus: odia dimisimus, abiecimus, deposuimus. Vide, In gratiam redire.

Gratia excidere aliorum culpa.

To leese the fauour once obtained by the fault of another.

Gratiam tuam extinxit, perdidit, afflixit omnem, apud omnes deleuit, non tua, sed tuorum culpa: factum est minimè quidem tuo, sed tuorum vitio, vt qua florebas gratia, eam amitteres: perijt quod habebas gratiæ, tuorum culpa, non tua: commissum est à tuis potiùs quàm à teipso, per tuos potiùs, quàm per teipsum, vt esses non vt antea, gratiosus, vt ea gratia, qua fruebaris antea, prorsus excideres, vt amitteres hominum studia, vt ex animis atque amore hominum efflueres, excideres.

Gratus ero.

I will be thankefull, or do my endeuour to requite your deserts and courtesie.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos vberrimos capies, percipies, ex me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita: reddam beneficia, parem gratiam referam: tuis beneficijs respondebo, quæ debeo, soluam: eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere leuabor: beneficijs compensabo: probabo me gratum ac memorem, paribus officijs: cumulatè tuis in me meritis satisfaciam: quæ in me contulisti, eadem recipies aut paria. Laxabo me quasi vinculis quibusdam, si planè soluere non potero, beneficiorum tuorum: istam tuam liberalitatem semper in ore, animoque habebo.

Grauissimè me læsit, quòd amicum ignominia affecit.

He could not displease me worse, then to

slander my friend, or slandering my friend, he slandereth me.

Ex omnibus iniurijs, quas in me contulit, coniecit, quibus me affecit, vexauit, exagitauit, insectatus est, nulla mihi fuit grauior, nulla me grauiùs affecit, grauiorem nullam sensi, grauiùs nullam tuli, quàm cum amici mei dedecus, ignominiam, dehonestamentum, per summam iniuriam, nefandumque scelus quæsiuit, infamiam amico meo machinatus est.

Habitu Hispaniensi.

Apparrell like a Spaniard.

Ornatu Hispaniensi, Hispanorum more, indutus more Hispaniensi: speciem hominum Hispanorum vestitu referens, præ se ferens, vt in Hispania solet, vt Hispaniæ mos & consuetudo fert.

Hannibal bellicæ artis peritissimus.

Hannibal most skilfull in warlicke affaires, or a very expert souldier.

Hannibal in re bellica, in rei militaris scientia in gerendis bellis callidissimus, vaferrimus, versutissimus, astutissimus fuit omnium Pœnorum: vafritie, calliditate, versutia, astutijs, astu, arte vicit, anteiuit, antecessit omnes Pœnos: præstitit, antecelluit, superior fuit omnibus Pœnis: excelluit inter Pœnos, parem habuit Pœnorum neminem: vafritie, calliditate, versutia, astutia, astu, arte, omnium Pœnorum nemo cũ Hannibale conferendus, comparandus, æquandus, componendus: ad eam calliditatem, vafritiem, artẽ qua gerendis bellis Hannibal excelluit, aspirare ex omnibus Pœnis nemo potuit: in bellicis astutijs, atque artibus adspirare ad Hanni-

Hannibalem ex Pœnis nemo potuit: quis Pœnorum Hannibali gerendorum bellorum ſcientia par fuit, quis perfectam belli gerendi rationem, vt Hannibal tenuit, calluit, nouit, poſſedit, conſequutus eſt, obtinuit?

Hic tibi ſit ſcopus.

Let this be your marke, intent or purpoſe.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, ſtatue, conſtitue, ad animum refer: huc mentem intende: huc ſpectet animus tuus, dirige tua conſilia, tuas cogitationes ad hunc finem, hoc tibi propoſitum ſit: mentis aciem in hoc intende.

Hiems horrida.

An extreme winter.

Teterrima ac fœdiſſima hiems eſt: hieme vtimur iniucunda ac triſti, hiemem habemus perodioſam: nihil hac hieme fœdius, nihil horribilius.

Hoc ſapienti non obuenit.

This chanceth not to a wiſe man.

Hoc in ſapientem minimè cadit: non eſt, vt obuenire hoc ſapienti poſſit: hoc à ſapiente alienum, pertinere hoc ad ſapientem non poteſt.

Homo exploratus.

A well knowne man, or with whom I am well acquainted.

Pulchrè hominem noui, probè noui, præclarè, perfectè, planè, penitus, ſenſus eius egregiè teneo: habeo illum omnino cognitum: neque ipſe me, neque ſtatus eius vlla ex parte latet, præterit, fugit: qui ſit, quo ani-

mo, quo sensu, quo ingenio præditus optimè noui.

Honestum vtili anteponendum.

Honestie is to be preferred before profite.

Honestum vtili præferendum, præponendum, anteponendum: debemus honestum spectare, colere, diligere, curare, sequi magis, quàm vtile: pluris, quàm vtile æstimare, facere, pendere, putare, reputare, ducere: de honesto potius, quàm de vtili laborare, cogitare, curam gerere: propositum habere honestū potius quàm vtile: ad honestum potius, quàm vtile, nostra consilia, studia, cogitata intendere, dirigere: antiquior, potior, prior, nobis debet esse de honesto cura, quàm de vtili: vtile contemni præ honesto decet: in nostris consilijs, & cogitationibus plus honesto, quàm vtili debet esse loci: spectare ad honestum potius, quàm ad vtile, nostra consilia, nostra studia, nostra debet industria: maiorem decet honesti rationem habere, ducere, quàm vtilitatis.

Honor.

Honour and worship.

Existimatio, dignitas, honestas, honor, optima fama, amplitudo, honesta opinio.

Honore afficere.

To honour, esteeme and reuerence.

Etsi te in tuenda, colenda, conseruanda amicitia satis leuem, parum constantem, minus firmum cognoui, à me tamen omnia ornamenta proficiscentur: nullum in te ornando, honestando, colendo, locum aut tempus, nullum studij genus, officij, obseruantiæ prætermit-

termittam: fauebo tuæ dignitati, existimationi, honori: nullo non loco, nullo non tempore, quibuscunque rebus potero, conferam, referam, intendam ad honorem ac dignitatem tuam, omnia mea studia, officia, omnem industriam, curam, operam, diligentiam: figã & locabo in tua dignitate omnia mea studia: augebitur, amplificabitur meo studio tua dignitas: accessio tibi dignitatis meo studio fiet: tuæ dignitatis accessiones meo studio consequeris: meum studium honori tuo nullo loco deerit.

Honorem tuum defendam.

I will defend your honour.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, vt honorem tuum defendam, tuear, vt honoris tui defensionem, contentionem, certamen suscipiam, vt pro honore tuo pugnem, contendam, certem, vt honorem tuum defendendum, tuendumque suscipiam.

Honoris tui rationem habebo.

I will haue consideration or regard of your honour.

Magnam omnibus in rebus tuæ dignitatis rationem habebo. Semper mihi tua dignitas ante oculos erit, proposita erit, erit antiquissima; meæ cogitationes tuam laudem spectabunt: animus meus in honore tuo fixus erit, ac locatus, in omni re quid honor tuus postulet, quid ferat, quid requirat, attendam.

Humanitas inprimis colenda.

Gentlenesse or courtesie especially to be embraced and esteemed.

Ex omnibus virtutibus nulla est, quæ magis hominem deceat, magis homini conueniat, in hominem cadat, ad hominem pertineat, homini magis propria sit, quàm humanitas: cum omnes virtutes, tum vna inprimis homini colenda humanitas est: ita decent hominem virtutes omnes, vt primum sibi locum vindicet humanitas: ita colendæ sunt, ita expetendæ, ita diligendæ virtutes omnes, vt præter cæteras amplectenda sit humanitas: inter omnes virtutes vna maximè lucet, eminet, excellit humanitas: quærendæ sunt omnes virtutes, sed humanitati danda inprimis opera est: vt Hesperus inter sydera, sic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

Humanus.

Gentle, courteous and friendly.

Qui plus habeat, possideat, ostendat humanitatis, in quo plus humanitatis, plus officij sit, qui sit illi humanitate præferendus, magis ad humanitatem propendeat, humanitatis laude sit illo præstantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præstet, antecellat humanitate, hactenus cognoui neminem: nemo est illo maioris officij, humaniore sensu, officij studiosior, in officio diligentior. A pueritia floruisti artibus ijs, quæ ab humanitate nomen acceperunt, in hoc humanitatem tuam agnosco.

Iactura rei familiaris deprehensa.

To find my stocke impaired, or to find what losse I haue sustained.

Si putaueris, supputaueris, duxeris, subduxeris rationes tuas: si, subductis rationibus summam facies rerum tuarum, summam colliges, perstringes, conficies

cies, in vnum coges, rei tuæ familiaris iacturam deprehendes, aperies damna rerum tuarum, detrimenta patefacies, intelliges, ſenties.

Idem omnium in re iudicium.

The conſent or opinion of all men in a matter.

Communi ſenſu, conſenſione omnium, omnium iudicio, approbatione, ſententia, conſentientibus cunctis hominibus, approbantibus, nemine prorſus diſſentiente, nulla cuiuſquam diſcrepante ſententia, acta res eſt, geſta, adminiſtrata: in ea re gerenda omnes conſenſerunt, conſenſus omnium par & idem fuit, omnes omnium ſententiæ conuenerunt, nemo diſſenſit, ſententiarum varietas nulla fuit, diſſimilitudo voluntatum, aut opinionum nulla prorſus extitit, ſenſu diuerſo nemo fuit: omnes omnium voluntates, opiniones, ſententiæ, iudicia congruerunt.

Idē fuit noſtri doloris auctor, & vltor.

One man both the worker, cauſe or bringer of all our ſorrow, and the reuenger alſo.

Noſtram vicem vltus ipſe eſt: quem hoſtem, eundem ſuimet vltorem habuimus, eundem & iniquum aduerſus nos, & iniquitatis atque iniuriarum vindicem habuimus: auctor fuit, ac punitor doloris noſtri: quod noſtrum erat ipſe effecit, vt iniurias noſtras in ſeipſo vindicaret, vleiſceretur, perſequeretur.

Ignarus rerum gerendarum.

Voyd of all experience, or nothing skilfull in doing and working of, &c.

Rudis es, ab vſu rerum imperitus: experientia cares, vſum rerum ignoras: non ſatis es in tractandis rebus verſatus.

Ignauus.

Slothfull.

Hoc illi tribuebatur ignauiæ: commiſſum hoc ex ignauia homines interpretabantur: cauſam huiuſce facti in ignauiam conferebant: hoc ad ignauiam, inertiam, deſidiam, languorem referebant, adſcribebant ignauię, aſſignabant ignauiæ, ignauiam hominis eſſe aiebant.

Ignominia affectus.

Slandered.

Ignominia ſum à te affectus: tuli à te ignominiam, ignominioſè ſum à te tractatus, mihi ignominiam intuliſti, attuliſti.

Ignominia affectus immeritò.

Slandered wrongfully.

Doleo te immerentem conuicio iactatum, exagitatum, vexatum, malè acceptum: angor animo, quòd ignominiam tuleris nulla tua culpa, quòd ignominia tibi ſit illata immerenti: quòd ignominioſè ſis tractatus, ignominia ſis affectus nullo tuo merito.

Immeritò accuſatus.

Accuſed vniuſtly.

Accuſas me innocentem, immerentem, inſontem, nullo meo merito, immerito meo, iniuria, iniuſtè, iniquè, contrà quàm ius eſt, contrà quàm meritus ſum, contra

contra ius & æquum, abſque mea culpa: hæc in me ſine cauſa confertur culpa, mihi adſcribenda, aſſignanda, attribuenda cauſa non eſt: culpa vaco, culpa careo, longè abſum à culpa: procul abeſt à me culpa: remotus à culpa ſum: culpę ſum expers, extra culpam ſum, non hæret in me culpa, culpam non ſuſtineo, affinis culpæ non ſum, culpæ mihi non ſum conſcius, in culpa non ſum: commiſſum à me nihil eſt, quare videar accuſandus: non erraui, non peccaui, non deliqui, lapſus non ſũ, nullam in culpam incidi, nullam commiſi culpam, nihil cõmiſi, admiſi, perpetraui: nullo me ſcelere adſtrinxi, obſtrinxi, maculaui, inquinaui. Vide, Culpa vacuus.

Immeritò moleſtijs afficior.

Troubled without cauſe.

Vexor, exagitor, iactor, immerito meo: negotium exhibetur immerenti: moleſtijs & iniurijs afficior ſine cauſa: commiſſum à me non eſt, vt hæc tam grauia ſuſtinerem.

Immodeſtus.

Unmodeſt, without modeſtie, ſhameleſſe.

Locum in Aula Romana non habuit, locus ei non fuit, ob immodeſtiam, impudentiam, temeritatem, imprudentiam, immoderatam vitæ rationem, quia parum modeſtus eſt, non ſatis modeſtè viuit: modeſtia, modo, ratione non vtitur: modeſtiam ignorat, longè abeſt à modeſtia, parum modeſtis eſt moribus, de modeſtia nihil laborat, nullum ei modeſtiæ ſtudium eſt, expers eſt modeſtiæ, iudicij, prudentiæ, rationis, temerè agit, imprudenter, ſine ratione, ſine modo, immoderatè, immodicè, inconſideratè, inconſultò prorſus, ſine conſilio, quia inconſultus eſt, temerarius, impru-

dens, inconſideratus, immoderatus, immodeſtus, immodicus.

Impar es in amore.

An vnlike louer, or vnlike in loue.

Animus tuus in amore mihi non reſpondit: parem in me beneuolentiam minimè declaraſti: tuæ beneuolentiæ ſignificationem non dediſti: non eſſe te mutuo erga me animo, pariter atque ego ſum in te animatum non demonſtraſti: tuum in me amorem non eſſe cum meo conferendum, inferiorem eſſe meo, infra meum eſſe indicaſti.

Impediunt ſtudia ſalutationes amicorum.

The often greeting of my friends let my ſtudie.

Crebræ amicorum ſalutationes ita me interpellant, vt prorſus me à ſtudijs abducant, auocent, abſtrahant, abripiant, auellant, amoueant: omnem prorſus colendi ſtudia facultatem, poteſtatem, frequentes amicorum ſalutationes eripiunt: nullam mihi ſtudiorum copiam, nullam ad colenda ſtudia, ad tractandas literas vacuam horam, nullum liberum tempus relinquunt: fit ſalutationibus amicorum adeuntium ad me, ventitantium ad me amicorum officio, vt ſpatij nihil habeam ad animum literis excolendum, ad ingenium ſtudijs exercendum: ita ſum occupatus, occupationis habeo tantum in excipiendis ijs, qui ad me officij cauſa adeunt, vt otij nihil superſit ad ſtudia literarum tractanda, vt nullam diei partem arbitratu meo in ſtudijs ponere, ad ſtudia conferre liceat.

Imperator.

The Generall, or Captaine Generall.

Omnē cogitationem, omnia consilia, mentem prorsus à bellis auocauit, abduxit imperator, is qui nomine imperatoris insignitur, imperatoris titulo decoratur, imperatoris eximia dignitate fungitur, imperium in omnes habet, cuius imperium est, cui potestas est atque ius imperandi.

Imperatum, quod præstare nequeo.

To command a thing vnpossible.

Imperas mihi, iubes, mandas, id fieri à me vis, quod exequi, efficere, præstare neque debeo, neque possum: id mihi imponis, quod sustinere neque debeo, neque possum: das mihi rem in mandatis parum honestam, & eiusmodi, quæ vires meas exuperet.

Imperium annuum conficere.

To end his yearely office.

Annuum munus confeci, absolui: annuo munere sum perfunctus: absoluta est annua mea administratio: administrationis annuæ finem attigi, ad finem perueni: abijt annus imperij mei.

Impetus consilio repressus.

Violence repressed by wisedome.

Impetum perditorum hominum tua prudentia, tuū consilium, tuum mentis acumen & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet impetum perditorum hominum tua virtus, franget, reprimet ac retundet. Hominum improbita-

tem infringent consilia tua.

Importunè Epistola reddita.

Letters deliuered out of time, or in euill time.

Epistolam mihi non loco reddidit: reddendę tempus Epistolæ parum scitè obseruauit: tempus epistolæ reddendæ parum commodè cepit.

Improbandi.

Of disallowing.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur: non agis, vt agendum censeo: aliter agis, atque ego agendum existimo: cum ita agis, à iudicio discrepas meo, discedis, dissentis, procul abis. Hic tuæ vitæ cursus offendit eos qui te diligunt, optimeque tibi cupiunt.

Improbi ex iudicijs elabuntur.

The wicked escape cleare without punishment, or escape the censure of the law, and are quit.

Sæpè homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum, scelerum affines, criminum labe infecti prorsus, atque inquinati, noxij, nocentes, sontes iudicio liberantur, iudicum sententijs impunitatem assequuntur, à supplicio vindicantur, pœna eximuntur, pœnas vitant, effugiunt, euadunt ex iudicio, elabuntut, seruantur (insontes, innocentes, expertes omnis culpæ, nullius affines culpæ, nulla infecti culpa, nullo astricti scelere, nullo contaminati flagitio iudicantur) non puniuntur, non vindicantur, non castigantur, merita non coercentur pœna: pœnas non dant, non luunt, non pendunt: debitas pœnas non persoluunt, debito

sup-

ſupplicio non mulctantur, non afficiuntur pœna, pœnas factis, vita & moribus dignas, improbitati debitas non ferunt, non ſuſtinent, patiuntur, ſentiunt: ſæpè fit iudicum culpa, vitio, ſcelere, improbitate, iniuſtitia, perfidia, vt homines impuri, perditi, ſceleſti, flagitioſi, delictorum omnium participes, ſine pœna dimittantur, pœna eximantur, abſolutionem conſequantur, animaduerſionem effugiant: ſæpè non animaduertitur in homines nocentes, ſupplicium de nocentibus nullum ſumitur, pœna nulla capitur, ſecùs ac meriti ſunt, ac eorum vita poſtulat, iudicantur, ſententiæ feruntur.

Improbi puniendi.

Wicked men or malefactors are to be puniſhed.

Animaduertendum eſt in homines nocentes: iuſta eſt in homines improbos animaduerſio: animaduerſione vti aduerſus improbos oportet: improbi afficiendi ſunt pœna, vindicandi, puniendi, plectendi, vlciſcendi, caſtigandi, malè multandi, ſumendum eſt de improbis ſupplicium: capere pœnas de improbis æquum eſt: luant improbi pœnas factis dignas: debitum ſupplicium nefarij homines perſoluant: digna eorum factis in animaduerſione improbi plectantur pœna.

Imprudens.

Vnwiſe, raſh and vnadviſed.

Nimiùm te inconſideratum, imprudentem, expertem conſilij, inopem conſilij, expertem rationis, inopem rationis, auerſum à ratione, propenſum ad temeritatem, immoderati ſenſus, præcipitis conſilij, nimis in agendo præcipitem, inſipientem, ſtultum cognoui-

Impudens.

Impudent or ſhameleſſe.

Si tuum os haberem, ſi tuam imitarer impudentiā, ſi eſſem æquè ac tu, pariter ac tu, ſimiliter ac tu, non ſecus, non aliter ac tu, ita vt tu, vti tu, quemadmodum tu, ſicuti tu, impudens, ad impudentiam propenſus, pudoris expers ac modeſtiæ, alienus à pudore, remotus à modeſtia, auerſus à pudore, non immeritò impudentiſſimus haberer: tranſis verecundiæ fines, abes procul à pudore: modeſtiam nullam retines, tueris, colis: non te pudor retinet, non te modeſtia regit, non verecundia temperat.

Impudenter peccas.

You ſinne without ſhame.

Nulla tibi eſt ad facinus verecundia, nullum tibi peccandi modum verecundia ſtatuit: peccas, abiecta prorſus omni verecundia: omni prorſus pudore es exutus: peccas ſine modo: peccas impudentiſſimè: non te pudor vllus, non te modeſtia deterret, abducit, remouet à voluntate, à ſtudio, à conſuetudine peccandi.

In acie ceciderunt.

They fell in the field, or were ſlaine in the battell.

In illa pugna, illa acie, illo prælio, conflictu, ducenti homines inſigni fortitudine præſtantes obierunt, ceciderunt, mortem oppetierunt, occubuerunt, deſiderari ſunt: ducentos homines pugna illa ſuſtulit. Vide, Milites egregij.

In aduerſa fortuna benè animatus.

In

In aduersitie of good courage, heart and stomacke.

Etsi fortuna mihi charissima quæque abstulit, eripuit, ademit, etsi me orbauit ijs rebus omnibus, quæ homini charissima sunt in vita, non faciam tamen, non committam, vt ipse me planè deseram, atq; destituam, vt omnem planè spem abijciam, vt ab omni spe animum abducam, vt de meliore statu desperem, vt ad desperationem adducar, redigar: fortuna me prorsus omni spe salutis orbauit, nec tamen nihil spero: exclusa spes omnis videtur esse meliorum rerum, aliqua tamen spe nitor, sustentor.

In aduersis cœlum aspicimus.

We looke vp to heauen in aduersitie, or in euery sudden mischance.

Hic est mos hominum, ita more comparatum est, vt in repentinis aduersisque casibus, si quid & præter opinionem, & contra voluntatem accidit, cœlum intueantur, suspiciant, aspectent, ad cœlum aspiciant, suspiciant, spectent, oculos tollant, intendant.

In aliqua existimatione esse.

To be in some reputation, credite, or countenance.

Paucorum dierum studio consecutus es, vt aliquo numero esses, vt aliquid haberes inter homines honestatis, vt aliquem inter homines locum obtineres, vt aliquo apud homines loco esses, vt aliquam tibi asciceres existimationem: ne prorsus iaceres, ne planè ignobilis, obscurus, vilis, abiectus, nullius honoris ac nominis esses, ne nullius omnino esses, ne nullo

planè loco esses, ne tua esset inter homines obscura aut infirma conditio: parumper te honestauit, aliquo te in numero constituit, aliquem tibi locum tribuit, comparauit, peperit paucorum dierum studium.

Incendium.

A dangerous fire.

Hac nocte non mediocre excitatum est incendium: vehemens ignis est accensus, ædes multæ conflagrarunt, combustæ sunt, igni corruptæ sunt, consumptæ, absumptæ: grauis admodum periculi, summi damni exorta flamma est.

In conspectu.

In the sight, or before the eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo sedenti erat in conspectu, ante oculos erat, in oculis erat, sese oculis offerebat, ante oculos versabatur, egregiè patebat.

Incredibile.

Incredible, or that one would not thinke or beleeue.

Credibile non est, credendum non est: non est vt credatur, vt credi posit, vt habenda fides videatur, fidem superat: verisimile non est: mendacium videtur, mendacij speciem habet: mendacium pręse fert: veritatis imaginem nullam ostendit: eiusmodi est, vt fide careat, vt adiungi fides nulla posit.

Incursiones hostium.

The inrodes, assaults, incursions of our enemies.

Decur-

Decursionibus hostium ~~audio~~ regionem infestari, vastari loca diripi: excurrere hostes audio, & loca diripere: incurrere hostes in regionem dicuntur, & ex ea prædas agere, eam damnis afficere, rapinis exhaurire, vastare prorsus, ac perdere.

Indignus amore.

Vnworthy of loue, or to be made of, and beloued.

Indignus est amore, ac beneuolentia filius tuus: indignus est qui ametur, non est qui ametur, nullam virtutem possidet: nulla præditus est arte, quæ amorem conciliet: omnia prorsus animi bona, omnia desiderat ornamenta, quibus beneuolentia colligitur: quę ad colligendam, quærendam, comparandam beneuolentiam faciunt, valent, spectant, apta sunt, accommodata, idonea, apta: nihil est in filio tuo, quod homines ad illum amandum alliciat: nihil est in illo quare diligatur: nulla arte, scientia, virtute, nulla planè re commendatur, vt inire gratiam ab hominibus, adiungere sibi homines aliqua beneuolentia possit.

Indignus beneficio.

Vnworthy of a benefite, or good turne.

Tanto merito indignus es: non is es, in quem tanta gratia conferatur: non ita meritus es, non ea tua merita sunt, vt affici tanto beneficio, ferre tantum beneficium debeas, non is est animus tuus, qui tantam gratiam capiat, comprehendere, complecti, capere, concipere, excipere possit: ineptus est ad tantam gratiam accipiendam: beneficij magnitudo tua merita vincit: impar es tanto beneficio.

Indignus laude.

Unworthy of praise.

Laude indignus es: indignum te laude præbuisti, ostendisti, non eum te præbuisti, præstitisti, ostendisti, probasti, non ita gessisti, non ita te gessisti, non ea tuæ vitæ ratio fuit, non eiusmodi sunt merita tua, non te talem vidimus, cognouimus, sensimus, experti sumus, non is nobis cognitus es, vt afficiendus, ornandus, decorandus, honestandus, efferendus, extollendus laude sis: vt laus in te conueniat, tibi debeatur: vt laudis præmium, quasi tibi debitum possis exigere: vt laus, quasi tuis meritis debita merces, persoluenda tibi esse, tribuenda, deferenda videatur.

In iudicijs quærendis occupatus.

Occupied in seeking after riches.

In te familiari augenda totus es: præter diuitias nihil spectas: tuum omne studium in quærendis opibus consumis, locas, constituis: totus in diuitias incumbis, id vnum agis, eò tantùm spectas, eò tuum studium dirigis, confers, tuum consilium illud est, tua planè singularis cogitatio, vt diuitias tibi pares, compares, colligas, congeras: vt opes quæras, habeas, possideas, vt opibus abundes, affluas, vt diuitiæ tibi redundent, tibi adsint maximæ, tuam in domum frequentes confluant: vt diues sis, copiosus, locuples, plenus, bene nummatus, multarum possessionum, munitus, instructus, paratus, minimè inops à re familiari, à re domestica, à diuitijs, ab opibus, à copijs, à fortunis, vt abundes, vt cumulatè possideas, vt vberrima sint omnia, vt ominum rerum vbertate floreas: vt fortunæ tibi sint amplissimæ.

In eodem fortunæ periculo.

In the same danger.

In eadem es naui, eodem discrimine versaris: idem tibi periculum impendet: æquè tua salus agitur, tuæ fortunæ periclitantur, eadem tibi imminet calamitas, æquè periclitaris: in ijsdem nauigas fluctibus: eodem iactaris vento: eadem te procella perturbat: eodem loco res tuæ sunt: versaris in eodem periculo, in eadem fortuna, eadem te fortuna manet, tibi impendet, tibi imminet te vrget: pari es conditione: par, similis, eadem, non dissimilis, non dispar, non alia tua conditio est, non minùs de te agitur, tua res æquè agitur: de tua re itidem agitur, in periculum tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum subit: eadem tibi instant mala, haud meliùs tecum agetur, haud meliore loco tuæ res erunt: non tibi erit melius: meliore loco res & fortunæ tuæ non erunt.

Ineptus studijs præ imbecilla valetudine.

Vnable to studie, because of his sickely nature or weake bodie.

Infirmior est, imbecillior est, infirmiore, imbecilliore, tenuiore valetudine, infirmioris, imbecillioris, tenuioris valetudinis est, corpore est infirmiore, imbecilliore, tenuiore, viribus est infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus, quàm vt studiorum laborem, graue studiorum onus ferre, perferre, sustinere possit: minus habet virium, roboris, quàm vt studiorum labori possit esse: valetudine vtitur infirma, imbecilla, sic, vt labor eum studiorum facilè possit opprimere: eam illi valetudinem, eas natura vires negauit, quas labo-

riosa studiorum tractatio, assidua literarum exercitatio, grauissima literarum studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt: corporis, valetudinis, virium infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, vt incumbere, quantum res poscit, in studia non queat.

Infamis.

Infamous.

AEternam ignominiæ labem subijsti: sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: æterna tibi est iniusta infamiæ nota, ipse te aspersisti, atque inquinasti maculis infamiæ sempiternis: spem tibi omnem futuræ dignitatis ademisti: nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

Infamiam aspergere.

To spread an euill name, or giue forth slander.

Vehementer studes de mea fama detrahere, meam famam lædere, detrimento afficere, obesse, nocere, officere meæ famæ: id agis, vt æternas mihi infamiæ notas inuras, vt ijs meum nomen sordibus, ijs maculis afficias, inficias, inquines, inspergas: eas meo nomini sordes, eas maculas inijcias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinde res possit eluere, abstergere, auferre, delere: tuum consilium, tuum studium illud est, vt me in omne tempus, in omnes annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamia notes, infamiæ tradas: id spectas, vt perpetuò malè audiam, perpetuam in infamiam adducar, æterna vt infamia flagrem, laborem, vt in sordibus infamiæ nunquam non iaceam, vt perpetua verser in infamia.

Infoe-

Infœlices ſe premi exiſtimant.

They which are unfortunate thinke themſelues oppreſt, or poore men iudge themſelues moſt miſerable.

Videre licet multos, qui ſe credant, quia laborant inopia, egeſtate premuntur, in ſumma infœlicitate verſari, conſtitutos eſſe, peſſimè fortunatos eſſe, afflicta penitus fortuna eſſe, miſerrimæ conditionis eſſe, omnibus malis affligi, omnibus miſerijs opprimi, omnibus infortunijs vexari, ſic redactos eſſe ad ſummam infœlicitatem, prorſus infœliciter, miſerrimè, peſſimè, ſecum agi, ſuas rationes, ſuas fortunas peſſimo loco eſſe, afflictas, euerſas, perditas eſſe, fortuna ſe iniquiſſima, aduerſa, graui, infenſa, inprimis vti.

Inferiori non cedere.

Not to yeeld or giue place to one that is inferiour or leſſe worthy.

Cur ei cedere, loco cedere, locum concedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquandus, conferendus, par omnino mihi non eſt: quamobrem, qui eſt infra me, qui nihil ad me eſt, mihi patiar anteponi? quid eſt cauſæ, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri ſinam, primo eum loco ſtatuam, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cuius meritis mea merita antecellunt? quid eſt cauſæ, cur honore ſuperior habeatur, qui virtute inferior eſt?

In fugam conuerſi.

Made to flie.

Cum aliquandiu pugnassent, in fugam se coniecerunt, dederunt, fugam arripuerunt, fuga salutem petiuerunt, fugati sunt, fuga sibi consulere cœperunt, fuga distracti sunt, dissipati, dispersi, disiecti: distraxit eos fuga, dissipauit, disiecit.

Ingenio præstans.

Of an excellent wit.

De ingenij tui præstantia, vi, acie, ita statuo, neminem tibi anteferri posse, paucos admodum conferri: excellere te ingenio, præstare, florere, valere, vel omnibus antecellere, vel certè nemini concedere, iudico acutissimam esse aciem ingenij tui, egregio te à natura instructum ingenio, minimè te esse hebetē ad id quod melius sit intelligendum: eam esse ingenij tui aciem, nihil vt non videas, assequaris, facilè intelligas, scientia comprehendas: ingenij tantum in te duco esse, quantum esse potest plurimum: ingenium in te sentio esse summum, eximium, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contingit, exquisitum, rarum, singulare, præstans, acutissimum, planè diuinum.

In gratiam redire.

To come againe in fauour.

Vt mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo, enitar, contendam, elaborabo, vt gratiam mihi tuam meo merito restituas, vt amissam recolligam beneuolentiam tuam: vt te mihi reddas: vt mecum in gratiam redeas, vt te mihi reconciliem, vt animus tuus, qui erat antea, idem in posterum erga me sit: vt sis in me, sicut antea animatus: vt, si quid alienæ opinionis, aut parum amicæ voluntatis aduersus me suscepisti, deponas, abijcias.

abijcias. Vide, Reconciliatus amor.

Ingratitudo deteſtanda.

Ingratitude is to be deteſted or abhorred.

Vitium ingrati animi peſſimè odi: nullum odioſius mihi crimen eſt ingrati animi culpa: cùm omnia crimina, tum verò prætermiſſæ gratiæ, neglecti officij culpa grauis admodum, moleſta, odioſa mihi eſt: nullum hominum genus acerbius odi, peius odi, acerbiore inſector odio, quàm qui gratiam benè meritis non referunt, qui de gratia referenda minimum cogitant, parum laborant.

Ingratus es.

Thou art vnthankefull.

Meis in te meritis non reſpondes: gratiam non refers, non ſoluis id quod debes: officia mea tuis officijs non compenſas, gratiam non reddis, officium non præſtas, ingratè agis, ingratum te præbes: officium in te requiro, deſidero: gratiam à te non fero: mea erga te non imitaris officia. Magna mihi debes beneficia, nec ſoluis.

Inhumanus.

Vncourteous or vnkind.

Neminem, qui tam longè ab humanitate abeſſet, tam eſſet alienus ab humanitate, tam expers humanitatis, in quo minus eſſe humanitatis vnquam vidi: omnē prorſus humanitatem, liberalitatemque naturæ ſic ignorat, vt nemo magis, minimè omnium de humanitate laborat: officium negligit: ita nihil agit liberaliter, vt liberalitatem eſſe virtutem non exiſtimare videatur.

In insaniam prorsus incidit.

He is fallen starke mad, or as mad as a bedlemer.

Vi doloris ita insaniјt, vt mentem, rectum animi sensum, rationem nunquam receperit, in perpetuum amiserit, ad sanitatem nunquam redierit, insaniæ morbo ita est affectus, in morbum insaniæ ita incidit, vt nunquam posteà conualuerit, vt furorem nunquam deposuerit, vt bonam mentem nunquam reuocauerit, vt à furore, à dementia nunquam se ad sanitatem retulerit: ita discessit à mente, ita mentem perdidit, vt illum nemo postea ratione præditum viderit.

Iniquus.

Uniust or not indifferent.

AEquissimus mihi non est, paulò iniquior in me est, iniquiore animo erga me est, animo est in me non satis æquo. Nonnulli sunt in te obscuriùs iniqui.

Iniuria afficere.

To do wrong.

Iure hæc in me conferres, si quando ipse tecum iniquiùs egissem, iniquior tibi fuissem, iniurius tibi fuissem, iniuriosus in te fuissem, iniuriosiùs te tractassem, iniuriam tibi fecissem, intulissem, imposuissem, obtulissem, si te aliqua affecissem iniuria, si à me accepisses iniuriam, tulisses iniuriam: si me iniurium, iniuriosum, iniquum, grauem, tuis commodis aduersum, infensum tibi sensisses, cognouisses, expertus esses: si qua re te læsissem, tuus esset animus à me offensus, molestiam aliquam accepisset, si de tuis commodis aliquando detraxissem, tuis commodis obfuissem, obstitissem, aduersatus

uersatus essem: quia esses à me lacessitus iniuria, prouocatus, commotus.

Iniuria compensata.

Iniurie recompenced, wrong requited.

Iniquè mecum egisti, sed erit, cum tibi idem reponam: iniuriam fecisti, iniuriam aduersus me intulisti, iniuria me affecisti: lacessisti, prouocasti, iniuriosè me tractasti, acerbè, iniquè, auarè, contra iura omnia, aduersus iustitiæ leges, contrà quàm iustitia præscribit: sed parem aliquando gratiam referam, merita meritis compensabo.

Iniuriam vlcisci.

To reuenge iniury.

Facilè idem reponam: is sum, qui referre iniuriam facilè possim, par pari referre, æquè te tractare: feres à me quod intulisti: impunè tibi non erit, quòd iniuria me affeceris, impunita non erit iniuria tua, inulta non erit, inulta non relinquetur, vlciscar iniurias tuas, memorem iniuriæ me senties, reperies.

Iniurias non vlcisci, laudabile existimo.

Not to reuenge iniuries, I iudge it praise worthy.

Nihil iudico, duco, censeo, statuo laudabilius, quàm iniuriarum rationem non habere, non ducere, quomodo quidem ego existimo, vt ego quidem arbitror, opinor, puto, autumo, sentio, vt opinio mea est, vt mea fert opinio, quantum quidem assequi iudicio possum, vt mihi suadet ratio, ostendit ratio, nisi iudicio

fallor, iudicij ſum expers, rudis planè ſum: nihil eſt præſtantius, laudabilius, ad laudem illuſtrius, quàm iniurias contemnere, nihili facere, obliuiſci, ex memoria delere, minimè perſequi, vlciſci nolle, vltione non perſequi: referendæ iniuriæ curam non ſuſcipere, de iniuria perſequenda, vlciſcenda, referenda, de iniuriarum vltione minimè laborare, nihil omnino cogitare, vltionem iniuriarum non ſpectare, non curare: in contemnendis iniurijs, obliuiſcendis, ex animo euellendis, ex memoria delendis, obliuione voluntaria conterendis, eximia ſita laus eſt, ea laus eſt, qua nulla præſtantior.

In Iuſtitia virtutes omnes.

All vertues are comprehended or contained in onely iuſtice.

Omnes inſunt in vna iuſtitia virtutes, iuſtitia continentur, comprehenduntur, continet iuſtitia, comprehendit, complectitur omnes virtutes: omnes ad vnam iuſtitiam virtutes referuntur, ab vna iuſtitia pendent, in vna iuſtitia includuntur, qui iuſtitiam tenet, non eſt vt virtutem vllam præterea deſideret, requirat, expetat, nulla virtute iuſtus caret, nulla virtus abeſt à iuſto: coniunctæ ſunt, colligatæ, connexæ cum iuſtitia virtutes omnes.

In liberos non ſæuiendum.

We muſt not rage againſt our children, or we ought not to be cruell ouer our children.

Sæuire in filios, ſæuitiam aduerſus filios exercere, crudeliter agere cum filijs nunquam debemus: tanti nihil eſſe debet, vt crudeles in liberos ſimus, vt crudeles

les nos liberi nostri experiantur: si quid agitur cum filijs, crudelitas absit, nunquàm crudelitati locus est.

Innumeris periculis exposita est vita hominum.

The life of man is open to infinite perils, or subiect to many dangers.

Innumeris fortunæ telis proposita est, exposita est, patet hominum vita: impendent, imminent hominum vitæ casus innumeri: euentus rerum varij singuli propè horis extimescendi: quisquis vitam ingreditur, in hanc lucem prodit, spiritum è cœlo ducit, huius lucis vsura fruitur, eum casus innumeri manent, ei & quæ velit, & quæ nolit expectanda multa sunt, eius animus ex vario rerum euentu perpetuò fluctuet necesse est.

Inofficiosus & inhumanus.

Vncourteous and vnkind.

Omnis officij & humanitatis expers est: longè abest ab officio & humanitate: prorsus humanitatem ignorat: ab humanitate remotissimus est: nihil possidet humanitatis: minimè omnium humanitatem colit, diligit, exercet.

In otio viuere.

To liue at ease, or in rest.

Præstabo tibi otium: efficiam vt quiete fruaris, vt quietè agas, quietè viuas, quietam vitam ducas, & summa sit rerum tuarum tranquillitas, summa tui animi quies, vt otio tibi frui liceat, otiosè viuere, otiosam vitam agere, peragere, ducere, traducere, viuere.

In Republica iustitia sequenda.

Iustice is to be followed in a common wealth.

In administranda, tractanda repub. in administratione Reipublicæ, ius, honestum, rectum tueri, spectare, sequi, nihil præterea debemus.

Insanus.

Mad or out of his wit.

Quia causa cecidit, litem perdidit, furere cœpit, ad insaniam, furorem, dementiam, amentiam redactus est, mente captus est, mentem amisit, mens eum reliquit, defecit, destituit, incidit in insaniæ morbum, prolapsus est in furorem, à seipso discessit, à mente discessit, sapere desijt.

Inscius reuertor.

I returne vnwitting or vnknowing.

Redeo, reuertor, reuerto, refero me ad rus, repeto rus insciens, imprudens, inscienter, præter voluntatem, pedes me ad rus inscientem referunt.

Insectari.

To reprehend sharply or to exagitate.

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, accusant, exagitant, insectantur, conuitijs vrgent.

Insidiati mihi sunt, quibus potissimùm credidi.

They haue intrapped me, or laid wait for me whom I chiefly trusted.

Quo-

Quorum ego fide nitebar maximè, quibus ego fidei habebam plurimũ, quibus apprimè credebam, quorũ in fide multum ponebam, quorũ esse minimè dubiam aut infirmam fidem existimabam, ij mihi insidias fecerunt, insidiosè vim, damna, ignominiam intulerunt, obtulerunt, insidiosè me tractarunt, insidijs peruerunt, oppresserunt, perdiderunt, à me defecerunt, desciuerũt.

Insomnia laborare.

I could not sleepe all the whole night, or I slept not one winke all this night.

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nunquam vidi meis, capere nunquam potui: somnus hac nocte meos oculos effugit, abiuit à meis oculis: nunquam se obtulit oculis meis: refugit à meis oculis: noctem insomnem duxi, insomnia laboraui: perpetua vigilia sum vexatus: spatium noctis vniuersum peruigilaui: soporem nunquam gustaui: nunquam quieui: quies nunquam data est: omnes mihi noctis partes vacuæ somno, expertes somni, sine somno fuerunt.

Insontem accusas.

Thou accusest the innocent or guiltlesse man.

Accusas, culpas immerentem, expertem culpæ, vacuum à culpa, remotum à culpa damnas, in iudicium vocas, reum facis, persequeris: vitio tribuis, vitio vertis, fraudi das immerenti, ei qui culpam nõ commisit, culpæ sibi conscius non est: confers culpam in expertem criminis, insontem, immerentem, innoxium: exagitas illum, in culpam vocas, in infamiam vocas, adducis iniustè, sine causa, iniuria, immeritò, contrà quàm ius est. Vide, Immeritò accusatus.

Institutum tuum vrge, si ita expedit.

Continue or go forward as thou hast begunne, if it be for thy profite and commoditie.

Perge vt cœpisti, tene tuum institutum, tene quem cœpisti cursum, qua ire via cœpisti, ea perge, tuam consuetudinem tuere, ac serua, si tibi vtile est, si vtilitas tua ita fert, si suadet vtilitas: si è re tua, è commodo tuo, ex vsu tuo, si ratio rerum tuarum ita postulat, si tibi conducit, expedit, prodest, bono est, emolumento est, vtilitati est, si est vt iuueris, vt vtilitatem capias, fructum feras, percipias, colligas, si fructuosum est.

In summas ædes aufugit.

He fled away, and ran vp to the top of the house.

Effugit, fuga se abripuit, fuga euasit ad ædium summa, ad summas ædes, ad fastigium, ad culmen, ad superiores, excelsiores, sublimiores ædium partes: abdidit se in summas ædes, fuga se contulit in summas ædes, fuga petiuit summas ædes.

Intemperantia languesit corpus.

The bodie is weakened or made feeble with inordinate or dissolute liuing.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, comminuit, infirmauit, debilitauit, ademit, abstulit, afflixit vitæ ratio minimè moderata, incontinentia, intemperantia, nequitia, luxus, libido: vita immoderatè, incontinenter, intemperanter, dissolutè, nequiter, sine modo luxuriosè

luxuriosè traducta, ad infirmitatem, ad imbecillitatem, tenuitatem corporis te redegit, adduxit, minus te firmum, minus validum, minus valentem, minus robustum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit.

Inuidia premitur.

Hated or enuied of all men.

In summam omnium inuidiam incidit, adductus est: inuidiosus apud omnes factus est: sic egit, ita se gessit, vt odio illum omnes habeant, vt in illum nemo sit optimè animatus, nemo illi faueat, nemo de illo benè existimet: nulla fruitur hominum beneuolentia: premitur odio multorum, inuidiæ est, odio est, in inuidia est in odio est: quis est, quem nulla vnquam attingat inuidia? Disrumpitur inuidia Valdè Ciceronem exercebat inuidia. Ciceroni multum erat cum inuidis negotij.

Inuidia ex dignitate.

I am enuied, or haue more ill will abroade, because of honor, preferment or estimation.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat, lædat, pungat, angat, sollicitet, afficiat, vrat, dolore, cura, molestia, sollicitudine afficiat: florere me dignitate, existimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantū mihi dignitatis in republica esse, auctoritatis, gratiæ, existimationis, splendoris, nonnulli molestè ferunt, grauiter, acerbè, ægrè, iniquè, iniquo animo, non facilè, non leuiter, non patienter tangit animos quorundam, sollicitos habet quosdam hic splendor meus, hæc species, dignitas.

In virtutis studio valetudo curanda.

In the ſtudie of vertue, our health is not to be neglected.

Ita ſequi virtutem debemus, vt valetudinem non in poſtremis ponamus, valetudinis cum virtute ducenda ratio eſt, ſic ad ſtudia virtutis debemus incumbere, ne valetudo negligatur: plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur: ſpectanda virtus eſt, cum ea tamen, ne deſpiciatur valetudo: excubare virtutis in ſtudio, præclarum eſt, indormire tamen valetudini minimè debemus: excolatur animus virtutibus, nonnihil tamen corpori ſeruiatur.

Iracundè commiſſum, dedecus.

Shame followeth euery furious act: whatſoeuer thou doſt in thine anger, it will returne to thy ſhame at the laſt.

Quicquid ages iracundè, iratus, in ira, cum ira, irato animo, animo ira commoto, ira affecto, ira agitato, commotus ira, adductus, inductus, impulſus, incitatus, actus, accenſus, inflammatus, iracundiæ vi impulſus, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cum dedecore: turpi te macula inquinabis, labe inficies, dedecus infamiæ, turpis nota conſequetur.

Iracundia multorum malorum cauſa.

Anger the cauſe of much miſchiefe.

Sanè, ſanequàm, certè, certò, verè, re vera, profectò, ſine dubio, procul dubio, abſque dubio, quidem, omnino, planè, qui ſe iracundia patitur efferri, auferri, abripi, à ratione auocari, à conſilio abduci, is ea committit quæ mox infecta velit eſſe, in eum locum adducitur

ducitur, vnde exitus non facilè datur, eò progreditur, quò paulò post pœniteat: certum est, pro certo est, exploratum, minimè dubium, nemini obscurum, omnibus apertum, patet, constat, perspicuum est oculis ac sensu ipso percipitur, vocari in dubium non potest, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium esse potest, quin multa mala pariat iracundia: ex iracundia mala multa gignantur, erumpant fluant, manent, multorum malorum culpam sustineat, iracundia multorum malorum causa sit, in iracundiam conferenda.

Iter difficile.

A troublesome or euill iourney.

Admodum hyeme difficilis est, incommoda, impedita, plena laboris, & periculi ea via quæ Patauio Vincentiam fert, ducit: qui se per hyemem in viam dant, vt Patauio profecti Vincentiam perueniant, molestiam itineris non mediocrem sustineant necesse est, in multas incidant difficultates, multa subeant pericula, multos perpetiantur labores, incommoda, odiosa, dura, minimè pauca: iter habentibus Patauio Vincentiam difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, & iniquitas impedimenta opponit maxima, impedimento vehementer est. In Alpibus Apennini magnæ sunt admodúmque difficiles locorum angustiæ: impeditissimus est ad iter faciendum mons Apenninus: labor est maximus per montem Apenninum iter habentibus.

Iter omittendum infirma valetudine.

A iourney is not to be taken in hand when a man is ill at ease.

Iter ne ſuſcipias, ne te viæ committas, ne te in viam des, ne ad iter aggrediaris, ne viam ineas, itineris conſilium abijce, omitte, dimitte, niſi rectè vales, niſi optima vteris valetudine, niſi corpore benè firmo: ne te viæ, niſi confirmato corpore committas. Vide, non niſi ſoſpes, &c.

Itinera hyeme odioſa.

Euill iourneying in winter, or winter iourneyes are tedious.

Viæ ſunt hyeme difficiles, incommodæ, impeditæ, abruptæ, iter habentibus odioſæ: nihil incommodius, quàm hyeme iter habere: per hyemem itinera ſunt incommodi plena, interdum etiam periculi.

Iucunda coniunctio.

A ioyfull ioyning.

Spero nobis hanc coniunctionem voluptati fore: optimam de hac habeo coniunctione ſpem: de hac coniunctione ſpero optimè, ſpes me tenet optima, ſuſtentat, alit, paſcit, fouet.

Iudicium à natura ne, an ab arte.

Whether nature or art giue iudgement I know not.

Nondum planè conſtitui, nondum ſatis habeo conſtitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum, naturæ ne munere, an diſciplinæ beneficio iudicium contingat: iudicij præſtantia, excellentia, vis, ſubtilitas vtrum à natura, an ab arte, ac diſciplina proficiſcatur, contingat, manet, naturæ ne priuilegio concedatur, an ſit ab arte, ac diſciplina petendum; vtrum

is, qui rectè iudicat, qui optimè iudicio vtitur, qui iudicio valet, præstat, excellit, facultatem habet optimè iudicandi, iudicio abundat, naturæ debeat, an arti, bonum illud acceperit à natura, an hauserit à studio, ab arte, à disciplina, naturaléne bonum sit iudicium, an potiùs in studio, arte, disciplina, doctrina, ratione situm, eiusmodi, quod doctrina tradatur, à præceptis ducatur, discatur à magistris.

Ius dicere.

To iudge according to the law, or to minister iustice.

Modò in hoc, modò in illo oppido forũ agit, ius dicit, litigantes audit, res iudicat, causas cognoscit, iudicat de controuersijs, disceptat, ius administrat, distribuit.

Iustitia sequenda.

Iustice is to be followed: vpright and true dealing to be vsed.

In administranda, gubernanda, regenda, capessenda, tractanda, curanda, gerenda republica, in administratione reipublicæ, in omni publico munere id solum spectare debemus, quid iustitia postulet, ratio præcipiat, conscientia proponat: quid sit iustitiæ, quid rationi consentaneum, quid cum iustitia, cum ratione congruat, conueniat, consentiat: habenda iustitiæ summa ratio est: vna spectanda iustitia, nihil præterea: de vna iustitia laborandum: sequi ducen iustitiam debemus, agere cum iustitia, iustè, rectè, honestè, honestum tuendum est solum: nostra consilia, nostras actiones ad vnam iustitiam referri decet: propositam habere iustitiam, iustitiæ seruire, ad iustitiam incumbere, iustitiam exercere debe-

mus: non est in administranda republica ne latum quidem vnguem, ne minimum quidem, ne tantillum quidem à iustitia discedendum, recedendum.

Iustitia curæ paucis.

Few haue regard what is iust.

Pauci sunt hac ætate, his temporibus, quibus iustitia curæ sit, cordi sit, qui iustitiam colant, exerceant, curent, tueantur: qui de iustitia laborent, apud quos iustitia locū habeat, iustitiæ locus sit, qui se iustos præbeant.

Iuuabo te, vbi opus erit.

I will helpe thee when thou shalt haue need, or as need shall require.

Adero tibi, præstò ero, opem feram, cum res postulabit: vbi opus erit, vbi tempus feret, tuis temporibus, si rerum tuarum ratio poscet si occasio requiret, vbi erit è te tua, si pertinere ad te videro.

Iuuentus improuida.

Youth is vncircumspect,

Si, quid insidiarum in vita sit, minùs dispicis, intelligis, vides, minimè miror, cùm adhuc intra iuuentutis annos tua versetur ætas, cum iuuentutis annos egressus nondum sis, nondum excesseris, præterieris, cùm in ea sis ætate quæ valet viribus, ac prudentia infirma est, viribus floret, à prudentiæ maturitate procul abest longè distat à prudentia in qua prudentia locum non habet: cum adhuc ætas tua tanquam in vere sit, cùm ætas iuuentutis, in qua tu es, inopia ferè iudicij laboret, expers iudicij, prudentiæ grauitatisque sit: vsu

rerum

rerum, & experientia, vnde oritur prudentia, prorsus vacet, vacua sit, careat.

Labi procliue.

It is easie to fall, or to do amisse.

Quis est, qui non offendat, non labatur in tam difficili, tamque lubrica rerum humanarum via? cui timenda offensio non est? cuinam effugere, ac vitare offensionem licet? quis ab offensione præstare sibi quicquam possit?

Labor.

Labour.

Si hoc suscipis, sumis, aggrederis, negotij multum habebis, feres laboris plurimum, rem difficilem, grauem, laboriosam, operosam, molestam inprimis ac duram senties, experieris, cognosces: valdè tibi erit laborandum, magnus in te labor, graue onus incumbet, oneris multum, laboris, molestiæ sustinebis.

Labor finitus.

I am eased of my labour, or my taske is ended.

Perfunctus sum labore grauissimo, leuatus sum, liberatus, exsolutus, exemptus: labori finis impositus est: factus est, labor ad finem peruenit, terminatus est: iam me non vrget, non premit, non vexat labor: labori grauissimo quies aliquando successit: labori finem feci, finem imposui: laborem terminaui, ad finem, ad exitum perduxi: laborem pertuli, donec opus fuit, toleraui quatenus debui, sustinui quoad oportuit.

Læsus immeritò.

Hurt wrongfully, or otherwise then I haue deserued.

Iniquè mecum egisti: iniuriosè me tractasti, iniuriam mihi intulisti, iniuria me affecisti, iniuriam abs te tuli, passus sum, læsus à te sum immerito meo, nullo meo merito, nulla culpa, absque culpa, nihil tale meritus: læsisti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertem culpæ, ab omni vacuum culpa. Vide, Immeritò molestijs afficior.

Lætitia affectus.

A glad man.

Patrem tuum recens hic de tua dignitate nuntius allatus extulit lætitia, affecit lætitia, perfudit lætitia, lætitia compleuit, lætitia cumulauit: pater tuus lætitiam cepit, sumpsit, hausit, lætitia affectus est, lætatus est, gauisus est, recreatus est, gaudiū cepit, iucunditatē hausit.

Largitio inuidiosa.

Hatefull briberie.

Inuidiosa est apud omnes bonos tua largitio: inuidiam tibi parit, inuidiæ tibi est ista largitio, lædit animos bonorum: tua largitione grauiùs afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorum animos.

Latrones ex occulto inuadunt viatores.

Theeues set vpon trauellers vnawares.

Latrones ex insidijs, ex occultis locis, subito, repentino, improuiso, nec opinato impetu viatores aggrediuntur, adoriuntur, inuadunt, petunt, viatores inuadunt

dunt, in viatores inuadunt, irruunt, impetum faciunt, impresſionem faciunt, incurrunt, inſiliunt, ſeſe immittunt, ſe inijciunt, ſeſe inferunt,

Laudare.

To praiſe or commend.

Omnes te ſummis laudibus extollunt, efferunt, exornant, in cœlum ferunt: ſemper aliquid ex te promis, quod alios delectet, teipſum laudibus illuſtret. Satiſfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Cato res Ciceronis ornauit, diuinis laudibus extulit, proſecutus eſt. Brutus effertur laudibus, in cœlum tollitur, quia contendit vt in priſtinam libertatem patriam vindicaret, reſtitueret.

Laudem ſummam conſecutus eſt.

He hath gotten him a great praiſe or commendation.

Summam ex eo munere laudem, eximiam, egregiam, miram, mirificam, inſignem, immenſam, ſingularem, vnicam, incredibilem, excellentem, præſtantiſsimam, ampliſsimam, æternam, ſempiternam, immortalem, non mediocrem, non minimam, non vulgarem conſecutus eſt, adeptus eſt, obtinuit, tulit, quæſiuit, ſibi peperit, comparauit: ieci fundamenta dignitatis meæ, ingreſſus ſum in laudem. Nunc tuæ ſummæ laudes excelſo, & illuſtri loco ſitæ ſunt.

Laudis ſtudioſus.

Deſirous of praiſe, or hunting after praiſe.

Omnes tuos ad laudem impetus noui: quàm ſis ad laudem propenſus, inclinatus, quanti ſit apud te laus,

quàm labores de laude, quàm vehementer ad laudem incumbas, quàm laudi ſtudeas, quo ſtudio laudem ſequaris, quæ tua ſit laudis cupiditas, præclarè noui, habeo cognitum.

Laus gratiæ cauſa.

To currie fauour by praiſing of men, or to commend other, thereby to get himſelfe more fauour of them.

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus non iudicio tuo, meritóue adductus meo, ſed vt ineas à me gratiam, gratiæ cauſa, ad colligendam beneuolentiam: gratiam meam his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis: largiris mihi non veritati: auribus inſeruis, loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, ſed eo conſilio id ſpectas, id ſecutus, meum tibi vt amorem hoc artificio, hoc tuo quaſi merito adiungas, vt mihi gratificeris.

Laus ex ſola virtute.

A commendation riſing from vertue onely.

Tuæ ſapientiæ eſt, veram laudem in vna virtute poſitam exiſtimare, pertinet ad ſapientiam tuam, ſpectat ad eam ſapientiam, qua tu excellis: eſt eius ſapientiæ, quæ in te elucet, viget: tuum eſt, qui ſapiens & haberis, & es, qui ſapientia præſtas, abundas, in quo ſapientiæ plurimum eſt: virum ſapientem, qualis es tu, decet in animum inducere, pro certo habere, ſic habere, ita credere, exiſtere veram laudem, naſci, fluere, manare ab vna virtute, verum decus in vna virtute ſitum eſſe, locatum, conſtitutum, ſolidam gloriam non aliundè, quàm à virtute pendere.

Laus in virtute posita.

Iust praise consisteth in vertue onely.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in vna virtute positam, sitam, locatam, constitutam existimare: in vna virtute consistere, ab vna virtute pendere, nasci, fluere, manare, proficisci.

Leuatio luctus.

A lessening of sorrow.

Hæc te non mediocriter cogitatio confirmabit: hæc si tibi propones, apud animum tuum propones, animo agitabis, animo spectabis, leuabis tuum luctum, leuabis te luctu, ægritudine, sollicitudine, cura: sanabis vulnus doloris tui, ipse te lenies.

Leuis.

Light, inconstant, or vaine.

Vaniorem, inaniorem, leuiorem, dementiorem vidi neminē: nihil est in eo grauitatis: nihil est illo inanius: vento leuior est aëre inanior.

Leuiter offendere.

Somewhat to stirre a man, or a little to displease a man.

Dedi operam, vt eum parcè ac molliter læderem: non id egi, vt eum grauiter offenderem: nihil paulò grauius in illum cogitaui: commouere illum leuiter volui, non acerbè vexare.

Liberalis.

Liberall or bountifull.

Latè patuit in prouincia liberalitas tua, tua excelluit humanitas, nemo est à te non liberalissimè tractatus, liberalitatem nemo in te desiderauit: prolixa fuit inprimis, ac benefica natura tua, sic vt nihil magis: fructus liberalitatis tuæ vberrimi fuerunt, ad multos peruenerunt, pertinuerunt.

Libertatis cura.

A care or regard of libertie and freedome.

Nihil aliud à communi libertate, nihil præter communem libertatem quæsiui, curaui, secutus sum, spectaui: ad vnam ciuium libertatem meas curas intendi, cogitationes retuli, studia contuli: præter communem libertatem, proposita mihi nulla res fuit.

Libertatis publicæ ratio habita.

Consideration of the publicke libertie.

Nihil antiquius communi salute, ac libertate iudicaui: omnium rerum mihi prima fuit publica salus ac libertas, communi salute ac libertate nihil mihi potius, omnia sum aspernatus prę communi salute ac libertate: pluris apud me, quàm omnes res, vniuersorum salus ac libertas fuit: nulla de re tantum, quantum de communi salute ac libertate laboraui, salutem publicam ac libertatem omnibus rebus anteposui, prępo sui, prętuli: curæ mihi fuit salus ac libertas publica, sic vt nulla res æquè.

Libri tui in honore habentur.

Thy bookes are much regarded, or are in great estimation.

Libri tui omnibus vigent, egregis de tuis libris opinio

nio eſt, exiſtimatio eſt: præclarè de tuis libris omnes exiſtimant, ſentiunt, iudicant, tui libri magno apud omnes in honore ſunt, omnium iudicio probantur, laudibus ac teſtimonijs ornantur, in manibus ſunt, in manibus habentur, manibus teruntur, ſinu fouentur, circumgeſtantur, circumferuntur, aſſiduè tractantur, diligenter euoluuntur, accuratè ac ſtudiosè lectitantur.

Liceat mihi cubiculo tuo vti.

Let me haue the vſe of your chamber.

Velim mihi commodes, accommodes de cubiculo, ſi mihi cubiculum conceſſeris, meo commodo conſules: ſine me vti cubiculo tuo, liceat mihi cubiculo à te conceſſo, tuo beneficio frui, tua humanitate ac liberalitate.

Literæ gratæ.

Letters welcome.

Literæ tuæ, quod facilè cognouerim, intellexerim, ſenſerim, coniecerim, iudicauerim, quod facilè noſſe, intelligere, ſentire, conijcere, coniectura conſequi licuerit, potuerim, ei periucundæ fuerunt, ſummam ei iucunditatem attulerunt, pepererunt, magna illum iucunditate affecerunt, perfuderunt. Omnis amor tuus ex omnibus ſe partibus oſtendit in tuis literis: quas ad me literæ, mittis, multo ſunt officio refertæ, multis inſignes amoris notis.

Literæ detrimentum ex morte Aldi Manutij accipiunt.

The death of Aldus Manutius was a great loſſe to learning.

Multum iacturæ tulerunt, graue detrimentum ceperunt, damnum adierunt, subierunt præclara literarum studia ex morte, obitu interitu Aldi Manutij: graue vulnus optimis literis inflixit obitus Aldi Manutij: ictu graui perculsæ sunt, ac penè postratæ liberales disciplinæ, quo die Aldus Manutius occidit, interijt extinctus est, perijt, obijt, diem obijt oppetijt decessit, è vita discessit, è vita exijt, vitam cum morte commutauit, morte sublatus est, morte nobis ereptus.

Literas non committere.

Not to deliuer letters.

Eiusmodi sunt eius generis, eius momenti meæ literæ, vt eas non audeam temerè committere: non eius generis, non eiusmodi sunt meæ literæ, vt eas audeam temerè credere: quoties mihi certorum hominum facultas erit, literas ad te dabo.

Literæ semper iucundæ & vtiles.

Learning is alway both pleasant and profitable.

Mi fili, semper vsui, semper delectationi literæ tibi erunt, fructum tibi afferent & voluptatem in omni vita, nunquam non vtiles, nunquam, inquam, iucundæ non erunt: te semper commodis, semper voluptate afficient, iuuabunt pariter, & oblectabunt in vniuerso tuæ vitæ cursu, vitæ tuæ par atque adeo longior literarum vtilitas erit.

Longinquitas temporis finem doloribus affert.

All

All sorrow, paine and griefe in continuance of time will ceasse or haue an end.

Dolorem minuit ac mollit dies, temporis longinquitas: vetustas: quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, sanantur vetustate: vis doloris cum tempore languescit: detrahit de dolore dies, atque adeò extinguit omnem, planeque tollit: quouis dolore affectis, quouis malo laborantibus medetur tempus, medicinam dies affert: vetustas opem fert, opitulatur, subuenit, auxilio est, subsidio est: finem doloris dies affert, habet hoc tempus, vt quemuis dolorem, quamuis acriter in animo insitum, auellat atque abijciat: est hoc temporis, vt omnem malorum memoriam, omnem aduersæ fortunæ recordationem, ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoueat. Vide, Calamitatum consuetudine.

Lucri gratia causæ dicuntur.

Gaine maketh many a pleader, pleading for gaine.

In forum multi veniunt, vt lucri plurimum faciant, vt lucrentur plurimum, vt quæstus maximos faciant, lucri cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti, lucrum spectantes, lucrum sequuti, lucro commoti, lucri spe: multos in forum lucri cupiditas adducit, ad agendas causas impellit: facit augendæ rei cupiditas, ditandi spes, congerendarum opum, comparandarum diuitiarum, pecuniæ colligendæ, vt in forum se conferant, vocem in quæstum conferant, vt agendis causis se dent, vt industriam suam in agendis causis exerceant.

Lucrum ex re turpi.

A dishonest or shamefull gaine.

Quæstus maximos, sed turpissimos fecit: rem fecit turpissimè: diuitias quæsiuit malis artibus: multum ille quidem, sed inhonestè, sordidè, parum laudabiliter, cum dedecore lucratus est, cum infamia lucrum secutus est, tanti lucrum fecit, ea cupiditate ad lucrum incubuit, vt expetendum sibi vel cum dedecore, cum infamia, turpi cum fama existimauerit.

Luctus perpetuus.

Continuall mourning.

Conficior lachrimis, sic vt ferre non possim, luctu consumor, contabesco, modi lugendi nullum facio, finem lachrimis non impono, lachrimis me dedo, lachrimis nunquam abstineo, vberrimus meus est fletus, assiduæ lachrimæ, perennes lachrimæ, nunquam non lugeo, luctum nunquam intermitto, non dimitto, non omitto, totus in luctu versor, assiduæ fluunt ex oculis lachrimæ, comes mihi vbique luctus est: perdunt me lachrimæ, nunquam lachrimis non hument oculi.

Luctus è publico malo.

To sorrow and mourne for the common wealth.

Luges Reipublicæ tempora: tuus fletus exoritur, existit, manat, proficiscitur à publicis malis: lugendi caussam affert aduersa fortuna Reipublicæ: calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt: miseriæ tibi publicæ lachrimas excutiunt, exprimunt.

Mœreo.

I lament, mourne, or take thought.

Iaceo

Iaceo in mœrore, ac sordibus: afflictus mœrore iacet, ac languet animus meus, pessimè est animo meo: tristissimis vexor, & conficior curis: mœrore contabesco, debilitor, conficior, obruor, nil me tristius, deditus tristitiæ sum, tristis valdè sum, animi dolore torqueor, iucunditas à me omnis abest: nimiū te tristitiæ tradidisti.

Magister scripturæ.

The maister of Requests, or Secretary.

Magister scripturæ est, scripturæ præest, vectigalibus præest, princeps publicanorum est, vni potissimùm demandata vectigalium cura est, ei maximè cōmissa vectigalia sunt: vnus præcipuè vectigalium curam gerit, sustinet, vectigalia præcipuo quodam iure, summo quodam iure exercet.

Magistratui rectè præfuit.

He so behaued himselfe in his office, that he got all mens commendations thereby.

Pater tuus eximiam ex hoc magistratu laudem collegit, tulit, cepit, adeptus est, consequutus est: præclarè pater tuus hunc honorem gesit, egregiè se pater tuus in hoc munere tractauit: pater tuus hunc magistratum pro sua, reique publicæ dignitate administrauit.

Magistratus certus.

I was sure he should haue that office, or I neuer doubted that he should come to that honor.

Nunquam dubitaui, dubium nunquam mihi fuit,

ambiguum mihi nunquam fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere, ſuſpicari: nunquam mihi fuit obſcurum, aut patum apertum, nunquam ſuſpicatus ſum fore, vt hic tibi magiſtratus non deferretur, vt excludereris hoc magiſtratu, vt repulſam ferres, vt reijcereris: pro certo ſemper exiſtimaui, certò ſum arbitratus, certa ſpes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit, prorſus mihi perſuaſi futurū, vt ad hunc honoris gradū peruenires, vt aditus tibi ac via pateret, ne tibi vnquam eunti ad hunc honorem, via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquam explorata mihi non fuit, incerta, dubia, ambigua, obſcura nunquam fuit. Non dubito, quin ſummum atque altiſsimum gradum ciuitatis obtineas.

Magiſtratus ſummus.

The higheſt office or magiſtrate.

Penes eum eſt poteſtas, omnia ſunt, eſt imperandi ius, eſt in omnes imperium: dominatur, imperat, regnat, tenet omnia, rem tenet publicam, arbitratu ſuo cuncta moderatur ac regit, eius in manu ſunt omnia: eius ita poteſtas latè patet, vt omnia complectatur: eius dominatu nihil vacat, ad eum omnia ſunt delata, eius voluntas pro legibus eſt, ab eius voluntate ac nutu pendent omnes, omnia poſita ſunt in vnius voluntate. Tanti non eſt, multis mortalibus imperare, quanti nobiſcum hîc vitam ducere.

Magnas res ſuſcipis.

Thou takeſt vpon thee great matters.

Etiam atque etiam vide, quantum facinus conêre, animaduerte quid ſuſcipias, quid ſuſtinere poſſis, quàm graue ſubeas onus, quantum tibi oneris imponas, quan-

quantam ineas rem, cuius difficultatis, cuius industriæ, cuius operæ sit, quàm difficile, durum, spissum, laboriosum, operosum, quantum industriæ, quam facultatem, quas vires, quos neruos, quantum roboris postulet id quod conaris, moliris, tentas, instituis, suscipis, aggrederis: Grauissimis rerum susceptarum oneribus premor: Videre te scio, quantum officij sustineam. In arcem huius causę inuadam totis viribus, toto pectore contendã.

Magni æstimatur.

It is in great estimation.

Multorum numerorum est mea bibliotheca, pretij magni est, plurimi valet, magnæ æstimationis est. Tanta esse puto verborum tuorum pondera, vt ex tua laude omnia me consecutum existimem.

Magnitudo animi absque prudentia.

Heart without wit, or a courage without discretion.

Sæpè qui magnitudine animi præstant, prudentia minùs valent: sæpè contingit, euenit, vsu venit, accidit, fieri videmus, non raró fit, non parum, sæpè fit, vt animi magnitudinem comitetur imprudentia: vt in nonnullis magno animo præditis, animo præstantibus, prudentia requiratur, desideretur.

Maiores nostri diuitias virtuti postponebant.

Our elders preferred vertue before riches,

Maiores nostri diuitias minimi putabant, vnam virtutem sequebantur; apud maiores nostros minima

diuitiarum, virtutis erat ratio maxima: nullo loco apud maiores nostros diuitiæ fuerunt, virtus vna vigebat maximè: plurimum semper apud maiores nostros virtus valuit: minimum diuitiæ: opes in minimis ponebant: postremæ omnium rerum diuitiæ illis erant: rem familiarem, quæque nos bona appellamus, parui, minimi, nihili reputabant, ducebant, æstimabant, pendebant, faciebant, flocci faciebant, flocci non faciebant: (idem enim significatur, siue absit, siue adsit particula non) minimi erant apud maiores nostros opes, minimi ponderis, nullo apud eos loco, parui momenti: postremum apud eos locum opes obtinebant, de opibus minimum laborabant: diuitias præ virtute cõtemnebant, infra virtutem ducebant, post virtutem habebant, virtute posteriores iudicabant.

Maioribus mentiri turpissimum fuit.

Our forefathers thought it a foule shame to lie.

Maiorum nostrorum ætate, tempestate, tẽporibus, quo seculo maiores nostri vixerunt, mẽdacium probro maximo fuit: mendacium dicere, turpissimum fuit, veritas ita colebatur, vt falsi homines pessimè audirent.

Malè audis.

Thou art euill spoken of, or thou hast an ill name.

Pessimè tibi omnes dicunt, turpissimè atque acerbissimè de te loquuntur: turpia quædam atque inhonesta in te conferunt: valdè te exagitant, iactant, insectantur, vituperant, accusant, carpunt, vellicant: omnes tibi grauissimè obtrectant, de tua existimatione mul-

tum

tum detrahere conantur, liberrimè inuehuntur in te, nefaria quædam de te dissipant, dissem inant, iactant, maledictis te onerant grauissimis: maledicta in te conferunt, congerunt, coniiciunt, ita de te loquuntur vt honori tuo labem inferant, aspergant maculas, tenebras offundant: vt honorem tuum turpi labe inficiant.

Maleuolentia à sententia detrusus.

Their malice hath forced me to change my mind or opinion.

Istorum maleuolentissimis obtrectationibus de vetere illa mea sententia depulsus sum, deiectus, deturbatus: factum est horum culpa, commissum est horum iniquitate, vt à mea illa vetere sententia desciuerim, vt veterem illum sensum deposuerim, vt abiecta vetere illa sententia, nouam susceperim.

Maritima regio me delectat.

The countrie by the sea side pleaseth me best, or the sea coast best liketh me.

In maritimis facillimè sum: iucundè versor in maritimis: maritima loca cum voluptate frequento: maritima regione libenter vtor, in ora maritima versari iucundum est, maritima sedes me capit, oblectat, tenet: pascor maritimæ regionis aspectu: meis oculis regione maritima nihil est iucundius: miram haurio iucunditatem maritimæ regionis aspectu.

Maximopere rogo.

I request earnestly, or I pray thee heartily.

Singulari studio, quàm possum studiosissimè, valdè hoc ex animo à te contendo: hoc à te ita postulo, pe-

to, contendo, vt fortunas in eo meas positas putem: velim existimes quod à te peto, id eiusmodi esse, vt meæ fortunæ omnes agantur, in eo consistant, locatæ, repositæ, constitutæ, sitæ sint, sic à te peto, quasi in eo mihi sint omnia, quasi rationes ex eo meæ pendeant, ad vnum illud referantur. Officium in te requiro, desidero. Vide, Rogo magnopere.

Medicus eruditus.

A learned Physition.

Benè doctus est, eruditus, instructus medica scientia, medendi arte, medicis literis: sciens inprimis est, peritus, intelligens, gnarus medicinæ: processit in medicinæ scientia: nouit penitus medicinam, tenet, possidet, callet: medicinæ scientiam ita est assequutus, vt pauci: medicinæ scientia valet, floret, præstat, excellit: medicinæ doctrina, scientia, peritia, cognitione, intelligentia, eruditione cum paucis conferendus est: inferior nemini: nota ei præclarè medicina est: patent ei, quæ multos latent ex medica scientia, ex medendi arte: multum hausit ex ijs libris, vnde manat medicinæ cognitio: medicinæ scientiam planè complexus est: mente atque animo comprehendit, ingenio sibi aperuit, cōparauit, peperit.

Meditari.

To muse, studie or deuise.

Colligere se, animum intendere, meditari accuratius, diligentius animaduertere, considerare cum animo suo, versare in animo, diligenter animo tractare, agitare animo diligenter, studiosè cogitare: intento aliquid animo intueri, attentius examinare, perpendere, ponderare.

Mei ingenij homo.

One of my nature or diſpoſition, or a meete mate for me.

Valdè mihi aptus eſt, mirè factus eſt ad naturam meam, vehementer eſt ad meæ vitæ rationem & conſuetudinem accommodatus: conuenit optimè cum ingenio meo.

Memor beneficij.

Mindefull of a good turne, or neuer to forget the ſame.

Semper meminero, memoria retinebo, tuebor mente atque animo, nunquam obliuiſcar, nunquam apud me delebit obliuio beneficia, officia, merita erga me tua: memorem me tibi, quæcunque ſe occaſio dederit, obtulerit, probabo: gratum me tibi memoremq́; præſtabo, prẹſtabo tibi eam, quam debeo memoriam meritorum tuorum: gratum me nullo non loco, nullo non tempore: memorem gratiæ referendæ, ſtudioſum ſenties, experieris, cognoſces: grati animi laudem in me non requires, non deſiderabis: non committam, vt ingratum me appellare poſſis: vt in illo officio, quod benè merentibus debetur, iure me ac merito quiſquam reprehendat: vt in vitium ingrati animi non incidam: ne quis mihi turpem ingrati animi notam poſſit inurere, ingrati animi vitium, crimen, culpam poſsit obijcere: vt ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longiſsimè ſeiungar, diſcedam, abſim, valdè procul abſim: vt ea culpa vacem, vacuus ſim, caream: eius culpæ ſum expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam ſuſcipiunt, qui de referenda gra-

tia minimum laborant: enitar, & vt spero, consequar, vt te de me optimè esse meritum læteris, vt officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi sint, vt ex tuis in me officijs voluptatem capias, officiorum tuorum fructum feras, percipias, colligas: vt gratiæ tuæ gratiam à me feras, vt parem tibi referam gratiam, par pari vt referam, vt officia tua paribus officijs æquem, compensem, remunerem, remunerer. Vide, beneficij memor.

Mendax.

A lyer.

Quicquid dicis, falsum est, minimè verum, alienum à veritate, à veritate seiunctum, abest à vero, aduersatur veritati, mendacium est: falsa est omnis oratio tua, quicquid loqueris, falsò loqueris.

Mens mutata.

His mind is changed.

Ad eundem furorem redijt: iterum defecit à fide, à pristina mente desciuit, discessit, abductus est,

Mente captus.

Mad or besides himselfe, or out of his wit.

Desipiens est, delirus, stultus, demens, insanus, à ratione auersus, omni ratione carens, delirat, desipit, discessit à mente, desertus à mente, destitutus à mente, mens & ratio eum reliquit, insanit, mentem amisit, mente captus est: mentis lumine obcæcatus, mentis compos non est: mentis inops, mentis expers, inops à mente.

Mercatores diuites.

Rich

Rich merchants and wealthy.

Rem poſſident benè magnam, ampliſſimam, vberrimam, copioſam in primis mercatores Florentini: diuitias tenent ſummas, abundant, affluunt re, copijs, diuitijs, opibus: diuites oppidò ſunt, locupletes, opulenti, copioſi, à re parati, inſtructi, firmi, benè nummati, benè pecuniati: ampla res eſt, prolixa, copioſa, minimè anguſta, benè multa mercatoribus Florentinis: ampla re vtuntur, prolixa, copioſa, benè multa.

Merita tua non aſſequor.

I can neuer deſerue your benefits beſtowed vpon me.

Nullam vnquam tuorum meritorum partem aſſequar: nunquam non modò referenda, ſed ne cogitanda quidem gratia tuum beneficium conſequar. Tantũ me tibi debere exiſtimo, quantum perſoluere difficile eſt. Cui re vix referre gratias poſſum, ei verbis non patitur res ſatisfieri. Magna eius in me ſunt, non dico officia, ſed merita. Magnus ad tua priſtina erga me ſtudia cumulus accedet, incredibilem tibi quendam amorem, & omnia in te ſumma ac ſingularia ſtudia debeo.

Metellus æquo animo exul.

Metellus left his countrie willingly.

Summa voluntate Metellus patria ceſſit, æquiſſimo animo, minimè contra voluntatem: ſumma fuit Metelli æquitas animi in patria relinquenda. Vide, Exulauit æquo animo.

Metu liberari.

To be free from feare.

Abstergere volo animi tui metum, leuare metu, liberare metu, à metu abducere, metum expellere, eijcere, auferre: animum confirmare, constituere, efficere, ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoueat, exagitet.

Metus miseriarum ex bellis.

Feare of miserie after warre.

Hæc si bella durabunt, permanebunt, perpetua, diuturna, fixa erunt, quo cœpêre cursu procedent, longius producentur, consistent: nisi bellis finis imponatur, fiat, afferatur: nisi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducantur, perijt vniuersa Italia, desperata omnis Italiæ salus est, actum est de salute Italiæ, suam salutem Italia desiderabit.

Miles fortis.

A stout and valiant souldier.

In bellis ostendit se, probauit, præbuit, præstitit acrem & fortem virum: ita fortem, ac strenuam operam nauauit, vt magnam ex ea laudem tulerit: rem bellicam fortiter ac strenuè tractauit, gessit, administrauit.

Milites egregij cæsi.

Notable souldiers slaine.

Periere milites virtute præstantes: interijt egregia militũ manus, fortitudine excellens, cuius virtuti committi multum posset: flos exercitus, & robur vniuersum sobolésque militum cecidit. Vide, in acie ceciderunt.

Miser ob contemptos patronos.

A

A wretch, or in miserie for despising his patrons and maintainers.

Cecidit, concidit, perditus est, extinctus est, perijt, exitium, perniciem, vltimam calamitatem subijt, sustinuit, tulit, perpessus est, sensit: extremam fortunam subijt, adiuit, sensit, deiectus est in miserrimam vitam, summas miserias, summas calamitates, durissima quæque, acerbissima quæque, miserrima quæque, postrema quæque, quia quos maximè debuit, eos minimè veritus est, contempsit, nihili fecit, aspernatus est: nullo loco habuit, minimi duxit: habuit in postremis quos minimè debuit, quos minimè æquum erat: nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis aut commodi, à quibus pendere, quorum voluntatem remq́ue spectare, quibus consulere, quorum rationibus consultum velle debuit, quorum voluntati parere, obsequi, morem gerere officio cogebatur.

Moderans studijs valebis rectiùs.

By vsing your studies moderately, you shall haue your health better.

Si modum studijs impones, facies, statues, si tibi moderaberis in studijs, si studia moderabere, si tibi parces in studijs, valetudine melior fies. Valetudinem confirmabis, conualesces quotidiè magis, firmior ac validior fies: bonæ valetudinis, firmitatis, virium, roboris quotidiè plus assequeris, ad perfectam valetudinem quotidiè propius accedes.

Molestia.

Trouble.

Aliquid me mordet, pungit, afficit, est quiddam

quod molestiùs feram, submolestè feram, in quo nonnihil offendar.

Molestia liberatus.

Free from all trouble and griefe.

Quod Deo sit gratia, vacuus molestijs nunc quidem sum, sine molestia, cura, sollicitudine, procul absum à molestijs, extra molestiam sum, tranquillè satis ago: Dei benignitate factum est, contigit vt nunc quidem omni molestia vacem, nullis angar curis, nulla vexer sollicitudine, nulla meum animum paulò molestior, grauior, acerbior, exagitet, vexet, perturbet, commoueat, afficiat cogitatio: fruitur animus meus trãquillitate, benè est, tranquillè est, commodè est, quies est, pax est, tranquillitas est animo meo: animo sum ab omni molestia soluto, vacuo, libero, longè seiuncto: Dei me benignitas omni molestia exemit, liberauit, ab omni molestia vindicauit, eripuit, disiunxit.

Molestia affici à benè meritis.

To be troubled and vexed of them, vpon whom you haue bestowed most friendship.

Valdè sum commotus, cum eos audiui negotium tibi facessere, molestiam exhibere, molestos esse, infensos esse, sollicitudinem inferre, te vexari, iniurias accipere, affici molestia ab ijs, de quibus ipse benè meritus es maximè, qui summa tibi beneficia debent.

Moram adhibe.

Pause a while, or stay and deferre the matter as long as you can.

Rem sustine, suspende, quoad licet, moram interpone

pone

pone: rem ducas, producas, proroges, protrahas.

Moram auerte.

Flie lingring.

Caue, ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur, prorogetur, protrahatur, extrahatur, protendatur, fiat longior, ne res longius ducatur, ne in aliud tempus reijciatur, protrudatur, reſeruetur. Vide ne quid mihi ad hoc negotium temporis accedat: ne tempus addatur, ne qua fiat acceſſio temporis, ne quid mihi temporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac adminiſtratione prorogetur, ne fiat longior, ne ducatur longius, ne ſit diuturnior hæc adminiſtratio.

Moram trahere.

To deferre, ſtay, or driue off.

Morari diutius, moram facere, moram interponere, procraſtinare, differre, diem ducere, referre me in aliud tempus, rem proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus reſeruare non poſſum.

Morbus ex itinere.

Sickneſſe taken in iourney.

Itineris laborem ita grauem ſenſit, expertus eſt, itineris labore ita eſt affectus, defatigatus, fractus, vt in grauem inciderit morbum, vt morbo ſit affectus difficillimo, vt ægrotauerit periculoſè, dubia vitæ ſpe: labor itineris ita grauiter eum affecit, afflixit, vt morbi cauſam attulerit, & eius morbi, qui vitam in diſcrimen adduceret, in quo de vita prorſus ageretur, vitá veniret in dubium.

Morem tibi geram.

I will be ruled by you, or follow your aduice and counsell.

Parebo tuis mandatis: exequar tua mandata, effectum dabo quod mandasti: tuæ voluntati parebo, morem geram, obsequar, obtemperabo: sequar voluntatem tuam: meam voluntatem ad tuam aggregabo, cum tua coniungam, tuæ voluntati mea voluntas seruiet: tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Mori.

To die.

Optabile est, effœta ætate diem obire vltimum, summum obire diem, vitam cum morte commutare, è vita discedere, vita excedere, migrare è vita, huius lucis vsuram amittere, obire, occidere, interire, perire, mori, vitam finire, mortem oppetere, ad exitum vitæ vocari.

Morosus.

Waiward, crabbed or froward.

Cum nemine prorsus tibi conuenit: tui mores ab omnium moribus abhorrent, aptus non es, ineptus es, minimè accommodatus ad mores, ad consuetudinem, ad naturam, ad ingenium cuiusquam: nescis vti cuiusquam consuetudine: alienus es ab omnium consuetudine, ac moribus: non facilè tuos mores ad cuiusquam mores conformas: morosus es, nimiumque difficilis in consuetudine & vsu, ita te morosum difficilemque præbes in consuetudine, ita mores aliorum fastidis, vt nemo te, tu nemine vti possis: vt neque tu-

quenquam, neque te quiſquam ferre poſsit: vt neque tu conſuetudine cuiuſquam, neq; tua quiſquam vti poſsit. Vide, difficilis in conſuetudine.

Mors immatura ex intemperantia.

Of intemperance vntimely death, or through diſorder in diet and ſurfetting, many die before their time.

Multos adoleſcentes conficit, perdit, immatura morte afficit, cruditas, crapula, immoderata, diſſoluta victus ratio: largiore, vberiore, pleniore cibo vtuntur adoleſcentes, quàm vt ſtomachus digerere, ferre, ſuſtinere poſsit, quàm vt vitæ conducat, id quod ſępè illis immaturæ mortis cauſam attulit.

Mors ſine ſenſu eſt.

Death is without ſenſe, or dead men feele not.

Nullus in morte reſidet ſenſus, mors nullum habet ſenſum: mortui ſenſu carent, mortuis nullus ineſt ſenſus, extra ſenſum mors eſt, ſenſus à mortuis abeſt: morte ſenſus amittitur, ſentiendi vis morte extinguitur.

Multi non ſapientes, ſecundis rebus ſapientes habiti.

Many vnwiſe men reputed as wiſe in their proſperitie.

Multi, cum ſapientes non eſſent, ſummæ tamen ſapientiæ nomen proſperis temporibus tulerunt, nacti ſunt, conſecuti, adepti: multi cum ſapientiam haberent nullam, ſummam tamen poſsidere ſecundis temporibus crediti ſunt: in proſpera fortuna, ſecunda, læta, fœ-

lici, optima, secundis rebus, rebus ad voluptatem fluentibus, cùm nihil esset aduersi, cùm rebus omnibus esset optimè, cùm omnia facillimo cursu procederent, iucundissimis, lætissimis, optimis temporibus.

Multis imperare optabile.

It is a wished thing to haue rule ouer many.

Optabile est, imperium in multos habere, habere multos quibus liceat imperare, qui pareant imperatis, quorum opera iure tuo, pro tuo iure, pro potestate, tuo arbitratu possis vti, multis dominari, multis præesse, paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos.

Munere afficere.

To giue a present.

Donare cuiquam, dona dare, largiri, munus offerre cuiquam, donis quenquam afficere, donare quenquam munere, dona in quenquã conferre, munera conferre, liberalis in quenquam esse, liberalitate vti, liberalitatẽ exercere non soles, in consuetudine non habes.

Munere egregiè perfunctus.

He hath ended his office with great commendation.

Magnificentissimo perfunctus est munere ædilitatis, præclarè se tractauit ædilitatis munere, ædilitatem summa cum laude gessit, nihil fecit non egregiè, iustitiæ laude præstitit, specimen dedit minimè dubium virtutum suarum: ædilem se præbuit egregium, præstitit, ostendit: summam ex ædilitate laudem est consequutus, sibi comparauit, sibi peperit, cepit, tulit, retulit

tulit. Vide, Magiſtratui rectè præfuit.

Mutas ſententiam.

You change your mind or opinion.

Non permanes in eadem ſententia, non perſiſtis, non perſeueras, non pergis, tuam ſententiam non retines, non tueris, non ſeruas: tibi non conſtas, diſcedis à ſententia, labas in ſententia, eadem non eſt, fixa non eſt, infirma eſt tua ſententia, mutas ſententiam, conſilium, opinionem, diſcedis à ſententia, conſilio, opinione, ſenſus tuus non idem eſt, alius nunc eſt, immutatus eſt. Bono viro ſenſum rectum deponere, difficile eſt. Non ita flexibilem eſſe tuam voluntatem putarā. Vide, Vir bonus conſtans eſt.

Mutata de pace ſententia.

His iudgement is changed concerning peace.

Anno proximo, ſuperiore, pacis autor præter cæteros eras, nunc videris à priſtina cauſa deſciuiſſe: non quod anno proximo, nunc idem de pace ſentis: tua de pace ſententia cum ſuperioris anni ſententia conuenire non videtur, non eadem tua eſt, quæ anno proximo, ſuperiore, de pace ſententia: pacem vnus omnium maximè tuebaris anno ſuperiore, nunc alia tua mens videtur, non idem ſenſus, diuerſa opinio.

Mutata ſententia.

Your mind is changed.

In ſententia non permanſiſti, ſenſum mutaſti, aliter exiſtimas, à priſtina ſententia deſciuiſti, à te diſſentis, diuerſam opinionem ſuſcepiſti, cepiſti. Vide, Mutas ſententiam

Mutatio rationis.

Alteration of ſtate, another condition, or the caſe is changed.

Diuerſa nunc mea ratio eſt, non eadem eſt: immutata eſt ratio rerum mearum: alius eſt rerum mearũ ſtatus: aliter ſe meæ res habent, non eodem loco ſunt.

Mutuò nos amamus.

We loue each other alike.

Mutuò amamus inter nos, pariter, æquè, ſimiliter, viciſſim, amore non diſſimili, mutuo, pari: par voluntas ab vtroque noſtrûm accipitur, ac redditur.

Natura.

Nature.

Mos hic omnium eſt, conſuetudo eſt, inſtitutum eſt, moris eſt, conſuetudinis, inſtituti, mos obtinuit, inualuit: ita fert omnium conſuetudo, mos communis, nemo non ita conſueuit, omnibus eſt à natura tributum, ita natura comparatum eſt, ita comparatum eſt, habent hoc omnes à natura: ita facti, ita inſtituti natura omnes ſumus, vt vim vi repellamus, vt ab iniuria nos tueamur.

Natura auarus.

Borne to be a niggard, or naturally couetous.

Multis argumentis inclinatum, ac natura propenſum te ad turpiſſimum & execrabile vitium auaritiæ iudicaui: quod multis argumentis potuerim conijcere, colligere, intelligere, ſuſpicari, ad auaritiæ vitium natura propendes, tua te ad auaritiam natura ducit, aua-

auaritię studiosus es exhortante natura, naturali quodã studio ad auaritiam inclinas, sequeris auaritiam quadam naturæ inductione.

Naturâ omnibus accommodatus.

A nature meete for all things, or framed of nature to all purposes.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommodatus, appositus erat ad omnia, factus ad omnia videbatur: ingenium acceperat à natura ad omnes res appositum, atque accommodatum: eo erat, eo vtebatur ingenio, quiduis vt exequi, & præstare satis commodè posset: natus ad omnia videbatur: dederat hoc ei natura quicquid aggrederetur, vt egregiè conficeret, vt excelleret: habebat hoc à natura, vt quamcunque ad rem se conferret, quamcunque rem capesseret, ea non pessimè persungeretur: ex ea cum laude discederet. Vide, Ad omnia aptus.

Necessitati parendum.

Necessitie or need hath no law.

Sapientis est, sapientiæ est, consilij, rationis est, sapientem decet, tempori cedere, necessitati parere, rationem temporis habere, consulere tẽporibus, conformare se ad temporis rationem, consilia & actiones tẽpore moderari, pro temporum statu & suscipere, & deponere, ita se gerere, vt præcipere tempus videatur, vt temporis ratio ferat ac postulet: quasi ducem sequi in agendis rebus, quasi consiliarium habere tempus, consiliario vti tempore nos decet.

Nec vsui nec incommodo esse.

Neither to further nor to hinder.

Si tibi vtilis esse non possum, incommodare tibi nolo, incommodo tibi esse, incommodo te afficere, incommodum tibi afferre, parere, præbere.

Negotiari.

To be occupied or to traffike.

Mediolani negotiatur, habet negotia, gerit negotia, mercaturam exercet, res agit, negotia tractat.

Nemini fidendum.

No man is to be trusted.

Nemini, vel summa necessitudine coniuncto, habenda fides est: nusquam tuta fides, cauendum est ne cuiusquam fidei nos credamus, committamus, res nostras commendemus: cautionis est, sapientiæ est, consilij est, nemini se credere, committere, nemini planè confidere, nullius in fide omnia statuere, ponere, collocare: quis est, quem tibi fidum præstare possis, cuius incerta, dubia, infirma, fluxa, fides non sit?

Nemini maledicendum.

No man is to be spoken ill of, or reuiled and railed at.

Conuitium cuiquam facere non debemus: malè cuiquam dicere non decet, dicere conuitium cuiquam, iacere conuitium, conferre conuitium in quenquam, conuitijs quenquam afficere, vexare, exagitare, iactare turpe est, laudis non est, laudi non est.

Nemo ab omnibus incommodis liber.

No man free from all illfortunes.

Quis est, qui nihil in vita mali videat, nihil sustineat incom-

incommodi, nullam ferat calamitatem? cuius est perpetua fœlicitas, nullis interrupta malis, nemo fortuna vtitur perpetuò bona: nemini res ad voluntatem semper fluunt: nemo est cui prosperè omnia succedant, nihil contra voluntatem eueniat, nullum accidat infortunium, secunda sint omnia, optata omnia contingant. Nemini sua conditio satisfacit: nemo est, qui acquiescat fortunæ suæ.

Nemo sine crimine.

No man without some fault.

Omnes in omnem culpam prolabuntur: incurrunt homines in omnem iniquitatem: nulla culpa est, quæ non hodiè subeatur: omnes in omni scelerum flagitiorumque genere volutantur: omnem improbitatem omnes amant, nullum hodiè flagitium ignoratur, prætermittitur.

Nemo tantum habet, quantos sumptus facere possit.

No man hath so much, as he hath wayes to spend it, or no mans wealth is so great but his expence may be greater.

Quis ita firmus ab opibus est, quis ita fortunæ bonis affluit atque abundat, cuius tantæ diuitiæ sunt, quis tantum possidet diuitiarum, quis opibus adeò pollet, cui res familiaris ita copiosa est, cui tantum fortuna largita est, de suis bonis impertiuit, communicauit, vt sustinere sumptum possit, vt respondere sumptui possit, vt sumptum ferre possit, vt quantum res postulat, tantum facere sumptum, tantum erogare possit?

Ne quid dicam triſtius.

To tell no worſe newes, or that I may tell no heauie tydings.

Nolo triſtius quicquam dicere, nolo malis ominibus hanc rem proſequi, nolo malè ominari.

Ne ſis autor.

Be not the author.

Noli me hortari, cohortari, adhortari, vt hoc faciam: ne mihi ſis autor huius conſilij, ne me rationibus ad hoc impellas, ne cohortatione vtaris, ne cohortationem ſuſcipias.

Nihil ſine numine fœlix.

Nothing happie without the grace of God.

Qui ſuas ad cogitationes Deum non adhibet, ſuis in cogitationibus non confugit ad Deum, ſua conſilia ad Deum non refert, cuius animus cum Deo nunquam loquitur, ſæpè illum fallit humana prudentia, ſæpè is ab humana prudentia in fraudem, in errores inducitur, ſæpè labitur, aut offendit, aut errat, ab humana prudentia ductus, ducem ſequutus humanam prudentiam, humanæ prudentiæ ductu, falſa quadam rerum humanarum ſpecie deceptus.

Nihil eſt laus ab illaudatis profecta.

To be praiſed of vnhoneſt men, is nothing worth.

Ea de laude minimùm laboro, eam laudem minimi puto, reputo, facio, duco, æſtimo, pendo, flocci facio, contemno, reſpuo, aſpernor, nullam puto, in minimis

nimis pono, in postremis habeo, ab ea laude non pendeo, ea me laus minimùm mouet, parum afficit, non tangit, non capit, non ducit: eam laudem non specto, non amo, non curo, non expetendam, duco, inter optabilia refero, (& hæc omnia passiuis licet ijsdem verbis conuertere) quæ proficiscitur ab ijs, qui ipsi in laude non viuunt, qui laudem ipsi nullam consequuti sunt, qui ab omni laude procul absunt, quibus ipsis laus nulla tribuitur.

Nimis arrogans.

Too proud, or too arrogant.

Nimium tibi tribuis, arrogas, assumis. Vide infra; Nimiùm es superbus.

Nimis studiosus.

Too too studious, or too much giuen to studie.

Nunquam te explent studia, tua nunquam expletur, aut satiatur studiorum sitis, nimius in studijs, nimiùm te studijs dedisti: præter modum, supra modum, extra modum, parum modicè, immoderatè, minus moderatè: sine modo, nimis intemperanter studia colis, tractas, exerces: nimia studiorum cupiditate flagras: te studiorum amor, & consuetudo nimiùm tenet.

Nimiùm es superbus.

Thou art too proud.

Nimium tibi places: plus tibi assumis, quàm deceat, quàm liceat, conueniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat: nimium te effers: arrogas tibi plus quàm licet: altiùs quàm oporteat, ipse te extollis:

ita ſuperbè agis, vt ferri non poſſis, ſuperbia es prorſus non ferenda, parem tibi eſſe neminem vis, te cunctis antefers, omnes deſpicis, te verò vnum ſuſpicis, amas ipſe te ſine riuali, tibi ipſe magnus es atque eximius, omnia putas eſſe in te vno collocata, fortunam ipſam minùs eſſe teipſo fortunatam putas: perſuaſum habes, tuis te fortunis ipſam fortunam anteire.

Nimius labor in ſtudijs.

Exceſſiue labour in ſtudie.

Nimis laboras, inuigilas, ſudas, exerces te nimis immoderatè, ſupra modũ, intemperanter in ſtudijs, nimiùm laborioſè ſtudia tractas, colis, exerces: ſuſtines laboris plus, quàm ſatis eſt in ſtudijs exercendis, ſic elaboras in ſtudijs, vt vires tuas imminuas, conſumas, exhaurias, debilites, infirmes, affligas.

Nobili neceſſariò virtuti ſtudendum.

It is neceſſarie for noble men to ſtudie vertue.

Quicunque honeſto, claro, non obſcuro, ſummo loco, claris parentibus natus eſt, ex nobili familia, clara ſtirpe, ei maior, quàm cæteris, colendi præclara ſtudia, exercendarumq; laudandarum artium neceſſitas imponitur: habet hoc nobilitas & familiæ ſplendor, vt vitæ laudabiliter & cum virtute traducendæ, non modò occaſionem, verùm etiam cauſam, neque cauſam tantùm, ſed etiam neceſſitatem afferat: quem familiæ nobilitas commendat, oportet eum ad liberaliũ doctrinarum ſtudia, ad ſtudium ſummæ laudis, ad omnem laudem, ad decus eò ſtudioſiùs incumbere, ad excellentem omnium rerũ cupiditatem eò vehementiùs excitari; ſi quis ex egregia, nobili, præclara, illuſtri, do-

mo

mo natus est, maiore, quàm quiuis alius, vrgetur virtutis expetendæ necessitate.

Noctem studijs assumere.

To watch all the night at studie.

Vigilare de nocte, noctu, per noctem: noctem studiorum causa cepi: nocturnas vigilias diurnum ad studium cœpi adiungere, diurno cum studio coniungere, ad studia iam etiam aliquantum noctis assumo.

Nolo rempublicam in discrimen adducere.

I will not hazard the common wealth.

Nolo summam Reipublicæ, salutem Reipublicæ, publicam rem in discrimen, in dubiam fortunam adducere, deducere: non committam, vt incertam fortunam Respublica subeat, vt periclitetur Reipublicę salus, vt in dubium vocetur, in periculum, in discrimen veniat.

Nomen ex scriptis.

Immortall name by writings, or famous for euer.

Si tua scripta ad exitum perduces, perficies, conficies, absolues, si tuis scriptis finem impones, extremam manum impones, perpetua erit, æterna, immortalis tua fama: nunquam deficiet, consenescet, peribit, obscurabitur, extinguetur, delebitur: nulla dies tuam famam terminabit, nullum temporis spatium circumscribet, nulla vetustas corrumpet; vigebit in omnes annos tua fama: omnis te posteritas cognoscet, tuas laudes excipiet ac tuebitur: nomen tuum immortali-

tati commendabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmium consequeris, non simul cum corpore mors tuum nomen extinguet, delebit, auferet, tuum nomen ab interitu vindicabis, in hominum memoria tenebis, æterna laude illustrabis, decorabis, afficies, ornabis: de te posteritas omnis audiet, ac loquetur.

Non contendendum cum fortioribus.

Striue not with thy stronger.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valentioribus non debemus, aduersus valentiores, firmiores, robustiores, paratiores à viribus suscipienda contentio non est.

Non cunctandum.

It must not be lingred, or delayed and deferred.

Si exploratum tibi est, posse te illius regni potiri, illo regno potiri, regnum illud obtinere, non est cunctandum, producenda res non est, protrahenda, differenda non est, mora facienda nulla est, interponenda non est: omnis tollenda mora, languor omnis abijciendus. Vide, Festinanter agendum.

Non dubito quin summus futurus sis.

I doubt nothing to see you in greatest estimation.

Non dubito, quin summum atque altissimum gradum ciuitatis obtineas, nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur: non est cur dubitem, quin ea assequaris, quæ in Repub. putantur esse amplissima; quin futurus in ciuitate sis honestissimus,

am-

amplissimus,eximius,honestissimo loco,summo loco, singulari loco.

Nondum assuefactus es laboribus.

You are not yet accustomed to paines.

Nondum laboribus assueuisti: nondum es à laboribus assuefactus,laboribus assuefactus,assuetus: labores ferre ac sustinere nondum consueuisti:labores nondum satis expertus es,sensisti,tulisti: nondum es in laboribus plenè versatus,exercitatus : rudis es, insolens in laboribus:nondum tibi familiaris labor est.

Nondum planè res absoluta.

Not yet fully ended.

Sublata res tota non est, sed magna tamen ex parte profligata: parum abest, quin ad exitum res peruenerit: eò res processit,vt ab exitu non longè absuerit,vt ad exitum penè peruenerit,exitum penè attigerit.

Non est causa mutandæ sententiæ.

You haue no causo to change your minde.

Quid est,quod aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionem abijciam? cur hunc deponam sensum? cur ab hac sententia desciscam, discedam? cur aliter sentiam? cur à me ipso dissentiam?

Non est soluendo.

He hath not wherewithall,or he is not able to pay.

Soluendo non sum: non est,vt possim soluere: non habeo vnde soluam:non suppetit;vnde creditoribus satisfaciam.

Non multum edo.

I eate not much, or but a little.

Non multi cibi sum: minimè sum edax: tenui cibo vtor.

Non nisi sospes proficiscaris.

Trauell not except ye be strong, or be sure you haue your health before ye iourney.

Ne te viæ, nisi confirmato corpore committas: nisi rectè valeas, ne te in viam des: peregrinandi consilium, nisi valetudine firma vtaris, omitte. Vide, Iter omittendum, infirma valetudine.

Non punitus.

Not punished.

Pœnam effugit: elapsus est: impunè illi fuit: impunitatem est assecutus: pœnam nullam tulit, sustinuit, perpessus est, euasit ex iudicio: absolutus est: absolutionem est adeptus.

Non satis religiosus.

Not very deuout.

Non satis diligenter, parum piè, minus religiosè quàm conueniat, sacris operam das, in templo versaris, Deum colis, satis piè non agis in templo: pietas in te desideratur, requiritur: non eam pietatē, non eam religionem, quæ Deo debetur, præstas in templo.

Non sum inconstans, quòd hominem ingratum negligo.

I am

I am not inconstant by setting light by an vnthankefull person.

Non puto mihi famam inconstantiæ pertimescendam, si tam ingratum hominem, tam immemorem officij, prosequi nouis officijs nolui: non vereor, ne quis mihi tribuat, ascribat, assignet inconstantiæ leuitatem: ne quis in me inconstantis animi, leuis, mobilis, instabilis, parum firmi vitium conferat, ne quis mihi notam inurat inconstantiæ: ne inconstantiæ nomine malè audiam, suspectus sim: ne accuser, quasi parum in officio constans, quasi discesserim à pristina consuetudine, quasi desciuerim à meipso.

Non tibi adulor.

I flatter you not.

Noli putare, me hoc auribus tuis dare: gratiam tuam aucupari: hoc me loqui ad voluntatem, me velle tuis auribus inseruire, nec esse blandum, assentatione vti, assentationis artificio tuam gratiam quærere: ne me putes fictè loqui ad colligendam beneuolentiam tuã: vt gratiam à te ineam, te mihi vt adiungam, tuam in amicitiam vt me penitùs insinuem.

Non tua, sed mea interest.

It is not your part, but mine: or it is no matter to you, but it concerneth or toucheth me very much.

Hoc tua nullam in partem interest; mea multũ: tua minimum refert, mea plurimum: ad te nihil, ad me valdè pertinet: tua res in hoc nulla, mea verò agitur maxima; hoc ad tuas res momẽti nihil habet, vim nullã habet, minimum valet, ad meas valet in omnes partes,

multum intereſt, refert, multum habet ponderis.

Nouitatis cupidus.

Deſirous of newes.

Res nouas quæris, cupidus es rerum nouarum, ſtatus hic te minimè delectat, nouitatem amas: nouitati ſtudes, faues.

Noui tuarum rerum ſtatum.

I know your ſtate well.

Noui, cognitum habeo, probè teneo ſtatum rerum tuarum, qui ſit rerum tuarum ſtatus, optimè ſcio, præclarè noui, egregiè intelligo, de tuis rebus planè mihi conſtat, exploratum eſt, exploratum habeo, compertum habeo, mihi dubium non eſt, obſcurum non eſt, non me fugit, latet, præterit ſtatus rerum tuarum.

Nulla merita.

No deſerts.

Non valdè de me meritus es, non magna in me beneficia contuliſti: grauia non ſunt, exigui momenti, parui ponderis ea, quæ mea cauſa feciſti: beneficium vel à te nullum accepi, vel accepi minimum: exigua ſunt, quæ apud me beneficia collocaſti, poſuiſti: non magnis à te ſum affectus beneficijs: beneficia tibi debeo non ita magna: obligaſti me, obſtrinxiſti, deuinxiſti mediocribus officijs.

Nullius pretij homo.

One of no accompt, or whom no man careth for, or ſetteth a point by.

Valdè miror, quòd hominis deterrimi, ac ſordidiſſimi

ſimi conſuetudine vtaris: mirari ſatis nõ poſſum, quòd eius te hominis vſus & conſuetudo delectet, cuius infima conditio ſit, qui ſit infimæ conditionis, humillimi loci, obſcuri loci, nullius loci, nullius ordinis, nullius pretij, deſpectus, abiectus, comtemptus: terræ filius, inops ab omni prorſus exiſtimatione, neque à ſeipſo neque à maioribus commendatus, nulla maiorum laude, nulla ſua virtute commendatus, honeſtatus, nobilitatus, inſignis.

Nullo in honore eſſe.

To be of no credite or eſtimation.

Prorſus iaces: nulla tua exiſtimatio eſt: nullum apud homines locum obtines, nullo loco es: nullus es, nullo in honore es, nullius te pretij homines ducunt.

Nunquam tibi deero.

I will neuer faile you, or leaue you.

A me omnia in te ſtudia atque officia, quæ quidem ego præſtare potero, velim expectes: mea omnia ſtudia, atq; officia polliceor, præſtò tibi ſemper fore me velim exiſtimes, planeque tibi perſuadeas, ſi quid valebo, valebo tibi: hoc editum ex oraculo puta, hoc tibi confirmo, ac re præſtabo, nullum me ſtudij genus aut officij, quod ad rem tuam ſit, quod ad rem tuam pertineat, quod ad rem, laudem, dignitatem tuam valere videatur, vllo eſſe loco prætermiſſurũ.

Nunquam tua merita compenſabo.

I ſhall neuer requite your deſerts.

Nullam vnquam tuorum meritorum partẽm aſſe-

quar: nunquam ne minima quidem ex parte tuis in me meritis satisfaciam: nunquam omnino tibi soluam quãtum debeo, ac ne vlla quidem ex parte: officia tua nunquam repẽdam, remunerabor, remetiar, compensabo, officijs paribus æquabo. Vide, Merita tua.

Nuntius sinister.

Euill newes.

Rumores de illo duriores erant, aduersa quædam de illo erant allata, nuntij venerant tristes, aduersi, infausti, parum commodi, minimè læti, parum secundi, grauior de illo fama peruenerat, dissipata erat, peruulgata: duriora quædam, grauiora erant significata, iactabantur, sermonibus dissipabantur.

Ob auaritiam vituperatus.

He is dispraised for his couetousnesse.

Auaritiæ nomine malè audis, auaritiæ flagras infamia, laboras infamia: auaritiæ tibi crimen obijcitur, exprobratur, in te confertur auaritiæ culpa: tibi auaritiæ nota inuritur: suspectus in primis es auaritiæ nomine, accusaris, reprehenderis, exagitaris, vt in auaritiam pronior, ad auaritiam procliuior, vt homo diuitiarum nimis appetens, immoderatè sitiens, supra modum cupidus, cupidior quàm satis est, nimius in diuitiarum cupiditate.

Obest valetudini.

It is hurtfull to me, or it maketh me sicke.

Igne vti sine valetudinis damno mihi non licet: si ad ignem accedo, obest valetudini, valetudinis cum detri-

detrimento ſit, læditur valetudo, damum facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Ob liberalitatem laus.

Praiſe for his liberalitie.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes, tuam laudem excelſo, ſublimique in loco, atque in illuſtri quadam ſpecula liberalitas conſtituet, collocabit: ad ſummam laudem, ad ſumma, ducem ſecutus liberalitatem, duce liberalitate, peruenies.

Obliuiſcendum malorum.

All euill haps or ill fortunes muſt be forgotten.

Lætior tibi vita eſſet, iucundior, trãquillior, tranquillius ageres, ſi tuos caſus obliuiſcereris: ex animo tuo, mente, memoria deleres: ſi memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abiiceres, ex animo deleres: ſi tua priſtina mala, tuos caſus, tuorum temporum varietatem obliuione voluntaria contereres, apud te deleret obliuio.

Ob oculos.

Before a mans eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo ſedenti erat in conſpectu, ante oculos erat, ſub oculis erat, ob oculos erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, ſeſe oſtendebat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Obſecrauit me vt fidem ſeruarem.

He humbly deſired me to keepe promiſe.

Meam fidem implorauit, ſuppliciter mecum egit, rogauit me quàm ſuppliciter potuit, vt fidem prȩſtarē, tuerer, ſeruarem, ſoluerem, vt ſtarem promiſſis, vt in fide permanerem, vt promiſſa perſoluerem.

Obuiam ire amicitiæ gratia.

To go to meete him for old acquaintance.

Obuiam ibo, obuiam procedam, occurram, vt officium amicitiæ debitum perſoluam, vt id prȩſtem quod amicitia poſtulat.

Occupato non moleſtus.

Not to be troubleſome to him that is occupied with weightie affaires.

Nolo tuas occupationes impedire, tibi tam occupato moleſtus eſſe, moleſtiam exhibere, obſtrepere: nolo tuorum negotiorum curſum impedire, tuis rebus impedimento eſſe, auocare te à tuis negotijs, curis, occupationibus.

Officiociſſimus.

Moſt officious or readieſt at all aſſayes.

Erat in omni genere officij maximè omnium diligentiſſimus, omnis officij diligentiſſimus: vincebat, ſuperabat, anteibat, antecedebat omnes, excellebat omnes, antecellebat omnibus diligentia, par illi, æqualis, ſimilis, cum illo comparandus, æquandus, conferendus, componendus in diligentia nemo fuit. Fide ſemper fuit & officio ſingulari: ſi complecti hominem volueris, neminem habebis, cum res tuæ poſtulabunt, neque præſtantioris animi, neque maioris in te beneuolentiæ.

Omi-

Ominoſum.

An ill token, or ſignifying ſome euill hap to come.

Malè veteres ominabantur, augurabantur, infauſtum omen, mali euentus, omen aduerſum, calamitatem portendens, incommodum ſignificans, iudicabant, ſi quercus fulmine percuterentur, ferirentur, fulminis ictum ſentirent, de cœlo tangerentur.

Omnes morti obnoxij.

All men are ſubiect to death.

Paterni obitus dolorem hæc ratio depellat, quòd omnibus impendet mors: hac omnia lege creata ſunt, vt morte deleantur, extinguantur, tollantur.

Omnes omnibus calamitates incumbunt.

All ſorts of men ſhall feele the ſmart of ill or trouble.

Ea temporum impendet conditio, vt optimè actum cum eo putem, qui antè è vita diſceſſerit: omnibus omnia impendent mala, manet omnes, impendet omnibus, vrget omnes, aduentat, appropinquat, iam adeſt eadem calamitas: nemini rectè erit, nemo erit cui peſſimè non ſit, qui peſſimè ſe non habeat, qui non aduerſa fortuna vtatur, qui non aduerſis fortunæ fluctibus iactetur: communis erit, eadem omnium, par, ſimillima fortuna: ſuum quiſque miſeriarum pondus ſuſtinebit: vexabit omnes eadem calamitas: miſerrimè cum omnibus, atque infœliciter agetur, expers malo-

rum nemo erit, miserijs nemo vacabit: malorum incẽdio flagrabit vnusquisque. Nulla est acerbitas, quæ non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: aduersa omnes omnia sustinebunt: pari omnes calamitate premuntur: communis erit omnium, non propria cuiusquam malorum tempestas, vis malorum, iniquitas fortunæ. Vide, Nemo ab omnibus incommodis liber.

Omnia debeo tuis beneficijs.

Your benefits deserue all I can do.

Omnia tibi studia, omnia prorsus officia debeo tuis beneficijs: præstare cogor tua causa quicquid possum, quantum valeo, quantum consequi viribus possum, quantum est in me situm: tua in me beneficia, meum omne studium, meum officium, omnes à me curas, omnem industriam, omnia denique quæ in me sunt, non solùm postulant, verùm etiam exigunt: quid est quod ego tua causa non debeam? obsequi tuæ voluntati, morem gerere, parêre, inseruire prorsus in omni re debeo.

Omnia nihili facio.

I set not a rush by all the world, or care not a straw for it.

Trahantur per me pedibus omnia, non laboro: nihil me afficit, nihil me tangit, nulla re moueor, de quauis re susque deque fero, æquè omnia contemno, fastidio, respuo: nulla res apud me pondus habet: nullius momenti est, in pretio est, ne minimi quidem est.

Opera frustrata.

My

My trauell or labour is in vaine.

Nunc me ſentio fruſtra elaboraſſe, inanem laborem ſuſcepiſſe, ſpes meas infirmis & labantibus fundamentis eſſe nixas: me ducem habuiſſe, ducem ſecutum eſſe incertam cæcamque ſpem, arido ſolo, infructuoſo campo, arenæ ſemina commiſiſſe, mandaſſe, imprudentiam conſilij mei exitus rei mihi declarat, ſpe ſum deceptus, ductus ſum inani ſtudio, laterem laui, operam malè poſui, oleum & operam perdidi, ſtudium inutiliter conſumpſi, locaui.

Opinio inueterata.

A ſettled opinion.

Erat hęc in animis hominum inueterata opinio, peruetus, diuturna, multi temporis.

Opinor.

I ſuppoſe, or I thinke.

Opinor, arbitror, puto, autumo, exiſtimo, iudico, cenſeo, duco, ita mihi perſuaſi, in animum induxi, pro certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo, prorſus, omnino, penitus, certò, pro certo, minimè dubitanter, exitum fore, qualem ſum auguratus, qui augurio meo reſpondeat, quem prædixi. Vide, Meditari.

Oportunitas amiſſa.

Oportunitie let ſlip.

Amiſſum tempus eſt, elapſa de manibus eſt, abijt, præterijt, fugit, euanuit, amiſſa eſt, nulla iam eſt, prorſus perijt occaſio, tempus, oportunitas.

Opulentum patrimonium diſperdis.

To waste a rich patrimonie, or his fathers lands and goods.

Pater tuus opes, diuitias, rem, ea quæ tu possides, quæ tibi reliquit, bonis artibus, honestis rationibus, laudabiliter, honestè bona quæsiuit, collegit: at tu malis artibus, improbis rationibus, inhonestè, turpiter per nequitiam, per luxum, ac libidinem patrimonium exhauris, dissipas, consumis, perdis, malè perdis, disperdis. Vide, Patrimonium dissipare.

Opus inchoatum.

A worke begun.

Opus non modò non perfectum, confectum, absolutum, ad vnguem factum, sed inchoatum, ac rude reliquisti: tantum abes à perfectione operis, vt principia vix appareant: tantum abest vt opus ad finem perduxeris, vt minimum vltra principia processeris, vt in ipsis penè principijs constiteris, hæseris, vix opus instituisti, vix aggressus es, operis initium fecisti, à fine autem longè distas: rem tu quidem habes institutam, sed perpolitio requiritur: instituta res est, non perpolita: operis tu quidem fundamenta iecisti, fastigium adhuc tamen nullum videmus, nullum extat.

Orestes matrem occidit.

Orestes slue his mother.

Orestes parentem Clytemnestram sua manu defodit, cōfodit, perfodit, vita exuit, priuauit, morte affecit, puniuit, multauit, vltus est, vindicauit, interfecit, interemit, occidit, cæcidit, peremit, trucidauit, obtruncauit, parenti vitam eripuit, mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, attulit, manus attulit, intulit.

Ornatus

Ornatus animi & fortunæ bonis.

Beautified with the gifts of mind, and of fortune.

Honestus, grauis, plenus officij, bonus planè vir,& cùm virtutibus,tùm etiam fortuna satis ampla ornatus: animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona deside-rat: animi bona multa, fortunæ pauca possidet.

Ostendam me rectè fecisse.

I will iustifie that which I haue done, or proue that I haue done well.

Omnino constitui,decreui,deliberaui,meum factum purgare, probare,rationibus tueri: id mihi propositum planeque certum est, vt rationem reddam consilij mei, agere, probare, tueri, defendere, sustinere meam causam prorsus volo,argumētis minimè dubijs ostendere, rationibus persuadere, non me casu, non temerè,non inani quadam voluntate,repentino mētis impetu, nulla satis firma, certáue causa commotum, adductum, impulsum: quod feci ostendam iure factum, consilio factum,optimis de causis,ratione suadente,ratione duce, certo iudicio, rectè & consideratè ita factum, vt reprehendi non possim, vt mihi temeritatem, imprudentiā, inopiam consilij nemo possit obijcere, nemo possit in controuersiam,in dubium vocare, meritò damnare,vituperare,accusare, exagitare.

Parcus ob egestatem.

Sparing or not liberall because of pouertie.

Parcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non suppetunt: angusta est tua liberalitas pro te-

nuitate copiarum: ideò benignus & liberalis valdè non es, quia non valdè abundas, non valdè copiosus es: qui potest esse prolixa atque ampla tua liberalitas, cùm angusta sit res tua familiaris? largiris tenuiter: infra modum potiùs, quàm supra modum, quia nō satis à copijs paratus es, ideò largè non das, quia quod des, nō habes.

Parentes liberos ad virtutis studia cohortentur.

Let parents exhort their children to the studie of vertue.

Decet parentes illos, qui liberis consultum volunt, non eos ad rem cohortari: quam facilè, nullò negotio, arbitratu suo tum largitur, tum eripit fortuna: verùm ad eas artes, quarum vitæ par vsus & possessio est: autores filijs parentes esse debent, vt ad eas artes, ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adiungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam æquat: impellere filios parentes debent, incitare consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare illis eas artes, ostendere illis earum artium fructum, hortatores esse ad eas artes, id consilij dare filijs parentes debent, ita consulere, eam suscipere cohortationem, ea cohortatione vti: ea demum est apud filios egregia parentum cohortatio, qua impelluntur ad eas disciplinas, quarum est ęterna possessio, quarum nobis fructum vna mors adimit, quarum vsus interitu vitæ, nulla re præterea terminatur. Filium tuum imitationem velim erudias.

Parenti vim afferre facinus atrocissimum.

A most

A most wicked offence to offer wrong or violence to thy father.

Nullum crimen, piaculum, scelus grauius est, aut detestabilius, quàm patri manus afferre, vim inferre: maximo se astringit scelere, graue piaculum admittit, impiè facit qui parentem violat, lædit, qui violat eam pietatem, quæ parenti debetur: nullum scelus abest ab eo scelere, in vno illo scelere omnia insunt scelera, cum parenti vis infertur.

Parentibus senibus liberi solatio sunt.

Children a comfort to their aged parents.

Parentum ætas ingrauescens filiorum in adolescentia conquiescit, parentum imbecillitas filiorum nititur adolescentia, parentum senectutem fulcit ac sustentat filiorum adolescentia: subsidio est labantibus parentum viribus adolescentia liberorum, senio parentum subueniunt adolescentes filij.

Paries labefactus.

A weakned wall.

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labefacit, labefactatur.

Parua extollere.

To extoll or magnifie things of no price or value.

Magni oratoris est humilia tollere, efferre, ea quæ iacere videntur, excitare atque erigere, obscuris dare lucem, splendorem afferre, obscura illustrare.

Paruus animus.

An humble mind, a base courage or stomacke.

Ex humili animo, abiecto, pusillo, exili, ieiuno, angusto, gloriæ cupiditas non emergit, exoritur, existit, effluit: angustos animos ampla & præclara cogitatio non ingreditur.

Pater colendus.

Thy father is to be reuerenced.

Debes patrem tuum colere ante omnes homines: est cur patri tuo præcipuum quendam honorem præstes, tui muneris, tui officij, tuarum partium est, tuum munus, tuum officium, tuæ partes sunt, hoc in te conuenit, ad te pertinet, à te postulatur, hoc tibi omnis ratio suadet, proponit, vt patrem tuum præcipuo quodam honore colas, obserues, tuearis, afficias.

Patriæ res nescire dedecus.

To be ignorant in the manners of thy natiue countrey, is a foule shame.

Turpe inprimis est, dedecus est, in patria peregrinari, hospitem esse in ijs rebus quæ ad patriam pertinent: ea non tenere, scientia non comprehendere, vsu, doctrinaque percipere, in quibus patriæ res agitur.

Patriam ab interitu liberaui.

I haue deliuered my owne countrey from vtter ruine.

Patriam seruaui, patriam ab exitio vindicaui, patriæ incendium extinxi, salutem attuli, peperi, dedi patriæ, opera mea patria stat: cadentem patriam sustinui, labentem confirmaui, labentem excepi: ego salus

pa-

patriæ fui, à me salutem accepit patria: patriam ab exitio, à pernicie, ab interitu, à peste eripui, liberaui, tutatus sum: patriæ mala sanaui: patriæ salutem attuli, incolumitatem peperi, pestem abstuli: grauiter laboranti patriæ opem tuli.

Patrimonium dissipare.

To waste the patrimonie.

Rem consumis, perdis, disperdis, malè perdis, dissipas in res inutiles, inanes, leues erogas: partam, quæsitam, comparatam, congestam summis laboribus maiorum tuorum, quam maiorum tuorum summa collegit industria. Vide, Opulentum patrimonium, &c.

Patris dissimilis.

Vnlike his father.

Patris tui dissimilis es, patrem non refers, non imitaris, parentis tui consuetudo in te desideratur: parenti tuo dissimilem te præbes, tua ratio à patris tui ratione longè distat, à patris tui consuetudine longè discedis: non agnoscitur in te pater tuus.

Paucis agendum.

Dispatch in few words.

Pluribus tecum agere non debeo: longiorem orationem tua non expectat humanitas, non patitur, non fert, non sustinet, reijcit, recusat, renuit, respuit: amicitia nostra minimè patitur, vt te pluribus rogem.

Paupertas honoribus excludit.

Pouertie keepeth a man from preferment.

Sæpè facit inopia, vt honores consequi non liceat: prohibet, arcet, summouet ab honoribus rei familia-

ris inopia: impedimento egestas est, quo minùs ad ea quæ sunt in ciuitate amplissima, liceat peruenire: aditum ad honores intercludit rei domesticæ facultas: euntibus ad honores magnas difficultates obijcit, magna impedimenta opponit, viam obstruit, obuiam it, occurrit inopia: imparatis à re domestica honores obtinere non facile est, multi negotij, magni operis est: honorum cursum impedit, interrumpit egestas, egentibus non facilis est, non expeditus honorum cursus, non patent honores inopiæ. Vide, Egestas honoribus impedimento.

Pecuniæ diues.

Rich in money.

Benè nummatus est, benè pecuniatus, benè paratus à pecunia, instructus à pecunia, abundat nummis, copiosus est à pecunia, minimè pecuniam desiderat: multum habet in arca, refertus est pecunijs, pecuniæ illi multum est, pecuniæ multum possidet, magna auri vim argentique possidet, in numerato habet.

Perditi adolescentes in viam redeunt.

Lost children oftentimes come home againe, or youth that goeth astray will turne againe.

Perditis in adolescentia moribus multi sunt, qui deinde meliorem adepti mentem, meliorem ad mentem & sententiam reuocati, resipiscentes, honestius vitam instituunt, honestioris vitæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitam exordiuntur: multorum est impuris moribus, improbis, inhonestis, turpissimis, inquinata adolescentia, contaminata, infecta: viuunt multi turpiter in adolescentia, student vitijs, turpem vitam colunt, inho-

inhoneſtè vitam traducunt,pecudum more vitam tranſigunt,procliues ad vitia ſunt,turpi voluptate capiũtur, culpam facilè committunt.

Perditorum fugienda ſocietas.

The companie of wicked is to be auoided.

Non eſt cum improbis hominibus iungenda ſocietas, coire ſocietatem,coire in ſocietatem, inire ſocietatem cum perditis hominibus,dare ſe in ſocietatem perditorum,conferre ſe,adiungere ſe, applicare ſe ad homines perditos,coniungere ſe,vinculo ſe ſocietatis obſtringere cum perditis hominibus, vtilitatis vel maxima ſpe propoſita, vel ſi ſpes vtilitatis maxima oſtendetur, non decet, turpe eſt, minimè debemus : qui ſe ſocium ad perditos homines adiungit, cum perditis hominibus coit, perditos ſequitur, comitem ſe præbet improbis, facit turpiter,cõtrà quàm decet,minimè laudabiliter.

Per fratrem tuum agam.

I will compaſſe it by your brother, or I will vſe your brothers helpe.

Vtar ad omnia tuo fratre,vtar opera fratris tui,fratri me tuo committam, tradam,ſi quid agendum erit, per fratrem tuum vt agatur,operam dabo. Vide, Vtar fratre tuo.

Periculum honoris.

The hazarding of your honour.

Tuus honor agitur,honor tuus in diſcrimen adducitur,de honore periclitaris. Vide, Dignitas imminuta.

Perpetuò gratus.

Alwayes gratefull or thankefull.

Dum viuam, quoad viuam, quatenus vitam producam, donec viuere licebit, dabo operam diligenter, id agam omni ſtudio, curabo, enitar, contendam, in illud ſtudium, illam curam, vnam illam rem incumbam, id mihi propoſitum erit in omni vita, eò ſpectabit animus meus, eò curæ, cogitationeſque meæ referentur, intendentur, eò mea conſilia dirigentur, vt me tibi memorem, gratumque probem, parem vt gratiam, par pari vt referam, vt in me gratum animum deſiderare non poſſis, vt officia tua paribus à me compenſentur officijs, in omni meæ vitæ curſu nihil mihi prius erit, nihil antiquius, res mihi non tam erit vlla propoſita, nulla de re laborabo magis, nulli rei ſtudebo magis, aut ſeruiam diligentius, quàm vt te de me optimè meritum eſſe læteris.

Peruerſitas hominum.

The crookedneſſe or frowardneſſe of men.

Summa eſt hominum peruerſitas, grauiori enim verbo vti non libet: peruerſi ſunt hominum mores, duri nimis, ac difficiles: ingenio ſunt homines peruerſo, difficili, duro, à ratione auerſo. Improbi multis partibus plures ſunt, quàm boni.

Φίλαυτος.

A ſelfe louer, a flatterer of himſelfe, or one that ſtandeth in his owne conceit.

Nimium tibi tribuis, nimium tibi arrogas, nimium tibi aſſumis, nimium te effers, nimium tibi places, aſ-

ſen-

ſentaris ipſe tibi, te amas cum de te iudicas, non rationem, non veritatem conſulis: largiris ipſe tibi plus quàm veritas concedat, plus quàm veritati.

Philoſophiæ te adiungas.

Giue thy ſelfe to Philoſophie.

Velim te ad eius ſcientiæ ſtudium adiungas, vnde naſcitur atque alitur moderatio vitæ, vnde recta viuendi ratio atque omnis ordo manat: velim te ad philoſophiam conferas, tuum ſtudium applices: velim Philoſophiam complectaris, Philoſophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuum ſtudium dices.

Philoſophus in ſe, non in fortuna collocat omnia.

The Philoſopher meaſureth all things by his owne wiſedome, and none by fortune.

Hic eſt mos Philoſophorum, ea vitæ ratio, illud inſtitutum, non vt à fortuna pendeant, cuius eſt in rebus humanis maxima vis, ſed vt in ſeipſis omnia ſtatuant, collocent, ponant: omnes in ſeipſis ſitas ac locatas rationes & ſpes habeant, ſe ſpectent ipſos, ſuis nitantur viribus, nihil aliunde ſpectent, à ſe ipſis omnia præſidia conſtituant, ad omnes caſus in ſeipſis omnia.

Pingit egregiè.

He painteth paſſing cunningly, or he draweth very well.

Apelles Veneris caput, & ſumma pectoris politiſſima arte perfecit, mirè pinxit, egregiè, ſic, vt nemo

melius: ſingulari expreſſit atque exornauit artificio, egregijs picturæ coloribus illuſtrauit, perfecit, ac perpoliuit egregiè.

Pingues hebetis ingenij.

Fat men are of dull vnderſtanding.

Pinguis eſt, obeſus eſt, pinguetudine diffluit extra modum, quod hebetis, tardi, ſtupidi ingenij ſignum eſt, quod ingenij tarditatem arguit: quî poteſt in tanto abdomine, in tam vaſta corporis mole, ſpiritus locum habere, ingenio aut menti locus eſſe? ex illa pinguetudine, illo abdomine, illo ſumine nobiles, elegantes, præclaræ cogitationes minimè excitantur.

Pius.

Godly and deuout.

Qui pius eſt, religioſus, pius in Deum, qui honorem Deo præſtat, Deum animo ſpectat, Deo ſeruit, qui pietatem & religionem colit, qui ſuum animum, ſuas cogitationes, ſua conſilia ad Deum refert, qui piè religioſeque viuit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum ſequitur, duce Deo vtitur, ad Deum ſpectat, cuius eſt vita cum pietate coniuncta, qui nihil non piè, nihil non cogitat cum religione coniunctum, ei optata omnia contingunt, fœliciter omnia ſuccedunt, nihil non proſperè ſuccedit.

Pœnas iudicio perſequi.

To ſeeke for puniſhment by law, or to follow the law for puniſhment.

Milo pœnas à Clodio iudicio perſequebatur: id agebat Milo vt pœnas à Clodio debitas iudicio exigeret.

ret. Huius audaciam merita pœna si comprimitis, cæterorum animos frangetis.

Pollicitatio officij.

A promise of all dutie, goodwill and diligence.

Quæcunque tibi commendare potero, omni cura ac diligentia complectar: quæ tibi intelligam esse accommodata, omnia studiosè persequar, diligenter præstabo, meum erga te studium in ijs maximè declarabo, quibus plurimùm significare potero tuam mihi existimationem & dignitatē charissimam esse, à me omnia in te studia atque officia, quæ quidem ego præstare potero, velim expectes: velim vtaris opera mea: studium meum dignitatis tuæ, vel tuendæ, vel etiam augendæ summum omnes intelligent: nihil erit tibi tam promptum, aut tam paratum, quàm in omnibus rebus, quæ ad voluntatem, ad commodum, ad amplitudinem tuam pertineant, opera, cura, diligentia mea: profiteor atque polliceor eximium, & singulare meum studiū in omni genere officij, quod ad honestatem, ad gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re neque studium, neque beneuolentia mea deerit, præstò non erit, qui antea fui, idem in posterum futurus sum in te ornando & amplificando: quæcunque mihi tui honestandi potestas dabitur, nihil prætermittam, quod positum sit aut in ipsa re, aut in honore verborum: nunquam mihi tui aut colendi aut ornandi voluntas deerit: polliceor tibi studium meum, & operam sine vlla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis: omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tuis rebus consumam: quicquid valeo, tibi valeo, vniuersum studium meum & beneuolentiam ad te defero: vincam meis officijs cogitationes tuas.

Pollicitatio.

A promiſe.

Nihil non agam tua cauſa: nullum pro te laborem, nullum onus, aut officium recuſabo, ſubibo omnia tua cauſa, tuis in rebus, toto pectore, cunctis viribus contendam, neruos omnes, vbi res tuæ poſtulabunt, intendam, omnia mihi pro te ſuſcepta, nec difficilia, ſed iucunda erunt: mea tibi ſtudia, atque officia præſtò erunt: pro te mori poſſum.

Pollicitatio ſtudiorum.

A promiſe of good will.

Vbi ſe obtulerit occaſio, mea in te ſtudia extabunt, mea in te ſtudia conferam, ornabo te, omnia tibi ſtudia præſtabo, mea ſtudia non deſiderabis.

Pontifex

The Pope, or high prieſt and Biſhop

Pontificium munus ſuſtinet, Pontificis agit partes, Pontificem agit, Pontificis loco eſt, vicariam operam Pontificis loco præbet, Pontificis perſonam gerit, ſuſtinet.

Poſt longum tempus rediјt.

He came at the length, or it was long before he came.

Aliquando, denique, demum, poſt diurnum tempus, longo temporis interuallo, cum temporis multum abiјſſet, tranſacto iam multorum annorum ſpatio, rediјt, reuertit, reuerſus eſt, recepit ſe ad ſuos lares, patriam, cunabula, patrias ſedes.

Poteſta-

Poteſtatem ſummam obtinere.

To haue the higheſt authoritie.

Audio te Mediolanum ſummo cum imperio obtinere, tuam eſſe ſummam poteſtatem, ſummum ius adminiſtrandi Mediolani res, præeſſe te Mediolano eo iure, quod ampliſſimum eſſe poteſt, ea poteſtate, quæ poteſt eſſe maxima: ita te Mediolanum regere, vt ſummo vtaris imperio, liceat tibi quicquid velis.

Præclara ſcripta ſunt à veteribus de virtute.

Our ancients haue written very well of vertue.

Ita veteres de virtute ſcripſerunt, vt in libris eorum ſingulis eniteat, eluceat, emineat, excellat induſtria: pręclara ſunt à veteribus ad benè viuendum ſcripta, de virtutis præſtantia tradita, prodita, memoriæ mandata, monumentis conſignata literarum, ſcriptis explicata, conſignata chartis, tradita literis, prodita literis, mandata, conſignata, commendata, comprehenſa, expreſſa, explicata.

Præmia virtutis, honores.

Honour the reward of vertue.

Si vt inſtituiſti perges, ſi curſum inſtitutum tenebis, ſi tuam conſuetudinem ſeruabis, omnia quę ſunt in Republica ampliſſima conſequeris, præmium feres tuæ virtutis eximios honores: ad ſummos honores, ad ea quæ ſumma ſunt in Republica, tua te virtus efferet, extollet: merces tuorum meritorum erit ampliſſima dignitas: aditum tibi ad maximos honores aperies, pate-

patefacies, viam strues, munies: honorem in Republica nullum frustra petes, multi etiam non petenti vltro deferentur.

Præmia virtuti proposita.

Rewards appointed for vertue.

Præmiorum spe magna, admodum firma niti possunt ij, quorum vita cum virtute traducitur: egregia pręmia pro certo expectare, sine dubio polliceri, planè sperare licet ijs, qui virtutem colunt, qui rectè atque honestè, & cum virtute vitam agunt, peragunt, ducunt, traducunt, viuunt: magna sunt rectè agentibus præmia constituta, proposita: summa rectè agentes manent præmia, certum fructum boni colligent, capient, percipient, ferent suæ virtutis, probitatis, officij, optimorum consiliorum atque factorum: mercedem actionum suarum expectare certissimam possunt, qui virtutem in vita primam habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquissima.

Pro alio soluendum.

You must pay for another.

Dependendum tibi est, quod mihi pro illo spopondisti, pro illo solues, illius promissum præstabis, pro illo satisfacies. Vide, Soluendum pro alio.

Probabo me tibi esse amicissimum.

I will shew my selfe thy very friend.

Nullum erga te officium hominis amantissimi pręteremittam, meam in te non mediocrem, non vulgarē, eximiam, summam, singularem, incredibilem beneuolentiam re declarabo, ostendam, patefaciam: quouis offici-

officiorum genere testificabor, testatam apud te relinquam, tibi probabo: sic officijs & studijs illustrabo, vt eam & tu, & omnes clarissimè cernant, vt ea tibi atque adeò cunctis hominibus clarissimè pateat: Notior & illustrior meus in te animus erit.

Probatio opinionis.

A proofe of my opinion.

Probabo tibi meam sententiam: efficiam, vt opinio tibi mea cum ratione congruere videatur: ostendam esse, cur probes meam sententiam.

Procurat mea.

He doth all things for me.

Meas rationes tractat, mea negotia gerit, meas res curat, administrat, meus procurator est, mea negotia procurat, is est cui res meas commisi, credidi, commẽdaui, tradidi, mandaui, sustinet rerum mearum curam.

Prodigalitas turpis.

To spend wastfully bringeth shame, prodigalitie is a shamefull vice.

Si tuam rem malè dissipaueris, perdideris, consumpseris, in res inanes erogaueris, conieceris, dedecori tibi erit, infamiæ, ignominiæ, turpe tibi erit, infamia consequetur.

Producis rem.

You deferre, prolong, or delay the matter.

Id agis, vt rem extrahas, ducas, producas, protrahas, differas, proferas, proroges, protendas, in aliud

tempus reijcias, protrudas: vt rem suspendas, sustineas, vt rei moram facias, moram inijcias. Vide, Res dilata.

Proficiscuntur ad Deiotarum.

They take their iourney to Deiotarus.

Ibant, proficiscebantur, commeabant, iter habebant ad Regem Deiotarum, conferebant se, recipiebant se ad Regem Deiotarum: erat illorum iter ad Deiotarum versus.

Propinqui & affines egregij.

Honorable alliance or noble kindred.

Propinquis & affinibus flores: à propinquis optimè paratus es, munitus es: propinquis abundas: copia flores propinquorum.

Prouinciam cum laude administrauit.

He gouerned the prouince with great praise.

Prouinciam rexit præclarè, egregiè administrauit, cum laude gessit, magna virtutis & innocentiæ fama, prouinciæ præfuit: in illius administratione prouinciæ summa virtus enituit: in gerenda prouincia laudes illorum æquauit, quorum nomina propter egregia facta, singularemque iustitiam perpetuò viuent in animis hominum: quorum vigebit memoria in omnes annos multis testata expressaque rectè factorum monumentis, quorum memoriam ob iustitiæ præclara facta excipiet, ac tuebitur immortalitas.

Publica & priuata æquè curanda.

Like care is to be had as well of publicke,

as your owne priuate wealth.

Debet vnusquisque suam voluntatem ad publicam causam aggregare: rempub. curare, reipublicæ curationem habere: reipublicæ rationibus consulere eo studio debemus, quo rem nostram familiarem, quo fortunas nostras, quo priuata commoda tueri, complecti, fouere solemus: vnusquisque æquè publicam rem curet ac priuatam.

Puerorum est intemperantia.

Not to be able to order or rule themselues is childish.

Puerorum hoc est, auidiùs appetere, vt ad appetendum procliuiores sint, vt eos ab appetendo ratio non satis arceat, contineat: vt in appetendo nimis efferantur, minimè sibi temperent, sibi moderentur, sibi parcant.

Pulchrè factum.

Done honorably.

Nihil à te neque elegantius, neque ad honorem præstantius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimum & in primis honorificum: speciosa res est, valdeque ampla quam præstitisti.

Pusillanimis.

A dastard, coward, or of base courage and stomacke.

Summam in eo animi humilitatem cognoui, animi demissionem, abiectionem, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem, angustias: hominem esse vidi exigui admodum animi, demissi, abiecti, humillimi, infirmi,

imbecilli, peranguſti, inprimis puſilli, nihil altum ſuſpicientem, nihil ſpectantem in laude poſitum, nihil de laude cogitantem, nullius laudis cupiditate flagrantem, auerſum ab omni gloriæ ſtudio, in humiles planeq; ſordidas cogitationes deiectum, tanquam humi ſerpentẽ.

Qua cauſa ſperes non video.

I ſee no cauſe why you ſhould hope.

Non video cur ſperes, quare, quamobrem, qua cauſa, qua de cauſa, quam ob cauſam, qua ratione adductus, qua commotus cauſa, quo impulſus argumento, quæ te ratio, quid rationis in hanc ſpem adduxit, impulit? cum in hanc ſpem veniſti, quam rationem ſecutus es, quæ te duxit, aut hortata ſpes eſt, quid effecit vt ſperares? tuæ ſpei cauſam ignorare me confiteor: ſpei tuæ cauſa me latet, præterit, fugit: mihi quidem aperta, perſpicua, manifeſta, ſatis clara non eſt: perobſcura apud me eſt, explorata mihi non eſt, obſcuritatis apud me habet plurimum.

Quamprimùm natus ſum.

As ſoone as I was borne, or euer ſince I was a child, from my infancie or youth.

or cradell

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à prima ætate, ab ineunte ætate, à primis temporibus, à puero, iam inde à puero, iam inde vſque à puero, à prima pueritia, à primis annis, à teneris, vt Græci dicunt, vnguiculis, à die natali, ab ortu primo, à quo die natus ſum, ex quo ingreſſus in vitam ſum, ex quo lucis vſura frui cœpi, ex quo vitæ limen attigi, animam ducere, ſpiritum haurire de cœlo cœpi.

Quam

Quam tu dignitatem esse existimas, ego infamiam puto.

What you esteeme as worship, I take to be an infamie to you, or will discredit you.

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatem statuo, pono, loco, sitam censeo, positam, locatam, constitutam: quem tu dignitatis, eum ego locum infamiæ puto: quod tu valere ad laudem existimas, ego dedecus in eo, turpitudinemque constituo: vnde tu decus, & gloriam speres exoriri posse, inde ego, ne dedecus emergat, ne emanet infamia, ne turpitudo effluat, magnopere vereor.

Qui consolari à nemine queat.

Comfortlesse, or which cannot be comforted.

Nihil est, quod solatium, consolationem præbere, afferre, parere, solatio esse, consolationi esse mihi possit, nulla res est, quæ recreare, reficere, leuare, vindicare à dolore, liberare sollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, auocare à molestia, abstrahere, auellere à mœrore animum meum possit: afflictum à mœrore animum, languentem, iacentem erigere, excitare, confirmare nulla iam consolatio potest: affectum dolore animum sanare nulla ratio valet: laboranti animo, ægrotanti, pessimè affecto mederi satis nulla ratio valet: parum apta remedia reperiuntur, inutilis, infirma, inanis, superuacanea prorsus omnis medicina est: quis iam homo (dicerem nisi esset impium, quis iam Deus) animo meo virtutem, dolore ereptam, restituere possit? quis ea sanare vulnera, ijs vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium inuenire, quæ mihi fortu-

na intulit, imposuit, inflixit? ita dolore obruor, vt emergere nulla ratione possim, ita malis opprimor prorsus vt respirare non liceat: respuit iam animus meus, quasi desperata salute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnium consolationum genera: frustrà in me consolando ponitur opera, inanem operam sumit, qui ad me consolandum aggreditur: insitus, infixus in animo dolor ita penitus est, vt euelli nulla ratione possit: vt nulla vis rationum possit esse tanta, quæ illum ne die quidem adiuuante, possit euellere, extrahere, educere, eripere: finem facere dolori meo, finem imponere, modum statuere, terminum statuere, dolorem medicari, neque homo est, neque res vlla, quæ possit: non est vt possim in dolore mihi temperare, dolore abstinere, dolorem sedare, abijcere ipsum, me ad eam hilaritatem, eam iucunditatem, quam dolor ademit, reuocare, referre me ad pristinam animi æquitatem, in eum statum, vnde me dolor deiecit, deturbauit, depulit, detrusit, restituere.

Qui Deo se dicat, optimè facit.

Who so dedicateth himselfe to God doth best.

Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit, optimam partem elegit, rectam init viam, cursum capit laudabilem, præclarè vitam instituit, egregiè sibi consulit, sapienter facit, qui se ad vnum Deum confert, qui suas omnes cogitationes, omnia studia in vno Deo figit, ac locat, qui ab vno Deo pendere vult, qui vnum Deum curat, contemnit cætera, qui diuina studia, præterea nihil colit: qui Christianam pietatem non communi vulgariq́ue instituto, sed proprio quodam studio, propria quadam mentis inductione complectitur,

is

is omnium optimè suis rationibus consulit, ac prospicit.

Quid futurum sit, ignoro.

I know not what will fall out or happen.

Quid casurum sit, euenturum sit, quid cadere, quid consequi possit, ignoro, non dispicio: quid tempus laturum sit, exploratum non habeo: latent me quæ nasci possunt, futura me fugiunt, non assequor ea, non assequor coniectura, diuinare non possum, aut mente præcipere, quæ ferre, parere, patefacere dies ipsa potest: futuri casus aperti mihi non sunt, mihi non patent, me fugiunt, prætereunt, latent.

Quid illos audis?

Why giuest thou eare vnto them?

Cur ad istorum sermonem aures tuæ patent? cur horum sermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus vtuntur æquissimis? cur te tam facilem habent in audiendo? cur tantam audiendi molestiam aures tuæ sustinent?

Quis rempublicam capesset tantis propositis periculis?

Who wil gladly beare any office, or rule the common wealth, the state standing thus dangerous.

Quis Rempubl. attinget, Rempubl. capessere, suscipere, tractare, ad Rempubl. se conferre audeat, tot periculorum metu proposito, qui sibi tot impendere, imminere pericula intelligat? quis operam Reipublicæ dare, in Repub. versari, Rempub. gerere, administrare,

ad Rempubl. sua studia conferre, tot periculis impendentibus, imminentibus, animum inducat, facilè ac libenter velit?

Quo animo in te fuerim, scio.

I know what my good will hath bene toward you.

Quo fuerim semper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo sensu in te fuerim, quomodo animatus, testis ipse mihi sum, teste vti me ipso possum, testem habeo conscientiam meam, teste licet vti conscientia mea, conscius ipse mihi sum.

Quod crescit, minuitur.

Whatsoeuer increaseth, may decrease againe.

Quicquid augetur, crescit, maius atque amplius fit, amplificatur, quamcunque fit ad rem accessio, aliquid accedit, accrescit, eadem minui, imminui, diminui, comminui necesse est, attenuari, extenuari, iacturam pati, de ea detrahi: diminui, adimi, auferri.

Quod honori obsit.

Impairing your honour.

Hæc honori tuo, tuæ dignitati, tuæ laudi aduersantur, aduersa sunt, nocent, officiunt, labem inferunt, maculas inijciunt, tenebras offundunt, damno sunt, detrimento sunt, iacturam afferunt, de honore tuo detrahunt, adimunt, auferunt, lædunt honorem tuum, imminuunt, turpi labe inficiunt, quasi tenebris circumiectis, circumfusis, offusis obscurant.

Ratio aduersa.

A

A diuerse or contrarie way.

Alia mea ratio est, diuersa mea ratio est, meç res alio loco sunt, non eadem mea ratio est, aliter se habent res meæ, nihil simile, nulla similitudo, quid simile? nihil habet res similitudinis, dissimilitudo magna, diuersa omnia, dissimilia, prorsus alia.

Rationes dissentientes.

Vnlike trades.

Dissimillima, diuersa inprimis rerum nostrarum ratio est, meæ rationes admodum à tuis differunt, discrepant, distant, dissentiunt: multum inter res nostras interest: non idem est mearum ac tuarum rerum status: meæ rationes aliter, ac tuæ se habent, dissimiliter, diuersè, diuersa quadam ratione, prorsus alio modo.

Raro ad me scribis.

You write seldome vnto me.

Infrequens es in officio scribendi: raras à te literas accipio: minus sæpè ad me scribis, calamo parcis: officium literarum abs te requiro, in te desidero, impiger admodum in scribendo non es: crebriores à te literas postulo, non satisfacis officio tuo crebritate literarum, crebriùs vellem ad me scriberes.

Reconciliatus amor.

Reconciled friendship, or made friends againe.

Cum inimicis in gratiam redij, reconciliatus sum, reiecto odio me coniunxi, pacem colui, inimicitias, simultates, odia deposuimus, abiecimus, omnem veterum iniuriarum memoriam, omnem vlciscendi voluntatem ex animo deleuimus; pulso odio successit

amor, odium amore commutauimus, depositis odijs, mutuam beneuolentiam suscepimus: orta est inter nos, vetere prorsus extincto odio, mutua beneuolentia, animorum nostrorum in amore mutua consensio, ad amandum mutua propensio, animorum ac voluntatum similitudo.

Rectum iudicium.

A good or an vpright iudgement.

A certo, & vero sensu iudicas, quod isti, ne faciant, maleuolentia, & liuore impediuntur: non tuæ mentis oculos liuor obducit, rectum animi sensum in iudicando sequeris, tuum iudicium ratio dirigit ac moderatur, quod ratio præscribit ac probat, id iudicas, quod istis per maleuolentiam non licet, quam istis facultatem eripuit liuor & maleuolentia.

Reditus importunus.

Your returne was out of time.

In alienum tempus cadit reditus tuus: non redis opportunè, alieno tempore reuerteris: reuertendi maturitas nondum aderat, non erat cur hoc tempore redires: tuum reditum minimè tempus postulabat, ratio temporis improbat ac dissuadet: minimè conuenit cum tempore tua reuersio: si temporis rationem spectasses, redeundi consilium non cepisses, aut susceptum abiecisses, improbasses, vituperasses, reprehendisses, damnasses, ineptum, absurdum, auersum à ratione, planè stultum iudicasses.

Rei difficultas.

A busie worke to compasse, a peece of trouble or the difficultie of a thing.

Diffi-

Difficilis res eſt,laborioſa,non facillima,minimè facilis, difficultatis habet,negotij,laboris plurimum: non ea res eſt quæ facilè, paruo negotio, leui labore,non magno ſtudio poſsit effici, magnæ difficultatis, multi laboris, non parui negotij, non operis exigui: laborioſa,operoſa,grauiſsima res eſt,in qua ſudandum ſit,ſuſtinendi labores,multum operæ ponendum,vigilandum, excubandum animo ſit,non leuiter laborandum,ſtudij multum,induſtriæ plurimum ſit adhibendum.

Rem meam non curaui.

I regarded not my owne profit.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui, duxi, ſpectaui, quid eſſet è re mea, in rem meam, quid ad rem meam pertineret, in rem meam faceret, conueniret, quid meis rebus expediret, prodeſſet,conduceret, vtile eſſet, vtilitatem afferret, vtilitati eſſet, emolumento eſſet, bono eſſet,fructum pareret. Vide, Commodis meis non conſului.

Res adducta in optimum ſtatum.

It is brought to a good paſſe or caſe.

Hoc videor mihi eſſe conſecutus, vt optimam ſpem habere, optimè ſperare, optima ſpe niti poſsimus: eò rem perduxiſſe mihi videor, vt euentum ſperare quàm ſecundiſsimum liceat: rem vt opinor, ita conſtitui, in eo ſtatu collocaui,in eum ſtatum adduxi,ita compoſui, atque confirmaui, nihil vt aduerſum timere,nihil contra voluntatem, omnia ſecunda,qualia volumus,ex noſtra voluntate, ex animi ſententia ſperare poſsimus,iacta ſunt à nobis fundamenta Reipublicæ, ſic inquam,

vt certa propemodum in spe reliqua sint. Vide, Ad finẽ optatum.

Res communis.

You shall vse any thing that I haue, as though it were your owne. Be as bold with my goods, as with your owne.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam: communis inter nos erit mea res: partem capies de mea re, rei meæ particeps eris, non minùs tibi quàm mihi, tibi pariter & mihi, æquè vtrique nostrûm, non mihi magis quàm tibi, mea res patebit: vtemur communi iure, æquo iure, pari potestate mea re: iuris tibi tantum, quantum ipsi mihi erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Res dilata.

The matter put off, or deferred.

In Ianuarium reiecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protrusa res est: caue ne mihi spatium producatur, dies proferatur, tempus prorogetur. Vide, Producis rem.

Res familiaris integra.

Thy goods are whole, or nothing impaired or diminished.

Integræ sunt adhuc res tuæ: salua sunt hactenus apud te omnia: nihil dum perdidisti, status idem est qui anteà rerum tuarum: eodem loco sunt, quo antea, fortunæ tuæ: nihil detractum est de fortunis tuis: nullam res aut fortunæ tuæ iacturam fecere, nullum damnum tulere, nullum detrimentum passæ sunt, nihil aduersi

uersi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum: nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit.

Res familiaris imminuta.

Thy stocke is decayed or impaired

Fortunæ tuæ dissipantur: res familiaris tua disperditur, disijcitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur, accipit iniuriam, distrahitur: detrahitur de tuis fortunis: iniuriosè tractantur fortunæ tuæ: damna inferuntur fortunis tuis: inuaduntur fortunæ tuæ, irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

Res fructuosa.

A very profitable thing.

Nihil est vberius, fructuosius, conducibilius, ad vtilitatem præstantius, maioris emolumenti, vnde plus manet vtilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumenti, nihil est è re magis, nihil magis ad rem pertinet, nihil pluris est: tantum continet vtilitatis, quantum fortasse nulla res præterea, quantum haud scio, an vlla res præterea.

Res ita se habet.

It is so.

Induc animum, induc in animum, ita esse: pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima: plane credas, ita crede vt minimè dubites, exploratum habeas atque omnino certum, pro comperto habeas: sit hoc apud te minimè dubium, sit exploratum, rem ita se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Res magna.

A weightie matter.

Grauis admodum hæc res est, grauitatis, ponderis, habet multum, minimè leuis est, inest in hac re grauitatis, ponderisque multum, non mediocre pondus. Hæc magni negotij res est, admodum operosa, occupationis non exiguæ, eiusmodi, vt curam ac diligentiam non mediocrem postulet, non leuiter curanda, non frigidè, aut languidè agenda, tractanda videatur.

Res meæ meliores essent, te defensore.

My affaires had bene in better case, had you looked vnto them.

Res meæ benè ex sententia successissent, prosperè cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incommodè, si tu eas gessisses, administrasses, tractasses, curasses, procurasses: si rebus meis præfuisses, operam dedisses, si rerum mearum, fortunarum, cura penes te fuisset, ad te peruenisset: si tua in rebus meis opera vsus essem: si rationes meæ te curatorem, procuratorem habuissent.

Res minimè impeditæ.

Matters nothing intricate or troublesome.

Res meas tibi tradidi, satis aptas, explicatas, expeditas, optimè constitutas, nullis difficultatibus implicatas: eiusmodi, vt exhibere tibi negotium aut nullum, aut certè minimum possint, vt labori tibi esse, aut molestiæ nequaquam possint.

Res nostræ similes.

Our businesse is one, our causes are alike.

Rerum mearum imaginem video in tuis rebus: in rebus tuis meas agnosco, simillima rerum nostrarum

ratio eſt: à rebus meis tuæ minimùm differunt: nulla eſt rerum noſtrarum diſſimilitudo, planè res meas in tuis agnoſco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil diſcrepare: congruunt res tuæ cum meis, rerum noſtrarum eadem ratio eſt, nulla diſſimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri ſe dicet: tuæ res nihil differunt à meis, inter res noſtras nihil intereſt, nihil eſt, quo res tuæ differant à meis.

Res penè confecta.

Almoſt ended.

Puto rem aut iam eſſe aliquam, aut appropinquare, puto aut confectum iam aliquid eſſe, aut inibi eſſe: vt opinio mea fert, res non abeſt longiùs, non longè abſumus à re, longinqua res non eſt.

Res præclara.

A matter of great importance.

Magnum quiddam ſpecto, magni momenti, magni ponderis rem in animo voluo: præclara quædam, admodumque ſublimia ſuſpicit, & cogitat animus meus, poſt hominum memoriam, poſt homines natos, ex omni memoria, nihil glorioſius.

Reſpublica penitùs interijt.

The common wealth vtterly vndone or decaied.

Perijt reſpublica, concidit, nulla prorſus eſt, formam planè priſtinam amiſit: actum eſt penitus de republica: formam, imaginem, ſimulacrum veteris reipublicæ nullum agnoſcas: veſtigium reipublicæ nullum ſupereſt: fuit reſpublica: communis res ita dilapſa eſt, vt ne ſpes quidem, melius aliquando fore, prorſus vlla

relinquatur: perijt omninò reipublicæ salus:nō aduersa tantùm est, verùm etiam penitus euersa fortuna reipublicæ:fractę sunt opes,afflictæ vires,amissa dignitas, extincta,salus reipublicæ.

Res reprehensa.

A matter misliked.

Res palàm exagitatur,vituperatur, accusatur,reprehenditur, damnatur, acerbè notatur,infamia notatur, improbatur, sermones ea de re minùs commodi sunt, parum honesti dissipantur.

Res saluæ.

All is well with you,you haue no losse.

Res adhuc tuæ tibi sunt integræ, saluæ, incolumes, nullam res tuæ iacturam tulerunt: nihil detractum est de tuis rebus:incolumitatem obtinent res,rationes,fortunæ tuæ: benè est rebus tuis,nihil præter voluntatem, nihil secùs,nihil contrà quàm velis.

Robore præstans.

Strong, of great strength.

Neminem cognoui fortiorem, validiorem, in quo plus roboris,firmitatis,virium inesset, qui firmior esset à viribus,qui virium firmitate pręstaret,qui robore corporis illum anteiret, qui viribus magis valeret, cuius esset præstantior fortitudo.

Robustus.

Strong and mightie,valiant or puissant.

Tam firmus es,tam validus,tam fortis, tam robustus, quàm qui maximè, ita paratus es à viribus, vt nemo magis

magis: viribus vales, nemo tibi viribus ſuperior eſt, prę-ſtat, antecellit: ſuperiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis, vires in te ſunt firmiſſimæ: virium, roboris, neruorum in te plurimum eſt: egregiè robuſtus es, validus, firmus, fortis.

Rogo magnoperè.

I inſtantly deſire you, or I pray you heartily.

A te maximoperè, pro noſtra ſumma coniunctione etiam atque etiam peto & quæſo: precibus tecum ago quàm poſſum diligentiſſimis: rogo te quàm ſtudiosè poſſum, da mihi hoc, largire, ſine me hoc à te impetra-re, hoc in me confer gratiæ, hoc impertito gratiæ, noli pati meas eſſe irritas & inanes preces: ſit apud te meis precibus locus: exaudi, excipe meas preces: ne me ro-gantem ſuppliciter à te reijcias: meis precibus facilem te præbe. Vide, Maximoperè rogo.

Rogo vt hunc ſuſcipias.

I deſire you to ſhew him ſome fauour.

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quanta mea eſt erga te obſeruantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, voluntate, ſtudio in te meo, peto à te, vt hominem ſuſcipias, com-plectare, foueas, in tuis habeas.

Rudis.

Rude and ignorant.

Non eſt cur miremur, ſi ſæpè labitur is, qui eſt om-nium imperitiſſimus, maximè rudis, maximè inſciens, cuius ignorantia, inſcitia, inſcientia, ſumma eſt, qui omnes inſcitia vincit, cui neminem inſcitia parem in-

uenias, quem omnia latent, qui nihil prorſus nouit: omnium rerum ignarus eſt, nihil omnino videt, nullam partem doctrinæ tenet.

Rumores incerti.

Uncertaine rumors, newes or tales.

Rumores ſunt, ſatis illi quidem conſtantes, ſed ſine autore: rumor eſt, ſed ſine capite, ſine autore, rumore ipſo nuntio: ſermones exaudiuntur, prorſus tamen incerti, inanes, infirmi, orti ex voluntate, qui nulla veritate nitantur, diſſipati ſine cauſa, autore nullo iactantur hæc ſermonibus incertis: ſermones ij, quibus haberi fides nulla debeat, vnde meritò fides abſit, in quibus non ſit pondus, qui nihil certum ſequantur, qui neque nuntijs, neque literis comprobentur, quos veritas nulla confirmet, qui nulla veritate, nullo ſatis firmo teſtimonio, nullo prorſus argumento, rationéue nitantur.

Ruri eſſe, iucundum.

Pleaſant being in the countrie.

Rurì eſſe, ruri habitare, rus colere, ruſticari, cum ruſticis eſſe, in agris eſſe, ruſticam vitam agere, periucundum eſt, delectat inprimis, iucunditatem habet, ſummę voluptatis eſt, malè affectum animum recreat, mœrorem fugat, mœroris medicina eſt.

Salua republica liberalis, nunc nimis parcus.

Before the publicke plague of the realme, he was liberall, but now too too ſparing or niggardly.

Saluis

Saluis rebus, rebus nondum perditis, cum ſalui eramus, ante publica mala, dum Reipublicæ ſalus erat integra, incolumi republica, ſtante republica, vigente republica, cum reſpublica ſuum ius obtineret, ſui iuris eſſet, ſuum ius poſsideret, ſuo iure vteretur, cum optimus eſſet reipublicæ ſtatus, ante caſum reipublicæ, antequàm reſpublica concideret, occideret, periret, liberalitate vtebaris, eos quibuscum tibi res eſſet liberaliter tractabas: nunc in omni re frugaliter, parcè, tenuiter, restrictè, infra modum potiùs quàm ſuprà modũ ſumptum facis: in faciendo ſumptu parcus es, & illiberalis: ſatis moderatè, vel anguſtè potius impenſam facis: tuos ſumptus nimis ad frugalitatem reuocas, nimis accurata frugalitatis regula metiris.

Salutatores humaniter excipit.

He welcometh friendly all that ſalute him.

Complectitur, quiſquis eum it ſalutatum, quicunque ad eum honoris cauſa venit, accedit, adit: euntes ad eum ſalutandi cauſa, ſalutantes eum honoris cauſa, perhumaniter excipit, hilari admodum & benigno vultu, omni genere humanitatis, quod vultu & verbis exprimi poſsit, quàm licet humaniſsimè, ſic vt nihil humanius eo vultu, qui facilè gratiam ineat, beneuolentiam conciliet, hominum animos amore deuinciat, ad amandum alliciat.

Sanum iudicium.

A ſound iudgement.

Optimam partem elegiſti, ſapienter vitam inſtituiſti, rectum curſum cepiſti, optimo iudicio vſus es, ſa-

pienter iudicaſti, cum te ad ingenuarum artium ſtudia contuliſti.

Sapientes futura præuident.

A wiſeman foreſeeth that which is to come.

Sapientia præditi longè in poſterum proſpiciunt, res futuras vt præſentes intuentur, tanquam oculis cernunt: ſapientibus euenta rerum patent, ante oculos futura ſunt: ſapientes percipiunt animo futura, coniectura futuras res aſſequntur, ea quæ impendent tanquam ex aliqua ſpecula proſpiciunt. Vide, Vitæ approbatio.

Sat diues.

He is ſufficiently rich.

Satis erat diuitijs inſtructus, munitus, paratus à re: res erat ei familiaris ſatis ampla, ſatis habebat, ſatis poſsidebat diuitiarum, ſatis ei diuitiarum erat: minimè erat ei anguſta res domeſtica: ſatis valebat opibus.

Satis diu vixi.

I haue liued long enough.

Iam me ad exitum vitæ penè natura ipſa perduxit, ætatis ſatis ſuperq; vixi: non eſt cur me pœniteat, quantum vixerim, vixi vitam ſatis diuturnam: curſus mihi vitæ iam penè confectus & abſolutus eſt: decurſum mihi iam propè vitæ ſpatium eſt, quantulũ mihi vitæ ſpatium reſtat: quantulum mihi vitæ reſtat, ſupereſt, reliquum eſt, relinquitur, tanquam à carceribus ad metam vitæ iam perueni: vixi quatenus homini licet, quatenus homini ſatis eſſe poſsit, extremæ ſenectutis onus ſuſtineo: extrema mihi vitæ pars agitur.

Scelus

Scelus committere.

To commit ſome hainous fault or miſchieuous deede.

Grauiſſimè peccas, ſceleratè agis, ſummum dedecus admittis, piaculum committis, maximo te ſcelere adſtringis, obſtringis, culpam grauem committis, iniquiſsimè facis, ſcelus committis, perpetras.

Scio quanti hunc æſtimes.

I know what account you make of him.

Noui locum, quem tenet apud te, noui, quo ſit apud te loco, qui ſit apud te, quanti eum facias.

Scribendo præſtas.

Thou excelleſt in writing, or thou writeſt excellent faire.

Scribis egregiè, ſcribendi laude excellis, ſubtiliter & eleganter ſcribis, ita ſcribis, ita verſaris in ſcribendo, ita te in optima ſcribendi ratione exerces, tua vt excellat induſtria, ſcribis vt pauci, propriam quandam laudem in ſcribendo conſequeris: præclara ſunt, quæ ingenio ſtudióque paris, quæ tua parit induſtria: mirabiles ſunt, minimè vulgares ingenij & induſtriæ tuæ fructus.

Seditio peſtis rerumpublicarum.

Sedition, diſcord or variance, is a plague in common wealths.

Multas reſpublicas ciuiles diſcordiæ perdiderunt, domeſticæ ſeditiones, inteſtina bella, controuerſiæ inter ciues, partium contentiones: è ciuilibus diſcordijs,

contentionibus,controuersijs,dissentionibus,seditionibus multarum rerum publicarum pernicies fluxit, manauit, orta est.

Seditio pestis vrbium.

Sedition a plague of cities.

Ciuiles discordiæ,domesticæ seditiones, ciuium dissentiones multas vrbes, opibus admodum florentes, euerterunt,solo æquarunt,diruerunt,exciderunt,afflixerunt,perdiderunt,sustulerunt,multis vrbibus perniciem, exitium, pestem, excidium, ruinam, interitum attulerunt, exitio fuerunt.

Senes prudentiores.

Oldmen wiser.

Senum consilia non sæpè inutilia sunt, inania, stulta, absurda, raró labitur senilis ætas in consilijs: sapienter ferè consulit senilis ætas: optimis ac firmissimis rationibus ferè semper nititur senilis opinio, sententia: sapienter consulunt senes, optimam partem eligunt, non peccant in consilio,non errant, non labuntur,non offendunt: quorum grandior est ætas, qui longiùs ætate processerunt, is eorum solet esse sensus,qui à ratione non discedat, recedat, procul absit, qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non dissentiat.

Sensus animi latens.

My inword mind or thought,not able to be expressed.

Mentis cogitata, consilia, animi sensus, sensus intimos, non est vt possim enunciare, patefacere, ostendere:

dere:exprimendis animi ſenſis impar oratio eſt, animi ſenſa non efficit, verba deſunt, apta verba requiruntur: mentem oratio non aſſequitur, non æquat, exprimere ſatis non poteſt.

Sententia è republica.

A ſentence in the behalfe, or for the profite of the common wealth.

Sententiæ noſtræ, ſi minus è re tua ſunt, reipublicæ rationibus conducunt: tuam ſi vtilitatē oppugnant, reipublicæ commoda tuentur, ſi tibi detrimentum, reipub. commodum afferunt: tua ſi minuunt, reipublicæ augent commoda: ſi tuis aduerſantur, reipub. rationibus expediunt.

Sententia à prudentibus approbata.

A ſentence or opinion approued of all wiſe men.

Tua ſententia magnum apud eos, qui rectè iudicant, pondus habet: plurimi eſt apud intelligentes opinio tua, ſenſus tuus, iudicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi ſentiunt, quod tu optimum cenſes, quod teſtimonio tuo confirmatur, graue eſt: magni momenti eſt, minimè leuis eſt, magni ducitur, autoritatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud ſapientes opinio tua.

Sermo tuus ad me perlatus.

Your talke came to my eares.

Tuus ad me ſermo per honeſtiſſimos perlatus eſt, tuum ad me ſermonem detulerunt homines honeſtiſſimi, mihi ſignificarunt, aperuerunt, narrarunt, ipſa mihi

verba ſua expoſuerunt: perlatus eſt, delatus, allatus eſt ad me tuus de me ſermo.

Sermo inhoneſtus.

Vnhoneſt talke.

Væ tibi, ſi turpiter aliquid dixeris, ſi minus honeſtè, ſi temerè, parum conſideratè, non vt ratio præſcribit, præter honeſtatem, contrà quàm conueniat, contrà quàm deceat, contrà quàm liceat, non vt conueniat, deceat, liceat, minus quàm conueniat, deceat, ſecus quàm conueniat, deceat, liceat, aliter atque conueniat, deceat, liceat, ſiquod ex ore tuo paulò turpius verbum exciderit, ſi oratio tua finibus exceſſerit ijs, quos honeſtum, quos ratio, quos modeſtia præſcribit.

Sermones noſtros diuitijs antefero.

I preferre our talke or conference before riches.

Omnes omnium diuitias cum noſtris ſermonibus non confero: pluris apud me ſermones noſtri, quàm omnes diuitiæ ſunt: ſordent apud me prę noſtris, ſermonibus omnes diuitiæ: ſit modò ſermonum noſtrorum copia, theſauros omnes contemno.

Seruabo promiſſa.

I will keepe my promiſe.

Dabo operam, quod pollicitus ſum, vt re præſtem, exitu pręſtem, exequar, efficiam, re confirmem, vt pręſtem fidem meam, ſoluam fidem, tuear, ſeruem, probem, vt promiſſa ſeruem, obſeruem, tuear, præſtem, promiſſis ne deſim, ne fides in promiſſis mea deſideretur, vt fidei ſatisfaciam, ne de fide mea parum videar

labo-

laborare, vt à meis verbis, ab affirmatione mea, à promisso exitus rei ne dissentiat: vt verba res confirmet, vt id quod dixi, veritas probet, vt stem promissis, à promissis ne discedam: præstabo fidem meam, persoluam promissum, quæ pollicitus sum exitu præstabo, soluam fidem meam, tuebor fidem meam, seruabo promissa, fidem non fallam, fidei non deero: stabo promissis.

Seruata dignitas.

Keeping my honour or worship.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna non recuso: liceat modò dignitatem tueri, incolumem seruare, permaneat dignitas in eodem statu, modò ne cogar de statu meæ dignitatis demigrare, sit eadem dignitas, ne mutetur, ne diminuatur, ne lædatur, ne qua iniuria, damno, detrimento afficiatur, ne quid iacturæ faciat, ne quam iacturam subeat, sustineat, ferat, patiatur, ne damni quid faciat, ne de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur.

Simulatio aliena à viro bono.

Dissembling must be farre from a good man, or honest men ought not to faine and dissemble.

Virum bonum simulatio non decet, non cadit in virum bonum simulatio, ab omni simulandi studio vir bonus longè abest: non decet simulare, figmenta non probantur: aliud sentire & loqui non eius est, qui vir bonus haberi velit: viri boni non est fingere: artem simulandi qui sequitur, bonorum in numero non est, bonorum numero excluditur, longè à bonorum consuetudine discedit.

Sine incommodo exploratus.

Tried without any losse.

Lętor, quòd mercede non ita magna, leui detrimento, non admodum graui damno, satis exigua iactura, quomodo sis erga me animatus, quo erga me animo sis, quo sensu sis, qui tuus in me sit animus, qui sit sensus, intellexi: tuum animum, tuum sensum intellexi, perspexi, cognoui, aperui, patefeci.

Singulare fatum.

A strange destinie.

Præcipua, propria, minimè communis mea fortuna est: singulari sum fato, longè alia conditione ego sum, ac cæteri: est mea conditio, mea fortuna, vt conferri mecum nemo possit, vt exemplum simile planè nullum extet.

Si per otium potero.

If I haue any leisure.

Si quid otij nactus ero, literas ad te dabo: si otium erit, si vacabo, si per occupationes licebit, si permittent curæ, si quid habebo vacui temporis, si quid erit spatij, si quod surripere spatium licebit: si quid ab occupationibus impetrare temporis licebit: nisi occupationes vrgebunt, si mei iuris ero, si qua hora meo arbitratu licebit vti, si negotijs vacabo: si vinculum illud occupationum, quo & assiduè astringor & arctissimè, non dico prorsus exoluetur, sed paululum modò, paulisper, aliquantum, aliquantisper, nonnihil, aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero, curarum expers, liber à negotijs: si me ijs rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicauero: si dabitur otium, si quies erit, si quiescere

cere licebit à curis, negotijs, occupationibus, molestijs.

Si potero tibi nauare operam, faciam.

If I can do you any pleasure, or I can stand you in any steed, I will do it.

Si accidet vt operam nauare tibi possim, vt opera mea tibi vtilis esse, in rem tuam esse, è commodo tuo, ex vsu tuo esse possit, officio meo non deero, satisfaciam officio meo, officium meum præstabo, non committam, vt officium meum desiderari possit, vt meæ partes requirantur, si continget, si eueniet, si vsu veniet, si erit, si res, si tempus; si occasio feret, postulabit, poscet, exiget, requiret, si occasio se offeret, se dabit, se ostendet, offeretur, dabitur, ostendetur, si fortnna feret occasionem, attulerit, detulerit, præbuerit, ostenderit, si tempus accidet: si mihi grata omnia ac libera essent, si essent omnia mihi solutissima.

Si videtur fieri posse.

If you thinke that it may be done.

Si tibi res facultatem videtur habitura, vt id quod cogitas, consequi possis, si videris id posse consequi: si putas posse fieri: si euentum speras cum animo tuo congruentem, non alienum, non abhorrentem à tua voluntate.

Sollicitudo.

Carefulnesse, or thought taking.

Grauem curam suscepi, grauis me excepit cura, grauis in me incubuit sollicitudo, acerba mihi inuasit sollicitudo.

Soluendum pro altero.

To pay for another.

Pro illo ſolues, illius promiſſa tu præſtabis: dependendum tibi eſt, quod mihi pro illo ſpopondiſti: illius promiſsio, ſolutio tua erit. Vide, pro alio ſoluendum.

Specie capi.

To be taken with outward ſhew or beautie.

Specie capitur adoleſcentia, oblectatur, gaudet, lætatur, ſpeciem amant adoleſcentes.

Spe deiecti.

Paſt hope of that which before they ſurely truſted vpon.

Ex magna ſpe deturbati, deiecti, detruſi, depulſi iacent: ex alta ſpe deciderunt: ſpem illam quam ſuſceperant, abiecerunt, depoſuerunt, omiſerunt: ſpe non tenentur, vt antea, non paſcuntur, non aluntur: non eos quæ antea ſpes tenet, paſcit, alit: ſpes iam omnis abijt, diſceſſit, euanuit, nulla prorſus iam eſt: firma ſe niti ſpe putabant, ea quàm ſit imbecilla, nunc intelligunt.

Spe excidi.

I was deceiued.

Spes me fefellit, opinione ſum deceptus, falſa me ſpes aluit, falſa lactauit opinio.

Spes bonæ famæ.

Hope of a good name.

Si tuam conſuetudinem tueberis, ſi vt inſtituiſti, perges, optima conſequetur fama, hominum exiſti-

matio

matio, præmium feres famam.

Spes de virtute alicuius.

Hope of the vertue of one.

Spem affers eximiam summæ virtutis: adducis me summam in spem eximiæ virtutis: facis vt sperem de tua virtute, eaque minimè vulgari: inclinat animus meus, à te videlicet impulsus, ad optimam spem tuę virtutis eximiæ: es tu quidem apud me in egregia spe virtutis propè singularis.

Spes falsa.

A vaine hope.

Spes me frustrata est: aliter, atque opinabar euenit, accidit, contigit, successit: non is quem volebam exitus consequutus est: successit præter sententiam, contra voluntatem, non vt volebam, secus atque opinabar: exitum sortita res est alienum à sententia mea, dissimilem voluntati, minimè cum animo congruentem, ab animo meo discrepantem, diuersum, abhorrentem.

Spes frustrata.

Hope frustrate or deceiued.

Spes me fefellit, frustrata est, decepit, delusit: spem meam non is quem volebam exitus est consequutus: non successit vt sperabam, non processit ex animi sententia: aliter ac sperabam, contigit, accidit, euenit: exitũ res habuit contra spem, alienum à spe: inanem fuisse meam spem exitus rei declarat.

Spretum alterius consilium.

The counsell of another set light by.

Non egeo, non indigeo tuis præceptis, admonitionibus, consilijs: superuacanea sunt, parum vtilia, nullius emolumenti, minimè necessaria, locum apud me non habent, à me non requiruntur, uon desiderantur, non expectantur tua præcepta, tuis mihi monitis nequaquã opus est: tuis carere monitis facilè possum.

Standum promissis.

Promises are to be kept.

Dependendum tibi est, quod promisisti: volo stes promissis, promissa serues, fidem tuearis, fidem soluas, quod promisisti, re præstes, cum tuis verbis facta consentiant, promissa tua exitus confirmet, ne fidem tuam fallas: falsa ne fuerint, inania, irrita promissa tua.

Stat sententia.

I am determined or fully purposed.

Statui, decreui, hoc mihi proposui, hoc deliberaui, cõsilium hoc cepi, quiduis potiùs perpeti, quàm susceptam rem abijcere, ab incepto desistere, institutum omittere. Vide, Tenax sententiæ.

Status rei.

The state of the thing.

In hoc statu res est, rei status hic est, res ita se habet, ita res habet, eiusmodi res est, hæc in re sunt, in causa sunt, hoc loco res est.

Status temporum miserrimus.

The state of our time is most miserable.

Nemo est, cui rectè sit in hoc temporum miserrimo statu, in hoc tam misero temporum statu, his temporibus

poribus, his tam miseris temporibus, tam duris, tam aduersis, tristibus, infaustis, iniquis, improbis, perditis, tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectè viuendi ordine ac ratione, in hac tam aduersa, tam dura, tam iniqua, tam misera, tam infœlici temporum conditione: in tanta prauitate, atque improbitate, tantisque temporum vitijs, in his omni scelere ac flagitio temporibus refertis: in hac omnium rerum perturbatione, malorum colluuie, doctrinarum artiumq; liberalium pernicie.

Stomachi difficultas.

A weake stomacke.

Stomachus languet, infirmus est: malè se habet, stomachi virtus iacet, languet, debilitata est, infirma est, imbecilla, imminuta, nulla prorsus, minimè ad concoquendum apta: languente stomacho sum, infirmo, imbecillo, malè constituto: stomacho non vtor optimè, stomachus laborat: non est qualem digerendi ratio requirit, qualem optima valetudo postulat: cruditas stomachi multos conficit adolescentes.

Studere rebus leuibus.

To studie toyes.

Rebus leuioribus tuum studium das, tibi placent leuitates: contemplaris, sequeris, amas inania: contulisti tuum studium ad res inanes: colis ea, quæ non consistunt, nihil habent firmitudinis, nihil grauitatis, nihil ponderis, inania sunt, leuia, nullius ponderis: infirma, minimè solida: amas ea quæ solidum nihil habent.

Studia relinquere.

To forsake his studies.

Multam literis salutem dicere, in animo est: prorsus abijcere studia cogito, seiungere me penitus à studijs, vsum studiorum in perpetuum dimittere, minimè de studijs in posterum laborare, meam operam, meum tempus, meam industriam à studijs aliò traducere, transferre, conferre.

Studia omittere ob valetudinem.

To leaue off studying by reason of sicknesse.

Cum sis valetudine infirmus, me perlibente vsum studiorum dimittes, summa mea voluntate studia depones: libentissimè tibi largior, perlibenter concedo, vtraque manu do, vt à studiorum consuetudine te seiungas: te à studijs discedere facillimè patior: in studijs omittendis cum tuo sensu meus quoque sensus congruit.

Studiorum in omnibus vtilitas.

Sudie alwayes profitable.

Studia nunquam non prosunt, non vtilia sunt, non vtilitatem pariunt, non emolumento sunt, non fructum ferunt, studiorum vtilitatem dies non imminuit: non terminatur spatio temporis, non definitur vlla die, perpetua est, eadem est in omni tempore vitæ, par est studiorum vtilitas: studijs res secundæ ornantur, aduersæ adiuuantur: à studijs delectatio petitur in secunda fortuna, salus in aduersa: studiorum fructus in omni fortuna idem est; studiorum tractatio nunquam non vtilis, nunquam est infructuosa: habent studia quo iuuemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco: ecquando studijs non iuuamur? ecqua dies vtilitatem

tilitatem ſtudiorum extinguit, aut imminuit? de ſtudiorum vtilitate nihil fortuna, nihil hominum iniuria, nihil ne dies ipſa detrahit.

Studium perueſtigandi.

A deſire to ſeeke out.

Vt poetarum fabulæ narrant, diu ac multum Proſerpinam filiam, quam inferorum deus Pluto ſurripuerat, Minerua perquiſiuit, inueſtigauit: multum ſtudij poſuit, valde vigilauit Minerua in filia perquirenda: omnia loca permeauit, perluſtrauit, inueſtigauit, penetrauit: quò non adiuit, non acceſſit, vt filiam Minerua reperiret, nullum Minerua locum, nullas in quærenda filia latebras omiſit.

Studium famæ.

A deſire of name or glorie, or to be made famous,

Id eſt omnibus optandum, vt benè audiant: benè vt ei dicatur, honeſtam famam, egregium nomen, bonam apud homines opinionem conſequatur: vt eius nomen fama divulget, pervulget, circumferat, circumgeſtet, per orbem terrarum diſſipet, ad vltimas terrarum partes, ad vltimas terras peruehat, vt eius nomen fama celebretur, omnium ſermonibus extollatur, ſit in ore omnium, vt nominis fama ad extremas terras peruadat.

Sub virtute omnia.

All things ſubiect to vertue.

Summa virtutis poteſtas eſt: præeſt virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, temperat, moderatur, ad-

ministrat: omnia sunt in potestate virtutis, ipsa nemini, ei omnes & omnia parent: virtus latè dominatur, regnat vbique locorum, imperium habet in omnes res: vim habet infinitam, valet ad omnia, assequitur omnia, summum possidet ius, vincit omnes opes, omnes superat difficultates, durissima quæque perrumpit, quaslibet angustias, quævis claustra pertransit, illustrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulsa loco manet, non surripitur furto, non eripitur vi, non vetustate senescit, non incendio corrumpitur, nullis capitur insidijs, nullos fortunæ casus extimescit, planè omnium rerum domina, omnium regina.

Summa de te sperant.

Great things are looked for at your hands.

Magnum quendam atque excellentem virum te sperant futurum: expectantur à te, quæ à summa virtute, summoque ingenio expectanda sunt: nihil humile, nihil vulgare, nihil angustum, omnia excelsa, ampla, mira, diuina prorsus à te expectantur.

Summum beneficium.

An especiall benefite, a singular good turne.

Hoc ego summi beneficij loco ponam, numerabo, inter maxima beneficia referam: hoc apud me non exigui beneficij, non vulgaris gratiæ locum obtinebit: ita credam, tulisse me beneficium singulare, gratiam tantam, quanta potest esse maxima.

Sumptibus impar.

Not able to beare so great costs or charges.

Quis ita firmus ab opibus est, vt sustinere sumptum possit? cuius diuitiæ sumptui pares esse possint? ferendo sumptui quis sit? tantam impensam quis sustineat? ita magni sumptus fiunt, vt ferri non possint: ita grauis est impensa, vt debilitare, atq; opprimere quemuis possit: non is est sumptus qui ferri possit: supra modum, immoderatus est.

Tacere.

To hold your peace, or keepe silence.

Non faciam vt dicam: tacitum relinquam, tacitus prætermittam, tacitus pertransibo, tacebo, silebo, silentio inuoluam, silentio percurram, prorsus hoc omittam, abstinebo, oratione mea non attingam, verbum non faciam, sermonem hac de re nullum habebo.

Tanti me non facio.

I set not so much by my selfe.

Hoc mihi non sumo, non assumo, non arrogo, non adscisco: ad hunc me sapientiæ gradum peruenisse non puto, eam mihi sapientiam contigisse non sentio: fateor eò me sapientiæ non peruenisse, ea me sapientia non esse, non vsque adeo me sapere, non ita mihi placeo, nõ ita mihi assentior, non eam de me opinionẽ suscepi, nõ ita me effero, non mihi tantum tribuo, non in me tantum statuo, pono, loco, non ipsi mihi tanti sum, non ita valdè me amo, non ipse me tanti facio, æstimo, pendo, puto, reputo, duco.

Tecum sentiam, assentiente patre tuo.

I will agree with you, if your father like of it.

Assentiar tibi, probabo tuum consilium, meam sen-

tentiam ad tuam aggregabo, meum iudicium cum tuo coniungam, ita ſentiam quod tu ſentis, ita faciendum iudicabo, ſi modò, id vt facias, ſuadet, cenſet, autor eſt, conſulit pater tuus: aſſentiar tibi, aſſentiente patre tuo, ſi facis approbante patre, ſi tuo cum iudicio patris tui iudicium congruit, ſi de patris ſententia facis, ſi pater non diſſentit, ſi ad tuam ſententiam pater accedit.

Teipſo neglecto gratificaris alijs.

You gratifie or pleaſure other, not eſteeming your ſelfe, or not regarding your owne profit.

Alienam voluntatem vt ſequaris, vt alienæ voluntati morem geras, vt alijs ſatisfacias, aliorum cauſa teipſum deſtituis, deſeris, derelinquis, de alijs plurimùm, de teipſo, tuiſque rebus minimè laboras: aliena tibi curæ ſunt, tua negligis, aliorum rationes pluris apud te quàm tuæ ſunt, propenſior ad alios, quàm ad teipſum tua voluntas eſt: quid alijs placeat, quid aliorum è re ſit, attendis, ratio rerum tuarum quid poſtulet, minimè cogitas: præ alijs teipſum negligis: vt ſequaris alios, diſcedis à teipſo, deficis, deſciſcis.

Tempeſtas ſpectanda in nauigatione.

In ſailing, the weather is to be marked or looked on, or in paſſage of the ſea, the weather muſt be weighed or conſidered.

In nauigando, tempeſtati obſequi artis eſt, parere tempori: ad rationem temporis conſilia accommodare, quaſi ducem ſequi tempeſtatem, ſpectare quid poſtulet, pendere oportet à tempeſtate, ſpectanda tempeſtas eſt, ad tempeſtatem conſilia dirigere debemus, haben-

habenda tempestatis ratio est: cursus nauigationis ad rationem tempestatum moderandus, dirigendus, tenendus.

Tempestate secunda nauigauimus.

We haue wind and weather, we shall saile verie prosperously, we will take time while time serueth.

Quæ prima nauigandi facultas data erit, ea vtemur, nacti tempestatem oportunam, idoneam, aptam, minimè aduersam, prosperam, secundam, discedemus, soluemus, proficiscemur, vela faciemus.

Tempori parere sapientis est.

It is wisedome to giue place to time.

Tempori cedere, necessitati parere, res ad tempus accommodare, vti tempore, quæ tempus postulet, ea seruare, atque exequi, sapientia est, sapientiæ est, sapientis est, conuenit sapienti, proprium sapientis est, decet sapientem, ad sapientem pertinet: qui tempus consulit, qui rationem temporis habet, qui nullam rem agit, quam tempus improbare videatur, is verè sapiens est, hunc verè sapientem dicas, sapientem si quis hunc appellat, non errabit.

Tempus matutinum.

Morning or dawning of the day.

Prima luce, summo mane, diluculo, primo mane, cùm lucesceret, albescente die, in ortu solis, oriente sole.

Tempus vespertinum.

Euening, or euen tide.

Aduesperascit, vespertinum crepusculum adest, nox aduentat, lucem tenebræ pellunt, vesperus appropinquat, diei iam succedit nox, dies abit nocte aduentante, cedit iam nocti dies.

Tempus anni incommodum.

An euill, or vnfit time of the yeare.

Anni tempus non fert, non permittit, non patitur, non concedit, non conuenit, alienum est, parum aptum, aduersum anni tempus: non licet per anni tempus: aduersatur anni tempus: pugnat cum ipsa re temporis ratio: aliud planè tempus, aliud res postulat, desiderat, requirit: rei maturitas non adest, non conuenit cum re tempus.

Tenax sententiæ.

Obstinate in opinion, that will haue his owne opinion.

Ab hac sententia deduci non possum: hanc deponere, & aliam suscipere opinionem vix ægrè, nullo modo, nulla ratione, nequaquam, neutiquam, minimè possum, prorsus non possum. Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur. Si vocer ad exitum vitæ, non faciam, vt hunc sensum amittam.

Tibi amicisque tuis gratificabor.

I will gratifie or pleasure thee and thy friends.

Cupio, volo non solum tua, verum etiam tuorum amicorum causa, studio, aliquid agere, quod tibi, amicisque tuis gratum sit, gratum ac iucundum accidat, placeat

placeat,satisfaciat,inire gratiam & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim: opto gratificari, rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid præstare tua, tuorumque amicorum causa, ex quo tu & amici tui voluptatem, iucunditatem, lætitiam capiant, sumant, hauriant, colligant.

Tibi tuisque operam dabo.

I will do my best for you and yours.

Volo,cupio non solum tua,verum etiam eorum qui à te diliguntur causa, rem gratam facere, gratificari, seruire non solum tibi,verum etiam amicis tuis, seruire voluntati,& commodum non solum tuo,verum etiam amicorum tuorum inire gratiam officijs meis, non à te modò,verum etiam ab amicis tuis: tuã amicorumque tuorum officijs meis gratiam quæro: aliquid efficere,nauare,quod tibi,amicisque tuis gratum sit,placeat,satisfaciat, voluptatẽ,iucunditatem,lætitiam afferat, valdè velim.

Timidus.

Fearfull or cowardous.

Multos ita pusilli,infirmique animi videas,inuenias, qui ad omnes casus extimescant, pertimescant, timeant,metuant,terreantur,deterreantur,perterreantur, timore commoueantur,metu perturbentur, afficiantur, timorem suscipiant: multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem animi quilibet casus deterret, perterret,perterrefacit,metu afficit,perturbat,in timorem conijcit,ad timorem impellit.

Tranquillus animus.

A quiet mind.

Vix credas, non facilè putes, ægrè possis cogitatione assequi, quàm æquo animo sim, tranquillo, quieto, ab omni cura vacuo, quàm omni vacem perturbatione, quàm sim omnis expers curæ, quàm procul absit animus meus ab omni cura, quàm tranquillo animo sim, quàm tranquillè agam, quàm tranquillè agat animus meus, qua meus fruatur animus tranquillitate, quę sit animi mei tranquillitas, quàm nulla sit animi mei perturbatio, cura, molestia, quàm parum animus meus cura fluctuet, iactetur, agitetur, commoueatur: æquitatem animi mei, tranquillitatem, securitatem, quietem vix credas, haud facilè conijcias, assequi cogitatione vix possis.

Tribuas hoc amori nostro, vt me honestes.

Do so much for friendships sake as to commend me in your talke abroade, or to speake well of me, and giue me your good word and report.

Meis libris velim, si minus ex animo potes, gratiæ saltem causa suffragere: meis libris si minus iudicij, at gratiæ saltem causa faueas? quod obtinere à iudicio tuo fortasse non possum, impetrem ab amore, vt mea scripta probes, commendes, tuearis: quod veritati non potes, amori tribue, vt mea tuo testimonio subleues, tua commēdatione exornes, honestes, in honorē adducas.

Trib. pl. Reipublicæ Romanæ nocuerunt.

The tribunes did much hurt and hinderance

to the common wealth of Rome.

Multa mala, damna, detrimenta, incommoda, infortunia vrbi Romanæ peperit, attulit, intulit, tribunorum pl. creatio, damna tulit, pertulit, sustinuit, passa est, perpessa est, cepit, accepit, damnis affecta est, in damna incidit, incurrit, magnam sui iacturam fecit, grauissimis afflicta malis est, vehementer vexata, valdè comminuta vrbs Romana ex creatione, ob creationem tribunorum.

Tristitia ex morte amici.

Sadnesse or heauinesse for the death of a friend.

Magnum mihi dolorem, grauem sollicitudinem, acerbitatis multum attulit, peperit epistola tua de interitu parentis tui: magno me dolore affecerunt literæ tuæ, valdè me perturbarunt, afflixerunt, commouerunt: acerbè sum affectus literis tuis: molestiæ plurimum, doloris, sollicitudinis, acerbitatis cepi, accepi, suscepi, tuli, contraxi, hausi: legi magno cum dolore, molestissimè literas tuas.

Tuæ laudi faueo.

It reioyced me to heare well of thee, or I desire much to heare good report of thee, and commendation abroade of thy doings.

Mirè, mirificè, mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem, tuum decus expeto, cupio, opto, exopto, percupio tuam laudem: sum in desiderio tuæ laudis: cupiditate tuæ laudis incredibili teneor: ardeo, flagro, sum incensus, sum inflammatus, ducor, trahor, rapior,

amore flagro, studio sum incensus, alacri animo sum, vt honestissimum te videam, laude florentem, honoratum, tua mihi laus charissima est, cordi est, curæ est, prima est, antiquissima, in maximis est, inter prima ducitur, inter ea, quæ apud me summa sunt.

Tuæ res tanto mihi gaudio sunt, quanto meæ.

Your welfare and weldoing reioyceth me as much as mine owne: or I am as glad to see you prosper, as mine owne selfe.

Lætitiam ex rebus tuis eandem, quam ex meis, nihilo minorem quàm ex meis, capio, accipio, percipio, suscipio, sumo, haurio: lætitia me afficiunt res tuæ æquè ac meæ, pariter ac meæ, non minùs quàm meæ, non secus quàm meæ, haud aliter ac meæ: tuæ me res efferunt lætitia, gaudium mihi afferunt, pariunt, præbent, voluptate me perfundunt itidem vt meæ: tuis rebus vti meis, afficior: quæ meis è rebus, eadem mihi è tuis oritur iucunditas, voluptas, delectatio, lætitia, gaudium: tuis rebus ita lætor, vt meis.

Tuarum partium sum.

I take your part.

Tecum ero: tecum faciam: te sequar, à te stabo: tuis in præsidijs ero: tuas partes, tuam causam sequar, tuebor, de tuis vnus ero, me tuum numera, me de tuis vnum habe, in numero tuorum ero.

Tui officij est.

It is your dutie.

Tuum est hoc munus, tuæ partes, hoc à te postulatur

tur, tibi conuenit, à te requiritur, exigitur, exſpectatur, tui muneris eſt, tuarum partium: hoc homines à te exſpectant, hoc ad te pertinet, attinet, ſpectat, in te conuenit, te decet, tuum eſt, hoc debes, tibi non licet hos negligere, propriè in te cadit.

Tuis rebus præſum.

I looke to your buſineſſe.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, vti debeo, tua negotia, quicquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Tu mihi es chariſſimus.

Thou art my deareſt or beſt beloued, or I loue thee beſt of all men in the world.

Summè, vehementer, valdè, magnoperè, maximoperè, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, vnicè, ſingulariter, egregiè, inſigniter: ex animo, ex intimo ſenſu, cum primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodum, oppidò, maiorem in modũ, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo: in te amando nemini concedo, qui te vehementius diligat, concedo nemini: beneuolentia in te mea ad ſummum peruenit: amor in te meus is eſt, ita accumulatus eſt, vt addi nihil poſſit: amorem in te meum verbis exprimere quî poſſum, quem cogitatione vix complector? cuius magnitudinem vix mente comprehendo? amorem in te meum cogitatione fortaſſe conſequi, complectique poſſum, verbis quidẽ exprimere, explicare, expromere, profectò non poſſum: æquè, ſimiliter, pariter ac meipſum, non aliter ac meipſum, non ſecùs ac meipſum, itidem vt meipſum, te

diligo: sic te diligo, vt neminem magis, ne me ipsum quidem, cum te multi diligant, omnes tamen in amore vinco, principatum appeto, primas partes mihi vendico, principem locum obtineo: fero te in oculis, mihi es in amoribus, nihil mihi est te charius secundùm Deum, post Deum, excepto Deo, cum à Deo discessi, nemo mihi est te charior: ego te vt oculos meos, aut si quid est oculis charius, diligo: singulari erga te animo sum: vt pater in filium, ita ego in te sum animatus: habeo te filij loco: amor in te meus tantus est, quantus potest esse maximus: hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus: singulari sum in te beneuolentia: primum in amore Deum, te habeo proximum.

Tuo consilio rectissimè vteris.

Your owne counsell is best for you.

Tuo consilio si vteris, teipsum si audies, ipse tibi si obtemperaueris, morem gesseris, obsecutus fueris, nihil errabis, nihil contra rem tuam, nihil à tuis rationibus alienum committes, non laberis, non offendes, non cecideris: nullam offensionem, nullum casum aut errorem timebis: sapienter statues, rectè iudicabis, optimam rationem inibis.

Tuo merito te odi.

I hate thee deseruedly, or thou hast deserued my hatred.

Ita de me meritus es, ita te gessisti, ea commisisti, cum te præbuisti, præstitisti, vt minimè mihi curæ sis, nullo apud me loco sis, minimùm te curem, minimùm de te laborem, nullam propè tui curam geram, in minimis te ponam.

Turpe

Turpe à parente diſſentire.

It is a ſhame to diſſent from thy father.

Honeſtè à parente tuo diſſentire non potes: turpe tibi eſt à parente diſſentire, non potes à patre ſine infamia, ſine dedecore, ſine graui culpa, ſine turpi nota diſſẽtire.

Turpe eſt ſibi tantùm viuere.

It is a ſhame for one to liue ſo, that he will do no man good but himſelfe.

Seipſum curare, nihil præterea, de ſeipſo tantùm, ſua tantùm vnius cauſa laborare, ſibi vni ſtudere, ſeruire, proſpicere, conſulere, præterea nemini, turpiſſimum eſt, maximè dedecet, indecorum inprimis eſt, infamiæ, ignominiæ, dedecori eſt, dedecus affert, infamiam parit, turpem famam, opinionem minimè commodam, aut optabilem parit: eiuſmodi res eſt, quam ſumma conſequitur infamia, ignominia, turpis infamię nota, dedecus, accuſatio, reprehenſio, fraudi eſt, vitio vertitur, tribuitur, datur, adſcribitur, aſſignatur.

Turpe parentes ſenes deſerere.

It is ſhame to forſake thy aged parents.

Deſeri à te, deſtitui patrem, tot affectum incommodis, inopiæ, valetudinis, ſenectutis, minimè honeſtum eſt, haud æquum eſt, haud par eſt, minimè rationi conſentaneum eſt, non decet, non conuenit, non oportet, ius non eſt, fas non eſt, nefas eſt, iniquum eſt, flagitium eſt, criminis eſt, turpe eſt: vt parentem deſeras afflictum inopia, morbo, ſenectute, in ſummis conſtitutum difficultatibus inopiæ, valetudinis, ſenectutis, honeſtum non ſeit, non patitur: ratio non conce

dit,non permittit: si patrem destitues,culpam committes flagitium facies, flagitiosè facies,iniquè,iniustè,inhonestè,turpiter,improbè,præter honestum,contra honestum,æquum,ius: non vt honestum suadet,non æquū est,ius est, par est, decet, conuenit.

Vacare aliquantum à studijs.

To take some breathing time from my booke, it is good sometime to haue some refreshing, pastime, recreation after studie.

Feriari licet à studijs:postulat tempus,vt studia intermittantur, tempus fert vt studiorum vsus parumper dimittatur: deponere aliquantisper studiorum onus licet, omittere studia leuare animum onere studiorum:vacatio datur à studijs, auocare animum à studijs honestè possumus: feriæ studiorum conceduntur.

Valet apud intelligentes sententia tua.

Wise men allow your iudgement.

Magnum apud eos qui rectè iudicant, tua sententia pondus habet,magni fit, magni æstimatur, magni penditur,authoritatis habet plurimum,grauissima est:rectè scientes in opinione ac iudicio tuo plurimum ponunt, opinioni tuę multum tribuunt,multum deferunt,facilè assentiuntur, acquiescunt. Vide, Sententia à prudētibus approbata.

Valetudine vtor bona.

I am in good health.

Benè me habeo, mihi benè est, satis commodè, satis bellè habeo, benè valeo, commodè valeo, valetudine

dine bona vtor, mihi eſt vt volo: quales cupio, vires poſſideo: viribus vtor firmis, roboris, virium, valetudinis habeo ſatis.

Valetudo reſtituta.

Health reſtored or recouered after ſickneſſe.

Ego te languentem, iacentem, malè affectum, ad priſtinam valetudinem, virtutemque reuocaui: meo beneficio priſtinas vires recuperaſti, recepiſti, confirmatus es: factum eſt à me, vt ex morbo planè conualeſceres, vt ex infirmo validus fieres, vt amiſſam valetudinem recuperares, vt in ſtatum valetudinis priſtinum, optimum reſtituereris.

Valetudo aduerſa ex gula.

Sickneſſe of ſurfeting and gluttonie.

Non facilè conualeſcunt, quibus neque quantum comedant, neque quid comedant curæ eſt, qui quod comedant, neque quantum, neque quale ſit animaduertunt: quibus omnem in cibis modum, omne iudicium, omnem prorſus rationem gula eripuit: quibus neque modus edendi, neque vlla deligendi cibi ratio eſt: qui & plus appetunt in menſa, quàm ſatis eſt, & ex eo genere quod obſit.

Valetudo nondum confirmata.

Not perfectly whole, my ſtrength not fully recouered.

Nondum vires colligere potui: nondum ſatis firmo ſum corpore: nondum priſtina mihi reſtituta valetudo eſt: confirmatus à morbo nondum omninò ſum,

non planè conualui: quas morbus mihi vires ademit, abſtulit, eripuit, nondum prorſus recuperaui, recepi, reuocaui: priſtinam valetudinem nondum ſatis mihi videor aſſecutus: paulò adhuc deterius, aliquantò deterius, quàm ſolebam, valeo: non vt ſolebam, valeo: minus firmiter, minus bellè: nondum vtor priſtina valetudine: priſtinas vires quadam ex parte deſidero.

Varro doctior, quàm eloquentior.

Varro better learned then eloquent.

Scripta Varronis ex doctrina potiùs quàm eloquentia, magis ob doctrinam, quàm eloquentiam, rerum cauſa non verborum, probabantur ab omnibus: libros Varronis, ea quæ Varro chartis mandabat, literis committebat, componebat, ſcribebat, literis perſequebatur, literis explicabat, literarum monumentis tradebat, probabant omnes, rerum fructu potius, quàm ſpecie verborum adducti.

Vaſtare.

To ſpoile, waſte, and deſtroy.

Prouinciam diripuit, vaſtauit, deprædatus eſt, rapinis exinaniuit, exhauſit: prædas egit è prouincia.

Vehementer.

Vehemently, or very much and greatly.

Valdè, maximè, magnopere, maximopere, vehementer, admodum, etiam atque etiam, non mediocriter, non parum, in primis, præcipuè.

Velim te animum meum videre.

I would you ſaw my heart or goodwill.

Vel-

Vellem, quæ ſit in te animi propenſio, poſſes inſpicere: cuperem ſenſus tibi patêre intimos animi mei: quàm vellem, quo modo animatus erga te ſim, oculis cernere tibi liceret: nihil mihi eſſet optatius, quàm vt eas mentis meæ partes quæ oculos latent, ab oculis remotæ ſunt, oculis minimè patent, poſſes introſpicere.

Velim ſcire quo animo in me ſint homines.

I would know how men are affected toward me, or what good will is borne me.

Scire velim, quo quiſque in me animo ſit, vt quiſque ſit erga me animatus, affectus, qui cuiuſque ſit erga me animus, qui ſenſus, quæ voluntas: ſenſum cuiuſque noſſe, tenere, callere velim, patere mihi velim.

Velim noſtras à te hiſtorias conſcribi.

I would haue you write a ſtorie of our time and doings.

Velim à te noſtrorum temporum conſilia atque euentus literis mandari, res noſtras monumentis commendari tuis: noſtrũ nomen tuis illuſtrari, & celebrari ſcriptis, tuis ornari ſcriptis valdè velim: gloriæ ſempiternæ commendari per te cupio.

Velim abs te amari.

I deſire to be in your loue and fauour.

Ne patiaris me partem amoris tui minimam ferre, noli committere vt partem amoris tui minimam capiam, vt exiguum ab amore tuo fructum feram, colligam, ſumam, percipiam: fructum amoris tui velis eſſe

non exiguum, non vulgarem, non mediocrem.

Veneti potentes & diuites.

The Venetians mightie and rich.

Veneti opibus & potentia valent, pollent, vigent, prę-stant, excellunt, affluunt diuitijs, opibus vigent, neque diuitias, neque opes desiderant.

Venti à portu repulerunt.

We were driuen from the hauen by the wind, or the wind kept vs from the hauen.

Portum, reflante vento, tenere non potuimus: portum inire conantes aduersi venti vis repulit ac reiecit, ne portum obtinere licuerit, cum omni studio conaremur, ventus effecit, venti vis portu exclusit: per venti vim portum ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit: venti vis aduersa portu nos exclusit, prohibuit, arcuit, amouit: reiecti sumus à portu reflante vento, portum ventus eripuit, summouit nos ventus à portu: portum inire conantes repulit ventus.

Verbis impugnata dignitas.

He sought as much as he could for your discredit or defacing of your worship.

Acerba nimis aduersus tuam dignitatem eius oratio fuit, inhonestè admodum de te loquutus est, grauissimè tuam dignitatem oppugnauit: loquutus est in te sic, vt acerbius aut inhonestius non potuerit.

Verbositas non est eloquentia.

Babling is not eloquence.

Si, cuius est prolixior, longior, vberior oratio, si qui diu-

diutius loquitur, qui longiorem ſermonem habet, qui plura verba facit, is eloquentiam poſſidet: ſi ei qui verboſior eſt, qui plura effundit verba, laus eloquentiæ debetur, ſi verborum in copia ſita eſt elegantia: næ tu omnium qui viuunt, eloquentiſſimus es, omnes mortales eloquentia anteis.

Vereor vt ſuſtineas ſpem de tuis ſtudijs conceptam.

I doubt how you will anſwer to the hope conceiued of your ſtudies, I feare you will not proue ſuch a ſtudent as men thinke and looke for.

Vereor, ne quam de ſtudijs expectationem concitaſti, hanc ſuſtinere, ac tueri non poſſis: vereor, vt expectationi tua ſtudia reſpondeant, ne tua ſtudia expectationi reſpondeant, ne cum hominum opinione non conſentiant, ne alium atque expectatur exitum habeant, ne qui expectatur, fructum non pariant.

Veriſimile.

Likely or reaſonable.

Rationi conſentaneum eſt, cum ratione conſentit, conſentaneum eſt, ſimile veri, credibile, non alienum à ratione, cum ratione congruens: ratio poſtulat, vt credatur: eſt, cur credatur, verum putetur, veriſimilitudinem, ſpeciem, formam, imaginem, præ ſe fert, oſtendit, non diſcrepat, non diſſentit, non procul abeſt à ratione.

Veritas pluris quàm amicitia facienda.

Truth to be regarded before friendſhip.

Veritati plus, quàm amicitiæ tribuo: maiorem habeo veritatis quàm amicitiæ rationem: pluris est apud me veritas, quàm amicitia: amicitiæ veritatem antepono: locum apud me honestiorem veritas obtinet quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitiæ largior: nihil veritati nego.

Versari in re leui.

To be occupied in things of little prise, or to follow a trade of little gaines.

Tenui mercede, leui quęstu, exiguo lucro das operam in scriptura, operam nauas ijs, qui vectigalia tractant, vectigalibus præsunt. Vide studere rebus leuibus.

Via obstructa.

The way is forbid or barred vp.

Transitus interdictus est: interclusa via est, non patet aditus.

Vide ne honori tuo discedat.

Take heed lest you cracke your credite: do your endeuour, that your honour or good name and report be not stained.

Da operam diligenter, enitere, conare omni studio, contende omnibus viribus, intende omnes neruos, incumbe toto pectore, elabora quantum in te est, studiũ adhibe quantum potes, confer huc omnia tua studia, omnem operam & industriam: age hoc quàm diligenter potes, ne quam tuus honor iacturam faciat, ne quod ferat detrimentum, ne quam iniuriam accipiat, ne qua labe inficiatur, ne quam labem aut maculam suscipiat, contrahat.

Vim

Vim à te non valeo auertere.

I cannot warrant you from all violence, force, or resistance: or I cannot promise you a cleare passage.

Ego tibi à vi nihil præstare possum: vim tibi nullam factum iri, allatum iri, oblatum iri, pro certo non polliceor, planè non affirmo: tutum à vi te futurum ne pro certo existimes: nullam fore vim, exploratè, asseueranter, certò promittere non audeo: ea te cura prorsus non libero, non eximo, non adimo, non aufero, ne quando tibi vis inferatur vlla, ne quam aliquando vim feras, sustineas, patiare, sentias, experiaris, ne quid aliquando per vim patiaris.

Vindictæ omissio.

A remission of reuenge.

Vltionis omne libenter consilium abijcio, depono, omitto: omnem acceptæ iniuriç memoriam ex animo deleo: de vltione nihil planè cogito, animus meus vltionem non spectat, abduco animum à vindicta.

Violare patriam aut parentem scelus turpissimum.

The betraying of thine owne countrey or father, is the most shamefull deed that may be.

Nullum est grauius piaculum, quàm patriam, aut parentem violare, quàm patriæ, aut parenti vim afferre, inferre, manus afferre, iniuriam facere, inferre.

Vir bonus constans est.

A good or true man is constant.

Vir bonus, vt sententiam mutet, non facilè adducitur, impetrare à seipso nullo modo potest: bono viro sensum rectum deponere difficile est, magni negotij est: vir bonus in sententia firmissimè constat, vir bonus à recta sententia desciscere vix potest, vt sententiam mutet non facilè adducitur. Vide, Mutas sententiam.

Virtus neglecta.

Vertue neglected.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, quę cum virtute traducitur, à paucis hodiè probatur, colitur, amatur: pauci sunt, qui probitate delectentur, probitatem colant, ament, sequantur, parui fit hodie probitas & morum integritas, qui suum studium in probitate ponant, pauci sunt, repetiuntur, numerantur, paucosque inuenias.

Virtus præmijs cumulata.

Vertue loaden with rewards.

Magna sunt rectè agentibus proposita præmia: omnes qui sese in recta viuendi ratione exercent, magna merces manet: fructum rectè factorum viri boni vberrimum, ac præstantissimum ferent: præclaram honestamque vitam res vtilissimæ consequuntur, vitæ laudabiliter actæ, cum virtute traductæ, præmium est decus, & earum rerum copia, quas qui possidet, optimè cum illo agi existimatur.

Virtus egregia.

A noble mind and vertuous.

Tua virtute & magnitudine animi nihil est nobilius: singularis in te laus ob tuam virtutem, atque animi pręstantiam confertur: maiorem aut virtutis, aut præstantis animi opinionem apud homines, plus famæ, consequutus est nemo.

Virtus magis honore afficienda, quàm diuitiæ.

Vertue more to be honored then riches.

Placet mihi, probatur, valdè satisfacit mos & consuetudo tua: laudem tuæ consuetudini tribuo, quòd ea colas, verearis, obseruos, in honore habeas, honore, obseruantia, studio prosequaris, honore afficias, obseruantia colas, quòd ijs honorem habeas, tribuas, præstes, obseruantiam ac studium præstes, qui virtute potius, quàm diuitijs abundant, excellunt, eminent, valent, qui sunt à virtute paratiores quàm diuitijs, quos virtus potius quàm diuitiæ commẽdat, qui virtutem magis quàm fortunæ bona possident.

Virtus extollit ignobiles.

Vertue setteth vp men of low degree.

Multos infimæ conditionis, humillimæ sortis, obscuri loci, nulla parentum, aut maiorum laude commendatos, obscuro loco natos: ignobili, obscuro, infimo genere editos extulit atque illustrauit virtus: multos generis humilitate iacentes virtus erexit: nobilitantur atque honestantur virtute multi genere ignobiles & obscuri.

Virtus florens oppressa inimicorum iniuria.

Flourishing vertue ouerthrowne by the iniurie of enemies.

Quo tempore florere debeas, debuit illustrior esse tua laus, altiùs ascendere, plus consequi dignitatis, maiorem obtinere, existimationem, præstantiore esse loco, plus habere authoritatis, plus possidere laudis, honestior esse, clarior esse, maior ac præstantior haberi debuisti: te tuorum inimicorum afflixit iniuria, perdidit, euertit omnibus fortunis: oppressit, ad exitium detrusit, impulit, non modò è numero viuentium, sed planè infra mortuorum conditionem amandauit.

Virtus vtilis in omni fortuna.

Vertue profitable for all fortunes, or whatsoeuer happeneth.

In vtraque fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in aduersa, tum in secunda fortuna vberrimos fructus affert: magnas vtilitates in omni fortuna parit virtus: aduersis pariter & secundis in rebus commoda proficiscuntur ex virtute multa, semper vtilis & fructuosa virtus est: in omni tẽpore iuuamur à virtute, imbecilli confirmamur, iacentes & afflicti excitamur, subleuamur, erigimur: ecquando non vtilis virtus est? ecqua vtilitas cum virtutis vtilitate conferenda?

Virtus laboribus parta.

Vertue purchased with great labour.

Tuis laboribus, ac vigilijs virtutem tibi peperisti, comparasti, parasti, consequutus es, adeptus es: tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt: magnis laboribus & vigilijs consequutus es, vt virtutem possideas,

vt

vt virtute floreas, valeas, polleas, excellas, antecellas, prę-stes, fruaris: tuam virtutem tuis laboribus & vigilijs referre debes acceptam: tibi ipsi, tuisque laboribus tuam virtutem debes: non hoc virtutis in te esset, istam virtutem non haberes, non teneres, non possideres, nisi labores grauissimos & suscepisses, & pertulisses.

Virtute immunis.

Made free, or exempt from payment of taxes, tributes or subsidies for his vertues sake.

Virtute sua consequutus est, nihil vt publicè penderet, fructum vt nullum publicè penderet, vt vectigalis non esset, vt esset immunis, vt ex eorum numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur, nihil vt publicè solueret, vt esset expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur, vt nullam pecuniam in commune conferret, vt publicis oneribus vacaret, tributarius vt nō esset, tributum vt nullum conferret.

Virtute fortun

Virtute contra fortunam munitus.

Made stronger or fenced by vertue against fortune.

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit: munijsti te virtute contra fortunam: septus es virtutis præsidijs aduersus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obesse, incommodare, cum virtute viuenti, virtutem colenti, fortuna potest: tutus es à fortunæ iniurijs: securam vitam ducere tibi licet, quia cum virtute viuis: non tibi varij casus impendent humanæ vitæ, qui virtute excellas, quē virtus tueatur, tegat, protegat, muniat.

Virtute vacuum fortuna facilè profligat.

Fortune easily conquereth the coward, or the least blast of aduersitie maketh the hartlesse man to flie: vertue is the best defence against aduersitie.

Cui comes virtus non est, is animo facilè cadit à fortuna percussus: ictus fortunæ ferre non potest, qui tectus virtute non est, qui virtute munitus non est, qui se virtutis armis nō tuetur: sine virtute infirmi sumus, malè muniti, aperti aduersus fortunæ vim, facilè vincimur à fortuna, virtutis præsidio destituti, absente virtute, nisi adsunt virtutis opes.

Virtuti aliquando honores debiti tribuentur.

Time will come when vertue shall haue her iust honor and reward.

Veniet tempus, veniet illa dies, erit tempus, erit aliquando illa dies, illucescet aliquando illa dies, diem aliquandò illum Sol afferet mortalibus, erit aliquando cum secùs virtuti tribuatur honor, cum virtuti honor habeatur, cùm virtus colatur, tanti æstimetur, quanti est, in honore sit: cum virtuti honores debiti persoluantur, deferatur plurimum: cum virtus magna in primis honestaque sit, honestum locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

Virtutis communicatio.

The bestowing of vertue.

Qui virtutem tribuit, præbet, largitur, ostendit, communicat, is tantum affert beneficium, quantum esse præterea nullum potest.

Virtutis non pretij causa.

For vertue sake, and not for reward.

Agis hoc non præmij spe commotus, sed humanitate adductus, benignitate impulsus, studio liberalitatis incitatus, non te ad hanc rem vtilitatis aut præmij spes, verùm te adduxit, impulit, incitauit, humanitas, benignitas, naturæ facilitas, naturæ tuæ ad humanitatem, benignitatem propensio, inductio: dedisti hoc humanitati tuæ, non præmijs: agnosco tuam humanitatem: debet hoc humanitati tuæ acceptum referri: fructus hic est humanitatis tuæ.

Virtutis honos.

The iust reward of vertue.

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, veniet illud tempus, lucem illam aliquando videbimus, quæ virtutem illustret: erit aliquando, cum virtuti honos habeatur, suus tribuatur honos, debita merces persoluatur, locus honestus vbique sit.

Virtuti subiecta omnia.

All things subiect to vertue.

Omnia sunt sub potestate ac ditione virtutis, rerum omnium regina virtus est, dominatur, vna regnat, summum ius habet, omnia regit, virtuti cuncta parent, cedunt, subiecta sunt humana omnia: virtus valet ad omnia, imperium habet in omnes res, omnia tenet, possidet, iure ac potestate sua complectitur, quid est quod

aſſequi virtus non poſſit?

Vita beata in virtute poſita.

The happie life conſiſteth in vertue.

Benè ſentire; recteque facere, ſatis eſt ad benè beateque viuendum: vnam qui colit probitatem, ei deeſſe ad fœlicitatem nihil poteſt, is ad fœlicitatem nihil deſiderat, nihil requirit: quicunque rationem ducem in vita ſequitur, ei ad fœlicitatem ampla, maximèque certa patet via: probitatem qui poſſidet, ſimul is poſſidet ſummum bonum, nihil ad fœlicitatem præterea requirit: boni mores, & honeſtæ rationes fœlicitatem pariunt: fœlicitas integritate comparatur: ſi quis in colenda probitate totus eſt, fœliciter admodum, ac beatiſſimè cum illo agitur.

Vita chariſſima poſt honorem.

After honor life is deareſt, or onely honor dearer then life.

Omnium rerum, honore excepto, prima eſſe, chariſſima, antiquiſſima vita debet, ſecundùm honorem, poſt honorem, honore excepto, ſi honorem exceperis, nihil eſſe debet vita prius, potius, charius, antiquius: primas ſibi partes poſt honorem, vita vendicat: primæ partes vitæ debentur, honore tamen excepto.

Vita & honor curanda.

Life and worſhip are of like to be regarded.

Saluti pariter & honori conſulendum: ducenda ſimul ratio eſt & ſalutis, & dignitatis: nō dignitatem magis, quàm ſalutem ſpectare debemus: ſalutis ratio cum dignitatis ratione coniungenda, quærenda, amanda, expe-

expetenda ſine ſalute dignitas non eſt, non eſt à dignitate vita ſeiungenda: decet ſtudere dignitati, cum eo tamen ne ſtudium vitæ negligatur.

Vitæ genus optimum inſtituiſti.

Thou haſt taken the beſt trade of life.

Exordium vitæ præclarum feciſti, egregio vitam principio iniuiſti, optimum curſum cœpiſti, rationem præclaram inſtituiſti, optimam partem elegiſti, ſapienter vitam inſtituiſti, cùm te Deo addixiſti. Vide, Sanum iudicium.

Vitæ faſtidium.

A wearineſſe of life.

Vitæ me tædet, vitam faſtidio, vitam mihi acerbam puto, acerbè viuo: moleſta, grauis, amara prorſus mihi vita eſt: ægerrimè, moleſtiſſimè, prorſus miſerè viuo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meæ lætitiæ manabant omnes.

Vitam miſeram mors præclara conſecuta.

A noble death followed his painfull and vnhappie life.

Vt miſerè vixit, ita perijt honeſtè, miſerrimam vitam mors præclara terminauit: vitam infœlicem egregio mortis genere concluſit: acerbitates vitæ multas vna peregregię mortis hora compenſauit: vitam vixit infœlicem, præclaram verò mortem obijt: miſeriam in vita ſuſtinuit, decus in morte tulit.

Vita quieta.

A quiet life.

Præstabo tibi otium, quietam vitam, tranquillam, facilem, alienam ab omni cura, vacuam omni cura, omnium expertem perturbationum, ab omni molestia remotam, seiunctam, separatam, segregatam, disiunctam, nullis rerum humanarum fluctibus iactatam: efficiam, vt quietè viuas, vt quietam vitam ducas, facilem vt habeas, & expeditum vitæ cursum, tranquillè prorsus vt agas, vt omni molestia vaces, vt otio fruaris iucundissimo, commodissimo, vberrimo, vt otiosè viuas.

Vita rustica grata.

The countrey life pleasant.

Otium & quies rustica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationem mihi affert, voluptatem, iucunditatem, hilaritatem, gaudium, lætitiam: delectationi est, delectatione me afficit: rus animo meo iucundissimum est: rure rusticoq; otio delector, mirè pascor: delectationem, voluptatem, iucunditatem ex rure capio, percipio, suscipio: otio illo, atque illa quiete, quam rustica parit habitatio, libentissimè fruor: si vlla re, otio capior & quiete rustica: animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio rustico.

Vitijs deditus.

Giuen to vice and wickednesse.

Nunquam à vitijs animum, mentem, cogitationem abducis: nunquam de vitijs non cogitas: hærent in animo tuo studia vitiorum: nunquam tua mens ab im-

improbis cogitationibus diſcedit, abducitur, auellitur, vitia ſemper cogitat animus tuus.

Viuis mecum, nec animum meum perſpectum habes.

You liue with me, yet you know not all my heart: or yet I am vnknowne vnto you in many points.

Me vteris aſſiduè: aſſiduus tibi mecum intercedit vſus: conſuetudo inter nos aſsidua eſt, veruntamen planè non tenes animum meum: prorſus non calles mea conſilia, non omnino mei tibi ſenſus patent, non penitus, non perfectè, nõ ex omni parte, non vſquequaque.

Vixi vitam diuturnam.

I haue liued a long time.

Satis diu vixi, ætatis ſatis vixi, vitæ ſatisfeci ætate, ſatis longè vitã produxi, ſatis longum vitæ ſpatium peregi, non me pœnitet quantum vixerim: curſum vitæ minimè breuem peregi, vixi vitam ſatis diuturnam, hoc vitæ ſpatio contentus eſſe poſſum, non moriar immaturus, non auellar immaturus à vita.

Vna bonorum ſententia.

All good men are in one mind and opinion.

Vnus omnium bonorum eſt ſenſus, idem omnibus probatur, eodem concurrunt omnium ſententiæ, ſequuntur idem omnes, ſpectant, probant, opinione

tuentur, eadem est omnium sine vlla varietate opinio, opinionum nulla varietas.

Voluptas ex liberorum virtute.

A comfort in godly children.

Magnam voluptatem è moribus filiorum pater suscipit, magna voluptate patrem afficiunt benè morati liberi, magnæ voluptati sunt parenti qui moribus excellunt filij, capit ex honestis filiorum moribus voluptatem summam, & lætitiam pater.

Voluptas esca malorum.

Pleasure the baite or instrument to all euill or wickednesse.

Voluptas ad ea quæ minùs decent, homines allicit: hominibus malorum esca voluptas est: multi ducem sequentes voluptatem, grauiter offendunt: duce voluptate multi errant miserrimè: illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blanditijs voluptatum, infortunia subeunt, calamitates adeunt, in miserias incurrunt: voluptate, tanquã dulci veneno, homines pereunt: iucundam ac dulcem voluptatum cõsuetudinem tristis admodum & amarus consequitur euentus, sæpe voluptatem excipit dolor: voluptas dolore terminatur: voluptatis exitus doloris initium est.

Voluptate afficere.

To delight.

Tuæ literæ, quod facilè intellexerim, ei periucundæ fuerunt, summam voluptatem, lætitiam, gaudium, iucunditatem attulerunt: summa eum voluptate tuæ literæ affecerunt, extulerunt, perfuderunt.

Vrbs

Vrbs Pompeianarum partium fuit.

The citie followed Pompey, or tooke part with Pompey.

Vniuersa ciuitas ducem Pompeium sequebatur, Pompeio regendam se dederat: ad Pompeij ductum applicauerant se, contulerant se, adiunxerant se vires omnes ciuitatis.

Vtar fratre tuo.

I will vse your brother, or follow his aduice and counsell.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera tui fratris in omni re: confugiam ad fratrem tuum, si quid erit agendũ, fratri tuo committam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum reijciam, eius consilium petam, operam exposcam. Vide, Per fratrem tuum agam.

Vt filius mihi charus es.

Thou art as deare vnto me as my sonne.

Optimè tibi cupio, sic inquam, vt filio meo: tua causa cupio, quantum filij mei causa volo: cupio tibi secunda omnia, non minùs ac filio: æquè tibi faueo ac filio meo: animatus in te sum, vt in filium: quo in filium, eodem erga te animo sum.

Vtile tibi erit.

It shall be profitable for thee.

Constitutum iter si suscipies, emolumenti, vtilitatis, commodi plurimum, præstantem fructum capies, sumes, colliges; valdè erit è re tua, valdè in rem tuam;

tuis rationibus vehementer conducet: in eo tibi maximè conducetur: vtilitas maxima consequetur: vehementer expediet, proderit, fructuosum erit, cum fructu, vtilitate, commodo, emolumento, bono rerum tuarum.

Vt maiores tuos sequaris, operam virtuti da.

Seeke after vertue, that you may follow the steps of your ancestors.

Si tuorum maiorum laudibus respondere vis, si maiores tuos referre vis, cupis imitari, si te dignum maioribus tuis præbere studes, vt ad virtutem, in virtutem incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est: nauari à te operam virtuti oportet: debes virtutem colere, tui muneris, tui officij, tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare: non licet tibi virtutem negligere, hoc ad te pertinet, in te conuenit, à te postulatur, atque adeò, tanquam debita res exigitur.

Vtrumque vici.

I ouercame them both.

Vtrumque facilè fregi, atque abieci, nullo negotio retudi: victoriam ex vtroque tuli: victoria sum potitus: vterque mihi victus cessit.

Vulneratus.

Wounded.

In illa pugna, illo certamine grauiter vulneratus, percussus est: graue vulnus accepit, tulit: plagam accepit, graui vulnere est affectus.

Vulnus

Vulnus insanabile.

An vncurable wound.

Futurum non spero, vt ex hoc vulnere conualescat, eiusmodi vulnus est, vt sanari non possit, vt salus desperanda videatur, vt spes salutis nulla supersit, vt medicinæ non sit locus.

Vultus dissentit ab animo.

A dissembling face: the countenance is no sure token of the inward disposition of mind.

Fallit vultus, mentitur, fraudem facit, in fraudem inducit, decipit: dissentit animus à vultu: non conuenit animus cum vultu, index animi verus nō est vultus, falsa vultus imagine, ficta specie dissimulatur animus, aliud vultus præ se fert, aliud animus cælat, occultat, tegit: aliud animo latet: tegit animum vultus: mendax vultus est, latet animus in vultu: quasi velo, aut inuolucro, animus obtegitur, atque obtenditur: veram imaginem animi vultus non præfert: sensus animi cum specie vultus minimè congruit. Vide, Aliud sentit, aliud, &c.

Vxor fœcunda.

A fruitfull wife, a mother of many children.

Multos ex ea filios genuit, suscepit, tulit: complures ex ea filij nati sunt: filios ei peperit multos: ita fœcunda vxore vsus est, vt filijs auctus sit multis: vt filiorum multitudine abundauerit.

FINIS.

A TABLE TO FIND OVT LATIN FOR ANY OF THESE

English titles, by figures following, which signifie the page of euery leafe.

A

TO abate in courage. 25
not able to bring to passe. 72
little able to do harme. 70
not able to pay. 287
to Abstaine from meate. 95
I cannot abide, &c. 17. 52
of no account. 190
Accused. 11. 122. 143
not accustomed to paines. 187
a noble Act. 94
Aduanced to honour and wealth. 111
Aduersitie. 16. 18. 107
this is mine Aduice. 58
an Aduised and deserued loue. 23
Affaires of great weight. 56
my affaires had bene better. 226
Against your honour. 262
to Agree with the time. 179. 249
I will Agree with you. 247
wise men will Allow your iudgement. 258
Alteration of state. 178
to Amend. 69
Angred. 13. 93
not soone Angry. 13
Anger the cause of all mischiefe. 146
Apparelled like a Spaniard 116
Apply the counsell diligently. 19
Apply your wit. 68. 69
Approued of all men 30
an Approued state of life. 231. 263
Acquaintance. 103
an Army strong in prowesse, but not in number of souldiers. 64
the army in great perill. 64
he was arraigned. 47

too

too Arrogant. 183
to Assaile. 152
Aske your father. 71
Assure your selfe, or be assured. 191
be thou assured. 47
if thou art assured, &c. 104
an assuring with an oth. 33
At a word. 43
to attempt some great enterprise. 56
to augment. 220
Author of euill. 35.182
Author of honour. 77
in great autoritie amongst your citizens. 51
in highest authoritie. 211

B

Babling is no eloquence. 262
he tooke his Banishment patiently. 102.169
a base courage. 26. 202
a Battell or conflict. 228
not able to Beare great costs. 247
to beare great rule. 66
he beareth me ill will. 103
to beare the sway. 36
he beareth two faces vnder a hood. 21.279
Beautified both with riches and wit. 199
to become a new man. 11
this becometh not a wise man. 117.247
Before mine eyes 163
all my honour Began by you. 77
to begin warres afresh. 39
the Beginner, and also the reuenger of our sorrow. 121
a worke begun onely. 198
Benefits. 40.41.167.246
your benefits deserue all I can do. 196
to bestow a present or benefite. 176
to bestow. 171
of great bignesse. 113
Blamed. 11.20
Blamelesse. 10.65
a pleasant Boy. 105
be as bold with my goods as with your owne. 224
Bookes of writings. 260
thy bookes are in great estimation. 156
as soone as I was borne. 216
to bring a thing to good end. 12.39.223
Brought in by custom. 61
Brought to pouerty. 15
your Briberie maketh you to be hated. 152

an honorable Buriall. 112
a great Burning. 130
a busie work to compasse. 151.223.229
our businesse is all one. 226

C

Cato called Censorinus. 47
to Call to mind. 52
he Came at length. 210
your talke Came to my eare. 235
a worthy Captaine. 43
a Care or regard of liberty 156
to haue Care, &c. 55.68 69.215
I Care not what losse I suffer, to keep my honor. 77
from a lesser Care to a greater. 97
Carefulnesse. 239
Carelesse. 55. 196
the Case is changed. 171
our Cases are alike. 226
to Cast downe. 109
to Cast account. 120
I see no Cause. 216
the Cause of euill. 36
my cause was ouerthrown. 46
Certainely. 146
Certifie me of your businesse, 72
Chafed. 13
to take the Charge of the commonwealth. 85
my Chance. 46
to Change his mind. 33 165.168.177.187
godly Children. 276
Childhood. 31.216
you are Churlish. 76
a good Citizen. 42
Cleere. 10.65.122
Combersome. 25
to Come to honour. 161
to Comfort. 18.21
it is a Comfort to heare, &c. 101
Comfort in godly childrẽ. 276
Comfortles, or which cannot be comforted. 217
to command in the commonwealth. 162.176
you Command me to do hard things. 75
to Command a thing vnpossible. 125
a Commendation rising from vertue onely. 154
to Commend most earnestly, 53.229
to Commend or do commendations. 114
I Commend to you this matter. 55. 252

to commit a hainous fact. 233
Commit nothing, &c. 109
I haue Committed my things, &c. 213
a Common bill 56
the Commonwealth vtterly vndone. 227
your Companie is vnpleasant. 76
Companion or mate fellow. 13. 52
not to be compared with, &c. 135
I know what Count you make of him. 233
the Conclusion or end of the epistle. 57
fortune easily conquereth the coward. 270
to consent in opinions. 58 60.121.275.
to Consider. 18. 109. 166
I will consider your honor. 119
Constant. 60. 266
Constancie is a commendable vertue. 61
to be Consumed with sorrow and paine. 83
Content is pleased. 37. 62
be Continent or temperate. 63
Continuall mourning 160
Continuance of war. 170
Continue as you haue begun. 144
Contrary to that we, &c. 63
Contrary to your letters. 36
a Contrary way. 221
a Controuersie. 52
Couetousnesse. 36.65. 93. 178. 192.
to Counsell or to giue counsell. 58
Counsell. 71
your owne counsell is best. 256
to Consult or to ask counsell. 59.73
the Countrey is pleasant. 230. 274.
of a base courage. 202
a Couragious, constant, & and setled mind. 27. 129.
a Couragious heart. 24
Couragious without wit. 163
Courteous and friendly. 220
Curtesie. 44
Cowardnesse. 251
Craftinesse. 20
Craftie children. 43
a Craftsmaster. 48
Credite. 68

of no credite or estimation 191
Crookednesse of men. 206
we must not be cruell to our children. 140
Custome. 45. 61
Custom taketh away great smart. 17. 45. 158
the head Customer. 161

D

a Dastard or coward. 26. 202. 215
it is Dangerous. 90. 219
in the same Danger. 133
the Day appeareth, or the dawning of the day. 75. 249
a Day appointed. 75
a Dearth of victuals. 29
subiect to Death. 195
the Death of Aldus was a great losse to learning. 157
Death is without sense. 175
vntimely death. 175
he is my debtor. 70
my stock is decayed 225
Deceiued. 95. 240
you haue deceiued my expectation. 99
without Deceit. 20. 29. 45
Deceit perceiued. 45
to decrease or diminish. 220
he that dedicateth himselfe to God. 218
Deare friendship. 32
thou art dearest vnto me. 91. 255. 277
I will defend your honour. 116
of low degree. 266
to delay or deferre. 104. 173. 186. 172. 213. 224
after long deliberation. 97
to delight. 276
to deliuer from a siege. 45
not to deliuer letters. 158
I haue deliuered my countrey. 202
Deliuered from all feare. 28. 170
to depart. 79
to Depriue one of his goods. 129
Deserts or good turnes. 190. 191.
I shall neuer deserue your benefits. 169. 196
as I would desire. 12
to desire a long life. 81
I desire to be within the citie. 63
a desire to studie. 24
Desirous of glorie. 31. 245
Desirous of newes. 190
Desirous of praise. 153

to Dispatch in few words. 203
a Desperate case. 107
Despised of all men. 61
to Despise his patrons or maintainers. 171
euill Destinie. 104
to Destroy. 260
I am Determined or purposed. 117.242
I haue Determined to vse your counsell. 63.199
not very Deuout. 188
to Die. 174
Dignitie. 77.237.262
Diligence required. 78
of Disallowing. 126
Dishonestie. 257
Dishonoring. 76, 205. 220 264.
to Dispatch. 104
to Displease. 115. 155
Dispraised for couetousnes 192
not to dissemble. 237
a Dissembling face. 279
to Dissent from thy father. 257
a Dissolute liuing. 245
in distresse or danger. 64
Diuers opinions. 80
a Diuers way in gouerning of my house. 79
much to do. 151
if you Do amisse: 90
to Do a commandement. 10.75.174
to Do all for himselfe. 257
Do all you can possible. 68 196
to Do a spite. 70
to Do wrong. 138
he Doth all things for me. 213
he Doth best. 218
no Doings. 104
nothing done. 97
I will prooue that I haue Done well. 199
Done nobly or honorably. 92.94.215
to Doubt. 66.85.263
a Doubt of credite. 71. 105
in Doubt to take the charge of the common wealth. 85
I Doubted neuer. 161. 186
it is Doubtfull. 86
in Doubtfull matters. 59
the Drift of my counsell. 58
Driuen from the hauen by the wind. 262
Driuen to pouerty. 15
it is your Duty. 202.254
most Dutifull. 194. 210
Cicero Dwelleth pleasantly, in a fine house. 49

E

why giuest thou Eare vnto them. 219
Earnestly. 19.21.90.165
Easily. 103
I Eate but little. 188
Eloquence was gainfull to Cicero. 89
to Embrace. 119
to Encrease. 220
to Encourage. 26.92
brought to a good End. 223
to End. 12. 151. 158. 198
almost Ended. 227
the End is doubtfull. 71. 85. 86. 263.
an End of my labor or trauell. 151
the End of all my musing or intent. 106
he Ended his office with great praise. 176
the End of my yearely office. 30. 125
as the End shall fall out. 99. 219
an End vnlooked for. 64
to endeuour earnestly. 89. 206. 254
Enfranchised. 50
to Enioy. 111
to Enlarge the empire or dominion. 37.112
an Enemie. 11. 35
Enter not into fellowship with the wicked. 205
Entrapped. 142
Enuied at. 77.145
Errour of youth. 91
to Escape without punishment, or the censure of the law. 126
to Esteeme or to thinke. 62.
greatly Esteemed. 51. 96 156. 119. 129.163.186
not Esteemed 31. 190
what you esteeme as worship. 217
the Euening. 250
Euen from a child. 31.216.
Euill spoken of. 164
to Excell. 44. 48
an Excellent man. 93
Excellently. 88
to Excuse. 94
to Execute his office. 113. 161
Exempt from subsidie or tribute. 269
Experience the schoolemistris of many things. 98
not able to be Expressed. 234
to Extoll small things. 201

be-

before the Eyes. 130.193
F
a good Face. 103
a dissembling Face. 279
his Face bewrayeth him. 102.
to Faile. 90
a Faint heart. 26.71.202
to Fall, or to do amisse. 151
what will fall out. 219
Fame or renowne. 95.96
Far from craft. 25
Famous for euer 285
Fat, or to waxe fat. 95
Fat men. 208
Faultlesse. 65.181
Fauour or good will. 21.22 81.115.
I desire to be in your fauour. 261
to come in fauour againe. 135.154.221.
I will neuer faile you. 191
Fearefull. 251
Feare of warre. 38.270
I Feare how this counsell will fall out. 71
dead men Feele not. 175
a mate Fellow. 13.52
a dangerous fire. 130
Filthy. 257
to find his losse. 120
I cannot find in my heart. 27.52
a fine fellow. 15
to Finish. 12
Fit for all things. 15.179
to Flatter. 189
a Fatterer of himselfe. 206
he Fled away. 144
Flie lingring. 104.173
put to flight. 135
the Flower of ones age. 18
ouerthrowne in Flourishing. 268
a Foe. 11.35
to follow. 102
to follow iustice. 141. 149
to follow the law for punishment. 208
to follow other mens coũsell. 20
I will follow your counsel. 174
Cicero followed Plato. 48
the city followed Pompey. 277
to follow the steps of our ancients. 278
to forget. 193
I will neuer forget your benefits. 40.167
For your profit. 57

to Forsake thy aged parents,&c. 257
to Forsake his studies. 244
to Foresee things to come. 232
Fortune. 16.18.108.109 110.180
your ill Fortune, wisedome will remedie. 69
a Franke benefite. 41
Free from subsidie, or tribute. 269 172.180.195
Friends. 31.32.48.96.107
Free from trouble. 169 114.250
Friendship. 22.32.194.252 263
From the Court to the cart. 35
Froward. 79.174
Frowardnesse. 206
not fully ended. 187
a furious act. 146

G

to Gaine or winne. 159
a dishonest Gaine. 159
Gainfull. 89
the Generall of an armie. 43.125.162
a Gentleman borne. 184
Gentlenesse to be embraced. 119.120.271
a Geometer. 183
to Gesse. 58.100.178
to Get or to win that kingdome. 186
to Get the fauour of men. 21.154
Giants. 113
Guiltlesse. 10.55.122.143
Giue thy selfe to Philosophie. 207
to Giue a present. 167
Giuen to studie. 35
Giuen to vice and wickednesse. 274
to be glad. 106
a Glad man. 152.154
Gluttonie. 259
Glorie. 31.245
Glorie followeth vertue. 102
God Almightie and most iust. 73
God is at hand in aduersity 74
Godly and deuout. 208
God prosper your doings. 74.91.
God is present to helpe the afflicted. 74
a Good man. 237
the Goods of fortune are vncertaine. 110
he hath Gotten him a great praise. 153.161

your

your father hath Gotten you riches. 198
to Gouerne, to rule, &c. 80 149. 214
a noble Gouernour of the commonwealth. 51
alwaies Grateful. 206
I will Gratifie thee and thy friends. 250.251
you gratifie other, not esteeming your selfe. 248
a Great dearth. 29
Great things are looked for at your hands. 246
Greatly. 88.255.260
Greeting of friends. 124 231
to Grieue. 82.84
the Ground of the matter. 46.
a Guide to vertue. 87

H

euill Hap. 19.195
it Happeneth. 163.219
Happie. 110
an happie end. 91.92 Vide, Successe.
the happie life consisteth in vertue. 272
our Hearts are one. 80
Heart without wit. 263
most heartily. 165. Vide, Earnestly.
Hatefull libertie. 152
Hated of all men. 145.256
let me haue the vse of your chamber. 157
I will not hazard the commonwealth. 185
Hazard nothing to the aduenture of fortune. 109
a hazarding of honor. 205
I am in good health. 258
Health restored or recouered. 259
your Health is a comfort to me. 101
Health is not to be neglected. 146
you shall haue your health better. 171
a Helpe in studies. 30
I will helpe thee. 150
Helpe your countrey. 37 71.74
a High mind. 24
of high stature. 113
the highest officer. 162
to hinder. 179
Honestie is to be preferred before profit. 118
Honour or worship. 55.67 87.118.129.161.205.221 227.230.237.262.
Honor enuied at. 77.145
Honour impaired. 76 205.

after Honor life is dearest. 272
Hope. 44.129. 216. 240. 241.
past hope. 107. 140
without hope of recompence. 41
Horsemen slaine. 57
the Humanitie of Cæsar. 44. 120
Hunting after praise. 153
great hurt and hinderance came to the citie of Rome, &c. 253
it is hurtfull to me. 192
Hurt wrongfully. 132

I

a merrie Ieast. 105
Ignorant. 98. 99. 121. 229
to be Ignorant in the manners of thy countrey. 202
an Immoderate sorrow. 83
an Immortall name by writings. 185
Impairing of honour. 202 264
Impudent. 128
Inconstant. 155
I am not inconstant. 189
an Immortal renowne out of trauell. 88
the Inconstancie of fortune. 109
Increased or growne more and more, &c. 50
the Incursions or inrodes of our enemies. 130
it is an Infamie to you. 217 257
Infamous. 134
mine inferiour. 135
Ingratitude is to be detested or abhorred. 137
Iniury. 138. 139
Iniury of enemies. 96
of Iniury fame. 95
Innocent. 10. 65. 122. 143. 152
of Intemperance, vntimely death. 175
nothing Intricate. 226
Intrapped. 95
to Inuade or to assayle. 152
my inward mind. 234. 260. 261
Iourneying. 147. 148. 173. 188. 214.
Ioyned landlords in one hill. 59
a ioyfull ioyning. 148
It is so 33. 225. 242
It is a hard world for money. 25
to Iudge or to administer iustice. 149

good iudgement. 148. 221 235.258
I iudge it praise worthy. 139
men will iudge of you. 99
in Iustice are contained all vertues. 140
Iustice is to be followed in a common wealth. 142.149
Iustice is little set by. 150

K

pouertie Keepeth a man from honour. 87.203
Keeping my honour and dignitie. 237
to Keepe his patrimonie together. 62
to Keepe promise. 193.236 242
to Keepe within his compasse. 63
Orestes Killed his mother. 198
a noble Kinred. 214
to Know. 72. 220
not to Know. 148.219
to know no way out of his tale. 12
to Know ones mind. 28.45 261. 275
I Know your state well. 190
as I may Know or vnderstand. 178
a well Knowne man. 117

L

Labour. 151.213
Labour lost. 56.197
my Labour is ended. 161
you labour too much in your studie. 184
to Labor in vaine. 197
a Lack of money. 25
I Lament or mourne. 161
Cicero lamented, or tooke the death of his daughter grieuously. 49
well learned both in Greek and Latin. 114
a learned physition. 166
we learne by experience. 98
Learning is alwayes both pleasant and profitable. 158
Learning is not esteemed as it ought to be. 32
to leaue off. 244
I giue thee leaue. ead.
I will neuer leaue you. 191
Length of time. 158
a lessening of sorrow. 155
if I haue any leysure. 238
to Let one from hauing his lust. 66

to Let ones study. 124
Letters deliuered out of time. 126
Letters welcome. 157
Liberalitie. 193
Liberall or bountifull. 155 231
Libertie. 156
to Lie is a foule shame. 164
a Lier. 168
the Life of man, &c. 141
of an euill Life. 204.273
Life and worship are alike to be regarded. 272
an inordinate Life. 144
after honor Life is dearest. 272
Light or vaine. 155
Like to you. 128
if your father like of it. 247
Like. 178. 254
Likely. 263
you must not Linger. 104 173.186
to liue at ease or in rest. 141.274.
you shall liue the better. 192
to liue long. 81
vncertaine to liue so long. 84
I haue liued long enough. 232.275
as long as I liue. 206
you liue with me. 275
to liue vertuously. 212
it was Long before he came. 210
to Looke to the common-wealth. 42
we Looke vp to heauen in aduersitie. 129
to looke to ones businesse. 68.226 255
a great Losse. 157
Losse of goods. 120.238
I lost all that I had. 69. 77 108 225
Lost children oftentimes come home againe. 204
you haue lost nothing. 224 228
I loue. 24.91.178.255.277
vnlike loue. 124
Loue for vertues sake. 24
thou art loued. 47
I desire to be in your loue and fauour. 261
a selfe louer. 206
to Lose the fauour of the people. 22.155
Luckie. 110
to lurke at home. 84
Lust. 66

M

Mad. 138.142.168
Made free of the citie of Rome,

Rome. 50
Made friends againe. 221
to Magnifie things of no prise. 201
to make much of, or to set by. 81
Malefactors. 126.127
Malice. 33.165
a good Man is constant. 266
another Maner of gouernance. 80
rich Merchants. 199
Let this be your Marke, intent or purpose. 117
the Maister of Requests. 161
a Matter of great importance 227.162
that it May be done. 229
the Philosopher measureth all things, &c. 297
it is Meete, 71
a Meet mate for me. 167
to meete one. 194
Mild by nature. 13
the Mind. 33.58.165.168 177.187.251.206.
Mindfull of a good turne. 40.167.206.
most Miserable. 135.242
Miserie. 16.18.171
Miserie of warre. 38.93 170.
a Matter misliked of. 228
Moderation of studies. 181
rich in in money. 204
the Morning 75.149
a Mother of many childrē. 279
to Mourne for the commonwealth. 160
continuall Mourning. 160
the Mutabilitie of this world. 52
to Muse, studie or deuise. 166

N

to haue an ill Name. 65 164.191
the Narrow straights of the mountaines, &c. 25
Nations subdued. 112
Naturally, &c 178.179
Nature. 178
by Nature or by art. 148
one of my Nature or disposition. 167
when Need shall require. 29.150
I haue no Need of your counsell. 241
a Needlesse excuse. 94
vertue Neglected. 206
Neuer. 40
euill Newes. 192
Next to beggers doore. 15

a Noble death. 273
Noble doings. 92. 94. 215
Noble men. 184
a Noble & vertuous mind. 266
No man or no body. 180 181

O

Obstinate in opinion. 250
if Occasion will serue. 239
Occupied. 194. 264
Occupied in seeking after riches. 132
to be in Office or authoritie. 66. 161. 162
an Office done with great praise. 161. 174
a most wicked Offence. 201. 265
to Offer wrong to his father. 201. 265
how Old a man is. 17
Old men wiser. 234
an Old opinion. 197
Opinion or meaning. 213 250
all of one Opinion. 38. 121 275
of diuers Opinions. 80
Oportunitie is past. 197
not able to Order himself is childish. 215
in ordring of my house. 79
to Ouercome. 44. 278
Ouercharged with sorrow. 83
to Ouerthrow. 186. 233. 234. 268
the ouerthrow of all other. 67
parents ought to exhort, &c. 200. 202
Out of the hall into the kitchin. 35
Out of hand. 10. 49
he Oweth me mony. 70

P

after a Painfull and vnhappie life, a noble death. 273
he Painteth very well. 207
ye may Perceiue by his face, &c. 102
Parents. 200. 201
to Perswade. 27
it is not your Part, but mine. 189
a Parting. 79
to Passe, to excell. 44. 48 194.
Passing well. 88. 255
of a passing wit. 146
Patient in aduersity. 16. 129
Patrimony. 62
not able to Pay. 187
to Pay for another. 212. 240

to hold your Peace. 247
concerning peace. 171
a Peece of trouble. 157
223.227
the Philosopher measureth all things by his owne wisedome. 247
a learned Phisition. 176
to Pitch his tents. 46
before the Plague of the commonwealth. 231
Cicero in pleading, &c. 48
Pleading for gaine. 159
Plaine dealing man. 20.29
45
Pleasant being in the countrey. 230.274
Pleasant and profitable. 458
a Pleasant saying. 105
Pleasure or delight is the baite of all wickednesse 276
to do a pleasure. 239
they haue plucked vp their hearts. 29.93
Politicke. 19
Poore men thinke themselues most miserable. 135
to possesse. 111
Pouerty. 15.199
Pouerty is a stay or a hinderer of honour. 87.
203
the Pope. 210
I Pray you most heartily. 165.193.229
Praise. 22.56.61.72.152.
154.155.161.182.193.
214.
to Praise one that hath deserued ill. 72
Praise worthy. 22.56.61
to be praised. 132
to Preferre. 80.118.236
you are the Preferment of mine honor. 72
Prodigalitie. 213
Profitable. 89.225.244.
277
a Proofe of my opinion. 213
Profite. 34.55.57.144.223.
248
Profitable to the common wealth. 61.235
vertue is profitable in all fortunes. 268
to Prolong the matter. 213
Promise 242
to keepe Promise. 295
a Promi[illegible]ll duty. 209
210.
I will P[illegible] my doings.
199
Prosper[illegible] many frie[illegible]rsitie none.
107.

too Proud. 183
Puffed vp in pride. 89
Alexander was puissant. 19
to be Punished. 127.108
not Punished. 126.188
to purchase with great labour. 268
I put my horse vnto my enemies. 22
to Put off or to delay. 224
you haue put me out of doubt. 26

Q

to Quench the last sparkles of warre. 39
a Quiet life. 274
a Quiet mind. 111. 251

R

Rash. 127
Rashnesse. 39
to Raile or reuile. 180
Reasonably. 263
a Recompence. 41
a Recompence of losse. 69
Reconciled. 114
Reconciled friendship. 136 154.221.
to Recreate or refresh the weary spirits. 27
Refreshing from study. 258
to haue regard to the common wealth. 24.215
I will haue Regard to your honour. 119
I regarded not my owne profit. 223.248
haue regard to your honor and worship. 67.77
it Reioyceth me to heare well of you. 253
to Remedy. 69
to Remember. 52
to Renew sorrow. 84
to Renew warre. 39
Renowne of iniury. 74.9
I will Repeate my counsell from the beginning. 31
your talk was reported to me. 135
to reprehend sharply. 142
to Represse. 125
Reproch. 257
I haue not Respected my owne commoditie. 55
vnwise mē reputed as wise in their prosperitie. 175
I Request you earnestly. 165
I Require a greater diligence. 78
to Requite deserts. 191
to Returne in fauour. 136
Returne to your studies. 14 16
your Returne was out of time. 222

I Returned vnknowing, &c. 142
to Reuenge, and not to reuenge iniury. 139. 265
to Reuerence. 118 267
to reuerence his father. 202
Honor the Reward of vertue. 211. 212
Rich. 50. 81. 89. 169. 204 232. 262.
Riches. 10. 89. 132. 181. 190. 262.
it is not Riches but vertue, &c. 81
you haue Rid me from all feare. 28
to Rid himselfe from his life. 95
Rude and ignorant. 98. 99 102. 229.
from vtter Ruine. 202
the ruine of my country. 82
to Rule. 36. 63. 66. 176. 219
Ruled by other mens coūsell or aduice. 20
to Rule the commonwealth. 142. 149

S

Sad or heauy for the death of a friend. 253
to Saue my life. 22
I would you Saw my heart or good will. 260
he Sayeth one thing, and thinketh another. 21. 279
to Sayle with wind and weather. 249
in Sailing, the weather is to be regarded. 342
to Slander. 116. 122. 134
Slandred wrongfully. 122
the Sea coast liketh mee best. 165
this Second reason comforteth me 21
Sedition is a plague of the commonwealth. 233. 234
Siege. 45. 46
a desire to Seeke out. 245
to Seeke after riches. 132
a Sentence approued of wise men. 255. 258
Seruiceable. 194
to Set one free from feare. 169. 172
to Set vpon. 152
to Set his mind to the furtherāce of ones honor. 78
nothing Set by. 190
I Set not much by my self. 247
I Set not a rush by it. 196
rich men are most Set by or made of. 81
to Set forth praise. 95
a Setled mind. 27. 252. 266
a Seuering. 79

Sue the counsell earnestly. 19
Shame. 25. 146. 202. 257
Shamelesse. 123. 128
to shew fauour. 229
I will shew my selfe thy very friend. 212
Shew thy selfe a good citizen. 42
to be Short. 43. 203
Sicke or ill at ease. 147. 188 192
of a Sickly nature. 133
a sickly yong man. 14
Sicke with studying. 18
Sicknesse taken in a iourney. 73
in the sight. 130
to keepe silence. 248
Sinceritie. 45
a sincere heart. 20. 29. 45
to Sinne without shame. 118
nothing Skilfull. 121
Skilfull in warlike affaires. 116
Slaine or killed. 57. 128 170
I could not sleepe all the whole night. 143
to let slip. 197
Slouthfull. 122
Orestes slew his mother. 198
a Sore enemy. 35
I am sory for your sicknes. 6.
I am sory for the ruine of my countrey. 82
your sorrow, &c. 82. 83. 84
an expert souldier. 116. 170
to swoune. 72
he Spake against your honor and dignitie. 262
Sparing because of pouertie. 199. 231
to speake well of one. 72
to speake with him. 52
Speedily. 49
to do a Spite. 70
euill spoken of. 65. 192
to Spoile. 260
to spread an ill name. 134
if I can stand you in any steed, &c. 239
your State. 190
the state of the thing. 242
to stay himselfe 63. 66. 87
to stay or to driue off. Vide, to defer. 172. 173
to stay or qualifie the ciuill strife. 50. 87
Stedfast. 60
to strike with a club. 112
a weake stomacke. 243
Stout in the quarrell of his countrey. 106

my

my strength not fully recouered. 259
to striue. 186
Strong and mightie. 228
made strong. 269
Study. 12. 85. 91. 184. 263
with thy stronger. 186
Study alwayes profitable 244
to study Cicero. 12
to study vertue. 185. 200. 278
you studie too much. 184
Studious. 34. 91. 183. 184 185
to subdue. 112
all men subiect to death. 195
Subiect to many perils or dangers 141
all things subiect vnto vertue. 245. 271
to haue a good successe. 12 91. 92
I suffer an vnmeasurable paine. 83
Sufficiently rich. 232
I suppose. 197
Surfetting. 259
Sure. 60
I was sure. 161
not able to sustaine paines. 83
to swarue altogether from his old fashons 11

T

to Take the charge of the commonwealth. 85
Take heed. 42. 63
you haue Taken the best trade of life. 231 273
to be Taken with beautie. 240.
to Take away ones goods. 129
I will Take your part. 254
Talke. 235. 236
they are not to be talked of, &c. 100
I haue talked with your brother. 65
my Taske is done. 151
I will Tell you my mind when time serueth. 29
that I may Tell no worse newes. 182
a Terrible winter. 117
to be Thankfull. 115. 106
as I thinke. 58. 178. 197
in old Time. 164
out of Time. 222
Time will come. 270
to do as Time will serue. 179. 249.
the Time will not serue. 250

if you Thinke that it may be done. 239
euer Thinking on your profit 69
a Thriftie child. 106
Thought taking. 239
the citie Tooke part with Pompey. 277
an ill Token. 195
vp to the top of the house. 144
Tormented or vexed. 100
it Toucheth me, and not you. 189
to studie Toyes. 243. 264
a good Trade of life. 273
no Trafficke. 180
to Trafficke. 180
to Trauell with might and maine. 89
Tributarie lands. 19
Tried without losse. 238
not to Trouble. 194
Troubled without a cause. 123. 172
a little Troubled. 171
in like Trouble. 133
all men shall be Troubled. 195
a Troublesome iourney. 147
a Troupe of horsemen. 87
Truth is to be regarded before friendship. 263
Truly. 146
to be Trusted. 180
I Trusted chiefly, &c. 142
a singular good Turne. 246

V

a Vaine hope. 241
Valiant. 19. 109. 170
Valiant horsemen. 87
to Vanquish. 44. 278
Varro better learned then eloquent. 260
Vehemently or extremely tormented. 100
the Venetians are rich. 262
Vertue. 81. 87. 146. 155. 163. 184. 200. 211. 212. 241. 267. 268. 269. 270. 271. 278.
for Vertues sake. 50
Vertue neglected, or little set by. 266
Vertue loden with rewards 266.
a shamefull Vice. 213
Victory. 94
Violence repressed by wisdome. 125
Vnable to studie. 133
Vnwares or vnthought on. 157
Vncertaine what to do. 85

Vn-

Vncertaine newes. 230
Vncircumſpect. 150
Vncredible. 111. 130
an Vncurable wound. 278
Vncurteous or vnkind. 138 141
as I vnderſtand or perceiue 157
you Vnderſtand my meaning. 28
to Vndertake. 151. 162
to Vndo one. 129
I am vtterly Vndone. 69 108. 227
the Vndoing of all other. 97
the Vnhappieſt man in the world. 101. 135
Vnhoneſt talke. 236
Vniuſtly accuſed. 122. 138
Vnknowing. 142
Vnlearned, without experience. 98. 99. 121
Vnlike his father. 230
Vnlike trades. 22
Vnmodeſt. 123
Vnprofitable for you. 235
Vnskilfull. 121
Vnthankfull. 137
Vnwiſe. 127
Vnworthy of a benefite, or good turne. 31
Vnworthy of praiſe. 132
I will Vſe your brothers helpe. 205. 277
your Vſe the company, &c. 190. 285.
I will Vſe your counſell. 73
Vſe my goods as your own 224.
Vſe taketh away paine. 44 158
to Vſe the trade of merchandiſe. 109

W.

Warre. 38. 39. 93. 179
Warning with good ſucceſſe. 104
I cannot warrant you from violence. 165
to Waſte. 268
to Waſte his patrimonie. 198. 203
to Watch all the night at ſtudie. 185
the Way is barred vp. 264
Wayward. 174
to Weaken the body. 144
a Weake body. 133
a Weakned wall. 201
no mans Wealth is ſo great but his expences may be greater. 181
a Wearineſſe of life. 273
a Weightie matter. 151 223. 226.
I weigh not the praiſe. 282

hee Welcometh friendly. 231
your welfare reioyceth me as much as mine owne 253
the weather is to be regarded. 248
What more, what lesse, all the world is set vpon couetousnesse. 36
not perfectly Whole. 259
your goods are Whole. 224.228
Wicked men. 126.127.205
My good will toward you. 212.220.260.261.
the Wind kept vs from the hauen. 162
to Win the harts of men. 21
Winter. 117
as I would Wish. 12.64
I wish a happie end. 91
Wisedome. 69.125
it is a point of Wisedome. 154.179.249
of a dull Wit or vnderstanding. 208
of an excellent Wit. 236
out of his wits 142.168
I am my owne witnes. 220
no man without fault. 181
with a good will. 108
Wounded. 278
a Worke begun. 172
Worship. 55.68.87 118.217
Worthy to be beloued. 78 131
I Wot not what to do, or I am at my wits end. 60
Wrath. 93
a Wretch for despising his patrons. 171
you write exceeding well. 233
to Write the history of our time. 261
our ancients haue Written very well of vertue. 211
you Write seldome vnto me. 78.221

Y

the Yeare of his age. 17
Yearely office. 30
to Yeeld or to giue place. 135
a Yong man. 14
not by You, but by them that are about you. 115
Youth. 31.61.150.204.

THE END.

Marke Motte his booke

Dedi, do tibi, dabo, fac hoc, et semper te amabo

Di